THE LIBRARY – THE UNIVERSITY OF JORDAN

הארץ

Vol. 56 / 16,739 / APRIL 5 1974 / אג׳, שנה נ״ו, יום ו׳, י״ג בניסן תשל״ד, 5 באפריל 1974

רֶנוֹ
בחסכון ראשון!
5 דגמים לכל מטרה
RENAULT
בני משה קרסו בע״מ

חוגים בצמרת מפלגת־העבודה:

.. מאיר תשקול כנראה אפשרות שדיין יפרוש מתפקיד שר־הביטחון

נגבשת דעה בצמרת שאם לא יפרוש דיין, תתפטר הממשלה

גולדה מאיר · משה דיין

מאת רן כסלו, סופר „הארץ"

...צמרת מפלגת־העבודה אמרו ...יול, כי ראש הממשלה שוקלת ...ב אפשרות להסכים לפרישת ... דיין מתפקיד שר־הביטחון.

(ראה מאמר ראשי בעמ׳ 15)

...דת, כבכה מראשי המפלגה הי...

בכירים, המקורבים לראש הממשלה, עמדו לפנות אליה אתמול לבל תפ־ עיל בישיבת הממשלה הקרובה את כובד משקלה בהגנה על שר־הבט־ חון. נראה, כי בישיבה זו יידרשו כמה שרים כבר דיין יממש אישית את הכלל של אחריות מיניסטריא־ לית ויתפטר מתפקידו. לפי הערכת אישים בבאי־, קיימת אפשרות שר־ כול ההקפות אלה, לא הביע גב׳ מאיר כל עמדה.

בחיזוק לעמדה זו ציטטו אתמול אישים בעבודה את הנוסח של הכח־ שה לשכת ראש הממשלה לידיעה ב־ (הסוף בעמוד 2, טור 2)

דיין: לא אתפטר

„הדו״ח לא פגע בי"

מאת דן כספי
סופר „הארץ"

שר הבטחון משה דיין, אמר אמש בהתייעצות של ראשי סיעת רפ״י במפלגת העבודה, כי אין בדעתו ל־ התפטר מתפקידו בעקבות פירסום הדו״ח החלקי של ועדת אגרנט, הד־ איל ודו״ח זה לא פגע בו כלל.

צמרת רפ״י — חברים בסיעה וב־ ועדה כרכות — התכנסה אמש ב־ היא לפגישה שנקבעה כבר לפני למעלה כשבוע במטרה לאייש את צמרתה בוועדה מרכזה. אולם, רוב הדיון הוקדש לבעיות הדו״ח של וע־ דת אגרנט והתארגנות קבוצות השו־ אפות להדיח את דיין. בקבוצת רפ״י הודגש אמש מחדש — לאחר הישי־ בה — כי שר־הביטחון אינו חושב (הסוף בעמוד 2, טור 4)

מתנגדי דיין מצטטים אותו:

אני אחראי אחריות פרלמנטרית

כה אמר דיין במרכז עבודה ב־5.12.73

מאת סופר „הארץ"

אישים בצמרת העבודה, בן ה־ קבוצה השואפת להתפטרות השר משה דיין, הפלו אתמול כנימוק ל־ חיזוק עמדתם את דבריו של שר־ הביטחון, כפי שנאמרו בישיבת מרכז מפלגת־העבודה ב־5 בדצמבר 1973. בישיבה זו אמר השר דיין:

„אני אחראי אחריות פרלמנטרית. אם זה מודיעין, אם זה פיקוד א׳ או ב׳ — אני אחראי אחריות פרלמנט־ רית. נניח שאינני אשם בכלום, ומי שהו בצבא אשם — גם אז אני אח־ ראי לזה אחריות פרלמנטרית".

שר בכיר לראש הממשלה:

אם יש אחריות מיניסטריאלית על דיין היא חלה גם על גלילי

אחה״ע ומפ״ם מגבשים חזית משותפת ✱ ג. מאיר ...ין שהתפטרות דיין תגרום למשבר ממשלתי

מאת מתי גולן
סופר המדיני של „הארץ"

...ד הבכירים אמר אתמול לראש הממשלה, „ואם עיק־ ... אחריות המיניסטריאלית חל ... שר־הביטחון כמו דיין, הרי ... חל באותה מידה לפחות גם ... שר ישראל גלילי".

...ר הבכיר הסביר, כי השר גלי־ ... היה ממונה על בירור כב־ ...לוהה, על עיתונים הוגדשו ... הוץ וביטחון. בתפקיד זה, ... השר הבכיר, ראה גלילי את ...מיסמכים המודיעיניים החשובים. לכן, אם היו טעו־ ...הערכה ובגיוס המילואים, הרי ...ה השר הבכיר היה השר גלילי ...המשפיעים העיקריים להחלטים

כפי שהתפרסם אתמול ב„הארץ" על דברי ראש הממשלה בשיחתה עם שר הביטחון ב־2 באפריל, בעניין עיקרון האח־ ריות המיניסטריאלית, הם חסרי יסוד. סופר „הארץ" בצירו, כי בבוגיה עם הבדים הדורשים את התפטרות דיין, הבהיר ראש הממשלה את דע־ תה, כי התפטרות כבר דיין עלולה לגרור את התפטרות־הממשלה, ואת הת־ פטרות השרים שהשתתפו בכבוד ש־ קרי הכישבה, שכן, את עיקרון ה־ אחריות המיניסטריאלית אפשר להר־ חיב על חברי הממשלה נוספים, ולא רק על שר־הביטחון.

אנקרה, 4 (פ. פי.). שר־ההגנה הטורקי חסן איסיק הזהיר היום, כי אם תוסיף יוון להפריע לטורקיה ל־ חפש נפט בים האגאי, יתחולל סיב־ סוך חמור בין שתי הארצות.

...תיים נבשכים הבגבשים בין שרי ...אלה של אחה״ע לשעבר ומפ״ם, ...ה להציג חזית משותפת לבעץ ...דיין, בישיבת הממשלה ...ביום ג׳. נראה, כי היוז־ ...העיקריים של בגע״כ אלה הם ראש הממשלה, יגאל אלון, ד־ ...בריאות, ויקטור שם־טוב. או־ ...בקביל צפויים מגעים בין ראשי ...אלה לבין שרים אלה. נראה, ראש הממשלה הסביר לשרי ...״ע ומפ״ם, כי ההתפטרות דיין ...ם לגרום למשבר ממשלתי חריף. ...תודיש מהם שלא להרהיק ...במערכה נגד דיין.

...הודעת ראש הממשלה ...שבת ראש הממשלה נבסרה הר־ האומרת, כי הדברים שהתפר־

משלחות ישראל וערב הסכימו לא להשתתף בדיון

כדי להביא לאישור מהיר של ההחלטה במועה״ב על הארכת הצבתו של כוח האו״ם

מאת רפאל רוזנשטיין
סופר „הארץ" בניו־יורק

ניו־יורק 4 (מיוחד ל„הארץ"). הסכם בכתב הושג בין משלחת יש־ ראל לאו״ם ובין המשלחות הער־ ביות, לפיו לא ישתתפו בדיונים שייערך ביום ו׳ (היום) במועצה־ הביטחון בעת שתוגש הצעת־ההחל־ טה הקוראת להארכת הצבתו של כוח החירום במזה״ת ב־6 חודשים נוס־ פים — וזאת כדי להביא לאישורה מוקדם ומהיר של ההחלטה.

אף־על־פי־כן מנסים הסובייטים (הסוף בעמוד 2, טור 5)

הרמטכ״ל בפקודת היום האחרונה שלו לצה״ל:

אני מצטער שכך עלי להיפרד מכם

רב־אלוף דוד אלעזר

חיילי צבא ההגנה לישראל,

אני מסיים את כהונתי כרמט־ כ״ל התשיעי של צה״ל. במשך למעלה כשנתיים שפיקדתי עלי־ כם עברנו תקופה סוערת של הת־ עצמות ובנייה בזה, של מלחמה במחבלים וחיסול הטרור בתוך הארץ ועל גבולותיה, וכעל לכל לחמנו וניהגנו במלחמת יום־ הכיפורים, שתחילתה היתה קשה ואכזרית, ואילו בסופה העברנו את המלחמה אל אדמת האויב.

אני מסיים את כהונתי לאחר שירות ארוך בן כ״ח שנים, ע־ ראשיתו בפלמ״ח, בתחתית לפני שקמה המדינה, בקרבות לשיח־ רור ירושלים והנגב, במלחמת־ העצמאות; המשכו בפיקוד על חטיבה במיבצע קדש, בפיקוד על גייסות השריון, כאלוף פיקוד ה־ צפון, במלחמת ששת־הימים, עם כיבוש החרמון ורמת־הגולן; המשכו בעבודה במלחמת־ההתשה בעמק הירדן, בעמק בית־שאן ובגבול לבנון, בניהול המאבק נגד הטרור, ובאחרונה, במלחמת יום־הכיפורים ובקרבות שלאח־ ריה על אדמות מצרים וסוריה.

אני מבדיע לזכור חברינו הנופ־ לים בכל המערכות, בהן לחמנו יחד ולבי עם המשפחות השכו־ לות ב־גונן.

יש בי אמונה גדולה בכוחכם. נכונים לכם אתגרים גדולים ה־ יום ובעתיד. עליכם לעמוד בהר־ נכות מהבחינה הכן כדי בניין הכוח למשימות המחר. יש ביניכם מפקדים מעולים המסוגלים להנ־ היג אתכם אל הביטחון והשלום.

אני נפרד מכם, רעי הלוחמים, ומצטער, שכך עלי להיפרד מכם.

דוד אלעזר, רב־אלוף

נציג אש״פ בלונדון:

ערפאת מוכן להיפגש עם גולדה מאיר

„מכיר בקיום ישראל"

לונדון, 4 (ע״ר). יאסר ערפאת מוכן עתה לחיות בהרמוניה עם ישראל, בתנאי שתקום מדינה פלס־ טינית — הבהיר סעיד חאממי, נצי־ גו של האירגון לשיחרור פלסטין בלונדון, בשיחה עם העורך לענייני חוץ של „ג׳ואיש כרוניקל", ג׳וזף פינקלסטון.

חאממי אמר, כי כן הדין שיהיו שתי מדינות, ישראלית ופלסטינית. הפלסטינים אינם יכולים לחיות לצד במחנות פליטים. על הישרא־ לים לסגת לגבולות 1967 ולעגות את רצונה בזה הענדה.

כן אמר חאממי, כי הפלסטינים מכירים עתה בעובדה, שנוצרה או־ מה ישראלית חדשה ולדבריו כינון מדינה פלסטינית יסלק את רעל ה־ שנאה כיחסי שני העמים.

יהלן אמר חאממי, כי המדינה ה־ פלסטינית החדשה תכנע ממחבלים לתקוף את ישראל. אולם לדבריו מדינה כזאת לא תוכל לערוב ש־ ייפסקו גם החטיפות.

כן אמר, כי ערפאת היה מוכן להיפגש בכל מועד עם גולדה מאיר ולנהל אתה שיחות.

על השאלה בדבר פעולות ספטמ־ בר השחור, הכחיש חאממי שקבוצה זו קשורה לאש״פ. „זהו אירגון לא־ חוקי. גינינו אותו".

דמשק: אנו מוכנים עתה למלחמה כוללת

דמשק, 5 (אי.פי.). סוריה מוכנה עתה לפתוח במלחמה כוללת נגד ישראל, כדי להבטיח את שיחרור ה־ שטחים הערביים הכבושים — אמר הערב שר ההגנה של סוריה מוסט־ פה טלאס.

טלאס אמר, כי צבא סוריה חזק עתה בהרבה מאשר היה לפני מלחמת יום הכיפורים. עם זאת צוין כי סוריה אינה נגד השלום אלא נגד כניעה לאויב.

השבט העיירה ברנדנבורג במער־ נה קנטאקי שבארה״ב צפתה ב־ הרוגה שהותירה אחריה סופת הטורנדו שפקדה שלשום את האזור.

(צילום רדיו של אי. פי.)

קצר במרינר 10

פאסדינה, 4 (יופ״י). בגלל קצר במערכת החשמל של החללית מרינר 10, נאלצו המדענים להפסיק את שידורי התצלומים שלה, אולם הם מקווים, כי ההפסקה תהיה זמנית בלבד.

החללית חלפה ליד כוכב־הלכת כוכב החמה עד כאשר את ידע האדם על כוכב־הלכת הקרוב ב־ יותר לשמש.

מומחי המזה״ת בוואשינגטון:

קיימת סבירות למלחמה ב־1974 ע״י סוריה או עירק

„מגמתם תהיה לגרום אבידות כבדות לישראל ולערער את מעמדה של ארה״ב במפרץ הפרסי"

מאת [illegible]
סופר „הארץ" בוואשינגטון

וואשינגטון, 4 (מיוחד ל„הא־ רץ"). מומחי המזה״ת וסובייטו־ לוגים כאן אינם מוציאים מכלל אפשרות מלחמה נוספת במזה״ת במרוצת 1974, מלחמה שתפתח בה סוריה ואולי עירק במגמה לגרום לישראל אבידות כבדות ולערער את מעמד ארה״ב באי־ זור המפרץ הפרסי.

אסטרטגים של ארה״ב רואים את המשך המדיניות האימפריאלית של סוב־ יה בגלל כאחד הגורמים של מדי־ ניות סובייטית העקבית באיזור ה־ מפרץ הפרסי. בוואשינגטון אומרים, כי הרוסים כבר הפליגו עם אוניות ... אינם חוסכים מאמץ כדי לחזק את מעמדם בסוריה ובעירק, תוך מעבר צבאי אחר כל אפשרות לתרחות כ־ הונות לתילפתם — בספרה, ב־ איין, בנסיכויות המפרץ ובטורקיה.

בממשלת ניכסון עדיין לא החליטה כיצד להגיב על ההשקפות הסוב־ ייטיות ... לקיסינג׳ר בבי־ קורו במוסקבה:

✱ הסובייטים גילו מידה מפתי־ עה של אי־נכונות להיענות מעשית להצעות קיסינג׳ר לפירוק הכוחות.

✱ הרוסים הביעו דאגה מקוצר ידה של ממשלת ניכסון למלא את התחייבותה ולהעניק להם יתרונות סחר.

(הסוף בעמוד 2, טור 2)

בעוד התותחים מסיני מוצאים

המצרים מסרבים לפנות תותחי החוף מפורט־סעיד

הטענה: הם היו שם עוד לפני המלחמה

מאת סופרו הצבאי של „הארץ"

בעוד המצרים מוציאים את ה־ תותחים מסיני יותר מעל למספר המותר להחזקה ע״פ הסכם הפר־ דת הכוחות, עוסקים הם בסירובם לפנות את תותחי החוף באיזור פורט־סעיד שבמערב להתעלה.

מתצפיות נראה, כי המצרים אכן פינו כבר חלק מן התותחים שב־ איזור הדילול בסיני. במקום 36 הו־ ביצרים כבוטכם — החזיקו 12 הו־ ביצרים ועוד כ־30 מרגמות כבדות.

באיזור פורט־סעיד החזיקו המצ־ רים תותחי 130 מ״מ. ישראל טענה, כי טווח תותחים אלה, 27 ק״מ, מ־ גיע עד לקווים הישראליים, דבר ה־ בוגד את רוח ההסכם. המצרים קיב־ לו טענה זו והחלו לפנות את תותחי ה־130 מ״מ. עם זאת טענו, כי אין הם חייבים בפינוי תותחי החוף, גם הם בקוטר 130 מ״מ, כאחר שהיו קבועים במקום עוד לפני המלחמה.

✱ מזג האוויר

מעונן חלקית עד מעונן וגשם מ־ קומי. בשבת: גשם מקומי. מידות החום היום: ירושלים 7 עד 9 מע־ לות, הי״א 13 עד 18, חיפה 12 עד 18, צפת 5 עד 9, טבריה 12 עד 18, באר־שבע 10 עד 17, אילת 13 עד 24, מפרץ שלמה 16 עד 23 מעלות.

בגליון זה 30 עמודים בצרוף המוסף השבועי בן 56 עמ׳

לעם בישראל - ברכת חג שמח

מאחלים מפעלי הסיגריות בישראל: דובק בע״מ · החברה הישראלית לסיגריות בע״מ · אסקוט, חברה לסיגריות בע״מ · סיגריות לוד בע״מ

סיעת המפד״ל דורשת: הרמטכ״ל — שרון או ויצמן

צעירי המפד״ל: כל המטבח חייב להתפטר ✱ ורהפטיג: ג. מאיר האחראית העיקרית ✱ מתגבשת קב׳ ורהפטיג־המר־חזני־בן־מאיר

מאת דן מרגלית
סופרו הפרלמנטרי של „הארץ"

בסיעת המפד״ל נתקבלה אמש ההלכה לפי הצעת שר־הדתות, ד״ר יצחק רפאל, הקוראת בין ה־ שאר למנות רמטכ״ל שיהיה מקו־ בל על כל חלקי הציבור ומעבר לשיקולים מפלגתיים.

הצעה זו נתקבלה בקולות חברי הכנסת זבולון המר, יהודה בן־מאיר, פנחס שינמן, אהרן אבו־חצירה ו־ אליעזר אבטבי. התנגד לה בחרי־ פות עד־הפנים, יוסף בורג, שהגן בדבריו על הממשלה ונתמך ע״י חב־ רי הכנסת מיכאל חזני ואברהם מל־ מד. ח״כ זרח ורהפטיג נמנע.

כאשר הביא השר רפאל את הצ־ עתו לניסוח סופי, לאחר שנשמעה ההגנות שר־הפנים, הוא העיר, כי הכל יודעים מבני מדובר וכי חה״כ בן־מאיר כבר קרא בדבריו בשמם המפורש של המועמדים המתאימים (בדבריו הסעים ד״ר בן־מאיר את הצורך למנות רמטכ״ל כאריק שרון או עזר ויצמן, כהוכחה ליכולת ה־ ממשלה להתעלות מעל לשיקולים מפלגתיים, מתוך כוונה לבחור ב־ מתעבד המתאים ביותר).

בדיון הממושך, אשר בו התגבשה בחלק מן העניינים עמדה משותפת של ורהפטיג, המר, חזני ובן־מאיר, טען שר־הדתות, כי למעשה אין מקום לדון בבעייה הפוליטית אשר נשארה פתוחה לאחר סיכום ה־ דו״ח, באבדה 5 מנדטים, כבר שי־ לם המערך את המחיר על בעייה פוליטית זו ומבחינה זו אין הדו״ח בא להוסיף או לגרוע. המערך עומד לפני חזות קשה. אמר רפאל, אם „יזרקו את דיין לכלבים" הרי זה כמו הוצאת רפ״י. בלי רפ״י יש ל־ ממשלה רק 61 קולות ובהתחשב ב־ מצב במפד״ל, אולי רק 59. הוא הזכיר, כי בשעתו הדיעה המפד״ל, כי אין טעם להשתתפות בממשלה בלי רפ״י. יהיה צורך בממשלת אח־ דות לאומית או בבחירות. המצב ה־ פוליטי מסובך — אמר רפאל והניח את מרכזי הביקורת על ועדת אגרנט.

ח״כ בן־מאיר טען, כי ההודעה נהגית כאימון ציבורי רב. הוא הת־ פלמס עם רפאל: אין דין הממשלה לאחר הדו״ח כדין הממשלה לפניו. הוועדה הוכיחה שהיה מחדל. היא קטלה את הפיקוד הבכיר וצבא ש־ נכשל בצורה כזו, לא יתכן שהמנ־ הלה כולה, האחראית לו, לא הסיק מסקנות לגבי עצמה. בן־מאיר קרא לממשלה להתפטר ולשאת באחריות הפרלמנטרית.

ח״כ זבולון המר הוסיף, כי ל־ אחר שהממשלה נהגה שנים רבות כגיס הצבא, היא נהגת עתה בזה־ סר לויאליות כלפי הפיקוד הבכיר שלו. הממשלה הקימה מוסד האח־ ראי לביטחון, שהוא המטבח. המט־ בח נכשל ועל כן גולדה מאיר, משה דיין, יגאל אלון, ישראל גלילי ו־ אבא אבן, חייבים לשאת באחריות.

מזכיר המפד״ל, צבי ברנשטיין, הדגיש, כי צריך לחזק את הממ־ שלה מפני שבחירות חדשות במצב הנוכחי עלולות להיות חמורות מאד למפד״ל, אשר מידת אחדותה ה־ (הסוף בעמוד 2, טור 8)

התפוצץ מטען נפץ שהודבק לשמשת אוטובוס

(ע.). ביטען קטן של חומר־נפץ, שהודבק אל שמשת אוטובוס אגד, התפוצץ אמש כאשר האוטובוס היה בדרכו מירושלים לנווה־יעקב שב־ צפון העיר. איש לא נפגע.

חבלן המשטרה, שבדק את חומר־ הנפץ, חיווה את דעתו, כי המיטען היה במשקל של כמאה גרם והוא הודבק באמצעות חומר דביק אל אחת משמשות האוטובוס, מן הצד החיצוני, כנראה בתחנה סבה עצר האוטובוס.

כאשר התפוצץ המיטען, היו ב־ אוטובוס 13 נוסעים, אך איש מהם לא ישב ליד השמשה אליה הוצמד הנפץ. השמשה התנפצה וזהו הנזק היחיד שנגרם.

המשטרה פתחה בחקירה.

מטען חבלה התפוצץ בכל־בו המשביר בת״א

נעצרו כמה עשרות מבני המיעוטים

מאת אבי [illegible]
סופר „הארץ" לענייני משטרה

מטען חבלה התפוצץ אתמול ...ע בכל־בו המשביר ברחוב ...ד 113 בת״א. נגרם נזק קל ...לא נפגע. חוקרי המשטרה ...בערב בנסיונות להרכיב ...תרון של כמה החשודים מבני ...ושים, בעזרת שתי עובדות ...בו.

...ד העובדים מסר כי ראה ב־ 3 מבני המיעוטים שהסתובבו ...ה השלישית עם התפוצץ ה־ ...ן. עובדת אחרת סיפרה, כי אחד ...אלה ב־9 בבוקר דברי יהודים ...ניין לדעת היכן קומת העש־ ...שם לבטוח הונח מיטען החבלה. ...מיהר באחד לקומה זו. עובדים ...ם כסרון, כי ראו 3 מבני המיעו־ ...מסתובבים בכל־בו בבוקר ב־ ...ות שונים. שתיים מן העובדות ...בערב להרכיב קלסתרון במש־ ...המשטרה. הן אמרו, כי יוכלו ...ת את ה־3 אם יראו אותם שוב. ...מטען החבלה התפוצץ ב־3.20 ...ע. הפיצוץ היה חלש וגרם ל־ ...ה במקום. קצין הביטחון של ...בו הכחין בעשנה והצליח לכבות ...האש. העובדה שמיטען החבלה ...ה כהחה לעריכת סמיכות, הקר־ טינה את עוצמת הפיצוץ, ונראה, ש־ כל כוונת המחבלים היתה לגרום ל־ שריפה ולכן תיפסו חומר דליק.

בקרה הפיגוע הזה הוא הראשון מאז תחילת מלחמת יום הכיפורים. אופן הכנת המיטען אינו מוכר ל־ משטרה מפיגועים קודמים במחוז. במקום נמצא ביבר צבוע... ניצב חיים לוי, הסוף בעמוד 2, טור 5)

20 נעצרו בשכם לאחר הפיצוץ

(ע.) — כ־20 נעצרו בשכם בעק־ בות חבלה רימון יד לעבר סיור מש־ מר הגבול ביום ד׳ בערב.

5 אנשים, כולם בני משפחה אחת, שנפצעו קל בתקרית זו, קיבלו טי־ פול ונשלחו לבתיהם. לאנשי הבי־ טחון לא אתנה רע.

הרימון הוטל סמוך ל־21.00, בכי־ כר השעון בשכם. באותה שעה הומ רחובות הכיר המונים שיצאו לרחוב לקראת החגיגות לכבוד יום הולדת הנביא מוחמד. נערכו אז מקסים ו־ ריקודים וברחובות, עברה להקת כ־ תופפים בראש התהלוכה.

כעבור שעה קלה חזרו החיים ל־ תיקנם והשכמים נערכו ללא כל הפ־ רעה.

مكبرة من الأصل

مكتبة الأمل

בטאונים קומוניסטיים ערביים תוקפים את נשיא מצרים

סאדאת רוצה להבאיש ריחה של בריה"מ ולהיערך לימין ארה"ב

חוסיין הגיע לאלכסנדריה ופתח בשיחות על המצב באיזור

מאת סופר "הארץ" לענייני ערביים

ביקורת על נאום סאדאת ש־נשא באוניברסיטת אלכסנדריה ו־אשר נועד "להבאיש את ריחה של בריה"מ ולהדגיש את העמי־דה לימין ארה"ב", הושמעה את־מול ע"י ביטאונים קומוניסטיים ערביים ועתונים ביירותיים המקו־רבים למחבלים.

העתון הביירותי הפרו־לובי "אל־ספיר" עובל על כך שסאדאת לא הזכיר את הפלשתינאים, סוריה ו־המיכה המדינות הערביות במצרים. הנאום, לדעת העתון, נועד להבאיש את ריחה של בריה"מ, להיערך ל־ימין ארה"ב ולהתעלם מן המצב ב־חזית הסורית.

ביטאון המפלגה הקומוניסטית ה־לבנונית "אל־נידאא" כתב, כי סא־דאת ביקש להצדיק את מדיניות ה־חוגים הימניים במצרים השואפים ל־נתק את קהיר מן הארצות הפר־גרסיביות ומבעלת־בריתה בריה"מ. ל־דעת העתון, כבבורת הדגשת סאדאת, שההחלטה לצאת למערכה היתה הח־לטה מצרית בלעדית — כי מנוי ו־גמור עם סאדאת להמשיך במדיניות של ההלוות הדו־צדדית בעניינים ה־נוגעים לאומה הערבית.

לאלכסנדריה הגיע אתמול המלך חוסיין בראש פמליה גדולה לבי־קור של 3 ימים. השיחות בינו לבין סאדאת נפתחו אמש ויימשכו ה־יום. סאדאת ערך לכבוד המלך סעו־דה חגיגית בהשתתפות אורחו ה־שני, נשיא סודאן נומיירי.

מקורות בקהיר ובבירות ציינו אמש, כי ביקור חוסיין נתאפשר ל־אחר השינוי שחל במדיניות הירדנית לגבי הייצוג הפלשתינאי בז'נבה. ל־דעת המקורות, מוכן עתה חוסיין ל־הכיר באירגון־הגג של המחבלים כ־נציג הפלשתינאים ואף להתפנות בשי־חות ז'נבה. כן ימסור המלך לסאדאת דו"ח על תוצאות ביקורו בוואשינג־טון. אל המלך נלווים האמיר מו־חמד, ראש הממשלה זיד אל־ריפאעי, ראש הצוות בהעיה אל־להוני, יועצו לענינים בין־לאומיים עבד אל־מו־נעם אל־ריפאעי, מפקד הכוחות ה־מזוינים הגנראל האבס אל־מג'אלי ויועצו לענייני ביטחון לאומי, ה־גנראל בהזהד רסול אל־כילאני.

סאדאת הכריז אתמול על חנינה שבמסגרתה ישוחררו 2,081 אנשים שהורשעו בעבירות פוליטיות.

הוועדה המשפטית הגישה אולטימטום לניכסון

תובעת למסור לידיה עד יום ג' 44 סלילי הקלטה של שיחות טלפון

ואשינגטון, 4 (יופי"ע). ועדת המשפטים של ביה"נ תבעה היום מן הבית־הלבן למסור לידיה עד ה־9 בח.ז. 41 סלילי הקלטה של שיחות טלפון של הנשיא, הנחו־צים לה בחקירה בעניין הפללת הנשיא.

במכתב לבית־הלבן ביקש היועץ הראשי של הוועדה, ג'ון דור, תשו־בה לא יאוחר מן ה־9 בח.ז., אם הבית־הלבן מתכוון למסור לידי ה־ועדה את הסלילים המבוקשים. ה־שיחות נוגעות לפרשת ווטרגייט ו־הן התנהלו בין הנשיא ניכסון לבין יועציו ועוזריו, בכללם ג'ון דין, ג'ון ארליכמן, בוב הולדמן ושר־ה־משפטים לשעבר ריצ'רד קליינדינסט.

דור אמר, כי אם עד ה־9 בח.ז. לא תתקבל תשובה, תצטרך הווע־דה להחליט אם הנשיא נהג בצורה מתקבלת־על־הדעת ואם לא, יהיה צורך לפנות לבית־המשפט כדי ל־הורות לו לספק את הסלילים.

עוזרו לשעבר של ניכסון, דווייט צ'יפין, העומד לדין באשמת עדות שקר בפרשת ווטרגייט, כפר במשפ־טו עדות מרשיעה נגד אחד העוזרים הקרובים ביותר של הנשיא, בוב הולדמן.

צ'יפין הכחיש את האשמות נגדו. לפי כתב־האישום הוא מסר עדות שקר כאשר טען, כי לא ידע על פעולת סוכן־פרובוקטור בשם סגרטי, שנשכר כדי לחבל את מערכת ה־בחירות הפנימית של מועמדי ה־מפלגה הדמוקרטית ב־1971 וב־1972. אולם, הוא טען, שלא שיקר כאשר אמר, כי לא ידע על הפעולות ה־כוזבות של סגרטי, לא אמר לו להתרכז בפעולות נגד הסינאטור מאסקי ולא הורה לו שלא לספר על מעשיו בחקירת הבחירה הפד־רלית.

ניכסון מסכים לשלם חצי מיליון דולר מיסים

בשנים האחרונות שילם 0.8% מס־הכנסה

ואשינגטון, 4 (עיר ופ"צ). ה־נשיא ניכסון, שצבר רכוש של כמיליון דולר תוך 14 שנה, ויתר על כמחצית מרכוש זה כאשר הסכים לשלם חוב בעד מיסים עבור השנים הקודמות.

הבית הלבן הודיע אמש, כי מר ניכסון הורה לשלם 432,787 דולר בתוספת ריבית לשלטונות המס. ה־סכום הכולל שיהיה על הנשיא לשלם יגיע בין 465,000 ל־467,000 דולר. הודעת הנשיא באה כמה שעות לאחר שוועדת הקונגרס קיבלה דו"ח ובו הקביעה שעל הנשיא לשלם כחצי מיליון דולר למס הכנסה וריבית עבור השנים 1969 ו־1970.

הסיבה העיקרית להיווצרות חוב זה היא ההחלטה שלא להתיר לנשיא להפחית 576,00 דולר מהכנסותיו. מר ניכסון דרש הבטחה זו תמורת מיס־מכים אישיים שמסר כשי לארכיון הלאומי.

יצויין, כי בהתאם לנתונים שפור־סמו בדצמבר 1973, שילם הנשיא ב־1969 מיסים על 72,682 דולר בלבד מתוך הכנסה של 328,161 דולר. ב־3 השנים האחרונות הוא שילם בס"ה 5,969 דולר על הכנסה של 794,104 דולר. האחוז הממוצע של מס הכנסה ששילם הנשיא מגיע ל־0.8 אחוז.

דובר הבית־הלבן ג'ראלד וורן אמר, כי ההחלטה בדבר תרומת ה־נשיא לשלם את המיסים מוסמכת כמעט כליל את מעמדו הפיננסי.

פריס: על הולנד ודנמרק להצהיר שצה"ל צריך לסגת

מאת אליהו מאירי, סופר "הארץ" בצרפת

פאריס, 4 (מיוחד ל"הארץ"). דיפ־לומטים צרפתיים אומרים, כי הדרך היחידה שבה יוכלו הולנד ודנמרק הע־לול להיפטר מחרם הנפט הערבי היא להצהיר רשמית — כמו גרמניה ואי־סלנד — על תמיכה בפינוי מוחלט של השטחים הערביים ע"י צה"ל.

הדיפלומטים אמרו, שבגלל ה־עובדה שלא הושגה הסכמה בפגישה של 9 ארצות השוק, לאשר לשר־החוץ הגרמני העומד בראשות ה־שוק לפתוח במגעים עם ממשלות־ערב להכנת הוועידה האירופית־ער־בית — אי אפשר היה לבקש ממש־לות ערב להסיר את חרם הנפט מהולנד ודנמרק.

חוסר ההסכמה נבע מכך שצרפת דוחה תביעה שלפיה יש להיוועץ עם ארה"ב לפני עריכת ועידה כזו.

קיימת סבירות

(סוף מעמוד 1)

✶ הקרמלין הביע התנגדות קו־לנית הבהרת לכך שארה"ב מנצלת לתועלתה את מאמצי השלום של קיסינג'ר "בחולה" כדי לתקוע טריז בין בריה"מ ובעלות־בריתה הערבי־יות.

ברקע ליחסי שתי מעצמות־העל משמרים כעת שני משברים: האחד הוא האפשרות שהנשיא ניכסון יו־עמד לדין הקיץ. לאחר תקופת שתי־קה ארוכה בנושא זה, החלו ה־רוסים לנצל להתעלמם בכך שהם מטילים ספק ביכולתו של ניכסון לכבד הסכמים. משקיפים רבים סבו־רים, שניכסון ייצא אולי למוסקבה בעיצומם של הליכי שפיטתו.

המשבר השני ברקע הוא היריבות המתמשכת בין שתי מעצמות־העל במזה"ת, הוזה כעת כן הסואץ בוורה.

גולדה מאיר תשקול כנראה

(סוף מעמוד 1)

"הארץ" (שהיא אמרה לשר־הביטחון, כי הכלל של האחריות הפרלמנטרית חל על הממשלה כולה ולא על שר זה או אחר), כפי שפורסם אתמול בראש מהדורת החדשות בצהרים ב"קול ישראל". לפי נוסח זה הודי־עה לשכת הגב' מאיר, כי ראש ה־ממשלה לא מפרשת את האחריות הפרלמנטרית בצורה כזאת. נוסח זה לא הועבר אח"כ במלואו לעתונים (את הנוסח שנמסר — ראה בידיעה נפרדת).

לפי מקורות בצמרת המפלגה, נתגבשה דעה בקרב השרים ה־בכירים — ביניהם יגאל אלון, פנחס ספיר, ישראל גלילי, יצחק רבין, חיים בר־לב ואהרון ידלין — כי הממשלה לא תוכל לפטור את עצמה בהכרזות כלליות על אחריות פרלמנטרית, וכי עומדת בפניה אלטרנטיבה ברורה: או התפטרות דיין מתפקיד שר־הביטחון, או התפטרות הממשלה כולה.

החוג הרעיוני: דיין צריך להתפטר

✶ צדקה ועדת אגרנט בהטילה אחריות אישית על הרמטכ"ל, אבל שר־הביטחון אחראי לא־פחות מן ה־רמטכ"ל וחייב על כן להתפטר מ־תפקידו — נאמר בהודעה מטעם ה־חוג הרעיוני ללבנון בציות חברה ומדינה במפלגת־העבודה, שפורסמה אמש.

מעבר לאחריות האישית קיימת גם אחריות פרלמנטרית — קובע החוג — הכוללת גם אחריות לגמולי קב־לת החלטות. הכישלונות והפגמים שנתגלו מחייבים את הממשלה לק־בוע את מידת האחריות הפרלמנט־רית של ראש הממשלה ושר־הביט־חון. אפילו תתחייב מכך התפטרותם.

החלטת המשמרת הצעירה בעבודה

✶ לשכת המשמרת הצעירה ב־מפלגת העבודה החליטה אתמול לת־מוך בממשלה ביצוע המסקנות ה־אופרטיביות של הדו"ח וקבלת הכלל של אחריות מיניסטריאלית, המשתמע מדו"ח ועדת אגרנט.

צעירי מפ"ם בעד הימנעות אם דיין לא יתפטר

✶ מזכירות הדור הצעיר של מפ"ם החליטה אמש לתבוע מחברי סיעת מפ"ם בכנסת להימנע מלהצ־ביע עם הממשלה, אלא אם כן יסיק שר־הביטחון את המסקנות המתחיי־בות מדו"ח ועדת אגרנט ויתפטר.

עוד החליטו צעירי מפ"ם, לקראת הדיון בכנסת בדו"ח ועדת־החקירה, להפגין בתביעה לפיטורי דיין.

(מ.)

77 ניספו במטוס ✶ 300 נהרגו בטורנדו

קרבנות רבים בשטפונות בברזיל

גאבורון (בוצואנה), 4 (עיר). מטוס מדגם דיבי. 4 התרסק ליד פרנסיסטאון, כ־400 ק"מ צפונית מכאן. באסון נהרגו 77 אנשים, רובם כורים מאלאווים.

7 מבין 84 נוסעי המטוס ניצלו. אחד מהם במצב אנוש.

הרס בעקבות הטורנדו

שיקאגו, 4 (יופי"ע ועיר). בסו־פות טורנדו החמורות ביותר ב־50 השנים האחרונות, אשר פקדו את־מול 11 מדינות של ארה"ב וכן את דרום קנדה, מצאו את מותם יותר מ־300 אנשים, ורבבות אנשים איבדו את קורת־הגג. נגרם נזק רב מאוד.

מספר ההרוגים בעטיו סופות ה־טורנדו, שהתחוללו בעת־ובעונה־אחת, הגיע עד כה ל־318. הקרב־נות הרבים ביותר הם במדינות קנ־טאקי, אלבאמה, טנסי ואינדיאנה.

האומדן הראשון של הנזק שנגרם הוא כ־20 מיליון דולר.

יחד עם סופות הטורנדו פקדה את האזור דרומית משיקאגו רעידת אד־מה בעוצמה של 4.5—5 מעלות ב־סולם ריכטר. לא נמסר על נזקים רציניים.

כ־1,650 אנשים ניספו בשטפונות שפקדו את ברזיל

ריו דה ז'נירו, 4 (עיר). בדרום ברזיל מצאו 1,650 אנשים את מותם בשיטפונות; לא ידוע מה מספר קר־בנות השיטפונות בצפון המדינה ו־בחלק הצפון־מזרחי של ברזיל. השלטונות נקטו בצעדים כדי ל־הכין כ־300 אלף פליטים, שנשארו ללא קורת־גג.

מושב מיוחד של העצרת — ביום ג'

מרכז האו"ם, 4 (יופי"ע). יותר מ־50 ראשי מדינות, שרי חוץ ו־שרים, ישתתפו במושב מיוחד של עצרת האו"ם, אשר ייפתח ביום ג', לדיון במצב חומרי הגלם בעולם.

ההצעה לכנס מושב זה הוגשה ע"י אלג'יריה. מטרת הכנס להבטיח ל־מדינות מתפתחות מחיר הוגן תמורת חומרי־הגלם שלהן.

בין המשתתפים בוויכוח ד"ר הנרי קיסינג'ר, אנדריי גרומיקו, מישל ז'ובר ואאלכר של.

סין משגרת למושב המיוחד את טנג הסיאו־פינג, סגן ראש ממשלת סין.

ז'נבה, 4 (יופי"ע). המדינות המ־פיקות נפט עומדות להתכנס כאן בשבת בדיונים כדי לתאם את מדי־ניותן לקראת עצרת האו"ם.

ועדת אגרנט מכינה את הדו"ח הנוסף

(עי"מ). ועדת אגרנט עוסקת עתה בניסוח התיאור המלא של העובדות והתמצית המלאה של מסקנותיה ה־כלולות בדו"ח החלקי שפורסם כבר. הוועדה מקווה לסיים את השלב הזה של עבודתה במשך החודש הבא. ב־מקביל לכך, עוסקת הוועדה בהמשך החקירה בנושא ההיערכות וקרבות הבלימה, לפי כתב־המינוי שלה.

הוועדה חוזרת ומדגישה, נוכח פיר־סומים שונים שהופיעו בכלי־התק־שורת, שאין היא מפרסמת ידיעות ברבים באמצעות חוגים כלשהם. ב־מידה שבעת הוועדה לפרסם ה־דעת לציבור, היא עושה כן ב־עצמה.

חייל נהרג בצפון בחילופי אש ארטילרית

חייל צה"ל נהרג אתמול בחי־לופי אש ארטילרית עם הסורים ברמת־הגולן — מוסר דובר צה"ל. ההרוג הוא טוראי מרדכי בן־שימול, בן 19, מרמלה.

סמוך ל־09:30 לפנה"צ פתחו ה־סורים באש טנקים וארטילריה ל־עבר כוחותינו שבגזרת המובלעת. בין השאר ירו הסורים גם מטחי קטיושה לעבר כוחותינו שבגזרה. הושבה אש טנקים וארטילריה. חי־לופי האש נמשכו לסירוגין עד 12.30 לערך.

אחה"צ התחדשו חילופי האש ה־ארטילרית בדרום המובלעת ונמשכו לסירוגין עד שעה 18.00 לערך.

(ע.). למרות המצב הביטחוני באזור הצפון נמשכות ה־הכנות לקראת ליל הסדר בקיבוצי הגליל־העליון ועמק־הירדן. חרף ה־הגבלות בקבלת אורחים, ייערך ה־סדר גם השנה כרגיל.

בעקבות עיסקת קרקע לא־חוקית:

חקירה בלונדון על זיוף חתימת וילסון

ראש הממשלה הגיש תביעה נגד 2 עתונים

לונדון, 4 (יופי"ע ועיר). משטרת הסקוטלנד־יארד הורה היום לב־לשים הבכירים שלו לפתוח ב־חקירה בעניין הטענה שחתימת ראש הממשלה, הארולד וילסון, זוייפה במסמך הנוגע לעיסקת קרקע בערך של מיליון לי"ש.

מר וילסון הבטיח למסור על ה־פרשה הודעה בפרלמנט, אולם ל־בסוף נמנע מכך.

הפרשה "עוררה" סערה־ציבורית בבריטניה. היא נתגלתה בראשית השבוע, כאשר פורסמו ידיעות בדבר עיסקת קרקע בשווי מיליון לי"ש. בה היו מעורבים מזכירתו הפרטית של וילסון הגב' מארשה וויליאמס, אחיה ואחותה.

בידיעות בעתונים נאמר, כי ב־עיסקה היה דבר לא־חוקי כלשהו, או שוילסון אישית מעורב בה. או־לם, "דיילי מייל" טען, כי חתימתו של וילסון זוייפה על מכתב הקשור בעיסקה. המכתב נכתב לפני הבחי־רות האחרונות, ב־28 בפברואר, כ־אשר וילסון היה ראש האופוזיציה. וילסון הגיש תביעת דיבה נגד "דיי־לי מירור" ו"דיילי אקספרס". בהוד־עה מטעם פרקליטיו נאמר, כי לא כראש ממשלה ולא כראש האופו־זיציה ואף לא בתפקיד אחר כלשהו, לא מעורב מר וילסון בדרך כלשהי בעיסקה זו.

החוקים הבריטיים החמורים ב־עניין הוצאת דיבה מקשים עתה על הכתבים לפרסם דברי פרשנות נו־ספים. אך פרשנים פוליטיים ציינו, שכל הפרשה מביכה מאוד את ה־לייבור, אשר במערכת הבחירות ה־אחרונה תקפה בחריפות ספקולציות של קרקע.

וילסון עצמו הגיב בתקיפות על הפרשה, בהשיבו לשאלה בעניין ספקולציות. הוא אמר, שכל אחד יודע את ההבדל בין ספקולציה ב־רכוש ובין השבחת קרקע.

הרסט לא מאמין שבתו הצטרפה לחוטפיה

סאן פרנציסקו, 4 (עיר). איל־העתו־נות רנדולף הרסט אמר אמש, כי אין הוא יכול להאמין שבתו רוצה להיות עם החוטפים ולהישאר אצל חוטפיה ה־קיצוניים.

בהגיבו על הודעה מוקלטת, שבה אמרה העלמה הרסט בת ה־20, כי היא לא תוכל לחזור להיות הקודמים וכי החליטה להיות מהפכנית, אמר האב לכתבים: "באורח אישי איני מאמין שזה נכון. אצלנו היא היתה 20 שנה ואצלם 60 יום, איני מא־מין שהיא שינתה את הפילוסופיה שלה בהדרגות כה רבה".

הרסט פנה לחוטפי בתו, צבא ה־שיחרור הסימביונזי, לאפשר לה לח־זור הביתה, כדי לקיים דיון בנושא זה עם בני משפחתה. עם זאת הוא הוסיף: "אם היא החליטה להצטרף לאירגון כזה, אנו עדיין אוהבים או־תה והיא חופשית לעשות כאוות־נפשה".

דליקה בחנות בתחנה המרכזית

מאת כתבי "הארץ"

חנות צעצועים ברחוב סלון 12 בתחנה המרכזית בתל אביב עלתה אמש באש. חוקרי המשטרה יחליטו רק הבוקר, לאחר שיבדקו את השרידים השרופים שבחנות, אם היתה זו חבלה או תקלה כלשהי.

בעל החנות טוען, כי סחורה ב־שווי 250 אלף לירות — צעצועים בעיקר — עלתה באש.

מיטען חבלה

(סוף מעמוד 1)

שביקר בבל־בו לאחר הפיצוץ, אמר גם הוא, כי אין חבר בבניין פיגוע באותה שיטה. הוא הוסיף, כי אין בפיגוע זה דבר יוצא־דופן המלמד על התרחשות מקרים דומים בעתיד. המיטען היה בנוי מצינור בלוקי גאה באורך של 15 ס"מ, המשמשים ל־כילוי מצתים. הם הופעלו בהפעלה חשמלית בצורת שעון, שנשארו מ־מנו רק שרידים. ייתכן שהיה גם חומר דליק אחר במיטען החבלה ו־כן נפץ שהדליק את התערובת. ה־מיטען הונח בתיק פלסטיק אפור.

המשטרה חסמה את הסביבה למקום ונעצרו כמה עשרות חשודים מבני המיעוטים שהיו בסביבה. מעצרים כ־אלה הם שיגרתיים, אולם ייתכן ש־אחד העובדים בכל־בו יוכל לזהות ביניהם את ה־3 שנראו בסביבה ה־בוקר בבל־בו.

אנשי משמר הגבול מסייעים בידי המשטרה בעריכת חיפושים בסביבה.

משלחות ישראל

(סוף מעמוד 1)

לסרבב להצעת־ההחלטה כזאת על התפלייה שנהגת ישראל בהתנגדה לשיתוף כוחות מארצות שאין להן יחסים דיפלומטיים אתה בכוח החי־רום.

ואלדהיים קורא להתייעצות (עיר). מזכיר האו"ם קרא לנציגי הארצות ששלחו יחידות לכוח החי־רום להתייעצות על המצב באיזור.

הדיון ייערך ערב כינוס מועה"ב.

מפקד כוח־החירום, גנראל אנסיו סילאסוואו, נועד היום עם ד"ר ואלד־היים הדן עמו על מצב המפה האש ועל הצבת יחידות האו"ם.

פומפידו הובא לקבורות

נפתח המירוץ לנשיאות הבחירות ב־28 בח.ז.

מאת אליהו מאירי, סופר "הארץ" בצרפת

פאריס, 4 (מיוחד ל"הארץ"). נשיא צרפת, ז'ורז' פומפידו, נק־בר היום בטקס צנוע בבית־הקב־רות באורוויה, ממערב לפאריס ו־שעות ספורות לאחר קבורתו נפ־תח המירוץ לנשיאות. הבחירות ייערכו ב־28 בח.ז., ואם יהיה צורך בסיבוב נוסף, הוא יהיה ב־10 במאי.

מי שהיה ראש ממשלה מטעם ה־מפלגה הגוליסטית, ז'אק שבאן־דל־מאס, וכן יו"ר האסיפה הלאומית, אדגאר פור, הכריזו היום על מועמ־דותם לנשיאות.

הסוציאליסטים יבחרו כנראה ב־יום ב' את מועמדם — פרנסואה מי־טראן. הלה יזכה בתמיכת הקומוניס־טים אם יצליח לסכם עם מנהיג ה־מפלגה הקומוניסטית ז'ורז' מארשה תכנית ממשלתית משותפת.

הנשיא ניכסון יוצא ביום ו' (ה־יום) לפאריס כדי להשתתף בתפילה הממלכתית שתיערך לזכר פומפידו, בכנסיית נוטר־דאם בפאריס. בהו־דעת הבית־הלבן נאמר, שמר ניכסון ישוב לוואשינגטון בסוצ"ש ובהיותו בפאריס לא יהיו לו כל פגישות של ממש עם מנהיגים זרים.

הרדיו הממלכתי הצרפתי מסר את־מול, כי בצפים שנשיא מדינת־ישר־אל, אפרים קציר, ישתתף גם הוא בטכס בפאריס. יו"ר הכנסת, י. ישע־יהו, שלח אתמול מברק־תנחומים ליו"ר האסיפה הלאומית, אדגאר פור, וליו"ר הסינאט, אלן פוהר (המכהן כנשיא עד לבחירות לנשיאות).

בטכס הקבורה הצנוע השתתפו ה־יום אלמנת פומפידו, בנם וקרובי משפחה. בבוקר נערכה תפילה לזכרו בהשתתפות כ־200 אנשים ובהם ראש הממשלה, פייר מסמר, בכנסייה של האי סאן־לואי, שבו היה מעון פומ־פידו. האסיפה הלאומית התכנסה ל־ישיבת אבל ובתי־הקולנוע והתיאט־ראות ברחבי המדינה נסגרו. הטל־וויזיה הצרפתית לא סיקרה את ה־טכסים, מתוך כיבוד רצונו האחרון של פומפידו.

בפאריס מצפים, כי בקרב הרוב ישובו לשליטה הגוליסטים האורתו־דוכסים בהנהגתו הרוחנית של מי־שאל דברה — לאחר שנדחקו ה־צידה תחת שילטון פומפידו. למועמד הגוליסטי לנשיאות, ז'אק שבאן־דלמאס, עמדה אוהדת לישראל, אבל מידת התלות הצרפתית בנפט הערבי והשפעת משרד־החוץ הפרו־ערבי, ימנעו כנראה שינוי במדיניות־החוץ הצרפתית במזה"ת. אף־על־פי־כן ייתכן שיחול בה שיפור עקב מות פומפידו, שנקט קו של תוקפנות אי־שית מסויימת כלפי ישראל.

בקרב הרוב־הבעייה היא, אם ה־גוליסט שבאן־דלמאס יגיע להסכם פוליטי עם מנהיג הריפובליקאים ה־עצמאיים ז'יסקאר ד'אסטאן, או יתח־רה בו. באופוזיציה השמאלית ה־שאלה היא, אם יהיה מיטראן ה־סוציאליסטי מועמד השמאל, או אם יעמידו הקומוניסטים מועמד משל־הם.

הדמות העיקרית בקרב המרכז הוא נשיא הסינאט אלן פוהר, שהוא ידיד גדול לישראל.

זעירא נתבקש להישאר בצה"ל

(עי"מ). שר־הביטחון, משה דיין, פנה אתמול לאלוף זעירא וביקשו להמשיך בשירותו בצה"ל, לאחר הפ־סקת תפקידו כראש אגף המודיעין במטה הכללי, בהתאם למסקנות ועדת אגרנט.

שר־הביטחון הודיע לאלוף זעירא, שבימ הרמטכ"ל, האלוף יצחק חופי, יציע לו תפקיד נאות בהתאם לדר־גתו ולכישוריו, אם יוסיף לשרת בצה"ל.

האלוף אליהו זעירא (46), ששי־מש כראש אמ"ן במשך כשנה לאחר תקופת שירות כנספח צה"ל בארה"ב, היה לפני כן בין מפקדי השדה ה־בכירים המוכרים בצה"ל.

בדו"ח ועדת אגרנט נאמר עליו, כי הוא נתגלה כקצין בעל כושר אינטלקטואלי מובהק, בעל סמכות חזקה אצל פיקודיו ומקובל גם על הממונים עליו בצה"ל ובדרג המדיני הבכיר.

קצין בכיר בצה"ל מונה למפקד פיקוד הדרום במקום האלוף גונן — מוסר דובר צה"ל.

שמו של הקצין לא פורסם מאחר ואינו אלוף ואין התפקיד מחייב פירסום שמו.

ועדת הסינאט מצמצמת את ההקצבות הצבאיות

ואשינגטון, 4 (עיר). ועדת הסנאט לשירותים מזויינים החליטה היום, כי הציוד הצבאי שסופק לישראל מ־מחסני צבא ארה"ב במלחמת אוק־טובר, ייחשב כחלק מן הסיוע הצבאי בסך 2 מיליארד דולר עליו החליט הקונגרס בדצמבר אשתקד.

עד כה קיבלה ישראל ציוד צבאי בסך 1.5 מיליארד דולר ובעקבות החלטת הוועדה יצומצם הסיוע הצבאי שיינתן לישראל בלי תחיקה נוספת.

הוועדה החליטה לצמצם גם את ה־הקצבה לדרום־וייטנאם וכן את ה־הקצבה לבניית צוללת גרעינית חד־שה ולהרחבת הבסיס הצבאי באי דייגו גארסיה באוקינוס ההודי. ה־ועדה אישרה הקצבה בסך 571.3 מיליון דולר, לעומת דרישת הממשל בסך 1.25 מיליארד דולר לשנת ה־כספים 1974.

קיסינג'ר מנהיג שינויים במשרד החוץ

ואשינגטון, 4 (אי.פי.). שר החוץ האמריקאי, ד"ר הנרי קיסינג'ר, הור־ה לבצע חילופי גברי מקיפים ב־שירות החוץ, שכתוצאה מהם יוע־ברו לפחות 20% מן הדיפלומטים האמריקאים לתפקידים בחו"ל עד ה־קיץ — נאמר במכתב ששלח הסטייט דיפרטמנט לכל עובדיו.

במכתב נמסר, כי החילופין נועדו לאפשר לעובדים להשתתף בצורה טובה יותר בגיבוש מדיניות־החוץ ה־גלובלית.

בלעה טבעת בשווי 10,000 דולר

מאראקאיבו (ונצואלה), 4 (עיר). רקדנית סטריפטיז בלעה כאן טבעת היהלומים ששוויה 10,000 דולר, ש־אחד מלקוחות מועדון לילה הראה לה, תמלכה.

הרקדנית ישבה ליד שולחן בחברת הלקוח, לאחר ההופעה שלה. היא שיכנעה אותו להוריד את הטבעת מאצבעו, כדי שתוכל להסתכל בה כולכה, בלעה אותה המלכה.

הלקוח רץ אחריה, תפס אותה ו־לקח אותה למרפאה, שם הצליחו להוציא את הטבעת והחזירו אותה לבעליה.

הודעה המיוחסת לשר־המשפטים האמריקאי עוררה מחאה יהודית

ניו יורק, 4 (עטנ"א). איחוד ה־קהילות היהודיות בארה"ב ביקש ה־יום מן הנשיא ניכסון להשיג הת־נצלות פומבית מאת שר־המשפטים, וויליאם סאקסבי, או להביא להתפט־רותו, בשל הערות שהושמעו כשאמר, כי "אינטלקטואלים יהודיים בתקו־פת מקארתי היו מאוהבים במפלגה הקומוניסטית".

סאקסבי אמר את הדברים בוואשינגטון אתמול, בהדגישו "צביונה לעייני המחקר חדש על תפקיד מש־רד־המשפטים בטיפול בפעולות חת־רנות.

הבקשה לנשיא ניכסון נשלחה ב־מברק מאת יו"ר האירגון הרפורמי.

ואשינגטון, 4 (אי. פי.). דובר ה־סטייט־דיפרטמנט ג'ורג' ווסט ביקש לפרוש מתפקידו מסיבות אישיות ו־בבקשתו מנוגה השגריר באדרסון, שגריר ארה"ב בהונדורס.

סיעת המפד"ל דורשת

(סוף מעמוד 1)

פנימית מוטלת בספק ויחסיה עם ה־רבנות רעועים.

ההפתעה העיקרית היתה בדברי השר לשעבר ורהפטיג: גם מאיר חייבת להתפטר, יש מקרים שהצי־בור דורש בצדק קרבן. ואם היא לא תתפטר היום ברצון, היא תיאלץ להתפטר בעתיד הקרוב נגד רצונה. בישראל אין מושג של מצביא, ואם יש מישהו כזה, הרי זו ראש הממ־שלה. שר־הביטחון לא עושה דבר בלעדיה — לא גיוס, לא הכנות ולא מינוי מפקדים. היא גם יו"ר ועדת השרים לביטחון, היא הממ־נה את תיל־צבאות הפוסקת האחרונה בכל ענין. הרי זה דבר בלתי נסבל כלפי הצבא, אם הממשלה הופכת את מפקדיו העליונים כשעיר לעזא־זל של המחדל.

גם השר לשעבר חזני סבור, ש־מאיר ודיין צריכים להתפטר, אבל ספק אם רצוי שהמפד"ל תאמר זאת עתה בצורה כה מפורשת. די בכך שהיא תקרא לממשלה להסיק מסק־נות פרלמנטריות מתאימות, ללא פי־רוט ופירוש.

השר בורג טען שכל הענין אינו קשור בממשלה. הדו"ח זיכה אותה. הוא מתפלא שיש במפד"ל אישים ה־מבקשים לנגח את הממשלה בכל הזדמנות, כל אימת שבגין תוקף את הממשלה, יש לכך, לצערו של ד"ר בורג, הד גם במפד"ל. בורג התנגד בתוקף להצעת רפאל בקשר לכי־שורים הדרושים מן הרמטכ"ל הבא ואמר שיש להבחין להתמהמיות.

הצעת הצעירים לקרוא לממשלה להתפטר קיבלה את קולות ורהפטיג, הכר ובן־מאיר. ח"כ חזני נמנע ו־6 הצביעו נגד. לאחר־מכן, לאחר הבי־קורת שנשמעה בדיון, התריך גם ה־שר רפאל את ניסוח הצעתו שהביא בתחילת הישיבה. הצעתו, אשר כל־לה קריאה לממשלה לתת את דעתה על ההשלכות הממשלתיות והפרל־מנטריות, קיבלה 6 קולות לעומת הצעת חזני שקיבלה רק 4 קולות. נערך ויכוח חריף בקשר לכישורי הרמטכ"ל הבא והצעת רפאל נתקבלה ב־6 קולות נגד 3.

הדיון בלי"ע

סיעת הלי"ע בכנסת תתכנס ב־יום ב' לדיון בדו"ח אגרנט. נודע, כי השר משה קול ויו"ר הסיעה, יהודה שערי, נימנים על התומכים בהתפטרות שר־הביטחון.

במכתב של מר עוזי ברעם אל ראשי החוג לטילוב במפלגת־העבו־דה, הוא תוקף כאנטי־חינוכית את התבטאויות ח"כ יצחק בן־אהרן כלפי ועדת אגרנט. דבריו מהווים "יריקה בפני כל מוסד משפטי וגורמים ל־הגברת אי־האמון גם כלפי שופטי בית־המשפט העליון". עוד קובע עו־זי ברעם, כי "שר־הביטחון או הממ־שלה כולה צריכים לקבל על עצ־מם את האחריות המיניסטריאלית, אך דבר זה לא משתמע ישירות מן הדו"ח, אלא זוהי פעולה פוליטית שיש לעשותה כבמדינות המתוקנות. אך כורש העניין עתה הוא ביזוי כל עיקרון וכל ערך תוך הריסה ש־...

סהות של הבגי"ן עליו אמו־לנר".

פניית דיין לבגין

בינתיים נודע כי שר־הביטחון למר בגין שיראה לו באחד מנאומיו לפני מלחמת יום הכ־הוא התבטא, כי לא תהיה ב־10 השנים הקרובות. הם אמר, כי אינו כמהפק בטעם דברים המיוחסים לו בקוב־הציבור.

כהבורר, כי שר־הביטחון ב־באמירה, שהגות עלו בסוף כנסים סגורים ומצא רק שו באמירות אשר יכלה, לדעת כ־לגרום לשיבוש שבעיקבותיו כים לו את האמירה שלא תה תהה ב־10 השנים הבאות. או, כי לפני המלחמה נאם שר־הון ואמר, כי עד לסוף הע־שנות ה־70 — הוא סבור ייצא יותר ביטחוני וצבאי לי עליונות ברורה על צבאו ענין אחר לבנו דיבר שר־ה־על 10 שנים, הוא שלפני אמר, כי הנה ישראל בחוי בשטחים המוחזקים זו הגנה צית ועליה לשקול בה יהיה הכלכלי את ענייניה כשאנו בים לכך שישראל כחזקה צע כבר כ־10 שנים.

לדברי מקורות אלה, גם השר דיין, כי במזה"ת פורצ חכות בערך בדי 10 שנים. עגים, כי פרס להתבטאויות הסכים שר־הביטחון לפני יום הכיפורים דברים היכולי ביע, כי הוא אמר שלא הה הכה ב־10 השנים הבאות.

הצלב־האדום פועל לאפשר סדר־פסח לשבויים

(ע). הצלב האדום עושה גדולים אצל הסורים שיאפש כת סדר הפסח אצל השבויים ראלים — מסר הרב הראשי בה, הרב שפרן, בשיחה אמש לרדיו.

הרב שפרן מסר, שמברא בן המצות שנשלחו לשבוי הגיעו לידיהם.

הפגנת אהדה לדדו — בירושלים

(ע.) — הפגנת אהדה לרמטכ"ל היוצא, רב־אלוף דוד אלעזר, היתה אתמול אחה"צ לפני משרד ראש־הממשלה בירושלים.

כמה עשרות צעירים נאספו מול משרד ראש הממשלה ונשאו כרזות בנוסח "אנו מאמינים, דדו". ההפגנה, שהתקיימה ללא רשיון ה־משטרה, התפזרה לאחר שעה קלה ללא הפרעה וללא התערבות המש־טרה. בין המפגינים היה גם מוטי אשכנזי.

נרצח מנהל פיאט בארגנטינה

קורדובה, 4 (עיר). מנהל מפעלי פיאט בארגנטינה, דוקטור פרנצ'סקו קלצר, נורה למוות ברחוב סואן בטבור העיר.

האיש פוצע ע"י 11 כדורים שנורו ע"י שלושה אנשים שעה שקלצר יצא מבנייניו. התוקפים נמלטו במכונית. טרם נודע, אם לרצח היו מניעים פוליטיים.

השבויים הסוריים יתפללו היום בצוותא

החיילים הסורים השבויים ביש־ראל בני העדה המוסלמית יתפללו היום בצוותא לרגל חג יום הולדת הנביא מוחמד תפילת יום השישי — מוסר דובר צה"ל.

התפילה תונהג בנהול ע"י ה־קאדי של יפו.

זכו בפיס

בהגרלה במפעל הפיס בס' 14/74 שהתקיימה ביום 4.4.74 זכו הכרטי־סים הבאים:

בסך — 250,000 ל"י זכו המספ־רים: 299902; 479407, ובלי ספח ב־סך — 150,000 ל"י.

בסך — 50,000 ל"י זכה המספר: 301279.

בסך — 12,500 ל"י זכו המספ־רים: 534925; 609596.

בסך — 6,250 ל"י זכו המספרים: 009670; 154375; 603365; 627430.

בסך — 600 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים: ב־01225; 08228 : 14455 : 43857 : 49001; 51078 : 67463 : 72338 : 73847; 91045.

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־04606; 06181 : 07073 : 10867 : 12244; 18556 : 21606 : 22593 : 27662; 31060 : 34126 : 35473 : 35978; 37818 : 37892 : 44822 : 62230; 63108 : 64266 : 75653 : 77486; 81877 : 85148 : 86433 : 86485.

בסך — 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־1745; 2635 : 3261 : 4036 : 7435 : 7638; 9999.

בסך — 50 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0309; 0363 : 1192 : 1575 : 1665 : 2263; 2429 : 2495 : 2519 : 2593 : 2725; 2928 : 3055 : 3579 : 3682 : 3783; 4015 : 4033 : 4087 : 4386 : 4659; 4781 : 4791 : 4870 : 5006 : 5390; 5411 : 5589 : 6343 : 6491 : 6523; 6594 : 7194 : 7652 : 7987 : 8643; 9506 : 9529 : 9619.

בסך — 6 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספ־רה 3 ובלי ספח — 4 ל"י.

בסך — 1,250 ל"י זכו הכרטיסים הבאים: 045971 : 086898 : 115126; 136221 : 172659 : 217370 : 235554; 247916 : 253345 : 325308 : 350377; 375843 : 385473 : 416438 : 530101; 578963 : 582272 : 604270 : 632232; 713659 : 717946.

הגרלת הספחים

כל הספחים שמספריהם מסתיימים ב־03030; 20846 : 29191 : 53062; 73237, זכו בסך — 5,000 ל"י כ"א.

כל הספחים שמספריהם מסתיימים ב־0982; 2386 : 2757 : 6456 : 6747, זכו בסך — 1,000 ל"י.

חולל בית־קברות יהודי במערב־גרמניה

גטינגן, 4 (עיר). יותר ממאה קברים ניזוקו בבית־קברות יהודי כאן. כמה מצבות נופצו ואחרות הופלו.

אחריות פרלמנטרית

(סוף מעמוד 1)

להתפטר וכי הוא קיבל את הדו"ח בסיפוק רב.

בדיון, בו השתתף דיין, נאמר, כי אין בישראל כללים לגבי מיצוי אחריות פרלמנטרית, ואם יש להפ־עיל אחריות זו עתה, היא חלה על הממשלה כולה. דעה אחרת שהוש־מעה בישיבה היתה, כי ההופעות ש־נתגלו לאחר פירסום הדו"ח היו בזיון בית־המשפט וכי קיימת סכנה חמו־רה לסמכות המשפטית העליונה ב־ישראל. תוך הדיון נאמר, גם, שיש אנלוגיה בין המצב כיום למצב ש־הביא לפילוג מפא"י ופרישת רפ"י, כאשר סלע המחלוקת היתה או הגי־שה השלילית של הרוב במפא"י לסמכות ועדת חקירה משפטית.

שרות לילה חד
למפרסמים בחי
קבלת מודעות דחו
לכל העתונים
מ־18.00—24.00
בטלפון 18018

תוך 3 דקות "רחץ וס
מתקן אוטומטי לרחיצת רכב בתוספת וקס נוזלי
מאחורי בורסת היהלומים ברמת־גן בבעלות רפאל הרפז
פתוח מ־7 בבוקר עד 10.00 בלילה

אגודת הסטודנטים של אוניברסיטת חי
לציבור המעסיקים
סטודנטים מחפשים משרות.
בהצעות נא לפנות לאגודת הסטודנטים אוניברסי
חיפה. טלפון 254149, חיפה.

מחפשים
חדרים ודירות
להשכרה לסטודנטים
בכל אזור חיפה.
בדבר פרטים נא להתקשר לטלפון 254149.

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
מכרז מס' 103/74
מעונות הסטודנטים בטכניון
מבקשים הצעות
להתקנת מכונות כביסה
לשרות עצמי
בדבר פרטים יש לפנות למשרד הממונה על המעונות בטכניון טל' 04—225111 שלוחה 216. את ההצעות יש להגיש במעטפה סגורה למחלקת תמחיר בטכניון עד 21.4.1974.

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירתנו

שולמית (סטפי) הינדס

בת רודולף אדלר יבלח"א

הלויה תצא היום יום שישי י"ג ניסן תשל"ד 5.4.74 בשעה 11.30 לפנה"צ מבית ההלויות העירוני רח' דפנה תל־אביב לבית העלמין בקרית שאול.

אוטובוס יעמוד לרשות המלווים

המתאבלים:
בעלה: ד"ר זאב הינדס
בתה: זמירה הינדס
הוריה: פלורה ורודולף אדלר
וכל בני המשפחה

הודעה לבעלי רכב פרטי!!!
מבצע החודש בהנחות גדולות
נשיונל אטלנטיק — יצרני ציפויי חן למושבי רכב
מודיעה בזאת על
מכירה יעודה מהיצרן לצרכן
של ציפויים למושבי רכב
מבד מגבת סטרץ'
לרגל מבצע החודש ימכרו הציפויים במחיר מוזל
✶ ציפויי חן מיפה ומהדר את מכוניתך.
✶ ציפויי חן סופג את זיעתך ומונע התחממות מכוניתך — אידיאלי לאקלים החם של הארץ.
✶ ציפויי חן נצבע בצבעים יציבים ומרהיבים.
✶ ציפויי חן מלווה בתעודת אחריות.
"לאיכות וחן — אין כציפויי חן"
המכירה הקמעונאית תערך במחסן המפעל תל־אביב, נשיונל אטלנטיק
רחוב מטלון (קודם רחוב מרכז מסחרי) 61
(5 מבניין מוהלה מהח' העליה), בימים א'—ה' בין השעות 9.00—19.00. בימי שישי עד 13.00.

בימות בתיאטרון הצפון
ת"א מנדלי 7 טל 230039
המלחמה האחרונה
(שם זמני)
הקברט הפאכירי מגיב על ועדת אגרנט.
פרטים על ההצגות ראה במודעה המתפרסמת ב־מוסף.
מסע הקסמים
הצגה לילדים
הצגות בחוה"מ לפסח
מחר שבת 6.4 ב־11.00 לפנה"צ
יום א' 7.4 חג הפסח
2 הצגות ב־11.00 לפנה"צ וב־3.00 אחה"צ
Lee
עושה אנשים יפים

חמצן
לחולי לב
אלקטרו סיגנל
גאולה 42, ת"א. טל 57614

בוטל קרטל חברות הגז

הביטול רטרואקטיבי ✶ מועצת ההגבלות נזפה במשרד המסחר והתעשיה ✶ החברות לא יערערו על ההחלטה

מאת אליעזר לוין
סופר „הארץ" לענייני כלכלה

המועצה להגבלים עיסקיים החליטה אתמול לבטל את קרטל חברות הגז לצורך התקנה ברכזיות גז בבתים משותפים. הביטול הוא רטרואקטיבי ליום 30 באפריל שעבר, שאז אורכו קרטל זמני לשנה.

ארבע חברות הגז — פזגז, אמישראגז, כופרגז ופכרולגז — ביקשו לאשר להן קרטל להשוואת המחירים ולהעלאת גבוּת מהדיירים ל־125 לירות (בקרטל הזמני נקבע על החברות לגבות סכום כלשהו מהדיירים). הברורים היו ציבוריים. ברכז הקבלנים הציגה ההסתדרות לצרכנות והגישה התנגדות לבקשת הקרטל.

הגבלת מהדיירים

המועצה, בראשות נשיא בית המשפט המחוזי בת"א, פרופ' זאב צלטנר, ציינה כי הקבלנים חוששים שאישור הקרטל יאפשר לחברות להכתיב מחירים לדמי התקנת הצנרת במיכל המרכזי לדירה. מנהל האגף לסחר פנים במשרד המסחר והתעשיה, נתנאל לירם, העיד בפני הוועדה כי הוא הרשה שהחברות יגבו כספים גם מהדיירים, שעל־ידי כך יהיה עליהם לשלם פעמיים — להברה ולקבלן.

המועצה קבעה: „כל עוד אין מחיר רשמי לצנרה, אין לדייר הגנה כלשהי, וגם אז הצלתו רק במשחק החופשי של היצע וביקוש. לא השתכנענו, כי ביטול ההסדר החפשית בין החברות תהיה לטובת הדייר. אולי היא לטובת החברות — אך אין בכך די כדי להוות טובת הציבור". אי לכך החליטה המועצה לבטל את הקרטל, וכך ליצור ההרות הפשית בשוק המרכזיות בין החברות, בתקווה להוזיל את מחיריהן לצרכנים".

עוד קבעה המועצה, כי בשנת קיום הקרטל לא הוכח שהוא פועל לטובת הדיירים. להיפך: „היו מקרים שבהם הדיירים לא קיבלו גז במשך השיש. היו מקרים שקיבלו גז באכצבעות חיבור זמני. לא השתכנענו שהקרטל הביא להאחדה של כיים, שהיתה כוזילה את היצור ו־מוזילה לצרכן".

„היתה דיינות מייגעת"

המועצה מציינה, כי כר לירם העיד בפני המועצה שבמשרד המסחר והתעשיה „שקלי" (כדבריו) קביעה מחיר רשמי להתקנת צנרת הגז לדירה. „לא היה לא רק שוקל אלא גם בחליט ומבצע, היו כל ה־צדדים באים על סיפוקם" — קובעת המועצה — „אך מסיבה שלא הוסברה באופן משכנע לא נעשה הדבר עד היום, והתוצאה היתה הדיונות מייגעת וארוכה. יש לקוות שמחדל זה יתוקן ללא דיחוי. אנו מצפים שהעתק ההחלטה זו יועבר לשר המסחר והתעשיה".

סיבוך משפטי

החלטת המועצה לבטל את הקרטל רטרואקטיבית יוצרת סיבוך משפטי לגבי חוזים רבים מלפני שנתיים־שלוש, שבהם נאמר כי החברות לא ידרשו דבר מהקבלנים תמורת העדקנת הצנרת. השופט לובנברג קבע לפני חדשים אחדים, כי הקרטל מבטל הסכמים אלו, והתיר להחברות לגבות כספים מקבלנים. עתה יהיה על החברות להחזיר לקבלנים כה שגבו כהן, ולנסות לקבל סכומים אלו מהדיירים.

חברות הגז מבקשות הערה

חברות הגז — שהחל כאתמול פורקה „הועדה הכיצגנה" שלה, בעקבות החלטת המועצה — שלחו מברק לכר לירם, במשרד המסחר והתעשיה, ובו דרשו לקבוע בידו מחיר רשמי להתקנת הצנרת, וכן לקבוע בתקנות שאת המחיר יקבלו רק ה־קבלנים, ולא הדיירים. דובר פזגז אמר, שאם יתוקן הבדל הבכורד יקבע מחיר רשמי, אין לחברות דבר נגד ביטול הקרטל. הוא אמר כי לא נראה שהחברות יערערו על ההחלטה בפני בית המשפט העליון.

דוברת מרכז הקבלנים הביעה סיפוק מהחלטת המועצה.

בוועדת הכספים

מנכ"ל משרד התיירות דיווח על הוצאותיו

מאת סופר „הארץ"

מנכ"ל משרד־התיירות, מר הר־ך גבהון, הופיע אתמול בפני ועדת הכספים והציג את הוצאות התיירות שלו בחודשים אוקטובר־נובמבר 73.

ההוצאות הסתכמו בכ־6000 לירות. דברי מר גבהון הן גבעו כשהותו בארה"ב לצורך פגישות עם סוכני התיירות — כדי להגביר את התיירות לארץ.

מר גבהון הציג את סעיפי ההוצאות העיקריים שלו בתקופה שבין ה־11 לאוקטובר ל־9 לנובמבר שכללו את הפרטים הבאים: אירוח בכסדה ב־940 לירות; ליכות 1111 לירות; טלפונים 100 לירות, ואירוח עם 382 לירות יחד עם הוצאות נוספות הגיע ס"ה ל־5971 לירות.

בדיון שנערך אחר־כך הביעו חברי הוועדה הרעיבה, שלדיון בהוצאות מר גבהון לא בא שר־התיירות בכה קול.

ח"כ שבתה ארליך הביע מורת רוח על עצם בדיקה בהוצאות של מר גבהון והציע לנזוף בפקיד, שהסכים להיות על חשבון ההוצאות. ח"כ כיבה שחל שאל את מר גבהון, אם בפירוט הוצאותיו אין גם את סכות המוזכים שאושרו. מר גבהון אמר, כי המנכ"ל ושר וכר אינם חייבים ברישום פרטים של אורחיהם. לסיכום הציע יו"ר ועדת הכספים הס־קם בעדרי מר גבהון וכי הפרטים נשמו ימסרו למבקר המדינה שיפעל מה לעשות.

ביטוח איזה בתנכה ההגה שי־ית הדישה של כיבול ליד מגרש צה של בית־החולים בילינסון.

מוות בזירה

יקפוה זכביה, 4 (ע"ד). המתאגרף הגו צאהה כזכביה מת בבית חולים, זמן קצר לאחר שספג נוקאוט בסיבוב החמישי בידי הסקוטי בקמילן. הקרב נערך במשקל בינוני ל־10 סיבובים.

הוקמה ועדת־תיכנון משותפת לשש הערים של גוש דן

צעדים לקראת הקמתה של עיריית־גג

(עת"מ). הסכמה על הקמה ועדה לתכנון שתהיה משותפת לשש הערים בגוש דן הושגה אתמול בישיבה שהוכנה על ידי מנכ"ל משרד הפנים, מר חיים קוברסקי, ושדנה בנושא עיריית־גג לערי גוש דן.

בישיבה השתתפו ראש עיריית תל־אביב, מר שלמה להט, ראש עיריית חולון, מר פנחס אילון, ראש עיריית בני־ברק הרב יצחק מאיר, ראש עיריית גבעתיים, מר קובה קריזמן ומר דוד מלכדוביץ — מ"מ ראש עיריית רמת־גן וסמנכ"ל משרד הפנים, מר ס. רותם.

בעקבות ההסכמה שהושגה, הודיע מר קוברסקי כי שר הפנים ימנה בקרוב ועדת תכנון משותפת שתפקידה יהיה:

א. להכין תכנית מיתאר לאזור המטרופוליטאני (כולל המובלעות ה־משיכות את יחידת התכנון האזורית האמורה כגון הירידה).

ב. מיד לאחר כינונה של הוועדה המשותפת, היא תקים צוות מקצועי לתכנון האזור המטרופוליטאני.

ג. ועדת התכנון המשותפת תציע בעזרת הצוות המקצועי נורמות והקנים לתכנון האזור המטרופוליטאני.

ה. תכנית המיתאר המטרופוליטאנית תוכן לא יאוחר מאשר תוך שנתיים ימים.

ו. הצוות המקצועי שליד ועדת התכנון יתאם את פעולתו עם הצוות המכין את תכנית המיתאר המחוזית ועם הכנויות המיתאר המקומיות.

ז. כל אחת מהערים תדווח לוועדה שהוקם על פרוייקטים, שיש בהם להשפיע על ההתפתחויות באזור המטרופוליטאני בתחום התכנון גם בתקופת ההיערכות לקראת הרפורמה המוניציפאלית הכוללת.

הוועדה תשמש מוסד לבירור מוקדם של חילוקי דעות וגישות בין ערי המטרופולין לגבי נושאים העולים על סדר יומה של הוועדה המחוזית ושיש להם נגיעה ליותר מאחת מערי המטרופולין.

עד למתן תוקף לתכנית המיתאר, שתוכן על־ידי הוועדה, לא תתבטל פעילותן וסמכותן של הוועדות המקומיות לתכנון.

בישיבה סוכם שבראש הוועדה יעמוד ראש עיריית תל־אביב, מר שלמה להט, וחבריה יהיו ראשי הערים רמת גן, חולון, בת־ים, בני ברק וגבעתיים. לעיריית תל־אביב יהיה נציג נוסף בוועדה ומשרד־הפנים ישגר אף הוא נציג לוועדה.

כן נדונה התכנית לכינון עיריית גג מטרופוליטאנית, סוכם שהנושא ידון בחודש מאי הקרוב — כדי לאפשר לראשי הערים החדשים שנבחרו מקרוב, ללמוד את דו"ח הוועדה שמונתה בשעתו על־ידי שר־הפנים, ושהגישה המלצותיה בנושא וביניהן להקים עיריית־גג.

מאלף הזובים של הקרקס ההולנדי, שהגיע לארץ לסיבוב הופעות, ניסה להאכיל את דוביו במצות. הסתבר שהמזון החדש מצא חן בעיניהם. (צילום: ש. רוזמני)

משאל פור"י — מיוחד להארץ

פסימיות לגבי אפשרות הסדר הפרדה עם סוריה

כמעט מחצית הציבור הישראלי אינו מאמין שאפשר להגיע להסדר הפרדת כוחות עם סוריה, אך חלק מהציבור מוכן עתה לויתור על שטחים ברמת הגולן — זאת מסתבר במישאל דעת הקהל הכל־ארצי של מכון פור"י, שנערך לפי הזמנת „הארץ".

48.9 אחוזים מכלל הציבור פסימיים לגבי אפשרות הסדר עם סוריה בדומה להסדר עם מצרים ו־48.7% מתנגדים לכל ויתור שהוא ברמת הגולן.

לעומת זה כאמינים יותר ברבע מכלל האוכלוסיה (26.5%) שאכן נגיע להסדר עם סוריה ועוד 19.7% בדעה ש„אולי" נגיע להסדר הפרדת כוחות עם סוריה.

יש לציין שהלה עליה ניכרת במספר המוכנים כיום לויתורים הל־קיים ברמת־הגולן. בסוף שרק 7.0 אחוזים היו מוכנים לויתורים כאלה כיד לאחר מלחמת יום הכיפורים (בנובמבר 73'), ו־13.1 אחוזים היו מוכנים לכך לפי מישאל שפורסם ב„הארץ" בינואר, הרי עתה מוכנים 35.3 אחוזים לויתורים חלקיים ברמת הגולן. 10.9 אחוזים הצהירו עתה כי הם מוכנים אפילו לוותר על כל רמת הגולן תמורת הסכם שלום עם סוריה.

בין המוכנים לוותר על כל רמת הגולן בולטים בני הגילים הצעירים. 14.9% מבני 30—39 ו־13.0% מבני 18—29 ציינו במישאל כי הם מוכנים לוותר על כל רמת הגולן תמורת הסכם שלום עם סוריה.

מנכ"ל משרד הבטחון יבדוק טענה שקצין בכיר בצה"ל נסע לחו"ל על חשבון חברת שרותי הנדסה

מאת אבנון ברזילי
סופר „הארץ"

מנכ"ל משרד־הבטחון, מר יצחק עידוני, יבדוק אם נכונה ה־טענה כי קצין בכיר בצה"ל נסע בעבר על חשבון שירותי הנדסה לחו"ל ושהה שם כשבועה כידוע.

שמו של הקצין שלא פורסם נמסר למר עידוני על ידי ח"כ משה שחל בישיבה של ועדת הכספים של הכנסת שדנה אתמול בהיא בטענה כי כמה מעובדי משרד הבטחון מר עסקים כיום בשירותי הנדסה המהנדסת היום עבור מערכת הבטחון בניית פרוייקטים צבאיים.

בפני ועדת הכספים הופיעו אתמול מר עידוני וכן החשב של משרד הבטחון תת־אלוף אל־רום. מר עידוני אמר לחברי הוועדה כי לפי מיטב ידיעתו רק שני אנשים שהיו קשורים פעם למשרד הבטחון מועסקים עתה על־ידי חברת שירותי הנדסה, אך התברר כי אין שום פגם במעבר של השנים ממערכת הבטחון לחברה.

כופר „הארץ" מציין, כי השנים הם הי"ה בן ציון פיש וזאב ברעם. התברר כי מר ברעם עבר להברה לאחר תקופת שהות מספיקה מאז היה בצה"ל כמפקד מרכז בינוי של חיל ההנדסה. אשר למר פיש, הוא הצטרף לחברה עוד לפני שהחולט על הקופת הקפאה של שנתיים בין המעבר ממערכת הבטחון שבה עבד כמנהל בינוי לשכת דרום לבין הצ־טרפותו לשרותי הנדסה.

מכתב אנונימי

יו"ר הוועדה, ח"כ ישראל קרגמן, קרא באזני חברי הוועדה מכתב אנונימי שנשלח ובו דברי ביקורת חריפים על חברת שרותי הנדסה. הוחלט להעביר את המכתב לידי שר הבטחון. ח"כ יוחנן בדר הציע, כי המכתב האנונימי יחד עם פרוטוקול הישיבה, יועברו לטפולו של מבקר המדינה. ח"כ משה שחל הציע לעכב את מסירת עבודות התכנון הצבאיות לשרותי הנדסה כל עוד לא יתבררו כופית הקשרים בין משרד הבטחון לחברה.

ח"כ זיידל יוזם הצעת חוק נגד אפלייה גילית

נוכח העובדה, שבחודש פברואר היו כ־24 אלף דורשי עבודה ובינ־הם רבים מעל לגיל 50, הנתקלים בקשיים בקליטתם בעבודה, הציע ח"כ הלל זיידל לסיעת הליברלים העצמאיים בכנסת, להגיש הצעת חוק נגד אפלייה גילית בקבלת עבודה.

על הצעתו זו הודיע מר זיידל, בישיבת הוועד הפועל של תנועת העבודה הליברלית (ל"ע), שנערכה בראשותו של ח"כ יהודה שערי בתל־אביב.

כן הודיע, כי תע"ל תיאבק למען חתימת הסכם כללי בין הממשלה, ה־הסתדרות והמעסיקים לשנה אחת (עד אפריל 1973), אשר יכלול הסעיפים הבאים:

✶ יש להעלות את שכר המינימום ל־600 ל"י, שיוצמד אוטומטית לשיעור של 50% מן השכר הממוצע במשק;

✶ יש להעלות את תיקרת חישוב תוספת־היוקר מ־700 ל־1.200 ל"י;

✶ יש להאריך אוטומטית את ה־הסכמים הקולקטיביים לשנה נוספת, בתנאי שההארכה תהיה בענפים רווחיים; שיוענקו בונוסים (מענקים) או יונהג שיתוף עובדים ברווחים; ושהממשלה תתחייב על אי העלאת המחירים של 14 מוצרים בסיסיים ושל השירותים הציבוריים והממלכתיים, אשר בידי הממשלה.

נציגי הסטודנטים הגישו תביעות בעניין שבויינו בסוריה

אתמול נערכה פגישה בין נציגי ההתאחדות הסטודנטים הארצית לבין נציג ראש־הממשלה מר אהוד אבריאל, בעניין שבויי סוריה. בפגישה הוגשו דרישות מטעם ההתאחדות:

1) החזרת גופות כל החללים ה־נמצאים בידי הסורים;

2) החזרה מיידית של כל ה־שבויים הפצועים ועשיית מחווה של החזרת מספר שבויים סוריים פצועים;

3) עמידה בתוקף על החזרה מהירה של כל שבויינו תמורת ה־שבויים הסורים הנמצאים בידינו;

4) הטבת תנאי השבי עד להחזרתם;

5) ניתוק מוחלט בין המו"מ להחזרת השבויים ובין המו"מ להפרדת כוחות.

כן תבעו המשך מתן אפשרות ל־משלחות צה"ל לחפש בצורה אינטנסיבית במצרים ובמקומות אחרים בסיני, עד לגילוי גופת אחרון הנעדרים.

משקיעים מארה"ב ובריטניה יחפשו נפט בישראל

גברה ההתעניינות של משקיעי חוץ בחיפושי נפט בארץ

מאת סופר „הארץ"
לענייני פיתוח

קבוצת משקיעים מעורבת מארה"ב ובריטניה עומדת להתחיל בחיפושי נפט וגאז בארץ, באזורי שפלת החוף והרצועת הים הצמודה לו משפיים בצפון ועד אשדוד וחלק בדרום. החברה תשתף בחיפושיה שתי חברות ישראליות — לפידו־נפטא בכ־25% ואת החברה הממשלתית חיפושי נפט (השקעות) בכ־15%.

על פי התכנית ישקיעו השותפים בשנתיים הראשונות לפעילותם כ־15 מיליון ל"י בעבודות גיאופיסיות וב־קידוחים. בקידוחה יוחל 3 עד 4 חודשים לבין מתן הרשיונות על ידי מינהל ענייני הנפט במשרד הפיתוח, לפי המלצת מועצת הנפט.

ב„רשות הנפט", בטאון מכון הנפט הישראלי המוסר על כך, נמסר עוד כי השותפים האמריקאים בקבוצה הם אנשי נפט ותיקים, אחדים מהם יהודים, בעלי נסיון בחיפושי נפט ובעלי שדות נפט מפיקים בארה"ב ומחוצה לה. השותפים האנגלים פעילים בשטח הזיקוק והסטרוכימיה.

קבוצה זרה שניה, של לא־יהודים, מקליפורניה, הצטרפה לחברה לפידות בהעמקת קידוח ברמאללה, בשיעור של 40%. קבוצה זרה שלישית, של אנשי נפט מקנדה, מעוניינת בקבלת רשיונות לחיפוש נפט באזורים בנגב. נמסר כי כמה קבוצות נוספות של משקיעים זרים שלחו נציגים לישראל כדי לבחון את האפשרויות לחיפושי נפט בארץ.

תובע מא. רמז להכחיש דבריו על פועלי נמל חיפה

„ייתבע לדין על דיבה"

מאת סופר „הארץ" בחיפה

מזכיר מפ"ה מר אליעזר מולק, פנה אתמול בתביעה למנכ"ל רשות הנמלים מר אהרן רמז, כי יכחיש פומבית דברים שפורסמו בשבוע ב„הארץ" שבהם עלול היה להשתמע, כאילו גם פועלים בנמל חיפה השתכרו בשבת 2,400 ל"י. מר מולק איים שאם לא יכחיש מר רמז את הדבר, יתבעו אותו פועלי נמל חיפה על הוצאת דיבה.

מר מולק התייחס להודעה דוברת נמל חיפה, לפיה, מכסימום השכר שהגיע אליו פועל בנמל חיפה בשבת היה 367 ל"י.

להשכרה בשכר חודשי

1) בסביבת אלנבי מהרבי חנות ריקה בשטח של 30 מ"ר וכ"ד חדרי משרד ריקים.

2) בשדרות הילד רמת־גן וי־לה בת 3 חדרים.

לפנות:
ה. ברגר בע"מ
רח' זכנהוף 9, ת"א
טלפון 223224/5
4.30—6.00 ,8.30—12.30

וילונות מפלסטיק
לחדרי אמבטיה, מטבח ומרפסות חוץ
מפות טריקו
מכסים ממוזגים
גפנה, תל־אביב, פינסקר 29
פ. טרומפלדור טל. 288770

אלגים בע"מ
נס־ציונה · ת.ד. 201 · טל. 958894

עברנו
למפעלנו החדש
רח' העשור 10 - נס־ציונה

משרד הבריאות:

הניסיון לחיסול מיטרד הצחנה בירקון—הצליח

(ל.צ.מ.) הכיפול שהוצע על ידי מהנדסי משרד־הבריאות לחיסול מטרד הצחנה בירקון הוכתר בהצלחה.

לאחר ששר־הבריאות קיבל דווח ממומחי משרדו על המצב, הוא מסר את ההודעה הבאה: „משרד הבריאות ימשיך לעקוב אחר מצב המים בירקון, אולם המשך הטיפול המעשי צריך ליעשות על ידי איגוד ה־ערים דן. הרשויות המוניציפליות חייבות להקפיד שלא תתחדש הזרמת שפכים גולמיים לאפיק הירקון, כדי שלא יופר המאזן מחדש".

כנצם המשרד עסקו בחיסול ה־מיטרד המהנדס המחוזי מתל־אביב, מר הפסכן ומר פליישמן, מהנדס מ־חוז המרכז.

✶ פעולה ראשונה היתה איתור מקורות השפכים הזורמים לנהר.

✶ תוך יומיים־שלושה הנה קו ביוב שהזרים את השפכים ממקום הפריצה למאסף הראשי. הוזמנה סוללת עפר שמנעה כניסה לירקון.

✶ המישה מפעלים שהזרימו שפכים לנהר נסגרו לפי צווים.

אז הגיע תור הנסיון שהומלץ על־ידי משרד־הבריאות: הוספת מי המרבן לשכבה העליונה של המים המזוהמים, כדי לזרז את תהליך ה־חימצון וסילוק הגזים הגופריתיים. בדרך זו פוזרו 3 טונות מי חמצן אשר שינו את פני הדברים. כמויות המימן הגופריתי ההלך לרדת מיום ליום.

בעיה נוספת היתה כמות המים ה־עגומה מאחורי הסוכה של שבע ה־טחנות. באיזור זה נעצרת הזרימה ונוצר אגם של מים עומדים מעופשים ומשקעים מצחינים. בעזרת משאבה גדולה החלו שואבים את המים באיזור זה באופן מבוקר בלי לערבל את השכבות התחתונות ול־הוציא מים..מריים במקומם. פעולה זו עדיין במשכה.

להשיג בכל חנויות הספרים
הפצה ראשית „ספרי" בחלת בנימין 30, תל־אביב
טלפון: 84517

קבלת פנים לסופר מנדל מאן בבת־ים

ראש עיריית בת־ים מר חלקר, ראש העיריה לשעבר מר ד. בן־ארי, סופרים ועתונאים ואמנים, השתתפו בראשית השבוע בקבלת פנים לסופר היהודי־הצרפתי מנדל מאן בבית שלום אש. הסופר ורעייתו הגיעו ארצה לרגל נשואי בנם, חבר קיבוץ כפר גלעדי. מר מאן, שהיה מ־ידידיו הקרובים של שלום אש, תאר בפני הנאספים את מצבה של יהדות צרפת. מר בן־ארי הציג את האורח בפני הנאספים, וראש העיריה, מר חלקר, הודיע במסיבה על חלוקת מילגות לאמני הציור והפיסול, שיצירותיהם נרכשו בשביל מוזיאון בת־ים.

אולימפיה

מסעדת
„אולימפיה"
רח' קרית ספר ת"א
מברכת
את לקוחותיה וידידיה
בברכת חג שמח
המסעדה תהיה סגורה בחג
(מיום ו' 5.4 עד יום ו' 12.4)

ללקוחותינו, ידידינו
לצוות עובדינו
לתושבי נתניה
ולכל בית ישראל
חג חרות שמח
בדר - דוגרי ושות'
חברה לקבלנות ובתים משותפים בע"מ
נתניה, שמואל הנציב 5.

המומחה לפרסום בארץ
פרסום ב־הארץ

תמרה ודוד רמי לם
שמחים להודיע על
הולדת הבן
אח לדניאל
נכד
לרות ופנחס שובר — הרצליה
לרבקה לם — חיפה
גינבה, 2.4.74

לאה ועלמון ארד
מאושרים בהולדת
בנם
אח לירום
נכד:
לשלומית ויצחק קליינברגר — ירושלים
פלטיאל ארדוש — גבעתיים
ירושלים, ט' בניסן תשל"ד, 1.4.74

ל„אשר" חברה להפצת צמיגים בע"מ
סוכנויות מישלין
ולמשפחת אשר
זר ברכות
ואיחולי הצלחה
לפתיחת סוכנות מישלין בישראל
אי. טי. ג'י —
ישראל טריידינג גרופ בע"מ
אי. טי. ג'י —
סוכנויות לבטוח בע"מ

אנו
חוזרים
למסלול!!!

רוב קוי "אגד"
יפעלו בתקופת חג הפסח עד 23.30.
בירושלים יפעל השרות הפנימי
במספר קוים עד חצות.
חדשנו את הסיורים לסיני
לישראלים ולתיירים,
ובן הופעלו כל יתר הסיורים.
בברכת אביב נעים,
וחג שמח לכל נוסעינו

אגד, המחלקה ליחסי ציבור

مكبر من الأصل

مكرامن الأصل

נדנדת הבורסה שוב פועלת

בשוק ההון והכספים

מאת אלעזר לוין

נדנדת הבורסה שלך פועלת — אחרי יומים של עליות בשערים

בראשית השבוע, באו שלושה ימי ירידות רצופות, לעתים חדות ל־מדי, בימים האחרים. אתמול נראה היה לעתים כי השוק מתאושש, אולם בכללו של דבר נמשכה מגמת הירידה.

מבין המניות הפופולריות ירדו אתמול שערי אי. די. בי. ב־8 נקודות, המזרחי ב־3.5 נקודות, בליל ב־8 נקודות, החברה לכבלים ב־8.5 נקודות, נייר חדרה בשתי נקודות, דיסקונט השקעות ב־5 נקודות וכו'.

נראה כי נדנדת הבורסה פועלת שוב — הספקולנטים נכנסו לשוק לפני שלושה עד ארבעה שבועות, כאשר רמות המחירים והמחזורים היו ירודות, אגרו מחורה היכן. יום שוב אחד, שבו קפץ המחזור פי שלושה מהרגיל בחודשים האחרונים, עורר לתחיה את השוק. משקיעים באו בעקבות הספקולנטים, הציבור הרחב החל לבוא בעקבות המשקיעים, והשערים עלו. ואז באה ה־תגובה ההפוכה הרגילה: הספקולנטים החלו לצאת מהשוק, לממש את רווחיהם. הציבור, שנכנס בשערים גבוהים, ביהר בעקבותיהם, צבר הפסדים.

הציבור לא למד לקח

תכונה זו נשנתה בודאי כבר הרי־סר פעמים בשנתיים האחרונות, ד־תמוה שהציבור הרחב עדיין לא למד את הלקח. למה ללכת בעקבות ה־ספקולנטים, הדואגים רק לעצמם? המשקיע הנבון חייב לאמץ לעצמו את שיטת ההשקעה האמריקאית: לקנות בעת ירידה — למכור בשוק עולה. היום, למשל, לאחר שלושה ימי ירידה, דומה, כי טכניה מצוי השוק במצב נח להוכנס להוכו ב־הירות ולקנות מניות בחרות.

הדבר כדאי מיכתי סיבות: תחזית המשך היקף המחזורים. אפריל הוא חודש שבו בדרך כלל גוברת הנזי־לות בבשק, החשב הכללי מתחיל לשלם מכספי התקציב החדש, ולצי־בוד יש יותר בזומנים. יותר מ־100 מיליון ל״י בזומנן זורמים בימים אלו לשוק ההון, כתוצאה מפדיון סדרות כולה קליטה ב־1 באפריל. חלק בסכום זה עשוי לבצוא דרכו לבורסה, ולהוות מנוף לקידום שוק המניות.

התופעה המעודדת השניה היא הי־קף המחזורים, שהגיע השבוע ל־ממוצע של 4 מיליון ל״י ליום בשוק הגלו׳, וצוד כמיליון וחצי עד שני מליונים לירות בעיסקות קיזוזים. אתמול, היה היקף המחזורים הגלו־יים 3.76 מיליון ל״י, הקיזוזים של שילומים הגיעו ל־2.45 מיליון ל״י. זהו היקף גדול, המאפשר לממש חבילה או שתים תוך הפסד זעיר.

עליות בצמודים

שבוע טוב היה זה לאגרות החוב הצמודות. לא היו קפיצות חדות ב־שערים, אך היתה עליה מתמידה תאה, שהסתכמה בשבוע לגבי כמה אגרות חוב ב־5—6 נקודות ואף יו־תר. ירידת השערים בסבורסים ה־קודמים הביאה לעלית התשואה, ד־מכאן הביקוש המחודש. עתה יש לצפות לכך שההתנועות לשני הכי־וונים יהיו מתונות ויבוקרו בעיקר על ידי עליה בדד המחירים לצרכן.

הדולר נהיד התיצב השבוע על רמה של 4.85 ל״י. (אתמול היה הצע של קרוב ל־200 אלף דולר, השער ירד ב־4 אגורות). ברחוב לילנבלום התנהלו עסקים חלשים ד־השער התיצב ב־4.95 ל״י לדולר ל־ערך. עליות קלות היו במחירי הזהב.

הקדמת המסחר

המסחר בשבוע חול המועד יחל מוקדם מן הרגיל — 8.30 בבוקר באגרות חוב ו־9.30 בבוקר במניות.

שערי ניירות ערך בבורסה התל־אביבית

4.4.1974

מדד שערי המניות בבורסה התל־אביבית 31.3.67 = 100	4.4.74	3.4.74
מדד כללי	269.71	272.79
כספים וביטוח	226.80	229.76
בנקים מסחריים	248.57	254.01
בנקים למשכנתאות	216.39	219.24
מוסדות מימון עצמיים	188.52	189.09
חברות להשקעה	218.38	220.85
תעשיה	435.83	441.17
מסחר ושרותים	361.69	367.50
מקרקעין בינוי ופתוח	220.15	221.08

שערי חליפין רשמיים למט״ח (העברות והמחאות)

ביום 4.4.74

מטבע מיוחד		שער מכירה	שער קניה	מטבע מיוחד		שער מכירה	שער קניה
דולר קנדה	1	4.3428	4.3098	כתר נורבגי	10	7.6287	7.5141
לירה שטר.	1	10.1469	9.9939	פלורין הול.	10	15.7127	15.4810
דולר אוסטר	1	6.2706	6.1866	פרנק צרפתי	10	16.6534	16.3934
רנדים דרא״פ	1	6.2097	6.1257	כתר סוכי	10	11.2179	11.0497
פרנק שוויצרי	10	13.8340	13.6137	שיל. אוסטרי	10	2.3488	2.3132
פרנק צרפתי	10	8.7300	8.6083	פרנק בלגי	100	10.7844	10.6343
כתר דני	10	6.9421	6.8404	לירות איט.	1000	6.6826	6.5882
כתר שודי	10	9.5628	9.4213	ין יפני	1000	15.2727	15.0060

(שער החליפין של הדולר ארה״ב קניה 4.203 מכירה 4.206)

שערי מטבע חוץ בין בנקאיים (Interbank)

אתמול בצהרים (4.4.74) באירופה

מסירה מיידית (Spot)

ל״י $ שטרלינג	$ ארה״ב	2.3977/2.3992
ל״י $ ארה״ב	מרקים גרמניים	2.5430/2.5450
״	פלורינים הולנדיים	2.7020/2.7060
״	פרנקים שוויצריים	3.0600/3.0640
״	פרנקים בלגיים	39.22/39.28
״	פרנקים צרפתיים	4.8375/4.8450
״	לירות איטלקיות	632.50/633.50
״	ינים יפניים	274.75/275.50

מסירה מאוחרת (Forward)

	£/$	פר״ש S/	מר״ג S/
1 חד׳:	2.3792/2.3817	3.0555/3.0615	2.5415/2.5445
2 חד׳:	2.3621/2.3641	3.0498/3.0608	2.5410/2.5450
3 חד׳:	2.3476/2.3490	3.0540/3.0600	2.5395/2.5435
6 חד׳:	2.2982/2.3005	3.0500/3.0590	2.5380/2.5430

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע״מ

בנק דיסקונט לישראל בע״מ

	מחיר היחידה	מחיר פדיון
ארלון	167.89	163.77
דקל	471.8	453.7
ברוש	177.0	174.4
אורן	147.12	143.52

המנהל: חברה להשקעות של בנק דיסקונט בע״מ

החברה לניהול קרנות בנאמנות בע״מ

	מחיר יחידה	מחיר פדיון	מחיר שוק
צבר	291.8	277.9	284.9
ארז	125 ב.ה.	119.1 ב.ה.	122.1 ב.ה.
איתן	155.25	—	141.48

הנאמן: בנק הפועלים בע״מ

נציג המשטרה — בבית המשפט:

החשוד בזיוף תביעות פיצויים הודה בחלק מן העבירות

האוצר: בון לא עיכבה פיצויים ב־200 מיליון מרק

מאת אבי ולנסיה,

סופר „הארץ" לענייני משטרה

החשוד בזיוף תביעות הפיצויים מגרמניה המערבית הודה בחלק מהעבירות המיוחסות לו — טען אתמול נציג המשטרה בבית־משפט השלום, בנמקו בקשה להארכת המעצר.

רס״ר שלמה פישלביץ, מכחלקת החקירות של המטה הארצי, אמר בבית המשפט כי החשוד, אליהו דוד־זוביץ, הכין בביתו את הבקשות המזוייפות לקבלת פיצויים ממשלת מערב גרמניה. דוידוביץ, שהוא מש־פטן, עסק בכך ללא רשות, והוא התם על הבקשות בשמות בדויים.

סניגורו של החשוד, עו״ד משה רבינוביץ, לא התנגד למעצר, אך ביקש מהשופט זמיר לאסור פירסום שמו של דוידוביץ, באמרו כי יהיה בכל פרט ליכתב על הפרשה החד־שה משום סוביודיצה. נגד דוידוביץ מתנהל בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב משפט בעבירות זוכות, שבוצ־עו בשנים 1967־1968. משפט זה החל ב־1971 ועדיין לא הסתיים.

השופט זמיר לא קיבל את טענת הסניגור ודחה את הבקשה. הוא פנה אל החשוד ושאלו אם יש לו מה להוסיף, דוידוביץ השיב בשלילה.

תוקרי המשטרה סבורים, כי גם תביעות לפיצויים שנשלחו בביטול על־ידי אלמנות וזייפו. גם האלמנות לא קיימות וגם האישורים שניתנו בביטול על־ידי רבנים, הם פיקטי־ביים. במקרים אלה זויפו טופסים של בית הדין הרבני לצורך הגשת בקשות הפיצויים.

הכחשת האוצר

סופר „הארץ" בירושלים מוסר: ממשרד־האוצר נמסר אתמול, כי אין אמת בידיעה לפיה הודיעה ממש־לת בון על עיכוב פיצויים המגיעים לתושבים ישראליים בהיקף של 200 מיליון מארק. דובר האוצר מסר, כי לא התקבל שום מכתב מממשלת בון בנושא זה ואין שום שינוי בתשלום הפיצויים.

ראוי לציין, כי סכום כה גדול של פיצויים מקבלים התושבים ישראלים במשך השנה חדשים לפחות. בכל שנת 1973 התקבלו בצורת פיצויים חד־פעמיים ובצורות רנטות ופנסיות 262.7 מיליון דולר.

יוקמו שלוחות אזוריות של אגף השיקום במשרד הבטחון

(ל.צ.ב.). סיכום בדבר הקמת שלוחות אזוריות של אגף השיקום במשרד־הבטחון, בתחומי הרשויות המקומיות, נתקבל אתמול בדיון ש־קויים בלשכת מנכ״ל משרד־הפנים.

הכוונה היא להכנן, לפתח ולהקים שלוחות אזוריות של אגף השיקום שיחפפו את הרשויות המוניציפא־ליות. השלוחות יהיו פתוחות לר־שות הנכאים בשעות הערב, לצורך מתן מידע על הזכויות, מימוש תש־לומי הגמולים והטבות אחרות על פי החוק ומדיניות אגף השיקום.

תשומת לב מיוחדת תוקדש לטי־פול בנכים קשים ובמשפחות הללים.

ארגון „הבאי" הכייצג משפחות ברוכות ילדים, פנה אתמול למועצת עיריית ירושלים בבקשה לחוקק חוק עזר, שיבטיח הקלות במסים הע־רוניים למשפחות ברוכות ילדים ב־ירושלים.

שר־התחבורה סייר בפרוייקט נהל איילון ובמוקדי תחבורה בת״א

(ל.ע.מ.). „שיפור התחבורה ב־מטרופולין של ת״א יעמוד בתקופה הקרובה בין הנושאים שהינתן להם קדימה גבוהה בפעילות של משרד התחבורה" — אמר אתמול שר התח־בורה, מר אהרון יריב, בעת סיור שערך בפרוייקט האיילון ובמוקדי התחבורה בתל־אביב.

דובר משרד התחבורה, שמסר על כך, ציין כי מר יריב הודיע כי הוא לומד עדיין את הנושא והבעיות ה־כרוכות בו (הן על ידי סיורים והן על ידי דיונים פנימיים), ובימים ה־קרובים אף יקוים דיון עם עירית תל־אביב לבירור הנושאים עליהן יש לקבל החלטה בהקדם.

א. חסון נבחר כמועמד תע״ל לוועדה המרכזת של ההסתדרות

בישיבת הועד הפועל של תנועת העבודה הליברלית (ליע), נבחר אור ליום ה', ברוב קולות מכריע, מר אברהם חסון כמועמד של תע״ל לוועדה המרכזת של ההסתדרות ה־עובדים — נוכח פרישתו של ח״כ הלל זיידל מתפקיד זה, בעקבות הי־בחרו לכנסת.

בית הנכ״ך בתל־אביב

תערוכת התנ״ך בדפוס ובאמנות ש־נערכה במוזיאון של דוד בן־גוריון, פה קיימת בבית התנ״ך בתל־אביב, שד׳ רו־טשילד 16. התערוכה תהיה פתוחה ב־חול המועד פסח בשעות 10—1 לפנה״צ ו־4—6 אחה״צ.

בית הנשיא

במסגרת סיכום הארחה הוצגו ... [illegible] ... רוטשילד 16) ובפועלות ההברה לחקר המקרא (רח׳ התנאים 3) בכל יום בשבוע 10—1 לפנה״צ, עד יום שני, א׳ חול המועד (8.4).

נבחרה מועצה דין

בבחירות שנערכו אתמול למועצה קואופרטיב דן נבחרו כל 14 מועמדי הסיעה המתקדמת — הסיעה המכהנת, שבראשה מר יוסי הורביץ, יו״ר הנהלת דן. בבחירות אלה בין המתפקדים 1618 חברים מכלל 1851 חברי האגודה. נבחרו 10 חברי ההנהלה, 8 חברי ועדת ביקורת, 21 שופטים שיכהנו בבית דין האגודה — בשם החברים. ויש מכללי ירן נבלאות.

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אמנו, אחותנו, גיסתנו ובתנו היקרה

זהבה שר

לבית שוטלנד

מראדום — פולין

ההלוויה תצא היום, יום שישי י״ג ניסן תשל״ד (5.4.74) בשעה 11.00 לפנה״צ מבית ההלויות העירוני רח׳ דפנה 5, תל־אביב, לבית העלמין בחולון.

אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

המתאבלים: בנותיה: חיה נוה ומשפחתה, עליזה כץ ומשפחתה

אחותה: צפורה בונה ומשפחתה וכל בני המשפחה

יושבים שבעה בבית אחות המנוחה, רח׳ שמעון התרסי 5, תל־אביב.

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אמנו וסבתנו היקרה

אידה רוסי ז״ל

מסורה לכתפה למשפחה ולמנוחה

ההלויה התקיימה ביום ד׳, 3.4.74, י״א ניסן תשל״ד בראשון־לציון.

המשפחה

יקירנו

עזריאל (עוזי) בן יהושע וחנה זהר

איננו

קורבן שוא לתאונת דרכים

ההלויה תצא היום, יום ו׳, י״ב בניסן תשל״ד (5.4.74) בשעה 10.00 לפנה״צ מבית ההלויות העירוני רח׳ דפנה לבית העלמין בחולון.

המשפחה האבלה:

אשתו: נורית

הילדות: איריס ואורלי

הוריו: חנה ויהושע זהר

אחיו: יאיר

המשפחות: אנגלברג, אלמוגי דולגין, וייס, פאר פינקלברג ופלקסר

לד״ר זאב הינדס ומשפחתו

יו״ר הסתדרות מרפאי השיניים, נשיא פ.ו.י.א. ונשיא המכון

אתכם באבלכם הכבד על מותה ללא עת של

הרעיה — האם

שולמית ז״ל

ההנהלה וחברי סניף חיפה של הסתדרות מרפאי שיניים והמכון להשתלמות מרפאי שיניים

לד״ר זאב הינדס היקר

יו״ר הסתדרות מרפאי השיניים, נשיא המכון ונשיא פ.ו.י.א. בישראל

משתתפים באבלכם הכבד בהלקח מכם ללא עת

הרעיה — האם

שולמית הינדס ז״ל

ההנהלה והחברי פ.ו.י.א. בישראל

לד״ר זאב הינדס היקר

יו״ר הסתדרות מרפאי השיניים ונשיא פ.ו.י.א. בישראל

ולבתו זמירה

השתתפותנו הכנה באבלכם הכבד בהילקח מכם ללא עת

הרעיה — האם

שולמית ז״ל

הסתדרות מרפאי השיניים בישראל ההנהלה והחברים

לד״ר זאב הינדס היקר

יו״ר הסתדרות מרפאי השיניים ונשיא המכון

ולבתו זמירה

תנחומינו הכנים במותה ללא עת של

הרעיה — האם

שולמית ז״ל

הנהלת המכון להשתלמות של מרפאי השיניים בישראל והחבריה

המועצה המקומית קרית־מלאכי

אבלה על בניה שנפלו במלחמת יום הכפורים ומשתתפת בצער המשפחות השכולות

יחזקאל נסים — הי״ד

ארמון סמג׳ה — הי״ד

יהיה זכרם ברוך

דוד אלבג עבודי

ראש המועצה

שר החוץ ועובדי משרד החוץ

משתתפים ביגון חבריהם לעבודה ומשפחותיהם אשר שיכלו את יקיריהם במלחמת יום הכיפורים

הושע אביגדור	בנפול האח מרדכי
עזרא אליאב	בנפול הבן רן
אשר בן־נתן	בנפול האח אמנון
חיים בר־און	בנפול האח דרור
ניקול גדזי	בנפול האח דוד
חוה גוטליב	בנפול הבן יואל
משה גוראון	בנפול הבן דוד
צילה הלוי	בנפול הבעל גדעון
צבי טנא	בנפול הבן עמוס
פלטיאל סתוי	בנפול האח יוסף
מיכאל קומיי	בנפול הבן יוחנן

למשפחות שאשא

אנו אתכם באבלכם עם פטירת

אם המשפחה

שחלה ז״ל

שלמה אליהו ומשפחתו

אוניברסיטת חיפה

משתתפת בצערו של

עקיבא לוינסקי

חבר הבר־הנאמנים והועד הפועל של מוסדנו

במות עליו אמו

מרים ז״ל

תודה למנחמינו

ולכל אלה שהשתתפו בצערנו, בכתב ובע־פ

על מות בעלי ואבינו היקר

משה קשתי ז״ל

אסתר קשתי והילדים

לעובדנו

שלמה שמיט

ולמשפחה האבלה

השתתפותנו הכנה בצערכם בנפול

אבנר גבורין הי״ד

במלחמת יום הכפורים

הסוכנות היהודית לא״י

המחלקה לעליה וקליטה

ועידה ארצית של איגוד בתי בנסת בישראל

יום שלישי, 9 באפריל 1974, י״ז בניסן תשל״ד

10.00 לפנה״צ תורתו של פרופ׳ אברהם יהושע השל ז״ל

מרצה: ד״ר פנחס פלאי

13.00 מקומה של התנועה הקונסרבטיבית בארץ

הקהל מוזמן

רח׳ אגרון 2, ירושלים

אנו מודיעים בצער רב על פטירת חברנו הותיק

חיים פייג ז״ל

מרכז מצפה 2525

מצפה מורס בע״מ

אוניברסיטת בר־אילן

אבלה על תלמידיה ומוריה

שנפלו על קידוש השם במלחמת יום הכיפורים.

שמואל אורלן	אברהם נחום
אבנר אפרתי	יצחק עופר
אריה ארצי	צבי עטיה
שמעון בוחניק	שמואל פישטיין
בנימין ברגשטיין	אלישע פלג
אהוד בר־סבר	דוד פלדמן
דוד גלזר	אברהם יעקב פרייזלר
יצחק הוכמן	יגאל רוזנבלום
שמעון זהבי	חיים רוטפלד
אריה חן־ציון	חיים יהושע רזמיבש
אריה טוריג	אמנון שחרור
עזר כהן	בן־ציון שיף
יהושע לוי	אלי שמש
עמיקם מעין	יוסף תם

ה׳, יקוב דמם.

האוניברסיטה שולחת תנחומים

למשפחות השבולות

שלא יוסיפו לדאבה עוד

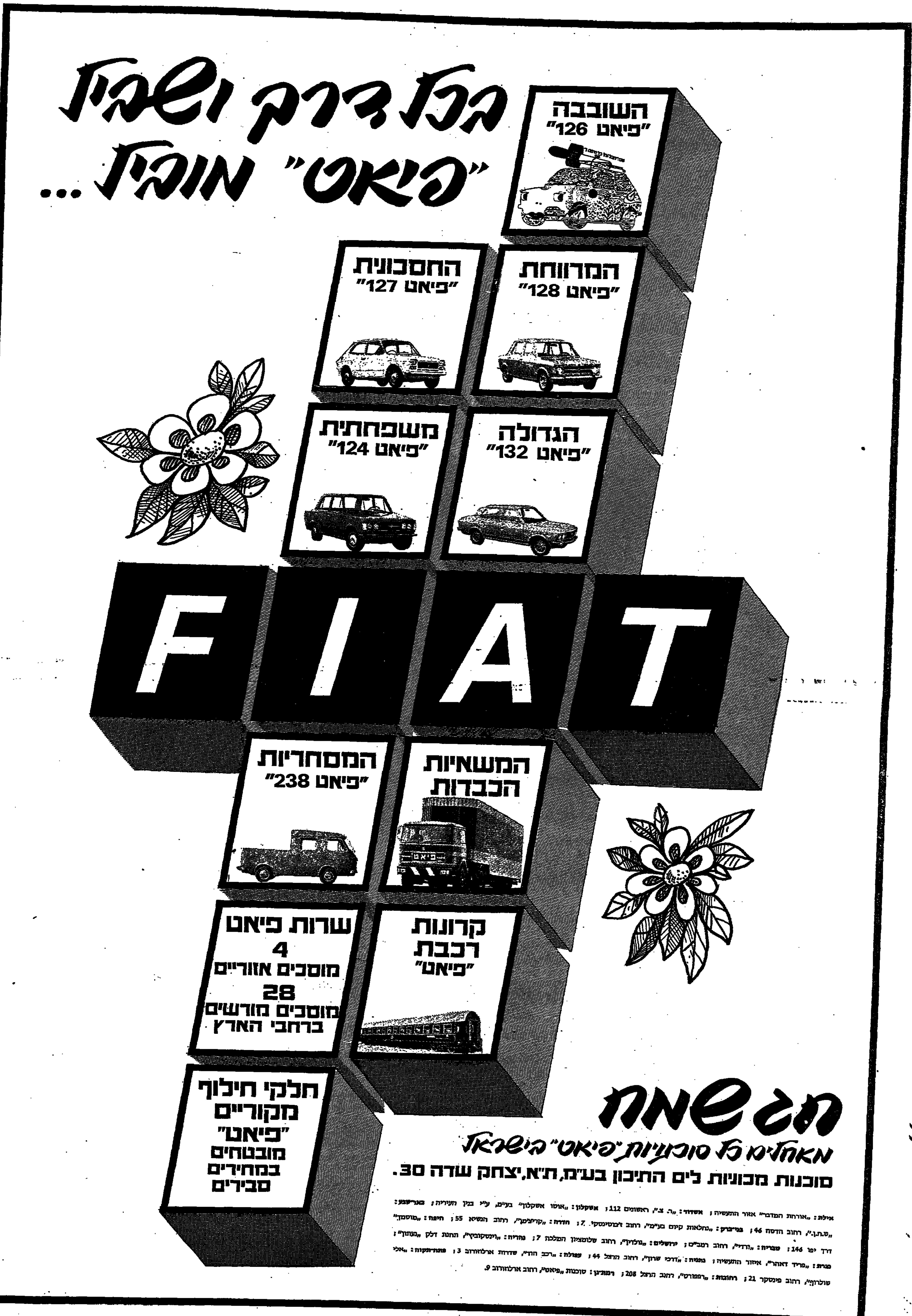

בכל דרך ושביל
"פיאט" מוביל...
השובבה
"פיאט 126"
החסכונית
"פיאט 127"
המרווחת
"פיאט 128"
משפחתית
"פיאט 124"
הגדולה
"פיאט 132"
FIAT
המסחריות
"פיאט 238"
המשאיות
הכבדות
פיאט
שרות פיאט
4
מוסכים אזוריים
28
מוסכים מורשים
ברחבי הארץ
קרונות
רכבת
"פיאט"
חלקי חילוף
מקוריים
"פיאט"
מובטחים
במחירים
סבירים
חג שמח
מאחלים כל סוכנויות "פיאט" בישראל
סוכנות מכוניות לים התיכון בע"מ, ת"א, יצחק שדה 30.
אילת: „אורחות המדבר" אזור התעשיה; אשדוד: „ה. צ." ראשונים 112; אשקלון: „אוטו אשקלון" בע"מ, ע"י בנין העיריה; באר-שבע:
„ש.ת.ן.", רחוב הדסה 46; בני-ברק: „נחלאות קיום בע"מ", רחוב ז'בוטינסקי 7; חדרה: „קריצמן", רחוב הנשיא 55; חיפה: „מוסמך"
דרך יפו 146; טבריה: „ורדי", רחוב רמב"ם; ירושלים: „גולדין", רחוב שלומציון המלכה 7; נהריה: „וינסקוביץ", תחנת דלק „העתון";
נצרת: „פריד דאהר", אזור התעשיה; נתניה: „דרכי שרון", רחוב הרצל 44; עפולה: „רכב הוד", שדרות ארלוזורוב 3; פתח-תקוה: „אלי
שולרוף", רחוב פינסקר 21; רחובות: „רפפורט", רחוב הרצל 208; רמת-גן: סוכנות „פיאט", רחוב ארלוזורוב 9.
פרסום אדמון בע"מ

مكزامن الأصل

כלל - חברה להשקעות בישראל בע"מ

תמצית מצב העסקים המאוחד ליום 31 בדצמבר 1973

(באלפי לירות)

	1973	*1972
הלוואות ופקדונות	173,972	148,157
רכוש קבוע	200,546	152,942
השקעות בחברות בת שלא אוחדו,		
בחברות מסונפות ואחרות	208,334	167,831
מלוות ממשלתיים ואחרים	30,004	16,732
מקרקעין ובנינים רב-תכליתיים		
בהקמה	33,555	30,185
רכוש שוטף	526,280	370,845
רכוש אחר והוצאות נדחות	29,775	22,864
	1,202,466	909,556

	1973	*1972
הון, קרנות ועודפים	202,379	153,675
עודף הערך המאזני לתאריך הרכישה, על עלות ההשקעות בחברות בת שאוחדו, נטו	—	5,583
זכויות המיעוט	39,355	29,469
אגרות חוב של חברה-בת הניתנות		
להמרה במניותיה	25,000	—
אגרות חוב צמותות	19,860	11,860
מענק השקעה	1,547	1,287
עתודות	16,804	10,154
התחייבויות לזמן ארוך	455,991	378,149
התחייבויות שוטפות	441,530	319,379
	1,202,466	909,556

* נערך ומוין מחדש עם יישום שיטת „מיזוג זכויות" בגין החברה הישראלית המרכזית למסחר ולהשקעות בע"מ.

הערה: ניתן לעיין בדו"חות הכספים המלאים של החברה, ליום 31 בדצמבר 1973, בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

תמצית דו"ח רווח והפסד

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 1973

(באלפי לירות)

	1973	*1972
הכנסות	721,972	514,065
עלויות והוצאות	680,224	476,357
	41,748	37,708
הכנסות אחרות, נטו	15,432	8,072
רווח לפני מסים על ההכנסה	57,180	45,780
מסים על ההכנסה	18,067	15,393
רווח לאחר מסים על ההכנסה	39,113	30,387
זכויות המיעוט בחברות בת שאוחדו	8,810	5,098
רווח נקי לשנה	30,303	25,289
יתרת רווח לתחילת השנה (לאחר התאמה מחדש)	8,043	5,434
רווח ליעוד	38,346	30,723
יעוד הרווחים		
10% דיבידנד לבעלי המניות של החברה, ברוטו (1972 — 10%)	13,506	7,923
דיבידנד ששולם בשנה הקודמת לבעלי המניות של „החברה המרכזית" לפני „מיזוג הזכויות"	—	4,083
העברה לקרנות	15,540	10,674
	29,046	22,680
יתרת רווח שלא יועדה לסוף השנה	9,300	8,043

כלל תעשיות בע"מ

תמצית מצב העסקים המאוחד ליום 31 בדצמבר 1973

(באלפי לירות)

	1973	1972
רכוש קבוע	89,357	65,772
השקעות בחברות בת שלא אוחדו,		
בחברות מסונפות ואחרות	5,277	15,588
השקעות אחרות	13,103	10,119
מלוות ממשלתיים	11,487	5,818
רכוש שוטף	205,944	126,921
רכוש אחר והוצאות נדחות	27,998	22,833
	353,166	247,051

	1973	1972
הון, קרנות ועודפים	40,475	35,637
אגרות חוב הניתנות להמרה		
במניות	25,000	—
זכויות המיעוט	12,762	6,010
אגרות חוב צמותות	19,500	11,500
מענק השקעה	1,344	1,142
עתודות	6,836	4,070
התחייבויות לזמן ארוך	93,965	92,090
התחייבויות שוטפות	153,284	96,602
	353,166	247,051

הערה: ניתן לעיין בדו"ח הכספי המלא של החברה ליום 31 בדצמבר 1973 בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

תמצית דו"ח רווח והפסד מאוחד

(באלפי לירות)

	לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 1973	לתקופה של 9 חדשים שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 1972
הכנסות		
מכירות, עבודות שבוצעו ושרותים שניתנו	230,160	71,683
עלות המכירות, העבודות והשרותים	179,642	57,868
	50,518	13,815
רבית, דמי ניהול והכנסות שונות	6,757	2,943
	57,275	16,758
הוצאות	46,990	12,985
	10,285	3,773
הכנסות אחרות	7,438	86
רווח לפני מסים על ההכנסה	17,723	3,859
מסים על ההכנסה	5,495	2,152
רווח לאחר מסים על ההכנסה	12,228	1,707
זכויות המיעוט בחברות בת שאוחדו ורווחים מלפני הרכישה	3,511	774
	8,717	933
חלק הקבוצה ברווחי חברות בת שלא אוחדו וחברות מסונפות	438	1,122
הפחתת „ההפרש המקורי" בחברות בת שאוחדו	(570)	(111)
	8,585	1,944
סעיפים מיוחדים	(3,108)	208
רווח נקי לתקופת החשבון	5,477	2,152
יתרת רווח לתחילת התקופה	2,903	1,837
רווח ליעוד	8,380	3,989
יעוד רווחים		
10% דיבידנד נטו (תקופה קודמת — 8%)	1,952	870
העברה לקרנות	2,623	216
	4,575	1,086
יתרת רווח שלא יועדה לסוף התקופה	3,805	2,903

החברה הישראלית המרכזית למסחר ולהשקעות בע"מ וחברות - בת שלה

תמצית המאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר 1973

(באלפי ל"י)

	1973	1972
השקעות ורכוש קבוע	161,603	135,224
עסקות בשותפות במקרקעין ובבניה	2,877	4,994
רכוש שוטף	101,515	87,794
הוצאות נדחות	3,659	1,060
	269,654	229,072

	1973	1972
הון מניות	41,822	41,822
קרנות ועודפים	18,756	9,550
עודף הערך המאזני לתאריך הרכישה, על עלות ההשקעות בחברות-בת שאוחדו, נטו	3,678	3,654
זכויות המיעוט	11,011	8,429
עתודות	7,149	5,168
התחייבויות לזמן ארוך	87,058	77,726
התחייבויות שוטפות	100,180	82,723
	269,654	229,072

* הותאם ומוין מחדש; הדו"חות ערכו לפי שיטת „הערך המאזני".

הערה: דו"חותיה הכספיים המלאים של החברה ליום 31 בדצמבר 1973 פורסמו בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב.

תמצית דו"ח רווח והפסד מאוחד

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 1973

(באלפי ל"י)

	1973	1972
הכנסות	162,268	130,900
עלויות והוצאות	151,928	126,794
	10,340	4,106
חלקה של הקבוצה ברווחי חברות-בת שלא אוחדו ובחברות מסונפות	4,847	4,556
הכנסות אחרות	2,803	3,628
	17,990	12,290
מסים על ההכנסה	2,016	2,111
	15,974	10,179
זכויות המיעוט בחברות-בת שאוחדו	2,887	1,410
רווח נקי לשנה	13,087	8,769
יתרת רווח מותאמת לתחילת השנה	3,717	1,588
העברה מקרנות הון	—	174
רווח ליעוד	16,804	10,531
יעוד הרווחים		
דיבידנד ביניים ששולם בשעור 10% ברוטו — מוצע כסופי (1972 — 10%)	4,182	4,182
העברה לקרנות הון	430	1,700
העברה לקרן שמורה	—	932
	4,612	6,814
יתרת הרווח שלא יועדה לסוף השנה	12,192	3,717

אזורים, חברה להשקעות בפתוח ובבנין בערבון מוגבל

תמצית המאזן ליום 31 בדצמבר 1973

(באלפי ל"י)

	1973	1972
בנינים בהקמה, כולל קרקע	76,566	43,141
בנכוי — מקדמות מרוכשי דירות	63,202	37,438
	13,364	5,703
קרקעות	20,546	18,851
רכוש שוטף	16,160	23,370
השקעות	33,419	11,607
רכוש קבוע	135	177
	83,624	59,708

	1973	1972
הון מניות	25,000	25,000
קרנות ועודפים	2,558	1,956
הכנסות דחויות, נטו	2,886	965
התחייבויות לזמן ארוך	7,023	2,845
התחייבויות שוטפות	46,147	28,942
	83,624	59,708

חברת „אזורים" הינה אחת מחברות חטיבת הבניה של „כלל".
היקף העבודות בבצוע בשנת 1973 בחטיבת הבניה הינו כ־7,000 יח"ד בערך כולל של כ־480 מיליון ל"י, מהן נגמרו בשנת 1973 כ־2400 יח"ד בהיקף של כ־120 מיליון ל"י, בנוסף מוקמים בתי מלון ומרכזים מסחריים בהיקף בניה של כ־150 מיליון ל"י, שמתוכם בוצע לסוף 1973 היקף של כ־45 מיליון ל"י.

הערה: דו"חותיה הכספיים המלאים של החברה ליום 31 בדצמבר 1973 פורסמו בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב.

תמצית דו"ח רווח והפסד

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 1973

(באלפי ל"י)

	1973	1972
מכירת דירות וקרקע	46,313	39,145
עלות המכירות	37,453	34,409
	8,860	4,736
רבית, הפרשי הצמדה והכנסות אחרות	3,641	2,776
	12,501	7,512
הוצאות	6,423	2,370
רווח הפעלה	6,078	5,142
הוצאות אחרות	350	291
	5,728	4,851
הפרשה למסים על ההכנסה	3,250	2,650
רווח נקי לשנה	2,478	2,201
יתרת רווח בתחילת השנה	1,436	1,110
רווח ליעוד	3,914	3,311
10% דיבידנד ביניים ששולם, נטו (מוצע כסופי)	1,875	1,875
יתרת הרווח שלא יועדה לסוף השנה	2,039	1,436

מניב - חברה ישראלית להשקעות בערבון מוגבל

תמצית המאזן ליום 31 בדצמבר 1973

(באלפי ל"י)

	1973	1972
הלוואות ופקדונות	381,428	285,165
השקעה בחדרי משרדים, רהיטים וציוד — מוחכרים	98	101
מזומנים, אשראי לזמן קצר, חייבים ויתרות חובה	45,110	18,960
מלוות ממשלתיים	1,091	553
הוצאות נדחות — הוצאות הנפקת אגרות חוב		
אגרות חוב	6,443	5,021
	434,170	309,800

	1973	1972
הון מניות ותקבולים על חשבון מניות	32,000	32,000
קרנות ועודפים	10,781	7,768
התחייבויות לזמן ארוך	354,348	251,119
אשראי לזמן קצר, זכאים ויתרות זכות	37,041	18,913
	434,170	309,800

הערה: דו"חותיה הכספיים המלאים של החברה ליום 31 בדצמבר 1973 פורסמו בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב.

תמצית דו"ח רווח והפסד

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 1973

(באלפי ל"י)

	1973	1972
הכנסות מרבית, עמלה והפרשי הצמדה	62,687	20,015
הוצאות מימון	56,134	15,455
יתרת הכנסות מרבית, עמלה והפרשי הצמדה	6,553	4,560
הוצאות הנהלה	540	366
	6,013	4,194
רווח הון ממימוש השקעות בניירות ערך	—	37
	6,013	4,231
הפרשה למסים על ההכנסה	3,000	2,260
רווח נקי לשנה	3,013	1,971
יתרת הרווח שלא יועדה לתחילת השנה	768	727
רווח נקי לשנה, כדלעיל	3,013	1,971
	3,781	2,698
פחות — העברה לקרן כללית	3,000	1,930
יתרת הרווח שלא יועדה לסוף השנה	781	768

هكذا من الأصل

مكزاين الأصل

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

במחזור לאומי מתוח של ערב־פסח

הקושיה החמישית: מה ישתנה לפני ליל־הסדר

מכבי נתניה בחיפה ✱ דרבי תל־אביבי בית"ר — מכבי ✱ צפויות תזוזות בדירוג קבוצות התחתית

ליגה לאומית

מאת סופר „ספורט הארץ"

השליש השני של הליגה הלאומית לכדורגל יסתיים מחר — כשעות אחדות לפני הסדר — בסידרת משחקים רבי כתח, אשר הרצאה אחדים מהם עשויות להוליל תמורות לכל אורך הטבלה.

מבחינת העימות היפיד בצמרת, בה צומצם הפער לשתי נקודות בלבד, יהיה המוקד בחיפה וביפו. מכבי נתניה הפסיק לפני שבוע הקופד־שפל, בנצחון ראשון אחרי הבירה מהזורים רצופים, אבל אין להסיק כבר כי צפויים לו „חיים קלים" נגד סוגר הטבלה. מכבי חיפה כצוי ב־מרחק חמש נקודות מטוח ההבצלות למיבחני סוף העונה, אך דווקא משום שסיכויין קלושים, לכאורה, עשוי הוא רגמו לאזן את יחסי הכוחות בשל צבנבעותה הגוברת של נתניה.

שאיפות תגמול

מכבי תל־אביב אינו יכול לסמוך, כמובן, רק על מה שיקרה בחיפה, כיוון שצפוי לו מאבק לא פחות קשה עם ביתי"ר תל־אביב, שהנחיל לו העונה את הפסדו הראשון (2:0). הדרבי בבלומפילד (ב־12) יהיה סוער לא רק בגלל שאיפות התגמול של מכבי, אלא גם בגלל העובדה כי בית"ר נסוג באחרונה למקום השמי־ני, הפסד נוסף עלול לקרבו אל התחתית.

בכל מקום, שתי הפוטנות הפי־קריה לכתר עדיין ליהנות גם כתר מבימהקי החוץ של ירבותיהן הסמוכות בדירוג, כדי להגדיל עוד יותר את הפער בפיסגה.

הפועל כפר־סבא, שהנוסתו נבל־כה לחולוטין, עלול לאבד את מקומו השלישי לאור משחקו בבגבעתיים נגד בני־יהודה, הזקוקים להתארגשות מיידית כדי לא להוסיף לגלוש כלפי מטה. ביתי"ר ירושלים ינסה להפגין בבלומפילד (ב־12) משהו מהיכולת

טבלת הליגה הלאומית				
1.	מכבי נתניה	19	23—8	27
2.	מכבי ת"א	19	26—11	25
3.	הפועל כפ"ס	19	19—13	22
4.	בית"ר ירושלים	19	17—16	22
5.	הפועל חיפה	19	22—26	22
6.	הפועל פ"ת	19	30—15	21
7.	מכבי יפו	19	16—14	20
8.	בית"ר ת"א	19	30—21	20
9.	מכבי פ"ת	19	16—18	20
10.	בני יהודה	19	13—15	18
11.	הפועל ב"ש	19	17—19	16
12.	הפועל ת"א	19	13—15	15
14.	הכח ר"ג	19	18—24	15
15.	הפועל י"ם	19	9—16	15
16.	מכבי חיפה	19	14—26	10

שהעלתה אותו בסער הלמקום הרבי־עי — אולם מידת הצלחתו תלויה גם במכבי פתח־תקוה, המפתיע ד־מאכזב לסירוגין. אותה מידת הפי־פות תאפיין גם את הקרב בין החמי־שי לששי בדירוג, הפועל חיפה וה־פועל פתח־תקוה, שיהנה מיתרון ביתי חשוב.

נצחון שלישי?

לכל יתר משחקי המחזור ה־20 תהיה מהר השפעה ישירה על המצב הכעורפל בתחתית הצפופה. להפועל ירושלים סיכויים היאורטיים להשיג בקטמון נצחון שלישי בעונה זו, אך לא לפני התמודדות עיקשת עם באר־שבע. עצבנות ומתיחות ילוו גם את המיפגש בחדרה, בין הפועל הבקומי להפועל תל־אביב, תוך הכ־רה כי המפסיד יקלע למצב מביך.

הכח רמת־גן, שנסוג למקום ה־14, שוב לא יהנה כיתרון ביתי בעת שיארח באיצטדיון העירוני ברמת־גן את מכבי יפו. תולשתו של האלוף כול יציבותה של יפו כרמוזות על תיקו, ואם כך, תהיה זו הפעם ה־13 העונה שהיפואים יסיימו בלא הכ־רעה.

שוער מכבי חיפה, בנימין וינברג, הנראה כאן בעת עצירת כדור במבחק עם מכבי תל־אביב בשבת שעברה (2:0), יעמוד מחר במבחן קשה מול חלוצי מכבי נתניה. (צילום: אסף קוטין)

מיפגש ישראל–איראן בגביע דייויס נפתח היום בטהראן

טניס

מאת סופר „ספורט הארץ"

נבחרות הטניס של ישראל ואיראן יפתחו היום אחר־הצהריים בטהראן בהתמודדות בת שלושה ימים על גביע דייויס.

היום יהיו שני משחקי היחידים, בהם תיוצג ישראל על־ידי יהושע שלום ופליקס קפלן, שיתמודדו כנראה עם האחים אקבארי, כוכביה הוותי־קים של איראן. מחר יהיה מיפגש הזוגות, בו יופיעו בשם ישראל יאיר ורטהיימר וראובן פורגס. שני מש־

חקי יחידים נוספים יהיו ביום א'.

מתחיל טורניר פסח

היום בשעה 2 אחר־הצהריים יחלו על מגרשי הטניס של מכבי בתל־אביב התחרויות הבין־לאומיות של פסח, שיימשכו תשעה ימים. לאחר מכן יהיו שתי תחרויות בין־לאו־מיות נוספות בחיפה ובירושלים.

בתחרויות הנפתחות היום ישתתפו כ־15 טניסאים כחו"ל. המדורג מס' 1 בין הגברים הוא ג'ון בוסלס מ־אוסטרליה ובין הנשים — ג'ודי קר־נור מניו־זילאנד. למנצחים יוענקו פרסים כספיים — אלף דולר לאלוף הגברים ו־250 דולר לאלופת הנשים. סך כל הפרסים הכספיים בשלוש ה־תחרויות יגיע ל־4,500 דולר.

ניומרק חוזר נגד חיפה

כדורסל

מאת סופר „ספורט הארץ"

רק חמישה משחקים יהיו הערב במחזור הששי בליגה הלאומית ב־כדורסל. המשחק הששי, בין הפועל גבעת־ברנר/בעז להפועל גיר־דוד/בית־אלפא, נדחה ליום שלישי.

במוקד הערב יעמוד המאבק שיחול ב־8 ביד־אליהו, בין קבוצות הצמרת של הפועל חיפה והפועל תל־אביב. לכל אחת משתי הקבוצות ארבע נצחונות בצד הפסד יחיד, והמאבק ביניהן טומן בחובו חשיבות רבה. קבוצת הפועל חיפה, שהיא הצעירה ביותר בליגה, גילתה עד כה יכולת טובה אך הערב תיתקל ביריב מנוסה יותר אשר להרכבו ישוב הענק דייב ניומרק, שהחלים מפציעה בקרסולו.

האלוף, מכבי תל־אביב, יוצא ל־מאבק חוץ ברמת־השופט נגד הפועל מגידו. הקבוצה המקומית שתחסר את כוכבה הפצוע, חנן קרן, לא תוכל לערער את עדיפותם של ברוד־די, ברקוביץ וחבריהם. משחק מענ־יין יהיה ברמת־גן בין מכבי המקומי להפועל גבת/יגור. מול הכוכבים ה־אמריקאים של מכבי, גורדון וגרי־פין, יתייצבו שחקני הנבחרת הלאו־מית ינאי, מרול ובן־דוד. צפוי מא־בק שקול, בו תהווה כנראה הביתיות הרמת־גנית גורם מכריע.

בקריה־חיים יתמודדו הפועל ה־מקומי וביתי"ר ירושלים, שהשיגו עד כה נצחון בודד על הפועל גיר־דוד/בית־אלפא. לביתי"ר הרכב טוב יותר, אך הביתיות תאזן את הכוחות. קבו־צת הפועל רמת־גן, שנחלה בשבוע שעבר את הפסדה הראשון בדרבי, תשחק הערב בבירה נגד הפועל ירו־שלים. רק יכולת טובה של סטיב קפלן תבריח תמנע מהרמת־גנים הפסד שני ברציפות.

עכו (בבית מול הרצליה) סומכת על טירת־כרמל (נגד שמשון)

טבריה תארח את צפת בחדרה — ללא קהל

ליגה א'

מאת סופר „ספורט הארץ"

סיום השליש השני של משחקי ליגה א' בכדורגל כציב בפני ה־מדורג השני בבחוז הצפוני, הפועל עכו, את הסיכוי התיאורטי להתייצב בראש הטבלה — אם אמנם יצליח לנצל את העובדה, כי הוא היחיד מבין צמרת שיהנה מיתרון ביתי.

בעוד שהפועל עכו (27 נק') יארח בבגרשון את קבוצת התחתית הסרת־הברק של הפועל הרצליה, יוצא ה־מוליך שמשון תל־אביב (28 נק') למיפגש־חוץ נגד הקבוצה העיקשת של הפועל טירת־הכרמל, שכבר הפ־תיעה יריבים לא מעטים בביתה. תחילת משחק זה ב־10.30 בבוקר.

השלישי בדירוג, הפועל רמת־גן (בפיגור 2 נקודות מהמוליך), יוצא גם הוא למיפגש־חוץ, נגד הפועל נתניה חסר היוכרות. לרביעי, הפו־על טבריה, אמנם צפוי משחק־ביתי על פי הלוח, נגד הפועל צפת — אך ביתיות זו תישאר על הנייר בלבד, כאחר שעל הטבריינים מוטל עונש איסור ביתיות, ולפיכך יארחו את הצפתים בחדרה ללא קהל (ב־11 בבוקר).

יתר המשחקים באיזור הצפון: ה־פועל נחליאל — ביתי"ר נתניה, מכ־בי הרצליה — הפועל נהריה, הפועל קרית־אתא — הפועל בני־נצרת, ה־פועל מגדל־העמק — הפועל קרית־שמונה.

ליגה א' — צפון				
1.	שמשון ת"א	19	39—12	28
2.	הפועל עכו	19	34—11	27
3.	הפועל ר"ג	19	29—10	26
4.	הפועל טבריה	19	21—11	26
5.	הפועל צפת	19	31—24	24
6.	בית"ר נתניה	19	19—13	23
7.	טירת הכרמל	19	23—18	23
8.	הפועל נתניה	19	20—31	16
9.	בני־נצרת	19	18—24	16
10.	הפועל נהריה	19	20—30	16
11.	קרית־אתא	19	25—19	15
12.	הפועל הרצליה	19	14—23	14
13.	הפועל נחליאל	19	15—25	14
14.	מכבי הרצליה	19	15—30	13
15.	מגדל־העמק	19	12—52	12
16.	קרית־שמונה	19	18—31	11

מאבק יהוד—מרמורק

בכלל זה נראה כי פיסגת הטבלה הדרומית לא היסמט מידי מכבי שעריים (שיתמודד מחר בגרשון עם יריבו השכן מנס־ציונה, המדורג 7). המאבק במחוז יתמקד בין הפועל יהוד להפועל מרמורק, שנקודה אחת מפרידה ביניהם והם נאבקים על המקום השני המבטיח השתתפות ב־מיבחנים.

הפועל יהוד (2) יתמודד בבית־ים עם קבוצת התחתית של הפועל ה־מקומי (15), ואילו הפועל מרמורק (3) יוצא למיפגש־חוץ לא קל נגד הפועל ראשון־לציון (12).

יתר המשחקים באיזור הדרום: ה־פועל חולון — הפועל בית־שמש, הפועל באר־יעקב — הפועל לוד, הפועל אשדוד — בית"ר רמלה, מכ־בי רמת־עמידר — הפועל דימונה, הפועל רמלה — מכבי חולון.

ליגה א' — דרום				
1.	מכבי שעריים	19	34—13	32
2.	הפועל יהוד	19	40—23	26
3.	הפועל מרמורק	19	34—20	25
4.	הפועל חולון	19	27—16	24
5.	הפועל לוד	19	30—28	22
6.	באר־יעקב	19	25—24	21
7.	נס־ציונה	19	17—16	18
8.	הפ. בית שמש	19	28—29	17
9.	בית"ר רמלה	19	20—24	17
10.	הפועל רמלה	19	16—22	17
—.	הפועל אשדוד	19	21—27	17
12.	ראשון־לציון	19	19—30	16
13.	רמת־עמידר	19	17—19	15
14.	הפועל דימונה	19	13—19	15
15.	הפועל בת־ים	19	14—29	12
16.	מכבי חולון	19	12—28	10

ליגה אנגלית

משחקי בית ללידס ולליברפול

יעגד קבוצות הצמרת של דרבי ווריינג'רס

לונדון, 4 (ע"ר). שתי הראשונות בטבלת הליגה האנגלית, לידס וליברפול, הנאבקות על הבכורה, ישחקו בשבת בבית עם קבוצות צמרת. לידס תארח את דרבי־קאונטי, ה־שלישית בדירוג, וליברפול תתמודד עם קווינס־פארק־ריינג'רס (5). ל־לידס 52 נקודות מ־36 משחקים, ול־ליברפול — 48 נקודות מ־33 משחקים.

דרבי לונדוני מענין יהיה בהייבורי, בין ארסנל (13) לווסטהאם (18). מנצ'סטר־יונייטד, שצברה ש־לוש נקודות בשני משחקיה האחרונים, יוצאת למשחק החתית קשה עם נוריץ', שירדה השבוע למקום האחרון ונפגרת בנקודה אחרי יריבתה. בירמינגהאם (20), שאף היא מנסה להחלץ מאיזור הנשירה, יר־צאה לטסטר (8).

יתר המשחקים: מנצ'סטר־סיטי (11) — איפסוויץ' (4), ניוקאסל (16) — אברטון (6), שפילד־יונייטד (12) — קובנטרי (15), סטוק (10) — ברנלי (7), וולבס (17) — טוטנהאם (14), צ'לסי (9) — סאות'המפטון (19).

תוצאות משחקי השלמה באמצע השבוע: מנצ'סטר יונייטד — ברנלי 3:3, סטוק — ניוקאסל 1:2, צ'לסי — טוטנהאם 1:2, מנצ'סטר סיטי — אברטון 1:1.

סלטיק — הגבר בסקוטלנד

גלאזגו, 4 (ע"ר). קבוצת סלטיק גלאזגו הצפילה לגבר הגביע הסקו־טי, אחרי שניצחה בהאמפדן־פארק לעיני 58 אלף צופים את דאנדי 0:1. סלטיק תפחש בגמר, ב־4 במאי, עם המנצחת בין דאנדי־יונייטד להארטס.

כדורסלני ריאל זכו בחמישית בגביע אירופה

נאנט, 4 (ע"ר). קבוצת ריאל מאדריד זכתה בפעם החמישית ב־תולדותיה בגביע־אירופה בכדורסל לאלופות, בנצחה כאן אמש במש־חק הגמר את מחזיקת הגביע בשני־הים האחרונים, איגניס וארזה — 82:84. בתום המחצית הוליכו ה־איטלקים 34:39. היתה זו זכייתה ה־ראשונה של ריאל בגביע, לאחר הפסקה בת 5 שנים. לריאל הירבו לקלוע: האמריקאי ג'ייבבדר 22, קברה 16, ליוק וריולאן 14 כ"א, ושרביאק 12. לאיטלים: מנגין 27, מורס 24 וראגה 17.

במשחק הגמר הראשון בגביע־אי־רופה למחזיקות גביע לנשים, גברה ספארטאק לנינגרד באולמה על מאך ביגבאזי באיטליה 58:68.

פורטוגל — אנגליה 0:0

ליסבון, 4 (ע"ר). רק עשרת אל־פים צופים חזו כאן אמש במשחק התיקו (0:0) בין נבחרות הכדורגל של אנגליה ופורטוגל, שהופיעו בהרכ־בים חסרים.

הנבחרת האנגלית כללה רק שני שחקנים שנטלו חלק במשחקי ה־גביע העולמי ב־1966, אלן בול מ־ארסנל ומרטין פיטרס מטוטנהאם. שטה שחקנים מההרכב הראשון נע־דרו בגלל פציעה או בשל הופעה בקבוצותיהם, ליברפול ולסטר, ש־שיחקו אותה שעה בשלב חצי־הגמר של הגביע האנגלי (ליברפול ניצ־חה 1:3).

מכבי־כדורגל לנוער לזכרם של האחים דוד ורפי בנפיל, שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, יהיה ביום א' במגרשי גדנ"ע תל־אביב ומכבי קרית־שלום. הגמר יהיה ב־12 במג־רש גדנ"ע. במוהר יטלו חלק קבו־צות ביתי"ר ת"א, מכבי יפו, גדנ"ע יהודה ה"א ונווה־דוד רמלה (בית א'); מכבי ת"א, הכח רמת־גן, גד־נע־עוזד ה"א והפועל ת"א (בית ב').

שיט בשדות־ים

תחרות ארצית בשיט, במפרשיות מדגם הולנדי־הכנפה, תהיה מחר בחרתים בשדות־ים. ההתחלה מחר ב־1 בצהריים.

"סולונט" ב. ספיבק — סולונט SOLVENT — בימיקלים
רח' לוינסקי 10, ת"א טל. 826609

חמרי גלם לתעשיה כימית וקוסמטית

תמציות וחמרי גלם לבשמים
כוהלים סינטטיים וממיסים
תמציות וחמרי גלם לתמציות
רוב חמרי גלם לתעשיה הקוסמטית
לנולין אנהידרוס
תמצית פירטרום 25%
חומרי גלם לתעשיית
חומרי הדברה ביתיים

מאחל: חג שמח
ללקוחותיו, ספקיו, קרוביו, ידידיו ולמשפחותיהם

למשרד התיירות, לאורחינו בארץ ובחו"ל
לידידינו, ספקינו, עובדינו ולכל בית ישראל
מאחלים חג שמח
משפחות גרוס והנהלת
מלון קרלטון נהריה
בעל ✱✱✱✱ 4 כוכבים
כשר
פנינת הגליל המערבי
כל החדרים עם מזוג אויר
וכל הנוחיות

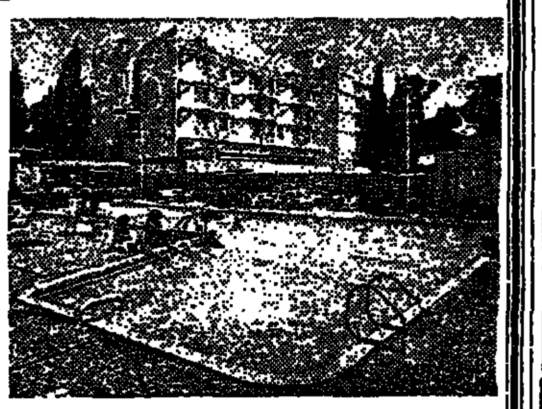

טלפון: 04-922211

חג שמח
ללקוחותינו, ספקינו, עובדינו וידידינו
ולכל בית ישראל
„דוד פלסטיקס"
מרקוביץ דוד
ייצור מוצרי פלסטיק ומוצרי פרסום
כל מיני מעטפות, תיקים, נרתיקים, מכתביות מחומר פלסטיק P.V.C. בשיטת הלחמה, דברי פרסום עם הדפסה אומנותית
עבור בנקים, חברות בטוח, משרדי נסיעות, מוסדות ומפעלים שונים.
תל-אביב, רח' שונצינו 4 קומה ב'
טלפון 34861, 37559

ללקוחותינו, ספקינו, פקידינו, עובדינו ולכל הבאים עמנו בקשרים
חג שמח
ל.פ.ו. עמודים בע"מ
פלסטופול

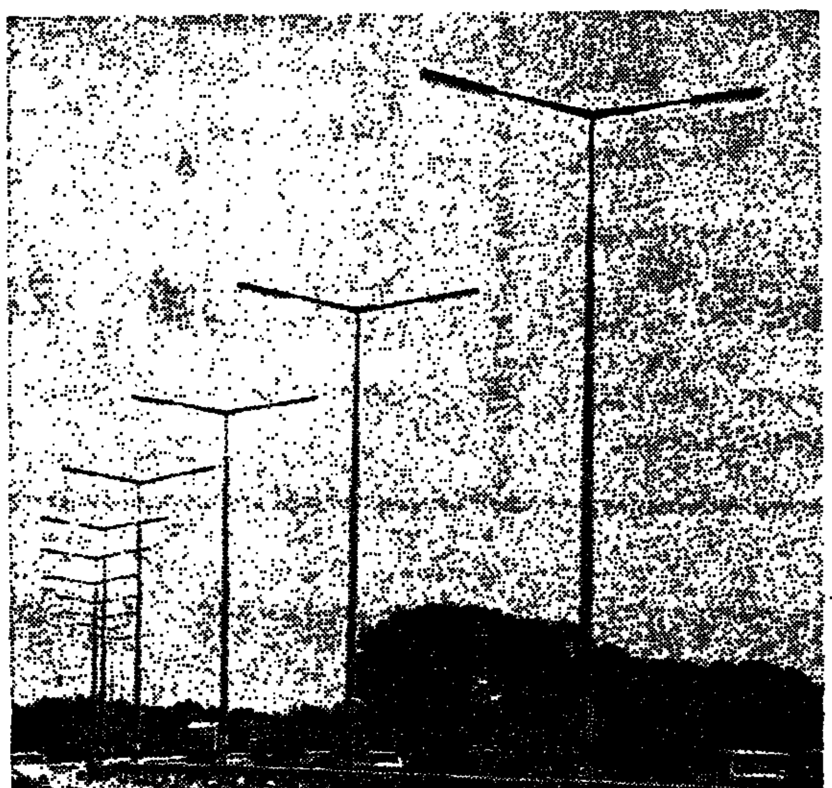

עמודי תאורה מפוליאסטר משודין הוכחו בתחליף לעמודי מתכת
בדבר פרטים
נא לפנות למשרדנו: רח' לה־גרדיה 23 תל־אביב, טלפון 33044
המפעל: איזור התעשיה, קרית אריה, פ"ת
פלסטופול: קל - חזק - צבעוני - חסכוני

י. אלכסנדרוביץ
אריג' רפוד „הדר"
יבוא אקסקלוסיבי
של: קטיפות ובדים
ספק ל:
חנויות ✱ בתי מלון והארחה
למפעלים ✱ למוסדות
לקיבוצים
תל-אביב, רחוב הרצל 68, טל. 820331
מאחל חג שמח
ללקוחותיו, ידידיו, ספקיו
ולכל הבאים אתו בקשרי מסחר

מפעלי פלדה ישראליים בע"מ
מברכים בברכת
חג שמח
את
לקוחותיהם
וידידיהם

חג שמח
ללקוחותינו, ספקינו, עובדינו, ידידינו
ולכל בית ישראל
„ישגרף"
מ. רוזנברג ובניו בע"מ
✱ מכונות חדשות ומחודשות לייצור
✱ קופסאות קרטון, שקיות ניר
✱ מכונות הדפסה ועוד.
רחוב התמר 2, תל-אביב, טל. 252765

ד. גולד
דרך שלמה 139 ת"א, טל. 822601
✱ רדיו־טלוויזיה
✱ רשמי קול ושואבי אבק
✱ כל סוגי מכונות כביסה
מאחל
למשפחתו, לידידיו וללקוחותיו
חג שמח

✱ ✱ ✱
ברית יוצאי מרוקו
מרכז ההסברה — עירית ירושלים
חגיגות המימונה תשל"ד
ביום ראשון, כ"ב ניסן תשל"ד, 14.4.74, תתקיימנה חגיגות המימונה, במעמד נשיא המדינה, פרופ' אפרים קציר, בעמק רחביה (המצלבה) בירושלים.
בתכנית האמנותית:
אבי טולדנו
גבי שושן
אופירה גלוסקא
ריימונד
להקות פולקלור וזמר מרוקאיות
תזמורת המשטרה
מנחה: ליאון ורדימון
תחילת התגיגות בשעה 10.00.
תצוגת תלבושות מסורתיות בשעה 14.00.
הכניסה חופשית

חג שמח
מאחל:
דקור הגליל
נצרת, רח' פאולוס השישי,
בנין קולנוע „נצרת"
טל. 065—56588
הדבקת טפטים, רצוף פלסטי
עבודה באחריות

חג שמח
ללקוחותינו, ספקינו, עובדינו ולמשפחותיהם
GHTA
גרשנמן-חינה בע"מ
ייצור והרכבת מתקני תעשיה, קונסטרוקציות, צנרת, נקוי בחול וצביעה
★
תל-אביב, רחוב שפע-טל 6, טל. 252042
איזור תעשיה צפון ת"א, טל. 771147

חג שמח
ללקוחותינו, ספקינו ולכל הבאים אתנו בקשרי מסחר
פרסום „נצרת"
פרסום ויחסי ציבור בכל השטחים הערביים
נצרת, רח' פאולוס השישי, ת.ד. 148, טל. 065—55750

בשדה לפסח
להג
מבחר עשיר של
חלב ותוצרת חלב
שדה

לחברה תעשיתית לבנין
דרוש
בודק או טכנאי לביקורת איכות
רצוי עם רכב
נא לפנות בכתב לת.ד. 20100, ת"א עבור "בודק"

למשרד מהנדסים
דרושים
1. הנדסאי בנין (קונסטרוקציה)
2. שרטט/ת בנין (קונסטרוקציה)
נסיון של 3 שנים
נא להתקשר לטלפונים: 267757, 265822 ת"א.

למחלקת המנויים של "הג'רוזלם פוסט" ירושלים
דרושה פקידה
השולטת בשפות אנגלית ועברית
וידיעה טובה בהדפסה בשתי השפות
להתקשר טלפונית 528181 — בועז

מוסד צבורי מחפש
פקיד כח אדם
המתמצא היטב בתכשיר ובנהול כח אדם לפי נוהלי עובדי המדינה.
המעוניינים יפנו טלפונית למר משה כץ טל' 414155 בשעות העבודה הרגילות.

דרושים
לחברת שרותים בתל־אביב
פקיד/ה למחלקת החשבונות
פקידה כללית.
תנאי שכר טובים למועמדים המתאימים.
מעונינים יפנו לת.ד. 33149, ת"א עבור מס' 1.

לחברת כנא מוסדים בע"מ שוק הסיטונאים תל־אביב
דרוש/ה
מפעיל/ה למיני מחשב RUF PRAETOR
נסיון קודם בהפעלת מיני מחשב
תנאים טובים לאדם המתאים
לקביעת ראיון יש להתקשר לטלפון (03) 266145/8

תעשיות רוגוזין בישראל בע"מ
מחפשים:
• **מכשירן אלקטרונאי**
• **חשמלאי תעשיה**
תנאים טובים למועמדים המתאימים
על המעונינים לפנות בכתב למחלקת כח אדם ת.ד. 8, אשדוד
— סודיות מובטחת —

אוניברסיטת תל־אביב
דרושים/ות
מנהל/ת חשבונות
למרכז למרשם.
סוג 2 בהנה"ח ונסיון של שנתיים לפחות.
עוזרת למנהלת חשבונות
בעלת נסיון של שנה.
פקידות כתבניות
לעבודות מזכירות כולל הדפסה בעברית ובאנגלית.
המעונינים לפנות ישירות או בכתב אל ענף [כ]"א, מחלקת המנגנון, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב.

למשרד גדול בירושלים
דרושה פקידה
למחלקת חשבונות
הכישורים הדרושים:
— השכלה תיכונית
— נסיון קודם בעבודה משרדית
— הדפסה בכתיבה עברית.
על המעונינות לפנות לת.ד. 2045 ירושלים למספר 81 ולצרף קורות חיים בכתב־יד

תדיראן
למפעל האלקטרוניקה באזור
דרושים
1. מהנדסי/הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
לעבודות פתוח והנדסה מתקדמות בתחום תדירות גבוהה וקשר ספרתי.
רצוי נסיון קודם של 3—5 שנים באחד מהתחומים האלה.
2. טכנאי יצור בכיר
לניהול משרד ייצור.
3. מסגרים מכניים
מסגרי זיווד לאלקטרוניקה בוגרי בתי ספר מקצועיים עם נסיון בתחום הנ"ל
4. עובדים למעגלים מודפסים
רצוי בוגרי בתי ספר מקצועיים.
הדרכה תנתן במקום.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב לת.ד. 648, ת"א, בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי
סודיות מובטחת
תדיראן תדיראן

לחברה צעירה ודינמית בצפון תל-אביב
דרוש
מנהל/ת חשבונות
המסוגל/ת לעבוד באופן עצמאי בעל/ת נסיון של 5 שנים לפחות.
יום עבודה מלא.
נא לפנות עם פרטים אישיים אל ת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 578 (מיקוד 31040).

למפעל מתכת בחיפה
דרושים
1. **מנהל חשבונות**
עם נסיון בהנהלת חשבונות כללית הכנת תשלומי שכר עבודה (אפשרית גם עבודה חלקית).
2. **מחסנאי**
עם נסיון בניהול מחסן חמרי מתכת וידע כללי בציוד חשמלי — תעשייתי.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 4868 למס' 322.

מפעלי ניר אמריקאיים ישראליים בע"מ
למפעלנו בהדרה דרוש
הנדסאי או טכנאי כימיה
להקמת פיתוח מוצרים חדשים
רצוי נסיון קודם במפעל תעשיתי, אפשרויות קידום טובות.
נא לפנות אל מנהל כח אדם ת.ד. 142 חדרה, 38100, טלפון: 063-24582.
ניר מעולה לכל מטרה

לאלקטרו ויסטה בע"מ
נציגי AEG TELEFUNKEN בישראל
רח' כפר טל 10, תל־אביב
דרוש
מהנדס חשמל
לתפקיד עוזר למנהל מחלקת ציוד תעשייתי בעל ידיעה באוטומציה, בציוד הקשור בהם ובמנועי חשמל.
בעל יכולת בניהול מו"מ עם לקוחות ובניהול התכתבות בשפה הגרמנית ו/או האנגלית באופן עצמאי.
בעל רשיון נהיגה, רצוי בעל רכב.
מועמדים מתאימים, יפנו בכתב יד, בציון פרטים אישיים ונסיון עבודה בעבר אל ת.ד. 2659 ת"א, עבור מהנדס חשמל.
— סודיות מובטחת —

דרושים באזור ירושלים
● סטודנטים
● סטודנטיות
לרכישת מינויים בענף התחבורה
לבעלי כושר התבטאות מובטחת הכנסה גבוהה!
נא לפנות ל: ש.מ.ג.ר.
בירושלים: רחוב בלפור 15 טלפון 02-32782.
בתל־אביב: רחוב יצחק שדה 36.

לחברה פיננסית דרוש
מנהל חשבונות ראשי
עדיפות תנתן לבעל נסיון בנקאי קודם
ידיעת האנגלית הכרחית.
לפנות בכתב־יד בצרוף תולדות חיים לת.ד. 29386 תל־אביב, עבור "מנהל חשבונות ראשי".
— סודיות מובטחת —

לחברה ארצית להנדסה
דרושה
מזכירה מנוסה
הכישורים הדרושים: נסיון קודם בחברה הנדסית שליטה בהדפסה בעברית
ידיעה באנגלית רצויה
מקום העבודה — ירושלים
נא לפנות בכתב לת.ד. 36615 ת"א עבור מספר 37.
תנאים טובים למועמדת המתאימה.
סודיות מובטחת

לחברת להב
תעשיות הלבשה בע"מ
דרושים
1. מנהל ייצור
2. עוזר/ת למנהל חשבונות סוג ג'
לפנות טל. 827102 תל־אביב.

עירית צפת
המחלקה לחינוך
לביה"ס התיכון הדתי בצפת
דרוש לשנת תשל"ה
מנהל בי"ס
הכישורים הדרושים:
1) תואר שני או תואר ראשון עם נסיון חינוכי מתאים.
2) רצוי בעל נסיון לניהול.
את ההצעות יש להגיש למח' החינוך בעיריה עד כ"ז בניסן תשל"ד — 19.4.74.
הרב מבוניק
מ"מ ראש העיריה
ויו"ר המח' לחינוך

אלסינט בע"מ
מכשור מדעי
למפעלנו החדש בזכרון יעקב
דרושים
מהנדס/הנדסאי לזיווד מכני
בעל ותק של 3 שנים המסוגל לפתור בעיות זיווד של ספקים. יתרון למועמדים בעלי מעוף ורעיונות חדשניים.
מהנדס אלקטרוניקה/חשמל
בעל נסיון בתכנון וייצור שנאים, לעבודה בסביבת פתוח שנאים במעגלי מיתוג של הספק.
כתב טכני בעברית
מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה עם נסיון בכתיבת ספרי הוראות למכשירים צבאיים.
עורך מעגלים מודפסים
טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה המתמצא בעריכת מעגלים מודפסים.
בעל נסיון בתקנים המקובלים לעבודה עצמאית ואחראית.
שרטטת — לשרטוטים אלקטרוניים מכניים
בעלת הכשרה מתאימה.
עדיפות לבעלת נסיון בעריכת גלופות ושרטוטי הרכבה.
גברים ונשים לעבודות הרכבה
של מכשירים אלקטרוניים וייצור טרנספורמטורים.
למחוסרי נסיון תנתן הכשרה במקום.
נא לפנות בכתב
ת.ד. 5258, חיפה, טל. 522872

לפרוייקט בניה בבאר שבע
דרושים
✶ מהנדס
✶ מנהל עבודה
✶ טפסן ראשי
✶ עגורנאי
להתקשר לקביעת ראיון למשרד האחים גולדשטיין רחוב הרצל 75 רמת־גן. טלפון 725137.

לחברה ארצית דרוש
בירושלים
מנהל מכירות איזורי
מעולה
להפעלת צוות גדול של אנשי מכירות
משכורת גבוהה לבעלי יוזמה המצטיינים
המעונין להתפתח עתידו בחברה.
נא לפנות בכתב בצירוף תולדות חיים לת.ד. 2436 ירושלים.

לחברה מסחרית ארצית בחיפה
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
כדבר פרטים נא לפנות לטלפון 04—645993
—— סודיות מובטחת ——

בית הספר הריאלי העברי בחיפה
לקראת שנת הלימודים תשל"ה
דרוש מורה — מחנך
להפקידים מנהלים אחראיים.
הכישורים הנדרשים: השכלה גבוהה (M.A.) נסיון בהוראה ובחינוך.
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 4920 חיפה (מיקוד 31040).

לחב' בניה
דרוש
מנהל עבודה
לעבודות שכון בת"א
להתקשר בשעות 17—19, 03—756039

דרושה
פקידה כתבנית
השולטת בעברית ובעלת ידע בסיסי באנגלית ו[?] מקלידה בשתי השפות.
נסיון של 3 שנים לפחות
אביק בע"מ
מח' המנגנון רמת־גן
טל. 721261

לחברת ביטוח בתל־אביב
דרושים
1. מרכזנית — בעלת נסיון
2. קופאי
3. פקידה למחלקת רכב (מכינה ובדיקת פוליסות)
4. כתבניות.
עברית ועברית אנגלית
5. פקיד(ה) כללי(ת)
לפנות ת.ד. 1791 תל־אביב

למפעל מתכת לעיבוד שבבי מדויק
ברמת־גן
דרושים
1. חרטים
מכל הסוגים
2. בוגרי בית ספר מקצועי
(גם בלי נסיון בעבודה).
3. חיילים משוחררים
הרוצים ללמוד ולרכוש מקצוע
בתנאים טובים
לצלצל כל היום 737608

דרושים למפעל פלסטיק ותיק
1) טכנאי אחזקה
2) טכנאי ייצור מוסמך
עבודה קבועה
סודיות מובטחת
לפנות ת.ד. 1082 ת"א
טלפון: 03—615325.

דרושה
עוזרת
למנהל-חשבונות
לפנות "להבורג"
בגבעתיים ת.ד. 195
או בטלפון 255311.

ירושלים
עירית ירושלים
הגזברות

תושב ירושלים!
9% הנחה
אם תשלם מסיך מראש באפריל

תשלומים מתקבלים בכל סניפי הבנקים ובגזברות העיריה, רחוב הנביאים 67.

בחודש אפריל, תהיה הגזברות פתוחה גם אחה"צ בשעות 16.00—18.00 פרט לימי שישי וערבי חגים.

כל מי שלא קבל פנקס תשלומים וברצונו להנות מהנחה זו, מתבקש לסור לגזברות העיריה.

חייב בארנונה אשר יוכיח שבחודש אפריל ש.ז. היה בשרות פעיל בצה"ל, ייהנה מההנחה של 9% אם ישלם את המסים לשנת 1974/5 תוך חודש ימים מיום שחרורו.

משרד החינוך והתרבות
המחלקה להכשרת עובדי הוראה

סמינר לוינסקי
תל-אביב

הכשרת מורים במסלולים:
● לגיל הרך
● לחינוך המיוחד
● לבית־הספר היסודי
● לחטיבת הביניים

דף מידע וטפסי הרשמה יישלחו לכל דורש

מועמדים המבקשים ייעוץ בבחירת מסלול לימודים וחוגי התמחות יפנו ליחידה לרישום ומיון לשם קביעת ראיון

סמינר לוינסקי, היחידה לרישום, תל־אביב, רח' בן־יהודה 193,
טלפונים: 221272/3/4, 234872

שם החברה: "ארג-אלי" (ארגנטינה—ישראל), חברה לבנין והשקעות בע"מ
ת.ז.: 1849
ניתנת בזה הודעה כי באסיפה הכללית, שלא מן המנין, של ה' חברה שנועדה ונתכנסה כהלכה ב' יום 29.3.74, נתקבלה החלטה מיוחדת לפרק את החברה מרצון ולמנות את ד"ר יוסף מירלמן, מרח' שדרות 48, רמת־גן, ואת משה ב. גיטר, רח' מוהליבר 18, תל־אביב, כמפרקי ה' חברה.
כל נושה שיש לו תביעות נגד החברה הנ"ל, יגיש את תביעותיו בצרוף הוכחותיהן, תוך 21 יום, מ' יום פרסום הודעה זו, למשרד המפרקים הנ"ל, לפי הכתובת מטמה בית השואבה 16 תל־אביב.
נושה, או אדם אחר, אשר לא יגיש תביעותיו, כאמור, תוך המועד הנ"ל, לא יענה.
ד"ר יוסף מירלמן
משה ב. גיטר
מפרקים

עירית אשדוד
מכרז מס' 9/74 — מכירת רכב
עירית אשדוד מכריזה בזה על קבלת הצעות למכירת:
א. מכונית פרטית מדגם "פורד טאונוס" 17, שנת ייצור 1968 מס' רישוי 827—631.
ב. מכונית פרטית מדגם "פורד אסקורט" מקומי, שנת ייצור 1970 מס' רישוי 735—637.
1) המכוניות תוצגנה ברחבת משרדי העיריה ברובע ב' בימים א'—ה' משעה 10.00—12.00.
2) בדבר קבלת פרטים נוספים יש לפנות למזכירות העיריה ברובע ב' חדר מס' 35.
3) לכל הצעה יש לצרף ערבות בנקאית או ערבות של חב' ביטוח מאושרת או הוראת עיכוב בסכום מגובר הצעירה בשיעור של 1,000.— ל"י. המחאות פרטיות לא תתקבלנה.
4) ההצעות ב־2 עותקים, יש לשלוח במעטפה סגורה (תוך ציון מכרז 9/74) בדואר רשום למזכיר העיר עד 10.4.74.
5) העיריה איננה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
אינג' צ. צ'יקר — ראש העיריה

הלוח הכפול | הארץ | ידיעות אחרונות

חשמלאי רכב
דרוש לטכנאי-אור
רחובות
תנאים טובים
טל. 951484.

להב' בתל-אביב
דרושה
מחלמדת
לעזרה בעבודה משרדית
✶
נא לפנות לת.ד. 1290 ת"א, עבור "עבודה משרדית"

דרושה
נערה שליחה
לקבלת פרטים
נא להתקשר ל־54596 ת"א ולבקש את המר

השקעות נריה בע"מ
דרושים
1. מנהל חשבונות עצמאי
בעל נסיון של שנתיים לפחות לאחת מחברות הבת.
2. מפעילה למכונת הנהלת חשבונות אוליבטי, נסיון שנתיים לפחות.
רצוי ידע בהנהלת חשבונות.
לפנות טל. 04-80416/7 לשמעון.
ובערב 04-223370.

דרושה
פקידה כללית
בעלת מרץ עם נסיון קודם בעבודה משרדית מגוונת וידע בהתכתבות ו[?] תיקיה. עברית על בוריה, אנגלית רצויה. שעות עבודה רצופות.
תנאים טובים.
דפוס א. ירום בע"מ
טל. 252590, 268840.

לישיבת בני עקיבא "נחלים"
ע"י פתח־תקוה
טל': 915831, 910968
דרוש
מורה לאנגלית

לחברה מסחרית גדולה
באזור התעשיה בחולון
דרושה
פקידה
לניהול כרטיסי מחסן
שעות עבודה 08.00—13.00, 5 ימים בשבוע (פרט ליום ששי).
נא לפנות טלפונית יום יום בשעות 08.00—16.00 אל 843185 פרט ליום ששי.

דרוש צעיר
רצוי עם רשיון נהיגה ב' בעל נסיון בהפעלת ציוד הנדסה אזרחית ל[?] ללמוד הפעלה של ציוד משוכלל להנחת של צנורות פלסטיים הידראוליים.
לקביעת ראיון נא לפנות בשעות העבודה לטלפון 452116.

עגורנאי
בעל רשיון ונסיון בהרכבה.
מעונין בעבודה באזור נתניה חדרה
053-98905.

הודעות לצבור

מכרז מס' 75-2/74
למכירת בקר
המועצה לייצור ולשווק של בקר וצאן לבשר
מודיעה
על מכירת כ־300 ראשי בקר
פרטים על תנאי המכרז וטפסים להגשת הצעות אפשר לקבל במשרד המועצה לייצור ולשווק של בקר וצאן לבשר, תל־אביב, רחוב נחמני 38.
את ההצעות יש להגיש ב' מעטפות סגורות למשרד ה' מועצה הנ"ל על המציעים להגיש את הצעותיהם עד יום ג' 9.4.74 שעה 9.00
ז. למברג.

מכרז מס' 75-2/74
למכירת צאן
המועצה לייצור ולשווק של בקר וצאן לבשר
מודיעה
על מכירת כ־700 ראשי צאן
פרטים על תנאי המכרז וטפסים להגשת הצעות אפשר לקבל במשרד המועצה לייצור ולשווק של בקר וצאן לבשר, תל־אביב, רחוב נחמני 38.
את ההצעות יש להגיש ב' מעטפות סגורות למשרד ה' מועצה הנ"ל על המציעים להגיש את הצעותיהם עד יום ד' 10.4.74 שעה 10.00
ז. למברג.

مكرر من الأصل

הלוח הכפול — הארץ — ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל-אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 611141
המחיר: יום חול: 1.90 ל״י לשורה / יום ו׳: 2.50 ל״י לשורה

פרקי היום בתנ"ך

● עמוס, ה—ט — עובדיה.

המשנה היומית

● חולין, י"ב (ה) — כריתות, א' (א—ה).

הדף היומי

● מנחות, פ"ח — ע.

ההלכה היומית

● שבת, שכ"ד (ה—י"ד), שכ"ה (א).

הדלקת הנרות

	ירושלים	ת"א	חיפה
ע"ש	5.23	5.41	5.34
מוצ"ש	6.38	6.40	6.40

תורנות רופאים לפי המקומות

תל-אביב

● ד"ר סגל, בלוך 32, טל. 247960; ד"ר הראבן, רח' אפשטיין 6, טל. 441354.

● מד"א, הרצליה, טל. 101. טל. 951333.

● בפר"א, טל. 101, 614333. רופא בין השעות 8 בערב עד 7 בבוקר, המבקר חולים בבתיהם.

תורנויות בתי חולים

● היום: איכילוב, הדסה (סביבית עד 3).

● שבת: איכילוב.

● יום החג: הדסה.

תורנות בתי מרקחת

קבלנים מציעים

בתי-כנסת

הודעות

דירות

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

דירות מרוהטות

דירות בדמי מפתח

1-1½ חדרים

2-2½ חדרים

חדרים מרוהטים

דירות בשכר חודשי

ביקוש דירות

וילות ובתים

חנויות

אולמות

מגרשים

משרדים

מחסנים

השקעות

בתי מלאכה

עסקים

ביקוש עבודה

הכשרה לעבודה

הצעות עבודה

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

מכוניות למכירה

ואתא גדיות לאכל לשונרא...

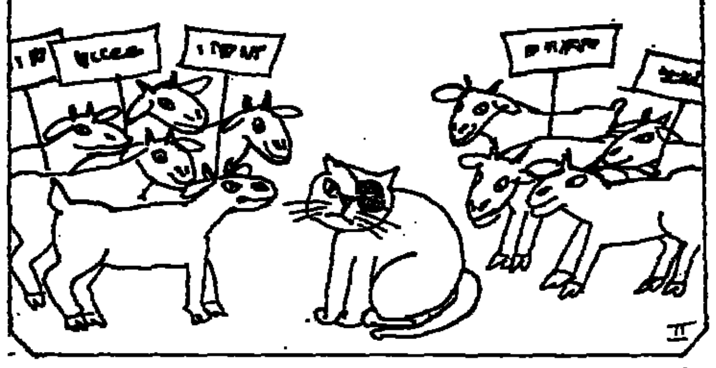

דה־שבו

ד.ק.וו.

דאף

דופין

הילמן

ווקסול

אוסטין

אופל

טריומף

לארק

מוריס

מיני־מיינור

מסחריות

מרצדס

פולקסווגן

סוסיתא

ב.מ.וו.

אלפא רומיאו

סנדרים

ציטרואן

קונטסה

שונות

שרותי רכב

simca סימקה
מכונית טובה מבית טוב
בית קרייזלר
מכשירתנועה

FIAT

Ford

סאאבטוח סאאבסאאב
SAAB
294897

SUBARU
סובארו

רנו
בחשבון ראשון!

פיג'ו
הארי שבחבורה

פעם VOLVO תמיד VOLVO

דארט־ליאנט
האמריקנית של קרייזלר
הנמכרות ביותר בארץ

AUDI NSU

מכזאין הלאצל

הלוח הככול — הארץ — ידיעות אחרונות

ביקוש רכב

● מעוניין לקנות פריוטה מי־דל מוצג 1972 לא יותר מ־20,000 ק"מ. להתקשר טל' 842417

השכרת רכב

● הדס!!! השכרת מכוניות ברג"ע והסכבה. ז'בוטינסקי 111 טל' 782897.

אופנועים וקטנועים

[illegible]

מציעים למכירה

[illegible]

רוצים לקנות

[illegible]

חקלאות

[illegible]

מקררים

[illegible]

שונות

[illegible]

בולים ומטבעות

[illegible]

רהיטים

[illegible]

שידוכים

[illegible]

מי מצא?

[illegible]

ריקודים

[illegible]

טיולים

[illegible]

שרותים

[illegible]

טלויזיה

[illegible]

חוגים

[illegible]

בתי־ספר ושיעורים

[illegible]

שמיים

[illegible]

סירות

[illegible]

ספורט

[illegible]

טפטים

[illegible]

צילומים

[illegible]

מכונות תפירה

[illegible]

מכונות כתיבה

[illegible]

העגלה

[illegible]

דודי שמש וחשמל

[illegible]

הלואות

[illegible]

מכונות כביסה

[illegible]

בתי"ס לנהיגה

[illegible]

חיות בית

[illegible]

(המשך במוסף לשבת)

תריסים

[illegible]

כלי נגינה

[illegible]

הלוח הככול — ירושלים

ידיעות אחרונות: הלל 28 טל. 225251
הארץ: המבלגם 5 טל. 224245

תורנות רופאים לפי המקומות

[illegible]

תורנויות בתי חולים

[illegible]

תורנות בתי מרקחת

[illegible]

קבלנים

[illegible]

בתי כנסת

[illegible]

וילות ובתים

[illegible]

דירות

[illegible]

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

[illegible]

2-2½ חדרים

[illegible]

דירות בדמי מפתח

[illegible]

דירות בשכר חודשי

[illegible]

דירות מרוהטות

[illegible]

חדרים מרוהטים

[illegible]

ביקוש דירות

[illegible]

משרדים

[illegible]

בתי מלאכה

[illegible]

חנויות

[illegible]

מגרשים

[illegible]

עסקים

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

מציעים למכירה

[illegible]

מי מצא?

[illegible]

שידוכים

[illegible]

שרותים

[illegible]

תריסים

[illegible]

כלי נגינה

[illegible]

טלויזיה

[illegible]

שונות

[illegible]

הלואות

[illegible]

מקררים

[illegible]

אשדוד

דירות

[illegible]

וילות ובתים

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

הלוח הככול — נתניה

קבלנים

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

דירות למכירה

[illegible]

מציעים למכירה

[illegible]

דודי שמש וחשמל

[illegible]

דירות בשכר חודשי

[illegible]

מכוניות

[illegible]

הלוח הככול — באר־שבע

הודעות

[illegible]

דירות למכירה

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

דירות בשכר חודשי

[illegible]

מכוניות

[illegible]

מציעים למכירה

[illegible]

אוניברסיטת חיפה

מזכירות הרשמה וקבלת תלמידים

מודיעה

כי בהתחשב בנסיבות שהזמן גרמן

הוחלט להאריך את מועד ההרשמה

לשנה״ל תשל״ה עד יום ו, כ׳ בניסן תשל״ד (12.4.74)

מועד זה חל גם על תלמידים המבקשים לחדש הרשמתם ומעבירים שלמדו במוסדות אחרים.

לימודי התואר הראשון (ב״א) בחוגים:

במדעי הרוח

ביה״ס לחינוך (כולל המחלקה להכשרה מורים צ״ש א. בירס וביה״ס לחינוך של התנועה הקבוצית „אורנים״).

במדעי החברה (כולל החוג למתמטיקה, החוג לסטטיסטיקה ילימודי מחשב).

במכללת עמק יזרעאל „אהל שרה״

לימודי התואר השני (מ״א) בחוגים:

מקרא, ספרות עברית, היסטוריה של עם ישראל, הלשון והציבליזציה הרומית, פילוסופיה, היסטוריה כללית, אנגלית, חינוך — ייעוץ, חינוך — תכניות לימודים, דרכי הוראה והדרכה ביה״ס, פסיכולוגיה, סוציולוגיה, אנתרופולוגיה, מדע המדינה, ביה״ס לעבודה סוציאלית.

לימודי תעודה: ספרנות, מינהל במלונאות

מועמדים שנתקבלו לשנה״ל תשל״ד ושבעת שעת התרום לא הפסיקו את לימודיהם, זכאים להתקבל ללא בחינות כניסה לאותם החוגים, בתנאי שיסדירו הרשמתם לשנה״ל תשל״ה עד יום 12.4.1974. בחינת המיון הכלל־אוניברסיטאית תתקיים ביום ב׳, כ״א באייר תשל״ד — 13.5.74, ר״א כפי שפורסם בחוברת „מדריך לנרשמים״.

חוברות הסברה וטפסי הרשמה ניתנים לרכישה:

1. בחנות אגודת הסטודנטים באוניברסיטה, בימים א׳—ה׳ בשעות 10.00—16.00.
2. בחנות ספרים „זהר״, רחוב החלוץ 22, חיפה.

המידים זכאים לקבל חוברת ללא תשלום.

קופל נהיגה עצמית

בע״מ

KOPEL CONCERN

רח׳ הירקון 252, טלפון 452111

השכרת רכב	מכירת רכב
בתנאים מיוחדים	מודלים 1972—1973
● לתקופה של 3 חודשים ומעלה ואפשרות קניית הרכב לאחר תקופת השכירות.	פורד אסקורט
● חלק מדמי השכירות ייחשב בעת הרכישה.	טריומף 1300
● פירוט הרכב ראה במודעה זו.	וקסהול ויוה
	פיאט 124
	פיאט 132 אוטומטית
	רנו 16 רגילה ואוטומטית
	דודג׳ דרט

בדבר פרטים נוספים נא לפנות לשמעון או למתי

טלפונים: 452111, 448968, 443168, ת״א

מירומית — דוודי שמש

מפעלי מתכת אשקלון בע״מ — בע״מ

הודעה

נמסרת בזה הודעה לצבור כי מר שמואל דוידוביץ המנהל עסק ליצור והפצה של דודים לחמום מים שמשרדו נמצא ברחוב הירקון 304, תל־אביב איננו קשור החל מה־15.3.74 בכל הסכם, התקשרות, או יחסים מסחריים שהם עם מירומית מפעלי מתכת אשקלון בע״מ ו/או דוודי שמש בע״מ.

החל מהתאריך הנ״ל נתבטלה ההרשאה שנתנה לו בסמן המסחר הרשום מס. 19133 „מירומית״ או "MIROMIT"

להוי ידוע כי מר דוידוביץ הנ״ל איננו משמש ולא שמש בעבר בכל זמן מן הזמנים כעובד, מנהל, או שלוח בכל צורה שהיא של החברות הנ״ל או אחת מהן.

הנהלת
מירומית — מפעלי מתכת אשקלון בע״מ

הנהלת
דוודי שמש בע״מ

משרד הפנים

פרסי השלטון המקומי
יוענקו על ידי שר הפנים

במסגרת הכנס הארצי הששי לשלטון ולמנהל מקומי שיתקיים בימים שלישי ורביעי ט״ו־ט״ז באייר תשל״ד (7־8 במאי) בבניני האומה ירושלים

סוגי הפרסים:

פרס היוקרה
1. פרס ההוקרה
2. פרס התקרובת
3. פרס לעיצוב חזות העיר ולשיפור פניה
4. פרס הדרות לאזרח

מנהל וארגון
1. פרס למערכות עיבוד נתונים
2. פרס למשק ולכספים
3. פרסים לבטיחות ולגיהות

פרסי מחקר ומדע
1. פרסים על פרסומים מדעיים
2. מענקי מחקר בתחומי השלטון והמינהל המקומי

התאריך האחרון להגשת המועמדות ב״ד בניסן תשל״ד (16 באפריל 1974)

המעוניינים בקבלת פרטים נוספים על הכנס ועל פרסי השלטון המקומי, על מטרותיהם ועל תנאי ההתמודדות להם יפנו אל:

הועדה המארגנת ע״י חברת „כנס״
רחוב דיזנגוף 30, תל־אביב
ת.ד. 16271 טלפון: (03) 281225

חוברת „פרסי השלטון המקומי״ תשלח לכתובתם.

אפשר לעיין בחוברת פרסי השלטון המקומי גם בלשכות ראשי המועצות המקומיות ובזכירי הערים.

חיזון סמליק

בכל יום ששי
במוסף השבועי של הארץ
שבע פרסים יקרי־ערך
ברבבות ל״י!

פרס שני:

dura שטיח

לפי בחירת הזוכה
(מהמלאי הקיים)

בגודל 15 מ״ר

בהתאם לדרישות הזוכה: מקיר לקיר
או במידות רגילות

מתנת

דורא שטיחים בע״מ
רח׳ בן־יהודה 192 ת״א
טל. 229452

השטיח הנמכר ביותר באירופה

חיזון סמליק

בכל יום ששי במוסף השבועי של הארץ

פרס ראשון

304 פיג׳ו

המכונית החדישה פיג׳ו 304
דגם 1974 - כולל מסים

עירית חולון

מכרז מס. 19/74

עירית חולון מכריזה על קבלת הצעות לביצוע עבודות שיפוצים בבית הספר ע״ש ה. רמז.

את הטופס המכרז אפשר לקבל באגף ההנדסה בעיריה, הרד 108, תמורת תשלום של — 50.— ל״י.

יש להגיש ערבות כספית או בנקאית בהתאם לדרישת גזבר העיריה בשעור של 6% מערך ההצעה, לתקופה של 3 חודשים, אחרת לא תובא ההצעה לדיון.

רשאים להשתתף במכרז זה רק „קבלנים רשומים״ לעבודות נושא ה־מכרז, בהתאם ל„חוק רישום הקבלנים לעבודות הנדסה בנאיות — תשכ״ט 1969״ והתקנותיו.

על המציע לצרף אישור בתאם על רישומו וסיווגו, אחרת לא הדון ועדת המכרזים בהצעתו.

את ההצעות יש להגיש במעטפות סגורות למזכיר העיר לא יאוחר מ־22.4.74 שעה 17.00.

העיריה משאירה לעצמה את הזכות לחלק את העבודה בין שני קבלנים או יותר, לפי ראות עיניה.

המקומיות והנסיון של המציעים יהוו [illegible]

שיקול בעת הדיון על מסירת העבודה, ואין העיריה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

פ. איזן
ראש העיר

בבית המשפט המחוזי בתל־אביב—יפו

תיק עזבונות 1586/74

בענין ירושת המנוח יצחק ראובני מרחוב צמון 12 תל־אביב שנפטר ביום כ״א שבט תשכ״ו — 11.2.1966. המבקשת מרים ראובני ת.ז. 904267 ע״י ב״כ יעקב צבי עו״ד מרחוב לבונטין 2, תל־אביב.

הזמנה

להוי ידוע כי הוגשה לבית המשפט בתל־אביב—יפו בקשה ליתן צו המכריז על ירושת המנוח הנ״ל והנני מזמין בזה כל אדם הטוען שיש לו טובת הנאה בעזבון המנוח הנ״ל ורוצה להתנגד להכרזה, להגיש תוך חמישה עשר יום מיום פרסום הזמנה זו התנגדות להכרזה המבוקשת, שאם לא כן, יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

דוד דהן, שופט
רשם בית המשפט המחוזי

הלוח הככול חיפה והצפון

קריית אתא: הנביאים 28, טל. 667931
הארץ: בורדאו 20, טל. 661166

תרופות חפאים לפי התקופות

[illegible]

תרופות בתי חולים

[illegible]

תורנות בתי מרקחת

[illegible]

הודעות

[illegible]

דירות

[illegible]

דירות

[illegible]

וילות ובתים

[illegible]

קבלנים

[illegible]

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

[illegible]

דירות מרוהטות

[illegible]

ביקוש דירות

[illegible]

חנויות

[illegible]

מחסנים

[illegible]

מגרשים

[illegible]

עסקים

[illegible]

1-1½ חדרים

[illegible]

2-2½ חדרים

[illegible]

דירות בדמי מפתח

[illegible]

דירות בשכר חודשי

[illegible]

מכוניות

[illegible]

אופנועים וקטנועים

[illegible]

ביקוש רכב

[illegible]

מציעים למכירה

[illegible]

חצים לקנות

[illegible]

כלי נגינה

[illegible]

תערוכות

[illegible]

רהיטים

[illegible]

מי מצא?

[illegible]

חקלאות

[illegible]

מקררים

[illegible]

מכונות כביסה

[illegible]

טיולים

[illegible]

בתי־ספר ושיעורים

[illegible]

ביקוש עבודה

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

פיליפס

טלויזיות, מכונות כביסה
מוצרי חשמל ביתיים

דרושים

מזכירה בללית
נסיון במפעל תעשייתי
ידיעות טובות בעברית ובאנגלית

מזכירה כתבנית
הדפסה רהוטה בעברית
(רצוי הדפסה באנגלית)

גזברית
נסיון בעבודות גזברות, ניהול קופה,
ידיעות בחשבונאות ותכתובת.

נער שליח
עם אופנים לשליחויות במרכז ת״א
(לרציני ואחראי עבודה קבועה)

לפנות בכתב עם פרטים מלאים
לת. ד. 29085 ת״א עבור מח׳ כח־אדם

هكذا من الأصل

25 שנות ביטוח בשורות הציבור הישראלי
אררט
חברה לבטוח בע"מ
המשרד הראשי: בית אררט
רחוב יבנה 32, תל-אביב טלפון 614431
סניף ירושלים, רח' רמב"ן 23, טלפון 32790/68183
סניף חיפה, רח' הבנקים 5, טלפון 530977, 521439

מאסר עולם לרוצחה של שושנה ראובני

(ע). שופטי בית המשפט המחוזי בתל-אביב הטילו ביום ד' מאסר עולם על כוהני עובדיה בן 29 מתל-אביב, אשר רצח את ידידתו שושנה ראובני לפני כחצי שנה.

השופטים קיבלו את דבריו של ר' חמים תג'אני (המכונה „רפי") שהיה שותף לרצח והעיד בבית המשפט כעד מדינה. בפסק הדין קיבלו השופטים את טעוני התובע, עו"ד ס. שראטר, כפרקליטות מחוז תל-אביב, ותיארו את האירועים בליל מותה של שושנה ראובני.

כביש פלמחים — אשדוד נפתח לתנועה אתמול

(ע). — הכביש המהיר פלמחים-אשדוד שאורכו 20 ק"מ, נפתח אתמול לתנועת כלי-רכב. בטכס הצנוע שנערך מתחת לגשר פלמחים השתתפו שר-התחבורה החדש מר יצחק רבין וראש עירית חיפה, מר יעקב אלמוגי, לשעבר שר-העבודה.

הכביש החדש בעל שני מסלולים (7 מטרים כל אחד) הוא אחד משלושת הכבישים המהירים שיהוו בסיס לרשת הכבישים הבין-עירונית בארץ בעשר השנים הבאות. עם פתיחתו נוצר כביש מהיר רצוף בעל שני מסלולים מחיפה בצפון עד אשדוד, להוציא קטע של 2 ק"מ ליד הכפר הירוק, שיושלם עד החורף הבא.

מהנדס המחוז, מר משה סרברו, מסר, שבסלילת הכביש שנמשכה יותר משנתיים הושקעו 35 מיליון לירות. לאורכו חניה בשולים והד־שיש נמצא בהקמה.

את הסרט גזרו יחד מר רבין ומר אלמוגי.

פרס ישראל — לפרופ' ש. ה. ברגמן

(לע"מ). פרופ' שמואל הוגו ברגמן זכה בפרס ישראל על תרומה מיוחדת לקידומה של החברה והמדינה — הודיע אתמול מרכז פרסי ישראל במשרד החנוך והתרבות. הפרס יוענק לפרופ' ברגמן ביום העצמאות.

הרוג ופצוע במפולת בחיפה

(ע). פועל נהרג וחברו נפצע בהתמוטטות קורת מרפסת אתמול בבוקר בבית הספר העממי א' בחיפה. כוח חילוץ של הג"א, וכבאים עמלו שעה ארוכה לחילוץ הנפגעים מתחת למפולת.

בתאונה נהרג הפועל מוחמד סעב חלדין בן 25 מכפר שעב. הפצוע הוא מוחמד בן מחמוד שיקרט, בן 30, אף הוא מכפר שעב, שאושפז בבית החולים רמב"ם.

המפולת קרתה בעת שקבוצת פועלים עסקה בשיפוצים במיבנה בית הספר, שיועד כבנין משרדים לעיריה. תוך פירוק מרפסה הגובלת בחדר הכניסה התמוטטה לפתע קורת בטון ושני פועלים נלכדו מתחת לשברי המפולה.

הכבאים חילצו פועל אחד והזעיקו פלוגת חילוץ של הג"א — כיוון שהיקפו בחילוצו של השני.

אנשי הג"א הפעילו מגבהים הידראוליים וביחד ריתוך והאחר הוסרו קורת בטון כבדה חילצו את פועל הבנין השני, שהיה ללא רוח חיים.

במקום ביקרו מפקד המרחב ניצב משנה מרדכי רון וכן סגן מהנדס העיר חיפה מר י. אורן ומומחים של משרד העבודה, שפתחו בחקירה.

מבחר דירות
"יגון"
בפתח-תקוה
מועדים לשמחה
לכל בית ישראל
בחוה"מ תהיה קבלת קהל במשרדי "יגון" בשעות 10—13 לפנה"צ בלבד.
"יגון"
חברה קבלנית לבנין והשקעות בע"מ
פתח תקוה. רח' חיים עוזר 20

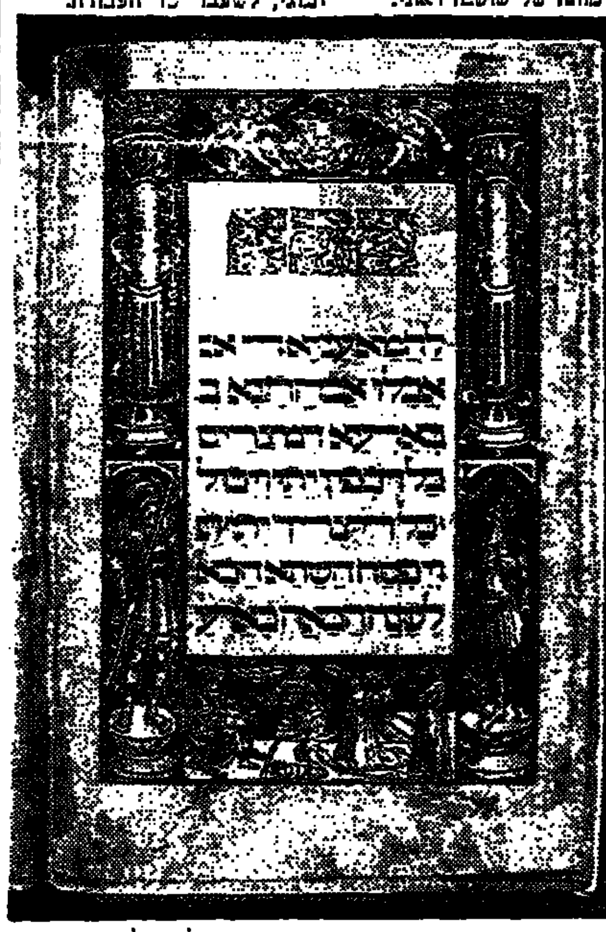

הגדה מעוטרת, הראשונה בדפוס, הגיעה לירושלים והוצגת החודש במוזיאון ישראל. דמויות וסיפורים מן ההגדה מעטרים בהיתוכי-עץ עמודים רבים ולשלושה עמודים — מסגרות רחבות עשירות תארים וקישוטים. ההגדה שהודפסה לפני 468 שנה (רפ"ו — 1526) בפראג, השפיעה על עיצובן ועיטורן של הגדות ידועות רבות. הגדת פראג הושאלה למוזיאון ישראל מידי מר ג'ון ד. הריגג מניו-יורק.

היום נשלמות ההכנות לסדר הפסח — במוצ"ש

מאות אלפים על גלגלים ★ באו אלפי תיירים ★ המשטרה פירסמה כללי זהירות

תנועת קניה מוגברת הורגשה אתמול בשווקים ובחנויות — לקראת החג. ההכנות לסדר פסח, מחר בערב, יושלמו היום. בערים הגדולות יערכו סדרים ציבוריים לעולים, לחיילים ולבודדים. חברות התחבורה עשו הכנות להסעת מאות אלפי אזרחים שיבלו את החג בנופש, בקיבוצים ובבתי קרובים.

לקראת החג נשלחו חבילות שי לחיילים בחזיתות השונות. כן נשלחו חבילות שי לילדי השבויים בסוריה.

צופרים יבשרו את מועד שריפת החמץ

(ע). 70 צופרים יבשרו היום ב־10.35 לפנה"צ ברחבי הארץ את מועד שריפת החמץ. בכך מחדש הוועד להגנת קודשי ישראל, המפעיל את הצופרים, מנהג עתיק, שראשיתו בימי הגאונים, עת שהיה נהוג להודיע על מועד שריפת החמץ באמצעות חצוצרות.

יוזם המבצע הוא אחד מרבני השכונות של תל אביב, שהציע לוועד להגנת קודשי ישראל להפעיל את צופרי הכבאה שלהם, לצורך זה.

קולם של הצופרים שונה מזה של צופרי האזעקה.

ברכת הרב הראשי גורן

הרב הראשי לישראל, הרב שלמה גורן, פירסם אמש ברכתו לחג שבה נאמר בין השאר: „נסב אל שולחן הסדר כששמחת החג מהולה בצער וביגון על אלפי קרבנות הבנים, האבות והבעלים, שחרפו נפשם למות במלחמת יום הכיפורים". כן הזכיר הרב גורן בברכתו את חיילי צה"ל בקווים הקדמיים ואת השבויים בסוריה. בסוף קרא לעם ישראל להתלכד סביב מדינת ישראל וערכי התורה והמצוות.

אלפי תיירים

לנמל התעופה בן-גוריון הגיעו אתמול אלפי תיירים חוזרים ב־47 מטוסים-נכנסים. רוב המטוסים באו בתפוסה מלאה.

המשטרה: כללי זהירות

לקראת החג קראה המשטרה לציבור להקפיד ביתר שאת על שמירת בתיהם ורכושם מפני פריצה. המשטרה מזהירה מפני האפשרות, כי ירבו הפריצות לבתי מגורים בחג, עת רבים מהאנשים יוצאים לחופשות מחוץ לביתם. המשטרה ממליצה להקפיד על כמה כללי זהירות:

● בצאתך לחופשה אל תשאיר סימנים שיעידו, כי איש אינו נמצא בבית. גם בצאתך לבילוי של ערב — אל תיתן תחושה כי הדירה ריקה: השאר אור דלוק בבית, נעל היטב את הדלתות והתריסים והשתמש במנעולים יעילים ואמינים. כמו כן לא להשאיר חפצי ערך ומזומנים בבית.

● נעל את כל הדלתות והחלונות של מכוניתך; נעל את ההגה במנעול ביטחון, אל תשאיר מפתח במנעול ההתנעה או מפתח רזרבי במקום נסתר במכונית, אל תשאיר חפצי ערך או תעודות הרכב במכונית. החנה, אם אפשר, את המכונית במקום מואר.

250,000 צפויים בשמורות הטבע

250,000 מבקרים צפויים השנה בחג הפסח בשמורות הטבע בארץ — בשמורות הטבע בחרמון ובגולן ועד שמורות הטבע בדרום מדבר סיני — הודיע אתמול דובר רשות שמורות הטבע.

רשות שמורות הטבע סיימה את הכנותיה לקליטת עשרות אלפי המבקרים בשמורות השונות.

העלייה בתנועת התיירות במארס ב־5%

מאת כתבי „הארץ" לענייני תיירות

עליה בשיעור 5% בתנועת התיירות הנכנסת חלה במארס 1974 לעומת החודש המקביל אשתקד. בשלושת החודשים הראשונים של השנה חלה ירידה של 2% בלבד בתיירות לעומת שלושת החודשים המקבילים ב־1973.

שנה וחצי מאסר בפועל למציתי מוסדות המסיון

(ע). — עונשי מאסר של תשעה חודשים ושל שנה וחצי בפועל הוטלו אתמול בבית-המשפט המחוזי בירושלים על ארבעה מציתי מוסדות נוצריים בירושלים.

כלל ופרט

שר האוצר, מר יהושע רבינוביץ, נפגש אתמול עם נציגי אירגון הדיירים והוועדה המרכזית של ההסתדרות. הם הציגו בפניו את הבעיות הקשורות לבתים מוגנים על פי חוק הגנת הדייר.

השר גדעון האוזנר קיבל אתמול בלשכתו בירושלים לפגישת היכרות את שגריר גוואטמלה בישראל, מר פ. גראפר.

ד"ר יוסף מאירוביץ, נתמנה כמנהל המחלקה למחקר במשרד המעצ. ד"ר מאירוביץ עלה מיוסטון, מאכסס בארה"ב, שם כיהן כפרופסור לפסיכיאטריה סוציאלית.

מזכ"ל ההסתדרות מר ירוחם משל, קיבל אתמול את חברי משלחת קרן המטבע הבינלאומית הנמצאת עתה בישראל לצורך ההתייעצויות השנתיות.

הגיעו לישראל

הנשיא בפועל של אוניברסיטת חיפה, מר אליעזר רפאלי — מביקור בבריטניה, בארה"ב ובמכסיקו, בפעולות האוניברסיטה.

פרופ' א.ס. כילס, מאוניברסיטת מנצ'סטר, מומחה בינלאומי בכימיה קריסטלוגרפיה — הגיע לישראל כפרופסור אורח במחלקה לכימיה בטכניון.

יצאו מישראל

פרופ' יובל נאמן, נשיא אוניברסיטת תל-אביב — לחו"ל לסדרת הרצאות.

אסותא והנולדים אלישע

נולדו:

בחירת ויהושע מן — בן

אבן וג'ורג' הופמן — בת

רחל ודני שנקר — בת

רות וחיים עפרן — בת

מאירה ויצחק מינוב — בת

רבקה וגבריאל שם טוב — בת

דקלין וכרמל חאבא — בת

סבירה וגבריאל בחום — בת

יפה וזאב ויטלזון — בן

דיון במצבם של יהודי ארצות המצוקה בכנס המשפטנים

(ע). — בסימן של מחאה נגד כוונת שלטונות דמשק להעמיד לדין שני צעירים יהודים באשמת רצח ארבע נשים יהודיות אשר ארע בסוריה לפני כחודש — עמדו דיוני המושב המיוחד של האירגון הבין-לאומי של עורכי-דין ומשפטנים יהודים, שנערך אתמול בקריית האוניברסיטה העברית בירושלים.

במושב השתתפו כמאה עורכי-דין ומשפטנים, שמחציתם באו מארצות שונות בחו"ל ומחציתם ישראלים.

דיוני המשפטנים הוקדשו למצבם המשפטי של יהודי ארצות המצוקה, בריה"מ ובמדינות ערב, וכן לשאלת הטיפול בשבויי מלחמה ישראלים בידי מצרים וסוריה.

*3315:
255=
13*
מי יודע?
ראה היום בעמוד 43
במוסף הספר

Newsweek
Issue April 8th 1974
★ THE TROUBLED CHILD (Troubled Children: The Quest For Help)
★ WHO'S REALLY WHO IN FRANCE
★ KISSINGER—GROMYKO: A Rabbit Stay in The Hat
הפצה בלעדית
סטימצקי
להשיג בכל מקום

THE ONLY OUTLET IN ISRAEL
Authorized to sell
Fashion Creations by
Emilio Pucci
Countess — פרנס
Women's & Man's Wear
Accessories
Old Jaffa 13, Netiv Hamazalot
Tel. 824336
Open: 10—13, 21—23

הכל בכל בלוח
בלוח הכפול
ראה עמודים: 9, 10, 11, 12, 13, 26, 27, 28, 29
וכן במוסף „הארץ"
52, 53, 54, 55
הלוח הכפול

זה עתה הופיע
ההלם
מאת יאיר קוטלר
בספר רשמים עזים עמוקים וחושפים מן המלחמה כפי שנחרטו בנפשם של הלוחמים בחזיתות ואצל משפחותיהם בעורף.
בספר תיאור ההלם שפקד את המדינה עם פרוץ המלחמה, גילויים מדהימים על מחדלי המלחמה ותיאור תגובת הפרט בעקבותיה.
ש
הוצאת שוקן / ירושלים ותל־אביב

לרגל החג
לרגל החג צומצמו ימי המכירה.
יום שני המועד האחרון למסירת טפסי הלוטו.
לוטו

ארגון יוצאי קרקוב
ביום שלישי, כ"ד ניסן תשל"ד (16.4.74) בשעה 7.30 בערב תיערך באולם בית ווכמן הי, ברח' בן־יהודה 227, ת"א
אזכרה לקהילת קרקוב
בהשתתפות
השר גדעון האוזנר
הנחות: איגוד חיים דבכון
בתכנית האמנותית מסכת באוסר וציבור
מאת נהן גרום ומשה גודר
בבצוע תלמידי היכון ה' הזמר גדעון גריי
הזמנות מיוחדות לא תשלחנה
האוטובוסים: 4, 5, 1

מתנות לחג
בגדי
זמש
ועור
לגברות ולגברים
שנידמן
זמנהוף 25, תל־אביב
(פ' המלך ג'ורג' 99)

לעובדנו
יוסף לוי
ולמשפחה האבלה
השתתפותנו הכנה בצערכם בנפול
פלדמן ראובן הי"ד
במלחמת יום הכיפורים
הסוכנות היהודית לא"י
המחלקה לעליה ולקליטה

אמבטיות
חרסינה
וקרמיקה
לבני זכוכית
דקורטיביים
המבחר הגדול ביותר בארץ
יבוא בלעדי ושיווק
קנמיד
בע"מ
חדרי תצוגה:
רח' החשמונאים 105
תל אביב
טל. 264359, 266667
פתוח מ 8:30 עד 17.30
ללא הפסקה
סוכנים בכל ערי הארץ
אספקה מהמלאי

דירות רווחה בחיפה
בשכונת הכאר
רוממה החדשה
בנות 3 ו־4 חדרים
בסטנדרט בניה גבוה
כוללות:
הסקה מרכזית
אספקת גז מרכזית
חלונות אלומיניום
חניה מסודרת
שטחי ירק נרחבים
אנטנה מרכזית לטלויזיה ורדיו
מעליות אוטומטיות
חנויות בבניינים
גני ילדים, בתי ספר במקום
חברת פתוח ובנין רוממה חיפה בע"מ
רח' הנביאים 20, טל' 664693, 669119

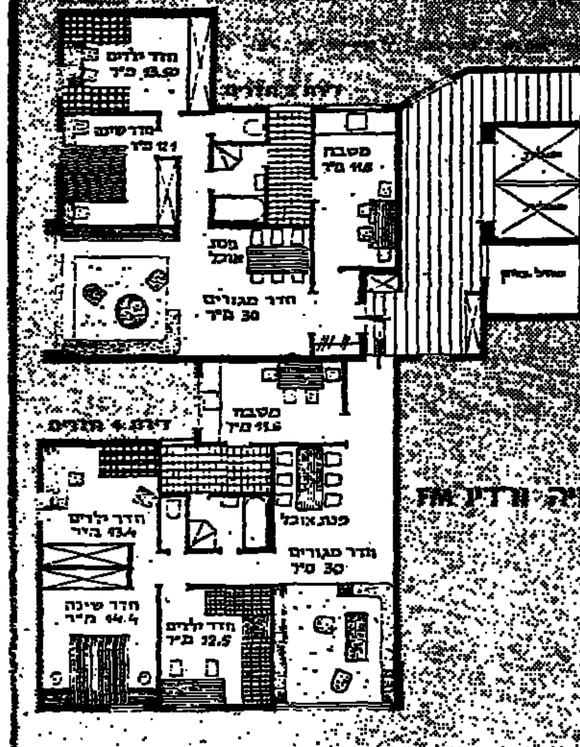

למשפחות רשף – פרחודניק
השתתפותנו באבלכם עם פטירת האב
ר' יוחנן פרחודניק ז"ל
אליהו
חברה לבטוח בע"מ

לעו"ד אשר רשף
אחך באבלך הכבד במות עליך
אביך ז"ל
אשור — יעוץ הנדסי (1972) בע"מ

כואבים ומתאבלים מרה על מותו של יקירנו
מהנדס המפעל
עוזי זוהר ז"ל
ומביעים את השתתפותנו העמוקה למשפחה
הנהלת קורעוז
ועד עובדי קורעוז
חברת מפיצים ושרות קורעוז

החידוש האופנתי הבינלאומי
שמך מודפס
בנוכחותך
על
חולצת טריקו
אצל
שנידמן
3 קומות של אופנה
דיזנגוף 128 ת"א
לכל המשפחה

דרושות
דירות
להשכרה
לתקופות קצרות
ג'ין-דר
חברה לנכסים והשקעות בע"מ
ירושלים
רח' שמאי 12 ב', ירושלים
טל. 02/233778; 02/221937
תל־אביב.
רח' גורדון 11, טל. 03/233144
סניף גבעתיים
הרצוג 11, טל. 765187, אחה"צ

פיס
עם
ספח-
סיכוי
מיוחד
רבע
מיליון
במכה
אחת!

רוסיני
מסעדה למאכלים ים-תיכוניים
מאכלים מיוחדים
מבחר מגוון של דגים בגריל ורוטבים שונים
לאורחינו בחוה"מ פסח, לשירותכם השף ממלון עדן.
פתוח מ־12.00—24.00. הזמנת מקומות טל. 283655
רח' אל רשידיה 11, ירושלים המזרחית
חניה מובטחת

אזרחי חיפה - שאכפת לכם
בואו
להפגנת הזדהות
ביום שני 8.4.74 בשעה 17.30
„ברחבת העיריה"
ישאו דברים:
משה מולר
אסא קדמוני
תנועת ישראל שלנו, התנועה לתמורה

הודעה חשובה
לתושבי רחובות והסביבה
סלומון חנות הלבשה, רחובות
מבקש מלקוחותיו הנכבדים אשר שילמו עבור קניותם בפיקוד ומשמרות הדיים החל מחודש מאי 1974 והלאה לבוא להחזרת הכספים או להתקשר לטלפון 952095, כיוון שהמציקים בחלקם נגנבו.
סלומון
הלבשה לכל המשפחה
הרצל 149—151 רחובות

הארץ

יום שישי, י"ג בניסן תשל"ד
5 באפריל 1974

ירושלים: רח' ההסתדרות 2 טל' 224245-6, ת.ד. 273
חיפה: רחוב נורדוי 20 טלפון 661155-6, ת.ד. 5259
בתל-אביב: המערכת, ההנהלה, מחלקות המודעות, ההפצה והמנויים, רח' זלמן שוקן 21, טל' 824261 (30 קוים) ת.ד. 233

המו"ל: הוצאת עיתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21 תל-אביב
העורך: גרשום שוקן. האחראי: גדעון סאמט.
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי-יד.
HAARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel-P.O B. 233, Tel. 824261

ועדת אגרנט והפוליטיקה

מובן כי אישים הרואים את עצמם נפגעים ממה שנאמר עליהם בדו"ח הביניים של ועדת אגרנט, מחפשים דרכים כדי לזכות בראה-ילופיה. זו זכותם, ואין דבר יותר טבעי מהעובדה שהם נלחמים על כיבוד זכות זו.

שונה המצב אם פוליטיקאים כוהלים ביקורת על המסמך; במקרים אלה מתעורר החשד, כי מאחורי טענות כאלו ועדת אגרנט לא פעלה בהתאם להגינות, כהתהלת אי-יכביפות רצון על כך שלא ניתן המתמצא במסמך שיצא מתחת ידיה, להשגתן של מטרות פוליטיות. המתבונן בדו"ח, יווכח לדעת, כי הוועדה טיפלה גם טיפלה בהערכות ובהחלטות של הגורמים האחראים המוסמכים, ולא הגבילה עצמה לטפל בגורמים הצבאיים בלבד; אין בסיס לטענה כאילו הדו"ח „לקוי בחסר". נכון, לעומת זאת, שהוועדה לא ענתה השאלה לגבי האחריות הפרלמנטארית של חברי הממשלה על מחדלים שנתגלו בתחומי פעילות שהם מופקדים עליהם; שאלה שהתעוררה בביזוי לגבי שר הבטחון.

ברם, הוועדה נמנעה בזאת ביודעין. „ראינו את עצמנו חייבים להסיק מסקנות, על פי הממצאים שמצאנו, הנוגעות רק לאחריות הישירה, ולא ראינו מתפקידנו להביע דעה על מה שעשוי להתבע באחריותם הפרלמנטארית". הסיבה העיקרית לכך היא שאלה התפטרותו האפשרית של חבר בממשלה בסוג מקרים זה היא שאלה פוליטית מובהקת, ומכאן שסבורים אנו, כי אין לנו עסק בה".

ברי איפוא, כי בעית האחריות הפרלמנטארית לא נפתרה על-ידי דו"ח הוועדה, והדרישה כי הממשלה, או הכנסת, יטפלו בה, לגיטימית בהחלט. אך זו „שאלה פוליטית מובהקת", והם פוליטיקאים חייב שאין להשלים עם העובדה, כי רק רב-אלוף אלעזר וקציניו היו חייבים לתת את הדין על שגיאותיהם, פנייה בפניהם הדרך ביא לכך כי שר הבטחון יאלץ להסיק גם הוא מסקנה אישית מחדלים של אנשי-צבא שהוא חייב לשאת באחריות עליהם כלפי הציבור. אם גם בבריטניה אין דעה אחידה לגבי סוגיה זו, כטוענת ועדת אגרנט — אין הדבר מונע, כי בישראל ינהגו אותה אכסיומה בריטית הפוסקת לחומרה בכל מקרה.

כדי להגיע בדרך זו לא נהוג אלא זאת שחברי מפלגת העבודה ... להתהלים, על אחריותם, למען הדחתו של שר הבטחון, היה להאשים את ועדת החקירה על שזו לא עשתה את ... דו"ח הוועדה אינו מונע מסר או מחבר כנסת לתבוע, כי הבבהיין יתפטר בעקבות המחדלים האופראטיביים שנתגלו בצבא; אין בסיס לקובלנה כאילו הוועדה לא מילאה את שליחותה משום ... הוך שקלא וטריא, לידי דעה שעלולה להשאיר את המסקנות לויכוח בידי אנשי הפוליטיקה. כאשר אלה יבואו לדון בעניין, כי הוליכו בתוך שיקולים פוליטיים. כלומר, אפשר שלא יכריעו רק על פי ההגבה העקרונית של מיצוי הדין; כי שחרור אמונה ... דיין יכול בכך בכחון, תופסי להיאבק, במפלגה ובכנסת, נגד מה שנראה לא בעיניהם התוכים.

באותו האופן הופכים חברי כנסת משורות המערך המעוניינים ... לפעול גם למען הדחתה של ראש הממשלה. אילו פעולה כזו ... היה הדבר, כמובן, גורר אחריו את נפילת הממשלה ...

דו"ח הביניים של ועדת אגרנט מצייר תמונה מקיפה ומפורטת ההשתלשלות הפבכים בתחילת חודש אוקטובר, עד להחלטת הממשלה על גיוס כללי ביום הכיפורים. זה הישג חשוב; איש עוד ... לתאר זה כאילו מבסים. עובדות, או אינו מייחס משקל ... לכל אחד מהחוליות המרכיבות את שרשרת האירועים. שום אדם לא יכול היה לתאר תמונה זו שקיימתה אינו רק בעל ערך ... אלא כשלעם גם גבס ציבורי-חינוכי. אנו רואים לצפות, שהוועדה תצייר בדרכה גם לגבי שאר התחומים שהיא מספקת הקירתם: היא ראויה להוקרה על כח שעשתה עד עתה. ... יבאי להסיק מהדו"ח, מסקנות פוליטיות כראות עיניו; אך ... להטיל דופי בחברי הוועדה על שהשאירה את ההכרעה ... של נבחרים (להבדיל מקציני צבא) בידי בית-הנבחרים.

קושיות, תשל"ד

מאת אמנון רובינשטיין

ראל, התרך לעתידה ולעתיד ילדיו, נדמה לי, כי בערב פסח זה צריך כל אחד לשאול את עצמו, בנוסף לארבע הקושיות המקובלות, ארבע קושיות אקטואליות הנוגעות לו ולו בלבד.

✶ קושיה ראשונה: האם אני שבע-רצון, פחות או יותר, מהנהגת המדינה, מהצורה בה מתקבלות החלטות, מארחות השלטון, מהצמרת העומדת בראש. מי שמשיב בחיוב, או מי שמשיב כי יש לו רק הסתייגויות בלתי-חשובות, סיים מבחינה זו את הסדר הנפשי שלו ופטור מלשאול עצמו את שלוש הקושיות הנותרות. מי שמשיב בשלילה, מי שאינו מרוצה מהנהגת המדינה חדריכה צריך להמשיך ולשאול עצמו קושיות נוספות.

✶ קושיה שנייה: מה אני מוכן לעשות כדי לשנות ולשפר בישראל? במה אתרום את חלקי למען עתידי ועתיד ילדי? נדמה לי כי במדינה דמוקרטית, ובקרב אנשים שאינם מאמינים אלא בהליכים פרלמנטריים, יש רק תשובה אחת לקושיה זו: עלי לנסות ולהשתמש בהשפעתי כדי להביא לשינוי, לתמורה, לשיפור. השפעה כזו יכולה להיות רק בשני אופנים: על-ידי פעולה במסגרת המפלגות הקיימות או מחוץ להן.

✶ קושיה שלישית: איך אוכל להשפיע בתוך המפלגות הקיימות? אם אני חבר מפלגה, מה אוכל לעשות כדי שהשפעתי תורגש? אם אינני חבר מפלגה, מה סיכויי להשפיע אם אצטרף למפלגה גדולה? מי שחושב כי במפלגות הגדולות הנוכחיות יכול חבר מן השורה להשפיע בדרך כלשהי בעניין כלשהו, פטור מן הקושיה הרביעית. לאלה הסוברים כי בהעדר דמוקרטיה מפלגתית, אין הם יכולים להשפיע „מבפנים", נותרת הקושיה האחרונה.

✶ קושיה רביעית: כיצד אני יכול להשפיע מחוץ למפלגות הגדולות? כאן מגיע עורך הסדר הנפשי לסוף הדרך. בלית-ברירה הוא מגיע למסקנה, כי הוא חייב לפעול בדרך פוליטית — בין בדרך של מחאה, בין בדרך של התארגנות אחרת — כדי להביא לישראל משטר ואנשים שהיא ראויה להם. זו בעצם דרך „האין-ברירה" של ישראלים רבים, שאינם מוכנים להפקיר גורלם לחסדי אחרים. זה הסיכוי הגדול להביא לקידומה ולחיזוקה של ישראל — כמדינה וכחברה.

✶

מדי פסח, שומעים פה ושם טענות, על חוסר האקטואליות של ההגדה המסורתית. בעיני טובה היא אפילו אין היא „רלוונטית" בכל מילה ותג שבה. היא טובה משום שבצד סיפור התלאות והרדיפות של עמנו, היא מביאה בשורה של אופטימיות ובטחה עצמית, הטבועה כה עמוק באפיינו. היא מתחילה בספר צרותיהם של אבות אבותינו ומסתיימת בהצהרה של תקוה עיקשת. תקוה זו חייבת ללוות גם כל מי שרוצה בתיקונה של החברה הישראלית ומוכן לעשות משהו לשם כך.

הפסח הוא אולי הביטוי ה... ביותר לתופעה המוזרה ... שזה בזיקה הקרויה 'עם יהודי'. ... במדינה ביבשות שונות יושבים אנשים שונים, בני כל ... בעלי פרצופים שונים, דוברים לשון, קוראים את הפסקים של אגדות, ... „הגדה של פסח" ... בתקוה עתיקה היומין ל... לירושלים. אחדות כזורה זו של ... שונים — שחלקם אינם מבינים את הכתוב בהגדה — היושבים ... ליד שולחנותיהם, משיחים את מצריים ומקווים לשיבה ... אינה נתפסת באמות המידה ... הקושי באיפיונו ... נובע מכך.

... יושבים אנו אל שולחן ה... כאשר — הבה נודה בכך — כבד המר. ארועי העבר ה... האורבת לישראל, התעוררות ... אבדן אמינותה של ההנהגה — כל אלה ירדו עלינו לא כ... מצריים — האחת אחר השניה, אלא בעת ובעונה אחת. כי ... להמחיש לידידים אמריקאים את הנעשה בישראל בימים ... אני מבקש מהם לדמות בנפשם ...

יימשך הפולמוס סביב דיין

בעיית האחריות הפרלמנטארית מסובכת יותר לגבי שר הביטחון מאשר לגבי יתר חברי הממשלה

מאת פולס

אין זה מיותר שנזכיר נשכחות. חוק ועדות חקירה תשכ"ט — 1968 — לא היה פרי הדגמה הקיקתית לשמה. מר יעקב שמשון שפירא, אבי החוק, יזם אותו לאחר שהשתכנע בדיעבד שבתפקידו שאין למלא אחרי דרישתו של דוד בן-גוריון בענין „חקירה משפטית" של פרשת לבון ו„עסק הביש" של שנת 1954. הפלים עין מן הצורך שהמדינה תצטייד במכשיר שבעזרתו ניתן לחקור אירועים ופרשיות אשר ענין עילאי לציבור שיתקוד ושהאחראים לכשלונות יצטרכו לתת את הדין, אפילו לא עברו על סעיף מסעיפי החוק הפלילי.

בעוד שצדק מר י. ש. שפירא בשנת 1963, כי בתחיקה שהיתה אז בתוקפה, לא היתה דרך לעשות למשאלתו של ב. ג., נחלץ לאחר מכן, כאשר כוהן שר המשפטים, ליצור את המכשיר הדרוש. לוא היה קיים בשנת 1960 וניתן היה אז לברר את פרטי „עסק הביש" כפי שמתברר עתה המחדל של יום הכיפורים, היינו מן הסתם יודעים על הפרשה ההיא יותר ובאופן מוסמך יותר ממה שהננו יודעים עליה עד כה; וודאי שלא היה צורך בוועדה של שבעה שרים שהשאירה את הפלונתא למעשה באותו מצב בו היתה לפני שנבחרה את דיונה.

החוק של 1968 הולם להפליא את הענין שוועדת אגרנט עוסקת בו; עם זאת נראה, כי חלקים מסויימים של הציבור אינם מוכנים לקבל ממצאים ומסקנות שבדו"ח-הביניים שנתפרסם השבוע, כסוף פסוק. לא נבוא לטעון כי אסור לכתוב ביקורת על המסמך; בעיקר נוכח העובדה שאחרי הוועדה אגרנט, אין ערכאת עירעור. אולם מי שקיווה לתמוך, כי פרסום הדו"ח החלקי, המתייחס לנושאים המרכזיים דווקא של הפרשה הנחקרת, „יטהר את האווירה", היינו, ישים קץ לויכוחים הרגשים, להאשמות והאשמות-שכנגד — נחל אכזבה.

✶

ברור כבר עתה, כי הפולמוס נגד דו"ח הביניים מתמקד בעיקר בכך שנאמר בו על שר הבטחון. חוות הדעת הקטלנית על קציני המודיעין של הצבא מתקבלת כמשכנעת; אך רבים אינם שלמים עם הדחתו של הרמטכ"ל בעוד שר הבטחון מוסיף לכהן. יריביו מזה כבר מתפתים שלא לטובה על שוועדת אגרנט מיאנה להצטרף למחנה האנטי-דיי-ניסטי; אחרים שואלים, לגופו של הענין אם הכלת כלפה האחריות הישירה על הרמטכ"ל מצד אחד, והתחמקה של שר הבטחון מאחריות דומה מצד שני עולים בקנה אחד עם תפיסה נכונה של מושג האחריות של שר על דברים המתרחשים בתחום סמכותו.

אפשר לטעון כי קיימת כאן סתירה. אף הטענה כי סמכויותיו של שר הבטחון כלפי הצבא הינן למעשה מוגבלות מאד, אינה מועילה; ידוע גם ידוע, כי מר דיין בתחלט משפיע על צה"ל; האם כי כוחו כמובן אינו דומה לזה של בן-גוריון, בכל זאת לא הגביל את עצמו לתפקיד ניהול במשרד הבטחון — גיוס, אספקה, בנייה, מימון וכדומה —

משה דיין

אלא פעל מדי פעם כמפקד עליון של הכוחות המזויינים. בכך הלך המשיך, או חידש, את המסורת שמימי שר הבטחון הראשון, והעובדה שכיהן בעצמו שנים רבות כרמטכ"ל, הוסיפה לו סמכות כאיש צבא מקצועי — בעלה שבן-גוריון לא יכול היה לטעון לה.

ברם, ועדת אגרנט שהביאה זאת בחשבון, נמנעה מלקבוע כי מר דיין לא מילא את תפקידו כראוי. היא הפכה בשאלה אם שר הבטחון, נוכח כישוריו המיוחדים או נסיונו האישי, לא יכול או אף צריך היה „להגיע בתחומי אחריותו למסקנה אחרת, שונה או נוגדת מזו שהוצעה לו פה אחד על-ידי הגורמים המקצועיים שלו"; הוועדה השיבה לצד מה, כי מה שאולי מותר היה לתבוע ממר דיין, אין לתבוע מכל אדם שיכהן אי-פעם בתפקיד של שר הבטחון; ולכן המשטר הדמוקרטי הפרלמנטארי אינו מבוסס, בין השאר, על ההנחה, כי כל פוליטיקאי שנבחר לכנסת, מסוגל למלא כל כהונה מיניסטריאלית כשישנן על עצתיהם של יועצים מקצועיים?

דבר שאפשר לצפות לו משר בטחון שבעצמו הינו איש צבא — אין לצפות לו מכל פוליטיקאי „אזרחי" אשר עתיד לכהן במשרד הבטחון; ואפשר להבין את היסוסי הוועדה לקבוע תקדים שיצדיק מבחינה עקרונית כל שר בטחון נוסף אשר יבקש להשליט את השקפתו, בשאלות המורליות ביותר של בטחון המדינה, תוך ביטול עצת היועצים המקצועיים שבמחיצתו.

✶

אפשר כי מר דיין לא היה נאלץ לסמוך על חוות דעתם של הרמטכ"ל וראש אגף המודיעין, לוא היה מצויד ב„כלי הערכה משלו" בנוגע למידע מודיעיני המוגש לו ממקורות אמינים. אך בהיעדרו של כלי כזה באו חברי הוועדה, בסוף שיקוליהם שוב ושוב לסובבו סביב התכונות האישיות של הרמטכ"ל לשעבר משה דיין („האם לא חייב היה השר לראות ביתר חריפות את אפשרות השילוב בין החזית הצפונית... לבין החזית המצרית?") לידי מסקנה שהיה „רשאי לסמוך על כוחו של הצבא הסדיר לעצור את האויב", ושלא חייב היה להורות על אמצעי זהירות נוספים או שונים מאלה שהוצעו לו על-ידי המטה הכללי".

מהגיונות האחרון מבצבצת מעין תקוה-משאלה שאמנם יכול היה לעשות כן, ויתכן והיינו יוצאים נשכרים מזה: אך אפילו ניסוח כזה רחוק מקביעה שלא מילא כראוי את תפקידו משום שלא בטח ברמטכ"ל ולא התייחס לדעותיהם של ראשי צה"ל בחשדנות יתירה.

✶

יש משהו מן הבלתי משביע רצון בעובדה, כי הגרזן נפל על קצינים בכירים בעוד ששר הבטחון מטוהר מאחריות ישירה למחדלים. מי שטוען, כי מר דיין שוב לא יוכל להיות שר הבטחון, יכול למצוא לכך נימוקים שבהחלט ראויים להישמע. דא עקא, כי הרמטכ"ל אינו דומה למנכ"ל של משרד ממשלתי, וכי ראש המטה הכללי שלא יוכל לתפקד בלתי אם יהנה מסמכות פיקודית לגבי הצבא על כל דרגותיו, יעמוד בדרך הטבע גם מול פני שר הבטחון בעמדה עצמאית מאד. זו בעיה שאין לפתרה על ידי חוק שיגדיר את הסמכויות של ראש הממשלה, של שר הבטחון ושל הרמטכ"ל, תוך נסיון לתחום התחומים בין כל אחד מהם; בסופו של דבר יעמוד ראש המטה הכללי, אם הוא אישיות חזקה (ורק כזאת צריכה לבוא בחשבון בשביל הכהונה הצבאית הגבוהה ביותר), במעמד השווה לזה של השרים; ומתעה מי שסבור, כי יחסו של שר הבטחון אליו יהיה דומה לזה של שר החקלאות למנכ"ל משרדו.

בעית האחריות הפרלמנטארית של שר הבטחון לכן סבוכה יותר מזו של שרים אחרים. סילוקו של משה דיין לא יפתור אותה; כל שר שיבוא במקומו, יצטרך להתמודד עם הבעיה הזאת לא פחות ממנו. אפשר לדרוש יתר-שליטה של שר הבטחון על הצבא, ואז כמובן יהיה קל יותר „למצות את מושג האחריות הפרלמנטארית" גם לגבי שר הבטחון. אפשר להפוך את הרמטכ"ל למעין ראש מטה של שר הבטחון; אולם שאלה פתוחה היא אם בדרך זו נצליח לדלות מתוך הקצונה את הכשרונות הצבאיים הגדולים ביותר לכהונה מוגבלת כזו.

אין זאת אומרת, כי רק מר דיין מוכשר להיות שר הבטחון; אך אם ועדת אגרנט מודה „שאין להגיע להגדרות נוקשות אשר תפגינה מראש על כל מצב העלול להיווצר", יש בכל זאת מקום לפקפק אם „אפילו הגדרות בעלות אופי חוקי רחב במידתיה", עדיפות על פני חוסר כל הגדרה". חוק המשמעת הקואליציונית צריך להזהיר אותנו; והגדרות חוקיות „בעלי אופי רחב במידתיה" וודאי שלא יבטיחו לנו מסלול חלק לעבודתו של שר הבטחון, מבלי שבכל מקרה ספציפי יופיעו פירושים שאיש לא העלה אותם על הדעת בעת התחיקה.

✶

מי שתבע עד כה את החלפת מר דיין בשר בטחון אחר, אינו זקוק, לאמיתו של דבר, לטיעונים חוקתיים. הבעיה של משה דיין היא בעיה אישית, מפלגתית, פוליטית. ראו בו קבלן לנצחון (לא מבלי שבעצמו תרם לכך); הוא לא הצדיק את התקוות שתלו בו, ולכן עליו להסתלק. אלה החושבים כך, מאוכזבים עתה מוועדת אגרנט, כי אין היא מתייצבת כתנא דמסייע לדרישתם.

לכן יימשך הפולמוס סביב דיין וקיומו של הדו"ח רק מאפשר לצדדים לטעון — לאחד שהוא מטהר את שר הבטחון מאשמה, לשני כי זוכה, כביטול, מחוסר הוכחות בלבד. הדו"ח ראוי לכבוד כמסמך בעל חשיבות היסטורית; אך כמה מן התגובות עליו מוכיחות, מחדש עד כמה אין בסיס להנחה כאילו ניתן להוציא את העוקץ מבעיות פוליטיות אם רק יימסרו לטיפול שמתנהל על פי הדפוסים הפרוצדוראליים של בית-משפט. כשאומרים זאת, אין גורעים מאומה ממשקל הוועדה ומערכה הרב של מלאכתה; היא מגלמת את הצורה המתורבתת ביותר שחברה בני-אדם תוכל לאמץ לעצמה אם ברצונה להגיע לחקר האמת לגבי כשלונות שמושג האשמה במובן הפלילי של המונח אינו תופס לגביהם. אך את היצר הפוליטי אין לנטרל בדרך זו.

מלחמת אחים סמויה

לא רק המנהיגות אשמה במצב הרע שלנו

מאת שבתי טבת

לכאורה, כל תנועות המחאה והשינוי, שצצו לרוב לאחר מלחמת יום הכיפורים, ממקדות את ענינן בעיקר אחד: החלפת המנהיגות המדינית הנוכחית. רצונן של אלו מהן לשנות את שיטת הבחירות נשמע כענין אמצעי-עזר להבטחת תכלית זו, יותר כאשר דבר היטב לצבו בכל עת, והראיה, שעד כה לא התעוררו נגד שיטת הבחירות הנוהגת, ודאי לא בעוצמה כזאת, אף כי הדמגוגיות והנימוקים לכך לא חסרו בזמנים שקדמו לאותה מלחמה.

לדעתי, הן מיסחה של תחלופה במנהיגות המדינית, הן שינוי שיטת הבחירות, רצויים מאד לדמוקרטיה הישראלית. אולם, בהקשר בו הועמדו עתה על הפרק, יש ליקוי מסוים. בעיקר משום שאותן תנועות מחאה ושינוי, כמו חוגים מסוימים באופוזיציה, כורכים בהחלפת המנהיגות ובהחלפת שיטת הבחירות עולם ומלואו. במלים אחרות, הם יוצרים בחלקי ציבור אמונה, שבאלה וכמו במטה קסם ישופר המצב מניה וביה, או לפחות שזה הסיכוי היחיד והאחרון לשיפור המצב.

דומה, כי הרע במצב לתוכו נקלענו בעוד בנסיבות יותר מאשר במנהיגים אלה או אחרים. לומר שעל-ידי החלפת האנשים בצמרת המדינה ישתנו גם הנסיבות, זה חוסר אחריות וגניבת-דעת כאחד. הקשר, למשל, בין חרם הנפט הערבי על ארצות-הברית והולנד להמשך או אי-המשך כהונתה של ראש הממשלה הגב' מאיר רופף מאד. אפילו יהיו מוסדי אשכנזי ומיטב תומכיו חברי הממשלה הכנסת, אין כל ערובה שמדיניותה הבסיסית של סוריה כלפי ישראל תשתנה כהוא זה.

✶

מיקוד כל הענין בהחלפת המנהיגות ושינוי שיטת הבחירות פגום גם מחמת כך שהוא מסב את תשומת-לב הציבור מהגדולה בתקלות, והיא ההידרדרות הפנימית. מראה המדינה במצור אינו של שורות מלוכדות, אלא של המון שיד איש באחיו. תופעה זו, בנוסף למגרעותיה המובנות מאליהן, אף מולידה את החשש הכבד שאיבדנו לא רק את אהדת אפריקה, ארצות אירופה, אולי האינטרנציונל הסוציאליסטי וכו' — אלא שאנו עלולים אף לאבד את אהדת יהודי העולם. בלא אהדתם-תמיכתם מאיימת סכנת חידלון לא רק על מדינת ישראל, אלא אף על העם היהודי.

אהדת היהודים לישראל היתה מיוסדה, בין היתר, גם על תחושת הגאווה. יהודי העולם התגברו בנו, שהנה חרף הנסיבות הקשות והמתנגדות, אנו עומדים על בניין תקומתנו הלאומית, באומץ, בהקרבה, באחוה ובמידת הצדק והשוויון. לא המחשבה שישראל כבר ישנה ומכוננת, שופעת תרבות זבת חלב ודבש, היא שעוררה גאווה בלב היהודי, אלא הנכונות לעמוד כנגד הסכנות, והתהירה להגשמה, והאמונה בסגולות של ישראל. אדרבה, לא רק היה מדובר בתוצאות מעציבות של מלחמה, ייתכן ואהדת ותמיכת היהודים היו נכפלות, כפי שאכן היו בתחילת המאבק. כל עוד היה השתנה מלוכד.

אבל, לא זו התמונה הנגלית. הסכנות אכן מחריפות, אבל שלא כבעבר אין הישראלי נראה דרוך ונכון לקראתן, כבעבר. לפתע עיקר תרעומתו — אף אם אינו מודה בכך — מופנה כנגד הצורך המתמיד בדריכות ובנכונות. שכן את הביקורת הקטלנית, לעתים מחוסרת-הרסן, כנגד ההנהגות המדינית, אפשר לפרש גם כך. כלומר שאין צורך בדריכות ובנכונות, שבחלקן לפחות הן מיותרות, ולא באו עלינו אלא בגלל מדיניות קלוקלת ומנהיגות מחושלת. ייתכן ומבית יש מקום לריכוך ולשכנות. אבל מחוץ יש רק פירוש אחד לדבר: הנייחסות של הישראלי. אם נבוא לתקן ולומר שזו רק עייפות ממנהיגיו, ילבדה אותנו זרים, וגם יהודים, שפירוש הדבר, בסוף חשבון, גם עייפה מעצמו, מדרכו ומאמונתו.

כך, במקום שהסכנה החיצונית תלכד את הציבור, הן מפורדות ומפרידות אותו, וממילא עולות את הסכנה הפנימית לבהדה כוק שבעתיים. שכן הפירוד והפירור כבר את לכך שכל ה„שותתויות", הפרסיות האורחויות, יצרו על פני השטח. לפתע ניגלות לעין כל התמרות של הישראלי, הדיפה אחרי מתנות, הלוקות, והתגרות, האליכות ביחסים שבין אדם לאדם ואי-ההתחרבות. הגבוגות אלה לא רק שהן גלוח הוך מלחמת האחים הסמויה המתנהלת עתה בקרבנו, אלא שהן גם מקבלות משנה תוקף.

ללא ההוד והתהילה של הליכוד הלאומי, הדריכות והנכונות, נגלה הישראלי הלא-יפה, התובע מאחרים ולא מעצמו, המזהם את סביבתו, שאינו מתחשב בזולת, המוכן לטובת הנאתו לשבש את מהלך החיים של הכלל, המעמיק הדיר בעל-ברית ויריב. הן די לשמוע מה אומרים עשרה ישראלים איש על רעהו כדי להיווכח בכך.

השאלה שמתוללי תנועות המחאה והשינוי חייבים לשאול את עצמם היא האם תכונות אלה ישתנו, מיד מרגע שתקום מנהיגות מדינית חדשה או כשתונהג שיטת בחירות שונה? כלום אז ייעשו קבוצות האינטרסים במדינה נוחות יותר זו לזו, מפעילי תנועת הכוח באשדוד לא ישביתו אותה, פועלי נמל-התעופה בן-גוריון לא „יסגרו את המטבח" על-ידי השבתתו, השירות שאורח אחד נותן לאורח אחר ייעשה אדיב ונדיב? האם מלחמת הפערים שבין ארגוני העובדים תיפסק מאליה? כלום יוותרו עובדי התקשורת על תביעתם להצמיד להם את הרכב-השרותי ופועלי נמל אשדוד יוותרו על שכר עבודה מיוחדת בשבת בסך 4,800 ל"י? האם הציבור הישראלי בכללותו יהיה מוכן להנמיך מעט את רמת-חייו, להסתגל מרצון ומהבנה לנסיבות המורעות?

התחושה שהוקנתה לציבור הישראלי שרק המנהיגות אשמה במצב הרע שלנו, היא תחושה מסוכנת. האזרח הישראלי אשם לא פחות ממנהיגיו, ולא לשתות משום כך שבמקרים כה רבים נהגו המנהיגים בקלות-דעת ובחוסר-אומץ ברצותם להיענות ולהיעתר לתביעותיו ולמאוויו.

השאלה אינה איפוא רק החלפת מנהיגים, אלא יותר. מי יהיו המנהיגים החדשים? היבואו בתביעות חמורות אל האזרח, כפי שנדרש, או ימשיכו ללטף את ה„אגו" שלו, כפי שעשו קודמיהם? מנהיגי ישראל בשנים האחרונות טעו בכך שהעדיפו את טובת-הכסא שלהם על טובת-הכלל, ולא אמרו דברים ברורים לאזרח ולא נהגו בתקיפות כלפי הליקויים שהסתגל אליהם והחל לראות כחלק חשוב מזכויותיו הטבעיות כאזרח, כמו הזכות למוסר עבודה נמוך, לאי-התחשבות בזולת, וכו'.

מנהיג שיהיה מתאר נכוחה את הנסיבות הקשות שישראל נתונה בהן, יהיה מוכיח, כפי שניתן לעשות זאת, שלפנינו „שבע שנים רעות", אבל שביכולתנו לעבור עליהן, בתנאי שהאזרח יהיה מוכן לשנות מאופיו המטבעו כפי שהתגבשו בשנים האחרונות, יהיה מביא ברכה לכולנו.

מה שנדרש הוא מנהיגות המסוגלת לעסוק לא רק בהפסקת-אש ובהפרדת-כוחות עם האויב, אלא גם בהפסקת-אש ובהפרדת-כוחות במלחמת-האחים הסמויה המתנהלת בבית. לצורך זה, קנה-המידה הנכון למוד את המנהיגות המבקשת לבוא במקום זו ההולפת, הוא מידת יכולתה ונכונותה להבע כתאורה שיגור מיגוע ואופי. ישראל התובעת מעצמה, ובעיקר מעצמה, תהיה גם ישראל חזקה ומעוררת גאוה.

כדאי להזכיר שזה היה סוד כוחן של העליה השניה והשלישית, שהעניקו לנו מסד איתן, שעמד לנו שנים רבות. תביעת אנשיהם היתה קודם כל מעצמם.

פוליטיקאים מעל הדין

דו"ח אגרנט לא יהיה מושלם עד שגולדה ודיין יגישו התפטרותם

מאת יואל מרקוס

על שולחנו של הנשיא טרומן היה שלט ועליו חקוקה הסיסמה: „גלגול האחריות נעצר כאן" (the buck stops here). לאמור: כל אחד בשרות הממשלתי יכול להתנער מאחריותו ולגלגלה על הממונה עליו, ורק הוא, הנשיא, אינו יכול לגלגל את האחריות על אחר. כי הוא ראש המדינה הנבחר הנושא באחריות הממשל כולו. ועדת אגרנט, על כל פנים, עצרה את גלגול האחריות על סף הדרג הפוליטי הנבחר. היא לא נגעה בגולדה מאיר או במשה דיין למרות שערפה ראשים בדרג עובדי המדינה הבכירים ביותר, ללא רחם. ובכך עשתה הוועדה, עם כל הכבוד, רק שני שלישים מהמלאכה.

אינני אומר שלפי הגדרות תפקידיה יכלה הוועדה לעשות אחרת, אך העובדה, שפטרה עצמה מלעסוק במישור האחריות הפרלמנטרית גרמה לכך שהדגש כולו יושם על מישור האחריות המבצעית. בתחום זה אין התחכמויות או נסיונות טשטוש. הדברים נאמרים בבירור: היתה התאמת עובדות לתפיסות: היה זלזול באויב; בטחון עצמי מופרז; הכנות לקויות באיחור ובאופן רשלני; היתה טעות מכרעת בהערכת מודיעין; פרוסת כוחות לא נכונה רעה. בקיצור: אושרו כל המחדלים שהארץ מדברת עליהם כפי המוצה או הנסיון האישי זה חדשים מספר. המסקנות בנויות כך שכל מחדל מתואר בדייקנות בפרוטוציות הנכונות שלו. לכל מחדל הודבקה כתובת ומאחורי כל כתובת צוין שמו המלא של האיש שצריך לתת את הדין.

רשימת נרשימה זו של שמות המגלגלים לסילוק מישמלה את הציבור הרחב. אך יתר עם זאת הבליטה את ההיסטריה וריה שבין מיצוי הדין לגבי עובדי מדינה בכירים לבין היעדר מסקנות לגבי אחריותו של הדרג הפוליטי הנבחר. הוועדה, כאמור, קבעה שאין זה בהפקידה לעסוק בסוגיה אם שר חייב לתת את הדין או לאו כאשר נוצר כשלון בתחום משרדו, באשר זו שאלה פוליטית שלא בסמכות הוועדה.

עקב קביעה זו נוצר הרושם, כי הוועדה נהגה לקולא לגבי האחריות הפוליטית לשורה של מחדלים שהוזכרו בדו"ח. יש מימצאים בדו"ח שקשה להבין איך לא נפלה האחריות עליהם על ראש הממשלה או על שר הבטחון; יש סתירות וחוסר רצון לחבר קצוות של עובדות שהיו מובילים בהכרח לקביעת אחריות פוליטית — דבר שחברי הוועדה לא רצו לעשות. אתה קורא וקורא את הדו"ח ומתגבר בך הרושם ש„גלגול האחריות" הגיע עד הגבוה בעובדי המדינה אך הנבחרים הממונים עליהם יצאו נקיים כשום כחלקם לא היה בסמכות הוועדה.

✶

אלא שאינני בטוח שהפרדה זו שעשתה הוועדה בין האחריות המבצעית לבין האחריות הפוליטית מוצדקת. איך אפשר להאשים, למשל, את ראש אגף המודיעין ואת הרמטכ"ל בבטחון עצמי מופרז ובהתאמת העובדות לקונצפציות שדבקו בהם, ולא לומר דבר על ההשפעה שהיו לתפיסות שר הבטחון על שני אלה להיות כפופים לו? הכל יודעים שדיין לא הוציא מכלל אפשרות שהערבים יבאו למלחמה אך הוא לא האמין בכך יותר על המינה משום שחשב שהערבים אינם כבר גלים לצאת למלחמה ויש לכך סימוכין בהתבטאויותיו השונות (אפילו ביום הראשון של המלחמה סבר ש... סיני תהפוך לבית-קברות ... שיהיה „לבצרים נבר ולימה-טובה).

היתכן שכל הדרג הכפוף לו, מהרמטכ"ל ומטה, לא הושפע מתפיסתו היסודית של דיין שגרסה, כי „יתרוננו הצבאי השלושת הערבים הנובעת כבהדכים שלא יחולפו בבהורה הם הבולמים את הדרושה המיידי של המלחמה" (דברי דיין בפרים באוגוסט 73)? היתכן שלוזהו בבהונה הערבים לפתוח במלחמה, ביכולתם לנצל את נשק הנפט או לפצל בבאוחד לא השפיעה כלל על תפיסת ההתאמת העובדות לקונצפציות של הכפופים לו?

אין זו השאלה היחידה שאין לה תשובה בדו"ח ועדת אגרנט. באפריל 1973, כך נאמר בדו"ח, חלק דיין על הערכת המודיעין שיש סכנה למלחמה מידית. הצדק היה אז עם המודיעין. כשנוכח דיין בטעותו אמר בישיבת המטכ"ל (במאי) שצריך לקחת בחשבון מלחמה בחצי השני של קיץ זה. את ההנחיה הזאת מדביקה הוועדה כציון-לזכות על חזהו של דיין. אך אינה שואלת אם אמנם היתה זו תחזיתו, מדוע לא חלק במחצית השניה של הקיץ על הערכת המודיעין אשר גרסה כי סבירות המלחמה נמוכה, לפחות העובדות המוכיחות את ההיפך?

דיין חלק על הערכת המודיעין כשהיתה נכונה ולא חלק עליה כשלא היתה נכונה. (שתי טעויות). אך הפעם הזו, שלא חלק עליה, התאימה דווקא למועד שהוא הזה לפרוץ המלחמה. האם לא היה זה מתפקידו לבדוק את כל העובדות שהיו, לדברי הוועדה, בצבא, אם האמין בהשדיהו?

עוד שאלה ללא מענה: אם דיין אכן הזהיר במטכ"ל בחהיה כאי לצפיה מלחמה תוך חדשים מספר (אם כי בהתבטאויותיו הפומביות לא הזה דווקא מלחמה קרובה) האם העובדה שכשר שבטחון המדינה הוא תחום אחריותו הישירה, לא חייבה אותו ליתר מעורבות בבדיקת הכוננות? ואם „הודאג" על-ידי אזהרתו של האלוף חופי בשבוע האחרון של ספטמבר, מדוע הסתפק רק ב„חיזוק מסויים" של הגזרה הצפונית ולא יותר מזה? ואם חשב שיש סכנה למלחמה בצפון — האם הניח שהסורים יפתחו בה בלי מצרים?

במלים אחרות, דווקא העובדות שהוועדה מביאה לזכות דיין — אזהרתו במטכ"ל, דאגתו מאזהרת חופי — הן המעוררות שאלות לגבי אחריותו הפוליטית של דיין שהוועדה לא נתנה להן תשובות.

✶

לא רק שאלות ללא מענה קיימות אלא גם מחדלים שהוועדה לא טרחה להדביק להם אחראים. למשל: הוועדה מציינת, כי חסרות הגדרות ברורות לגבי חלוקת הסמכויות, הכפיפות והאחריות בין הדרג המדיני לבין הדרג הצבאי. טענה זו מושמעת על-ידי דיין רק מאז יום הכיפורים. קודם לכן לא שמענו אותו מתלונן על כך. עד אז נזקף לזכות דיין האחריות לנצחון המזהיר של 1967 ולא נשמעו ערעורים על כך שאין לו די הצורך סמכויות. על כל פנים, אם היתה אי-בהירות כה מסובכת בסמכויות ושר הבטחון לא ידע למי הוא יכול להורות מה, ומה ומי בדיוק כפופים לו — האם לא היה זה מתפקידו להסדיר עניינים אלה בעוד מועד?

הוועדה גם מרחיבה את הדיבור על כך שחל שיבוש במילוי תפקיד הממשלה הן בקבלת מידע והן בהחלטות מפני שלא קמה ועדה מצומצמת לענייני בטחון ואילו בפורום הרחב לא נמסר מידע רציני מחשש של הדלפה. הוועדה גם מציינת שלא יושמו מסקנות בדבר מעורבותו ההיונית של ראש הממשלה בריכת עינייני המודיעין במדינה. יש כאן גינוי של שיטת „המטבחון". במלים אחרות נאמר, כי כתוצאה מסדרי מימשל לקויים בתחום הבטחוני נמנע מהממשלה המידע לדעת יותר ולהיות שותף פעיל בקבלת החלטות. כלומר, הממשלה לא עסקה בנושא העיקרי של המדינה. עניין של מה בכך. אך אחריותה על ראש הממשלה למחדלים אלה אלמונית.

בחוסר ההתייחסות הבולטת לאחריותם הפוליטית של דיין וגולדה למימצאים שנים הכלולים בדו"ח יש בכל זאת חריג: „המחמיאה" שמעניקה הוועדה לראש הממשלה על התבונה והחוש הבריא שגילתה ביום הכיפורים. קשה לדעת מדוע נמנעו ממנה הגלגלות אך ניתנה לה רק הסוכריה — האם אפשר להבין מכך שהוועדה רצתה לרמוז כי דיין; לעומת גולדה, לא נהג באחריות בימים שקדמו למלחמה?

כיוון שהדו"ח נמנע מלהתייחס ביודעין לאחריות הפוליטית נוצר רושם של מוצר בלתי-מוגמר, והרגשה שפוליטיקאים הם מעל לדין. ולא לכך וודאי התכוונה הוועדה. היא עסקה רק בצד האופרטיבי של המחדלים ולא באחריות הפוליטית. את המסקנות הפוליטיות המתבקשות מהמימצאים שבדו"ח (ויש לא מעט) היא השאירה להחלטת הדרג הפוליטי.

המוצר שהוציאה הוועדה מתחת ידה לא יהיה מוגמר עד שגולדה מאיר ומשה דיין לא יגישו את התפטרותם. הם חייבים ללכת או לפחות ליזום בחירות חדשות בהקדם כדי שהציבור יחליט אם הוא רוצה בהם עוד בממשלה לאור מה שנודע לו בצורה מוסמכת על מה שקרה בתחום אחריותם.

هكذا من الأصل

مكان الأصل

מאבק השלטון

המפתח להתרחשויות — בידי דיין

מאת מתי גולן

האווירה בחדר־הישיבות של הממ־שלה היתה חמורה ומתוחה. לשרי הממשלה היה ברור, כי דו"ח הבי־ניים של ועדת אגרנט, שהיה מונח לפניהם, ישמש בסיס לא רק לוויכוח ציבורי על אחריות מיניסטריאלית ד־נוהלי שלטון תקינים, אלא אף למו־קד של המאבק על השלטון במדינת ישראל.

הזמן היחיד בו התנהו המאבקים הצפויים והפרשנויות הפוליטיות, היה בעת שקרא הרמטכ"ל את מיכתב התפטרותו ותשובתו שלו לקביעות של הדו"ח. כל מה שאמר רב־אלוף דוד אלעזר נאמר, בקול רועד מהת־רגשות, מן הכתב. לקראת סיום ה־קריאה עשה הרמטכ"ל לשעבר את־נחתא, המשיך רק לאחר שהצליח לעצור בעד התרגשותו — ואולי אף בעד הדמעות שחנקו את גרונו.

משסיים, קם הרמטכ"ל על רגליו ו־ביקש לצאת מייד מחדר הישיבות. אולם ראש הממשלה גולדה מאיר הפצירה בו להישאר כדי לשמוע את דברי פרידתה ממנו. רק לאחר מכן יצא רב־אלוף אלעזר את ישיבת הממשלה, בה השתתף, כנראה, בפעם האחרונה בחייו.

בנקודה זו הוחל המאבק הפוליטי. לא מייד. לא באותה ישיבת ממשלה. שכן באותה עת עדיין לא ידעו השרים כיצד לעכל את המסקנות וכיצד לנצ־לן בצורה הטובה ביותר מבחינתם. הדברים שהושמעו היו מבולבלים למדי ובלתי מגובשים. שר העבודה יצחק רבין קבע כי כמה מן ההמ־לצות האופרטיביות נוסו כבר על־ידי צה"ל והוכחו כבשולות.

הוא הציע להחזיר את הדו"ח ל־ועדה ולא לקבל את התפטרותו של אלעזר. רבין לא חסך בדברי־ביקורת כלפי הוועדה, שאילצו את שר המש־פטים חיים צדוק לבקשו לנקוט בבי־טויים יותר פרלמנטריים. לעצם ה־עניין הסביר צדוק, כי החוק אינו מאפשר לממשלה להחזיר את הדו"ח לוועדה, וכאשר הגיעה שעת ההצ־בעה נשאל רבין על־ידי הגב' מאיר אם הוא מעמיד את הצעתו להצבעה, והוא השיב בשלילה.

שר הדתות יצחק רפאל ושר המש־טרה שלמה הלל, הציעו לבחור מיד ברמטכ"ל חדש, כדי לא להשאיר חלל ריק בהנהגה הרמה ביותר בצה"ל בתקופה של מתיחות כה גבוהה. או־לם רוב חברי הממשלה היו בדעה כי אסור להחפז בנושא זה.

שני מחנות

איש לא הציע בישיבה את הת־פטרותה של הממשלה, ראש הממ־שלה, או אפילו שר הביטחון. הדי־בורים על כך החלו מייד לאחר ישי־בת הממשלה, והתעצמו למחרת ה־יום.

במסדרונות הכנסת אפשר היה לשמוע שרים כמו יגאל אלון, ויקטור שם־טוב, שלמה הלל ויצחק רבין, הטוענים כי לא ייתכן ששר־הביטחון ימשיך בתפקידו כאשר צמרת הצבא יוצאת חייבת. מקורביו של אלון אף הפיצו מפיו את האיום כי אם לא יסיק שר הביטחון את המסקנות המתחיי־בות מן הדו"ח, יתפטר הוא מן הממ־שלה.

לעומתם טען השר שמעון פרס כי הדו"ח מטהר את דיין מכל וכל, ואין עליו חובה להתפטר. בין שני מחנות אלה עמדו המתונים. שרים אלה טע־נו כי מסקנות ועדת אגרנט פוסלות את דיין כשר הביטחון אולם אינן פוסלות אותו מחברות בממשלה. נכון והגיוני היה, לדעת שרים אלה, לו החליף דיין את משרד הביטחון ב־משרד החוץ.

כך גלש הוויכוח לפסי היריבות הנושנה בין דיין לבין מפ"ם ואנשי אחדות־העבודה. ולא במקרה. שכן לו עסקו השרים כולם בשאלה העקרונית של אחריות מיניסטריא־לית, חייבים היו להגיע למסקנה כי אחריות זו אינה חלה על דיין בלבד אלא על כל מי שכיהן בממשלת מל־חמת יום הכיפורים, ובוודאי על מי שנימנה עם באי המטבח.

מיצעד המתפטרים

יגאל אלון אינו צריך להתפטר מ־כיוון שדיין אינו מתפטר. הוא צריך להתפטר משום שהוא היה שותף ל־החלטות ולמחדלים. אולם אין בכך כדי לפטור את דיין. אם צריכים כל שרי המטבח להתפטר, הרי שעל דיין להוביל את המיצעד הזה. ועדת אג־רנט יכולה לקבוע ששר הביטחון אינו אחראי לתוכניות אופרטיביות ולפקו־דות־מבצע. אולם דיין יודע שלו, כשר הביטחון, היתה יד ורגל בכל הכרעה חשובה ובאישורה של כל תוכנית אופרטיבית בעלת משמעות.

הוועדה רשאית לקבוע כי אין היא מתחשבת בעברו של דיין כאיש צבא. אולם דיין יודע שבגלל עבר זה הוא נישא על כתפי ההמונים אל הממשלה לפני מלחמת ששת הימים, ממנה יצא גיבור לאומי דווקא מכיוון שהיה מעורב בכל מהלך צבאי.

המפתח להתרחשויות בעתיד נמצא בידיו של דיין. אפשר לקבוע בווד־אות כי ראש הממשלה לא תכפה על דיין מהלך כלשהו שיהיה בניגוד לרצונו. היא אף תעשה יותר מכך. עם מעמד שחוזק ע"י דברי השבח של חברי ועדת אגרנט, תחזוק ראש הממשלה בעמדה באיבן היוזמות שמט־רתן לפגוע בדיין או להרחיקו מכ־הונתו בניגוד לרצונו. הדבר האחר־רון שראש הממשלה זקוקה לו עתה, כמו בעבר, הוא מחלוקת עם חטיבת רפ"י לשעבר. יש להניח כי לאחר שתבהיר זאת הבהר היטב לאלון, ספיר, שם־טוב וחבריהם, לא יחרוג המסע נגד דיין מתחום ההתלחשויות במסדרונות וחדרי־חדרים.

אולם דיין עצמו עשוי להחליט כי עתה, לאחר שמבחינה אישית — להבדיל ממיניסטריאלית — הוא טו־הר על־ידי הוועדה, הוא יכול לקבל לידיו משרד ממשלתי אחר, מבלי שייפגע מבחינה פוליטית.

מרד הספסלים האחוריים

אריק שרון: כולם צריכים ללכת ✱ אנשי רפ"י מתארגנים

מאת דן מרגלית

היתה שעת חצות, וראשוני השרים הגיעו מישיבת הממשלה אל חדר הישיבות הרחב של סיעת המערך בכנסת. פניהם העידו על עייפותם. זה עתה הסתיים בממשלה דיון רא־שוני מייגע על דו"ח הביניים של ועדת אגרנט. תחילה הגיעו יצחק רבין ואהרן יריב. הם תפסו את מקומותיהם באולם. הנואמים הת־פלמסו על הצעת גד יעקובי בדבר שינוי שיטת הבחירות, אבל תשומת־הלב היתה נתונה לכבה שותקים של חוברת מכורכת בקרטון לבן: דו"ח ועדת אגרנט.

עוד לפני שנודע תוכנו המדוייק של הדו"ח, הזדרזו חייכים לומר כי לא שינו את דעתם הקודמת. אריה אליאב הגיע כדי הפרזה: "אפילו יחתום משה דיין על ספרי אריק ה־צבי — אני אתנגד", אמר לובה, "הת־חזקתי ברעותי הקודמת". אהרון ידלין קבל כי הרמטכ"ל דוד אלעזר הוענש ב"חומרה יתירה". ליצחק נבון היה הסבר פושר למשמעות הדו"ח. יוסף שריד לא השאיר ספק כי יחריף את מאבקו להתפטרות דיין.

בלילה הראשון המתינו יריבי דיין לבשורה מן הממשלה. בסיעה נפו־צה שמועה, כי אם לא תכיר הממ־שלה בעקרון האחריות המיניסטר־יאלית שיחייב את התפטרות דיין — יתפטר תחתיו סגן ראש הממשלה יגאל אלון. אך בלילה הראשון לא אירע דבר.

יצחק רבין היה כמעט היחיד ש־ביקש לקעקע את מסקנות הוועדה. הוא חלק על מסקנותיה. לו היה הדבר תלוי בו — היה מחזיר לווע־דת אגרנט את 33 העמודים ומבקש ממנה שתשלים את החסר והאומר: מי אחראי?

שעה שבמערך נזרקה האבן ה־ראשונה כלפי הוועדה — כיוון ה־ליכוד את חיציו כלפי הממשלה. "הם — כולם — צריכים ללכת", העיר תא"ל אריאל שרון. הפעילות באופוזיציה היתה מהירה. היא תב־עה כינוס מיוחד של הכנסת כדי להביע אי־אמון בממשלה. מנחם בגין, שהשלים את הכנת הצעת מיש־אל־העם על עתיד יהודה ושומרון הסתגר כדי ללמוד את פרטי הדו"ח. היה ברור כי בגין ישתדל להסתייע במבוכה הפוקדת את המערך, כדי לגרום בשבוע הבא לנפילת הממש־לה. באותן השיחות הזכיר בגין כיצד במשך שבועיים ניסתה הממשלה ל־הסתיר מהעם האמת. תביעות הליכוד אילצו את ראש הממשלה גולדה מאיר להודות במשגה הפאטאלי שנעשה על ידה. בא דו"ח הוועדה והוכיח כי לא היה יסוד להודעתה הראשונה של גולדה מאיר, שנעשו כל המא־מצים הדרושים לבלימת האויב.

המרוצים

למרות הסערה בכנסת היו כמה גורמים מרוצים. משה דיין היה אחד מהם. הוועדה הנכבדה לא הטילה עליו כל אחריות למחדל הצבאי. היא אף ציינה כי נקט בכמה פעו־לות ועמדות, אשר העידו על הערכה נכונה. אמנם אפשר לתבוע גם עתה את התפטרותו, אך דבר זה חייב להיעשות על רקע של מאבק פוליטי, ולא כהמלצה והתבה מטעם הוועדה. גורלו יוכרע לפי יחסי כוחות מפלג־תיים, כמו מחלוקות פוליטיות רבות. אך נכזבה תקוות הרוב במערך כי העובדות יגרמו להתפטרותו.

במצב נוח היה גם אריאל שרון. הוא דאג להדגיש את הטרגדיה ה־קשה שבעצם סילוקה של צמרת צבאית בבת אחת. אך אין ספק שהיה מרוצה מן הקביעה הברורה של הוועדה: דדו הודח וגונן הושעה. היש עוד מי שזוכר כי בעיצומה של החקירה התייצבה כל הממשלה מאחורי הרמטכ"ל נגד האלוף שרון? גם ענין זה עשוי לעלות השבוע בכנסת: על סמך מה התייצבה ה־ממשלה במהלך החקירה מאחורי ה־רמטכ"ל? האם היא דבקה עדיין באותה הדעה?

הסיפוק של דיין או של שרון — ובעיקר של ראש הממשלה גולדה מאיר, אשר הורה לוידה ברוח מ־רוממת — היה אמנם ענין אישי מרתק, אך צדדי. מפני שלמחרת היום הפכה הכנסת לזירת־מאבק ב־מימדים שלא היו כמותם מאז מל־חמת יום הכיפורים. (אפילו עזר וייצמן, שכמה אישים במערך נקבו בשמו כמועמד אפשרי לתפקיד ה־רמטכ"ל, הופיע לאחר היעדרות מ־מושכת לבנין הכנסת. באווירה המיו־חדת ששררה, החולפו לחיצות ידיים בינו לבין יצחק רבין ומנחם בגין).

לקראת המאבק

בעוד הליכוד הסתער לתבוע את התפטרות כל הממשלה, חלה הת־פתחות מעניינת בקואליציה. זבולון המר, מצעירי המפד"ל טען כי אי־אפשר שהממשלה לא תישא באח־ריות לצמרת הצבא, אשר כה נכשלה. "אשם המטבח", אמר המר, "הא־ראים כל השרים שהיו חברים ב־ממשלה ואיפשרו את המצב הזה, שהם לא ידעו מה קורה. כפי ש־הצבא יכול לשאת בחילופים בצמרת המסייעים לטהרו ולחזקו — כך גם הממשלה זקוקה לחילופים". אפילו בליע היה הד להאשמות הפנימיות. "השרים אשר כיהנו לפני יום הכי־פורים", התריס ח"כ הלל וידל גם כלפי שר התיירות משה קול, "אח־ראים לדברים אשר נכללים בדו"ח".

אך העיקר היה בסיעת המערך. תוך זמן קצר התארגנו היונים לפעו־לה. יוסי שריד, אברהם זילברברג וצבי גרשוני, דרשו ממשה ברעם להבטיח מראש כי תתקיים ישיבת סיעה, אשר תקדים את הדיון שייע־רך במליאת הכנסת לפי דרישת ה־ליכוד. בצורה זו הבהירו כי ימתינו כמה ימים עד אשר ראש הממשלה תחליט כיצד היא מבקשת להוציא את עקרון האחריות המיניסטריאלית. הם גם שלחו אליה תשדורת: אם לא תמצא סידור "אלגנטי" לבעית דיין עלולה הממשלה ליפול. יהיה מרד של יושבי הספסלים האחוריים. רבין, יריב, פנחס ספיר, יגאל אלון וחיים בר־לב לא יצאו להגנתה, אם תחליט כי דיין יישאר שר הבטחון. "הממשלה הזאת עלולה ליפול ב־שבוע הבא", הזהירו יריביו של דיין את גולדה מאיר. כדי להעניק אמי־נות לאיום עלה בידי אהרון ידלין, משה ברעם ויוסי שריד לשכנע את פנחס ספיר לבטל את נסיעתו לחו"ל ולהישאר בארץ בימי המאבק.

אך אנשי רפ"י השיבו בהתאר־גנות נגדית. דיין, שמעון פרס, מר־דכי בן־פורת, שאול בן־שמחון וכמה [illegible] יושב ראש הכנסת לשתי שיחות מושכות. הם דנו בהתפתחויות. ב־עיקר התעניינו לדעת מה תכניותיו של דיין. כאשר הסתיימה השיחה התרשמו כי אין בכוונתו של שר ה־בטחון לפרוש. להיפך, הוא מרוצה מאד מן הדו"ח. "עכשיו זה מאבק פוליטי", הסבירו המשתתפים בפגי־שה, "אם אחדות העבודה, מפ"ם וחלק ממפא"י רוצים במאבק — יהיה מאבק. זה לא עניין של מחדל או לא מחדל, זה עניין של יחסי כוחות".

הירקון כתעלת ביוב (א')

מחיר הפרחת השממה

למיטרד הבריאותי לא יכול להימצא פתרון מהיר

מאת יהודית וינקלר

הירקון מסרב למות ולרדת מהבמ־תרות אף כי מבחינה ביולוגית הוא חשוב כמת. בקביעות, כמעט מדי שנה, הוא חוזר ומעלה גלי צחנה, הופך את חייהם של היושבים לאו־רך אפיקו לבלתי־נסבלים ומעורר מתרדמתם שורה של מוסדות מוניצי־פליים וממשלתיים המזדרזים לחקור ולהבטיח "פעולה מיידית" לחיסול ה־מיטרד. בימים אלה חוגגת צחנת ה־ירקון את יום הולדתה ה־20. גם הפעם, כבעבר, נראה, כאילו מדובר בהתמודדות האדם עם אסון טבע ולא עם תוצאות מחוייבות המציאות של מעשה ידיו.

ב־15 באוקטובר 1953 מינה שר החקלאות ועדת מומחים לבחון את ההשפעה של העברת כמויות המים

מקורות הירקון ליד מצודת אנטיפטרוס — כאשר זרמו בהם מים חיים

מהירקון על המצב הבריאותי וה־חברתי של האוכלוסיה המתגוררת בסמוך לו ולקבוע את כמות המים המכסימלית שמותר יהיה להוציא מ־מקורות הירקון ומתוכו, מבלי לג־רום נזק לאוכלוסיה. הצורך בעריכ־ת בדיקה זו התעורר לנוכח תכנית הירקון נגב של הובלת מי מעיינות ראש־העין לדרום הארץ. אותה תקו־פה הלך התגבש שלב ראשון של תכנית הירקון הנגב. כ־100 מיליון מעיק מים לשנה שהיוותה כמחצית כמות הזרימה בירקון, תוכננה להע־ברה לנגב. 50 מיליון מעיק נועדו לאספקת מים לתל־אביב וסביבתה. הזרימה השנתית בירקון היותה ב־סביבות 200־280 מיליון מעיק ב־שנה. רק כ־15 מיליון מעיק שימ־שו את השטחים החקלאיים לאורך הנהר וסביבתו.

הפרת שווי המשקל

שעה שוועדת המומחים ישבה על מדוכת השאלה כיצד תשפיע הטיית המים מהנהר על חייו וחיי היושבים סביבו, נשארו אופציות פתוחות ל־הצלתו. אולם ע"פ התפישה שהיתה מקובלת בשנות ה־50, עמדה הפר־חת השממה בדרגת עדיפות עליונה. [illegible] אף על פי כן ראו המומחים [illegible] הסכנה בבירור. מתוך העדויות שנאספו על ידם

הובהר מעל כל ספק, כי כמות ה־שפכים המוזרמים לירקון מזהמים את מימיו במידה כזו שכל תוספת של מי שופכין לירקון או כל שאיבה של מים נקיים ממנו עלולים להפר את שווי המשקל, להרע את איכותם במידה המוחה ולהפוך את הנהר ל־מיפגע ציבורי. לא נעלמה מעיניהם העובדה כי הקטע בין שבע טחנות לשפת הים משמש לשיט, חינוך־ימי, ספורט דייג, וכי בשטח שיפו־טה של תל־אביב ניטעה חורשה ה־משמשת לנופש "למספר רב של תושבים". כבר אז היו ידועות ה־תכניות לנטיעת רצועת ירק לאורך גדות הירקון להעשרת נוף הסביבה.

על יסוד הממצאים הנ"ל הזהירו המומחים, כי "בתנאים הקיימים" — ויש לזכור כי המדובר בשנת 1953 — "זיהום מי הירקון על־ידי שפכים ופסולת תעשייתית וכל הפחתה מהז־רימה הנורמלית של הירקון יביאו בהכרח להרעת איכותם של המים בנהר; למפגעים סניטריים כמו הפ־צת ריחות רעים, ריבוי זבובים וכו'". עם הגשמת תכניות של ניצול מי הירקון יהפוך למעשה הירקון לתע־לת שופכין שתסכן את בריאותה של האוכלוסיה בייחוד לאורך החלק ה־תחתון של הנהר".

עוד קבעו כי "ביחד עם זה יתבטל ערכו של הירקון כאלמנט בנוף של הסביבה ותתבטל האפשרות להשת־מש בו לצרכי שיט ספורט דיג ונו־פש. לא מן הנמנע הוא — קבעו — שכל הנטיעות לאורך גדותיו של הירקון יפגעו ותתבטל גם האפשרות להשקות את השטחים הגינוניים כיום ממימיו".

עירעור משק המים

המומחים הזהירו מהורדת מיפלס הנהר וכתוצאה ממנו לערעור משק המים התת־קרקעיים באיזור. [illegible] במקביל ולפני הפעלתם של מת־קני השאיבה לנגב ולתל־אביב, ד־

יחד עם זה לאסור הזרמת מי־שופ־כין לירקון מטתקני ביוב חדשים של שטחי מגורים או של מפעלים תע־שייתיים ברודים. כדי לקיים את ה־נהר חי המליצו להקצות 15 מיליון מעיק מים בשנה להזרמה באפיקו. ולנקוט במספר פעולות על מנת לש־מור על מיפלס הנהר.

בסוף שנות ה־50 הפך הירקון ל־תעלת ביוב פתוחה. זרמו בו רק שפכים, גלי־צחנה הגיעו לאיזורים נרחבים בתל־אביב וברמת־גן. ב־אותה תקופה התארגנו ערים בגוש־דן והקימו איגוד לסילוק שפכים ו־שחררו את הנהר מחלק גדול של ה־זיהומים שנגרמו על־ידי חברות ה־איגוד. אולם ערים וישובים חקלאיים השוכנים במעלה הירקון לא נכללו באיגוד, לא אולצו לנקוט בפעולות שימנעו את הזרמת השפכים מתחו־מם לנהר, אם במישרין ואם דרך הואדיות הנוזלים קטנים יותר; כך שהנהר חזר והזדהם במידה גמורה מבלי שננקטו פעולות משמעותיות להצלתו.

בצפון מזרח כלולים בין ישובים אלה הוד השרון, כפר־סבא, רמת־השרון, וראש־העין ויתכן, כי שפכי קלקיליה מגיעים אף הם בזרימה דרך הואדיות המתנקזות מזרחה לים. בדרום מזרח המדבר בלוד, רמלה, נמל התעופה לוד, אור־יהודה, קרית אונו ובכלל זה מפעלי תעשיה, בתי חולים. מישובים רבים אזורים. עם גידול אוכלוסית הישובים האלה, גד־לו כמויות השפכים ואיכותם הורעה בשל ריבוי מפעלי תעשיה שקמו בתחומם. העומס האורגני הכלול ב־שפכים הזורמים עתה לירקון הופ־כים את הנהר לא רק לתעלת־ביוב פתוחה כי אם גם למקור של מיט־רדים אירקץ. לאורך אפיק הנהר מצויים שטחים חקלאיים נרחבים שהושקו בעבר במי־הנהר, בטרם הוסר לנגב.

בקירבת [illegible] לאיסוף השפכים המגיעים מהירקון העליון ונשאבים על־ידי החקלאים להשקיה אף כי איכותם גרועה מ־7—8 מתקן המותר למטרה זו. ב־עונות ההשקייה, בדרך־כלל מחו־דש אפריל ועד נובמבר, החקלאים מנ־צלים את חלק הארי מהכמות, ו־שחברת "מקורות" מוסיפה מים מ־ראש העין להגדלת הכמות לפי צורך. בעונת הגשמים, עת קטנה שאיבה החקלאית והגשמים מע־לים את מיפלס הנחל, השפכים זור־מים באפיק ומגיעים לים.

גם עיריית פתח־תקוה נקטה פעולה שנועדה למנוע זרימת ה־שפכים בירקון: היא היטתה את ה־שפכים הזורמים בנחל שילה למו־בל הביוב של איגוד ערי דן. שפ־כים אלה כוללים בחורף את הביוב מ־ראש העין וחלק קטן משפכי מפע־לים תעשייתיים מאזור סגולה (פ־תח־תקווה). איגוד ערי דן לביוב ה־קים מיתקן לקליטת השפכים מנחל אילון ליד רחוב עמק הברכה. לשם ההטייה מקימים סוללה זמנית הנהרסת מעוצמת הזורמים בחורף בואדי נגר (עיליי). מיד לאחר ה־גשמים ובטרם יש סיפק להקים הסוללה מחדש, זורמים השפכים ב־אילון לירקון. כמו כן קיימת ה־זרמה מתמדת באילון דרומית לרחוב עמק־ברכה, מתחת לגשרים ב־דרך השלום, יצחק שדה, רחוב לה גרדיה, דרך ההגנה ורחוב קיבוץ גלויות.

תושבי שיכון בבלי, משכנות החדשות של תל־אביב, חשים בזרימת הביוב באילון לעתים מזומנות באשר הואדי מצוי בתחומם ומתנקז לירקון בסמוך לבתיהם. כמות השפכים הנכנסים לירקון דרך אילון נאמדת ב־30 אלף מעיק ליום.

30 אלף מעיק ליום

במצב זה הצעקה שהתעוררה מספר מפעלים בפתח־תקוה, ו־הוצאו צו סגירה, כאילו הם־הם מקור הזיהום והצחנה בירקון, נראית יותר מאבסורדית. אליהו שפי יו"ר איגוד ערי דן לביוב, וגם המים מנגנם קנטור מאותרים כי במצב הנתון, חיפוש אשמים הוא ביזבוז זמן וכוחות בכיוון הלא נכון. יש להשלים עם עובדה קיימת: הירקון משמש כתעלת ביוב מוכרת לעשרות ישובים ומפעלים, וכי מניעת מפגע האוויר, ההרכב הביולוגי המיוחד הנוצר במקורות ביוב וה־כל סיכוי להזרים באפיק כמויות מים נקיים בקביעות במקום ה־שפכים הם הבעיות שצריכות לעמוד לדיון.

הישיבות הרחופות שזומנו ב־עקבות גל הצחנה האחרון, ההודעות מטעם משרדי הבריאות והפנים על צעדים שיינקטו, ישיבותיה של ועדת הפנים של הכנסת וכל המהומה שקמה ברשויות המקומיות הנוגעות לנושא, מסיטות את דעת הקהל ו־מסיטים את הדיון מהעיקר לעניינים שוליים.

"לבעיית הצחנה והמיטרד הבריאותי הנגרם כתוצאה מזרימת השפכים בירקון לא יכול להימצא פתרון מהיר".

ההזנחה — פרי שנים רבות של חוסר מעשה והתעלמות מאוכלו־

(הסוף בעמוד 24, טור 3)

מחול השדים

האווירה הנוצרת על־ידי הביקורת על וועדת אגרנט — סכנה לדמוקרטיה

מאת אליהו סלפטר

במכוון או שלא במכוון, מתעלמים יוזמי ההתקפות על ועדת אגר־נט, מפיסקת מפתח בדין וחשבון לגבי שר־הבטחון משה דיין. השאלה היא, אומר הדו"ח "האם על־פי כישו־רים המיוחדים או נסיונו האישי של שר כלשהו — ובמקרה זה שר הביט־חון מר משה דיין, יכול וצריך היה השר להגיע בתחומי אחריותו למס־קנה אחרת, שונה או נוגדת מזו המוצעת לו פה אחד ע"י המומחים המקצועיים שלו". הוועדה מצאה כי לא היה בסמכותה להשיב לשאלה זאת.

אך אין, דומני, ספק שמעבר לרש־לנות בתפקיד או חוסר שיקול דעת — שמהם אכן מטהרת הוועדה את שר הביטחון טיהור מוחלט — זאת השאלה המרכזית לגבי משה דיין. לא אם שר ביטחון אבסטראקטי היה צריך לנהוג כפי שנהג אלא אם איש בעל עבר צבאי כעברו של דיין היה צריך לנהוג כך.

אולם, זאת לא שאלה שוועדת חקי־רה משפטית צריכה או יכולה לענות עליה. ועדה ציבורית או פרלמנטא־רית אולי כן יכלה. אך כולם — ובתוכם אלה שהיום כועסים כל־כך על ועדת אגרנט — דרשו, ובצדק, שתוקם דווקא ועדה משפטית שאינה מושפעת ואינה עוסקת בשיקולים פוליטיים.

כאשר מונתה הוועדה, בהרכב של שני שופטי בית המשפט העליון, מב־קר המדינה ושני רמטכ"לים לשעבר, הידועים בהתרחקותם מפוליטיקה — כולם ברכו על הבחירה והטענה ה־יחידה שהושמעה היתה שהוועדה עובדת אולי יותר מדי לאט, וההמ־לצות יאבדו אולי ממעשיותן.

אך כשהוועדה פירסמה דו"ח חלקי ומסקנותיה היו, כנראה, שונות מאוד ממה שציפו אלה שקיצרה סבלנותם מלהמתין — פרצה סערת ההתקפה לא רק על המסקנות אלא על הוועדה עצמה. ובתוך הסערה נאמרים עתה דברים ונוצרת בציבור אוירה שלא נופלת בחומרתה מחומרת הדברים שנאמרו על הרמטכ"ל — ושהתוצאו־תיהם עלולות להיות הרבה יותר הר־סניות לגבי החיים התקינים במדינה. כי מהתקפות על הוועדה משתמע, לא פחות ולא יותר:

✱ כי חמשת חברי הוועדה, אנשים ישרים וטובים עד פרסום מסקנותי־הם, הופכים לקלי־דעת ובעלי משוא־פנים ברגע שמתברר כי המסקנות לא הולמות שיקולים פוליטיים של קבוצה אחת בציבוריות הישראלית;

✱ כי טוהר המידות של חברי וע־דת חקירה משפטית נקבע לפי הת־אמת דעותיהם לדעות הקולניים שב־קרב קבוצות אלה;

✱ כי [illegible] איש ציבור [illegible] את שמו הטוב כאשר הוא מסכים לשרת בוועדת חקירה בנושא רגיש.

זאת התפתחות מסוכנת ביותר לק־ראת עירעור יסודות הדמוקרטיה ב־מדינה. דיבורים על יום שחור למש־פט בישראל לא מפתיעים אולי מפי מר בן־אהרון. אך זה לא מבטל את הרסניותם, אלא עוזר להסיט את ה־דיון מהדרך הדמוקראטית לבירור "האחריות הפרלמנטארית" — והיא הדרך הפרלמנטארית.

ההגנות, השמצות כלפי הוועדה שהציגה ראי בפני ליקויי המערך הממסדי המינהלי, לא יביאו לתיקון המצב — אלא לשבירת הראי.

יצחק בן־אהרון

ישראלים אחרי המלחמה (ט')

הרופא שחזר

מאת יאיר קוטלר

ד"ר ליאון לוינסקי הוא רופא שחזר לישראל עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים. שנים מספר היה הזוג ארעי בישראל. התלבט לגבי עתי־דו, גם אחרי שנישא לתמר, צברית נאה ותמירה ילידת שעריים, עד שגמלה בו ההכרה — אחרי השתל־מות של שנתיים בקמברידג' — כי מדינתו היא ישראל ואין לה תחליף. סיפורו של הד"ר לוינסקי, מעוזריו של הפרופ' מוריס לוי במחלקה ל־ניתוחי בית־החזה וכלי־הדם בבי־לינסון, חריג — אך גם מעודד — לגבי המגמה המשתרשת אצל רופ־אים, לרבות בוגרי בתי הספר לר־פואה בישראל, לרדת לארצות המ־ערב, בעיקר לארה"ב, כדי "להתע־שר מהר".

ד"ר לוינסקי נולד ב־1940 בדרום־אפריקה לאב יליד פולין ולאם ברי־טית. בהיותו בן 18 עקרה המשפחה ללונדון אחרי מות האב, שהיגר לדרום אפריקה ב־1921, אך לא יכל לשאת באפליה נגד האוכלוסיה ה־שחורה. ליאון סיים את בית־הספר לרפואה שליד מיכללת לונדון ב־1965. אחותו עלתה לישראל ב־1963, נישאה לרופא יוצא עיראק. הזוג התיישב באילת. אחיו, רופא ילדים נשוי לגויה, לא הצליח להקלט בישראל ב־1971. שלוש שנים קודם לכן (ב־1960) בא ליאון לביקור של שלושה חודשים, היה בקיבוץ הסוללים, נתרשם עמוקות. החליט בליבו: ישראל תהיה מולדתי. חל־פו שנים. שוב חזר ליאון לישראל, הפעם לטכס חתונת אחותו. בחגיגה הוא מתוודע לתמר היפה. ב־1966 נישאו תמר וליאון בלונדון. כעבור שנתיים (ב־1968) חזר הזוג לוינ־סקי לישראל עם בתם הבכירה אי־לנה, ילידת בריטניה הגדולה. אחרי שישה חודשי עבודה במחלקה הפנ־ימית של תל־השומר נקלט הד"ר ל־וינסקי בבילינסון אצל מנתח הלב הנודע הפרופ' לוי.

מבוך כלכלי

ארבע שנים עמל הד"ר לוינסקי על התמחותו במחלקתו של הפרופ' לוי. נולדה הבת השניה, שרון. מצ־בם הכלכלי של הזוג לוינסקי לא היה משופר, בלשון המעטה. בינו־אר 1972 החליטו תמר וליאון לשוב לאנגליה כדי לחלץ עצמם ממבוך כלכלי, למצוא פתרון לחובות מעי־קים. משכורתו של הד"ר לוינסקי בבילינסון הסתכמה ערב שובו לאנ־גליה בכ־1400 ל"י נטו הכל מכל כל, לרבות התורנויות המייגעות. כדי להגיע לשכר נטו כזה נאלץ הד"ר לוינסקי לחטוף חלטורות, כרוב ע־מיתיו הרופאים הצעירים בישראל, במוסדות לחולי־נפש, במושב־זק־נים, במגן־דוד אדום. בחופשתו ה־שנתית הרחיק עד אילת כדי להוסיף על שכרו. במקום להתמסר לקריירה שלו היה הד"ר לוינסקי מוטרד ללא הרף בבעיות כלכליות, בהשגת ע־בודות צדדיות, ברדיפה אחרי חל־טורות.

החליט הזוג לוינסקי לצאת לאנ־גליה לחמש שנים "להשתלמות" — מילת הקסם שמשמיעים יורדים־בכוח ערב צאתם מישראל, אך גם כדי להרוויח יותר, להתבסס כל־כלית. הד"ר לוינסקי נתקבל במח־לקת החזה בבית־החולים של קמ־ברידג'. משכורתו החודשית נקבעה ל־240 ליש"ט. הד"ר לוינסקי כבר לא נזקק לחלטורות. התמורה הס־פיקה לכל הוצאותיו. הוא אף הצ־ליח לשלוח לישראל בכל חודש כ־25 ליש"ט על חשבון חובות שהו־תיר מאחוריו. גם רעייתו תמר, ש־בישראל סייעה בכלכלת המשפחה אחרי שהשתלמה בקורס מורה ב־קוסמטיקה, היתה עקרת־בית לכל דבר, שניצלה את שעות הפנאי הר־בות שעמדו לרשותה לביקורים ב־אתרי תיירות מובהקים, בשוקי לונ־דון, בגלריות, בחנויות למסחר בעתי־קות.

הד"ר לוינסקי מצא סיפוק רב ב־עבודתו־השתלמותו הרפואית בקמ־ברידג'. הוא חש התקדמות יותר מהירה מאשר בבילינסון בהיות ה־מוסד הבריטי פחות עמוס ברופאים־משתלמים, יותר מדולל. במחלקתו בבילינסון 20 עד 25 מיטות, אך בקמברידג' 40־45, ששרתו אוכלוסיה של שני חצי מליון נפש — כמעט כמספר תושבי ישראל. נכון כי עבד קשה ולא מצא אפילו שעה פנויה לעיין בעתון, להתעמק בניתוח מד־עי — אך הפסדו יצא בשכרו ה־חומרי הרוחני.

תמר וליאון לוינסקי התגוררו ב־בית־החולים בשנתם הראשונה ב־דירה מרווחת ומרוהטת כדבעי — שלושה חדרים תמורת 30 ליש"ט ב־חודש. כעבור שנה העתיקו מגוריהם לעיירה עצמה. הרשו לעצמם גם ר־כישת מכונית, עריכת טיולים, בילו־יים בחוץ, קניות. הד"ר לוינסקי לא נזקק לאש"ל או הוצאות אחזקה למכוניתו. שכרו הספיק לכל. בקמ־ברידג' — נזכרת תמר — חי הזוג "פי שניים" יותר טוב מאשר ביש־ראל. היה להם טוב והחליטו להגדיל את המשפחה. נולד הילד השלישי — הפעם כבר בן, גדעון.

משפחת לוינסקי התכוונה להשאר בחו"ל חמש שנים, אך פרצה מלח־מת יום הכיפורים. ליאון חיפש פרו־טקציה באל־על, ביקש לחזור מייד. הוא לא היה שקט. חבריו נלחמים בישראל, אולי חלילה נהרגים, והוא יושב לבטח בקמברידג' השלווה ו־הרחוקה במחיצתם של עשרות — אם לא מאות — ישראלים יורדים ואחרים, מדענים ומשתלמים שהזמן לא אץ להם. עמיתיו הבריטים הת־ייחסו אליו כאל זר — קודם כל ישראלי ואחר כך דרום־אפריקאי. הוא לא יכל — גם לא רצה — להימלט מזהותו הישראלית־יהודית.

ביום השלישי למלחמה נחת בלוד ב־4 לפנות בוקר, התייצב בבילינ־סון. בפרוזדור נתקל בפרופ' מוריס לוי, ששמח לקלוט אותו מחדש ב־מחלקתו, שהיתה כבר עמוסה ב־פצועי־חזה צעירים, חיילי צה"ל ש־הובאו מהחזיתות. את קמברידג' נטש ללא רשות הממונים עליו. הוא הש־איר פתק במשרד: נוסע לישראל... אחרי הפסקת האש נאלץ לחזור לבריטניה כדי לעמוד בהתחייבות החוזית שלו. רעייתו תמר ושלושת ילדיו חזרו לישראל לישיבת קבע בסוף 1973. הוא עצמו חזר סופית לבילינסון לפני כמה שבועות.

למה חזרו תמר וליאון לישראל?

תמר: היה לי מזל שנישאתי לאחד הרוצה לחיות בישראל. נכון כי באנגליה היה נהדר, נחמד, נעים, נוח וקל — אך קמברידג' אינה יש־ראל. זה לא אותו דבר. אני מוש־רשת בישראל. כל משפחתי כאן. משפחתי היתה פעילה באצ"ל, ב־לח"י. סבתי משעריים היתה טרו־ריסטית ידועה בארגון הצבאי ל־ישראל. אני חלק מישראל.

ליאון: תמיד התכוונתי לחיות בישראל. אני לא דתי, אך באנג־ליה — או בכל מקום אחר בעו־לם — נטמעים לאט לאט, הופכים לנוצרים. חששתי לעתיד ילדי. אני

ד"ר ליאון לוינסקי

מרגיש קשר חזק לעם היהודי בגלל ההיסטוריה שלנו למרות שאני א־תיאיסט.

תמר: באנגליה שכחתי מלים ב־עברית. נבהלתי מעצמי. נכנסתי ל־דכאון. התחברנו לישראלים בקמב־רידג'. כאלה לא חסרים שם. היו מדענים שחששו לחזור לארץ. צב־רים. הבטיחו לקלוט אותם בתום ההשתלמות, אך בינתיים באו הדר־סים. הם קפצו לצברים, תפסו את מקומותיהם.

ליאון: אני אוהב את ישראל. כאן יותר נעים מבחינה חברתית מ־אשר באנגליה. מזג האוויר יותר נוח. השמש נהדרת. אנו מצליחים לבלות יפה גם בלי כסף. יש חברים.

תמר: מה קורה היום בישראל? אחי בן ה־27 ניצל ממוות במלח־מה. היה במילואים באוגדה של אריק שרון. נשוי. רוצה לצאת להתפרפר בחו"ל, להתפרק. הוי־ הורי כפירה. לפני המלחמה לא חשב על חו"ל, התמסר לעבודתו במס־שלה במחשבים. הוא אקדמאי.

ליאון: הממשלה הקיימת רעה מאד. היו צריכים להתפטר, בעיקר משה דיין. למה אין לו כבוד עצ־מי? למה גולדה לא מתפטרת? אין לי אמון בממשלה הזאת.

תמר: ב־1969 הצבעתי בעד ה־מערך. בבחירות האחרונות הייתי באנגליה. אם יהיו בחירות חדשות אצביע בעד שולמית אלוני, או בעד תנועות המחאה. אולי אחרי שדור המדבר — המנהיגים הזקנים של־נו — יגווע לאט לאט יהיה יותר טוב בישראל.

✱

כך הם דיברו — תמר וליאון — ערב שלם בשיחה שניהלתי עמם בדירתם בשיכון הרופאים בבילינ־סון.

כשיצא ד"ר לוינסקי לאנגליה ב־ינואר 1972 מכר את מכוניתו, ש־היתה פטורה ממסים. חדשה אינו יכול להרשות לעצמו, כי כבר יחו־יב במיסוי מלא. איך יוכל להחזיק רכב פרטי במשכורת החדשית נטו של 1600 או 1700 ל"י, כולל תור־ניות?

כדי לא לחרוג מן התקציב ה־חדשי עורכת תמר את קניותיה בשוק פתח־תקוה. את בנה בן ה־שנתיים היא חייבת ליטול עמה. היא חוזרת מהשוק רצוצה. שני סלים עמוסים בידיה ובנה הפעוט מתחת לזרועה. כתפיה מאובנות. בשיכון הרופאים יש זרים המחליפים אותה בטעות כעוזרת־בית ולא כאשת רו־פא בראותם אותה בשובה מן הקנ־יות עמוסה לעייפה.

דירתם עירומה. כמעט שאין רהי־טים. בית־החולים מנכה 80 ל"י שכר דירה בחודש, אך בקרוב יוכפל ה־תשלום. בתום שלוש שנות מגורים ייאלצו לפנות את הדירה. עד אז ודאי יצליחו להסתדר בכוחות עצמם באמצעות עזרה מאמו של ליאון, בעלת חנות בבריטון, והלוואה, חביבה מקופת חולים.

תמר וליאון אינם מתאוננים. הם מאושרים שחזרו לישראל. אין תח־ליף בשביל תמר לביקור אצל מש־פחתה בשעריים. קמברידג' אינה יכולה לבוא במקום זאת.

אומר ליאון: בישראל הקרקע מר־צקת מתחת לרגלי. בכל מקום אחר הרגשתי שאני זר.

אומרת תמר: בקמברידג' נהנינו מרווחה כלכלית, אך בישראל אנו מאושרים. זאת ארצנו.

תמר לוינסקי

פתחי את התקופה האמריקאית במטבח

מקרר Westinghouse 17.2 קוב נטו

תוצרת ארה"ב

עתה גם בישראל!

✱ FROST FREE — המקרר חופשי מכפור

✱ תא הקפאה ענק

✱ עיצוב מרשים ומהודר

✱ 3 צבעים לבחירה — לבן, אבוקדו או זהוב

✱ להשיג בכל סניפי אלקטרה ובחנויות החשמל המובחרות

הספקה מהירה

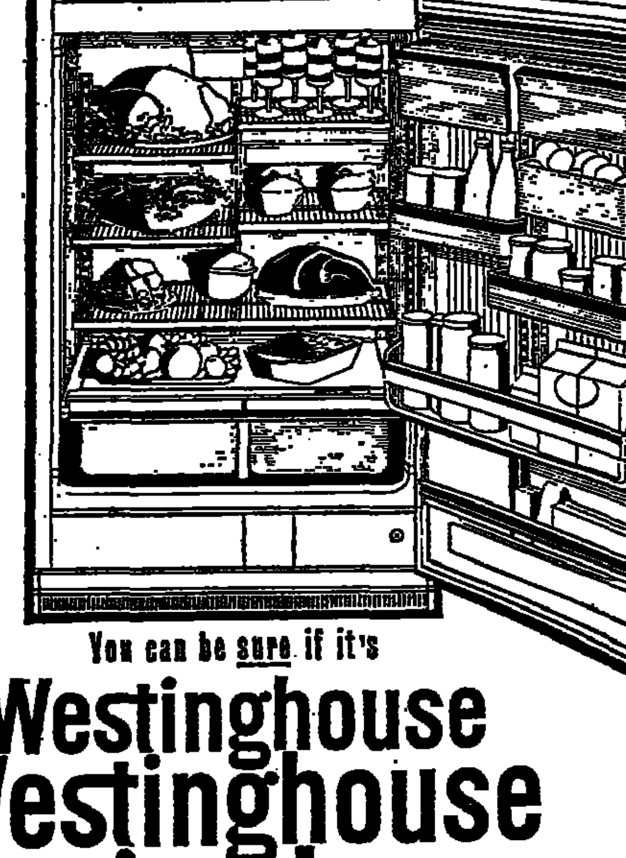

You can be sure if it's

Westinghouse

Westinghouse

Westinghouse

Westinghouse

שרות נאמן אלקטרה שעומד במבחן

הפסח היקר ביותר

100 לירות ליחיד לליל הסדר

באת **אלעזר לוין**

...רים הארוכים שנראו השבוע ...ירות הבזק, הרהיטים והכתבות, ...בישים עצומי־התנועה בברכי הד־ ...ת הצירים, עשרות השליחים ...ם סלי־שי לחג, הנראים בכל ...ה — מעידים כי הכסף מצוי ...ישראלים רבים, לכרוה הב־ ..., הבלוה ההכולים. הכסף שנצ־ ...הבכוסלה החזור, בכפם כולו, ...ביר, בעיקר על ידי בסירת עבר ...והוכנות בתחתיות במיליאר־ ...לירות. אך בכבקביל בולטת ...רה כשהרת כל המחירים, עד ...כך שברור כי זהו הפסח היקר ...ר שהיה בארץ כעולם.

...יורי מוצרי מזון בסיסיים רבים ...לו בינואר ב־50 עד 60 אחוז, ...תאה מכך, מחיריהם בפסח תש־ ...גבוהים באותו שיעור לעומת ...תקד. אך הנה עובדה מציינת: ...ד הלחם לכל סוגיו הועלה ב־50% ... אולם מחיר המצות הועלה ...ב־4 לירות להבילה בת ...ים ותצי קילו. בשיעור דומה, ...לכפליים, התייקר קמח מצה. ...אלו הם מוצרים עצמיים בש־ ...הפסח. לגבי משפחה בת שלו־ ...ארבעה ילדים, בהשבצעות הדבר ...הוצאה נוספת של כ־15 לירות, ...ת אשתקד, על שני פריטים ...בלבד.

...בשלה הודיעה על מבצעי הוז־ ...כיוהדים של בשר קפוא ועוף. ...שגם לאחר הוזלות אלו, הכ־ ...ם גבוהים מאוד לעומת אשתקד. ...יחי השבוע את המחירים בש־ ...ם, לאלו שנרשמו בסקר של אי־ ...הצרכנים שנערך בשבוע שלפני ...אשתקד. הנה כמה מן המסק־ ...: בשר קפוא צלעות עלה אש־ ...ערב החג, בין 11.50 ל־12.50 ...לקילו — והשבוע מחירו (לאחר ...ה הוזכנית) 17 לירות לקילו.

...קפוא כתף, המבוקש מאוד ...יוה ערב החג, עלה לפני שנה ...ד 13.50 לירות לקילו, השבוע ...לירות לקילו — התייקרות של ...40 לירות כבצע ההוזלה. כבד ...: התייקר מ־9.75 ל־13.50 לירות ... — כאן אין מבצע הוזלה — ...שבאיטליזים רבים גובים בעזר ...לירות לקילו — כמעט פי שניים ...היד אשתקד.

מבצעי הוזלה

...זבה משווקת כמה מאות טונות ...קפוא (שאגב, אין להם ב־ ...גדול) במחיר 8.90 ל״י לקילו. ...עקרות בית וצרכנים, נראה ...כמציאה, שהרי מחיר העוף ...נע השבוע סביב 11 לירות ...ו. כעסים זוכרים, כי בזיוק ...שנה שיווקה המבשלה עוף ...ב־5 לירות לקילו, ועוף טרי ...בין 6.20 ל־6.60 לירות ל־ ...ההתייקרות בשני סוגי העוף ...מרות שהמבשלה לא הודיעה ...הוזלות מחירים רשמית — נגעה ...80 אחוז!

...ה הדג נמכר בפסח תשל״ד ב־ ...עד 10 לירות בשווקים, וב־ ...לירות בסופרמרקטים. מחירים ...נשמעים היום כאגדה יפה, שכן ...הזה נמכר השבוע ב־15 לירות ...ים וב־17 עד 17.80 ל״י ב־

הקרפיונים עלו בשנה שעברה 3.50 ל״י הק״ג — והשנה 5.90 ל״י הק״ג

סופרמרקטים, משמע התייקרות של 50 אחוז. המחיר במכרים עלה רק ב־40 אחוז, מ־4.30 ל־5.90 לירות לקילו חי. מסקנה: חלק מההתייק־ רות נובע מגידול רווחי המתווכים, החל מספקי הארגזים ברמפות של השוק הסיטוני וכלה בבעלי האיטלי־ זים.

כמה מצרכים מקובלים כמבוק־ שים ביותר ערב פסח, וכדאי לשים לב במיוחד למחיריהם. למשל, קר־ פיונים, מאכל מקובל ומסורתי לליל הסדר, עלו אשתקד 3.50 לירות ל־ קילו ועוד 30 אגורות ניקוי: הש־ בוע המחיר 5.90 ל״י לקילו, ועוד 60 אגורות ניקוי. בסך הכל קפץ המחיר ב־71 אחוזים!

בני עדות המזרח צורכים כמו־ יות גדולות של בשר כבש טרי, מ־ שום שלפי מסורתם, יש לאכול בליל הסדר זרוע של כבש. אשתקד היה מחיר הכבש הטרי כ־20 לירות ל־ קילו. השנה המחיר „הרשמי" נע ב־ סביבות 30 לירות לקילו, אך יש הדורשים גם 33 עד 35 לירות לקי־ לו. בעלי האיטליזים יודעים יפה, כי כל שרגיל לאכול כבש מטעמי מסורת, לא יוותר על המנהג גם אם המחיר עלה — והם מנצלים זאת. תקנה עתיקה שתיקנו רבנים בגולה אומרת, כי אין קונים דבר אף ל־ צרכי מצוה, אם המוכר מנצל את הביקוש ומפקיע מחיר. חסרונו של האומץ לתקן היום תקנה כזו, מור־ גש מאוד בשווקים.

מצרך מזון אחר המבוקש מאוד בפסח הוא תפוחי־אדמה. יש הקו־ נים ארגזים שלמים לצריכת משפ־ חותיהם. אשתקד נמכרו התפודים לצרכן ב־80 עד 100 אגורות לקי־ לו. השנה נע המחיר ברוב החנוי־ יות בין 1.40 ל־1.50 ל״י, וצר־ כנים טוענים כי האיכות ירדה. מ־ חירי הבצל, ממנו מכינים כמויות גדולות של חמיצה בימים אלו, קפץ מ־70—90 אגורות ל־1.50 עד 2 לי־ רות לקילו. נחמה פורתא היא, שי־ רקות אחרים המבוקשים לליל הסדר ולחג, כגון חסה מוארכת (למרור) חזרת וקישואים, התייקרו רק במי־ דה מועטה לעומת פסח אשתקד.

מצב מחור נוצר בשוקי ירקות ופירות. האספקה שוטפת — לחקל־ אים מגיע צל״ש על הצע מוגבר, למרות קשיי תקופת החרום — אולם המחירים גבוהים במידה ניכרת ל־ עומת אשתקד. נראה שהדבר נובע מגידול הביקוש. רק עגבניות זולות היום מבפסח של שנה שעברה — בערך 3 לירות לקילו בשווקים ה־ פתוחים, לעומת כ־4 לירות לקילו אשתקד. במחירי הירקות העיקריים האחרים, כגון כרובית, גזר, בצל ופלפל ירוק, חלה עליה ממוצעת של 50 אחוז לערך. אגב, מחיר הפלפל הירוק השיג השבוע „שיא היסטורי": הוא בצד בכמויות מצומצמות ונמ־ כר ב־6 לירות לקילו בשוק וב־8 לירות לקילו בחנויות פרטיות.

בשעת כתיבת דברים אלו עדיין לא ברור מה תהיה רמת מחירי ה־ פירות ערב החג, כי עיקר הביקוש מתרכז (במיוחד השנה, בשל סוף השבוע הארוך) ביומיים האחרונים של השבוע. במחצית הראשונה של השבוע היתה רמת מחירי הפירות הזה לזו שבשבועות קודמים, אם כי גבוהה במקצת ממחירי השבוע שלפני פסח אשתקד.

כלי בית ושירותים

מצרכים ושירותים אחרים לפסח יקרו אף הם. במחירי הגדות, הד־ מצויות השנה בשוק במבחר גדול ומגוון, חלה עליה ממוצעת של כ־ 20 אחוז, הנובעת בעיקר מהתייק־ רות הנייר. ההגדה הזולה ביותר בשוק עולה כיום כ־10 לירות, והג־ דות נאות עולות בין 16 ל־22 לי־ רות. יינות ומשקים אלכוהוליים יק־ רו ב־30 אחוז בממוצע. למשל, יין ישן נושן, עולה כ־3.90 ל״י לבק־ בוק קטן (65 סי״ל) לעומת כ־3 לי־ רות אשתקד. ברנדי „777" מחירו כיום כ־19 לירות לבקבוק גדול (75 סי״ל), לעומת 15 לירות אש־ תקד.

רבים קנו כלי מטבח ומפות חד־ שות לחג, וגם כאן עליית מחירים ניכרת. לדוגמא סט 18 צלחות של מפעל מקומי בצל שם טוב עלה אשתקד כ־90 לירות, והשנה כ־120 עד 125 לירות. מפת טרילין לבנה התייקרה מ־40 ל־65 לירות. מפת אריג פשוטה התייקרה בשיעור דו־ מה, מ־10 ל־16 לירות. דטרגנטים לניקוי הבית עולים השנה קרוב לפי שניים מאשתקד. „לעשות פסח" פירושו בישראל של תשל״ד הוצאה של מאות רבות של לירות.

יש המבקשים לפרוק מעליהם את עול הדאגה לנקיון הבית ולהכנת סעודה לליל הסדר. הם נוסעים לש־ בוע החג, או לפחות ליום הראשון, לבית הבראה או למלון. בכוח ה־ משבר בבלתאות מגלים השנה מ־ לונאים איפוק, המחירים כמעט לא עלו השנה לעומת אשתקד. יום לי־ חיד עולה במלון של ארבעה כוכבים כסביב 80 לירות (ועוד עירות ומ־ סים). מצד אחר, הביקוש הגבוה ל־ בלות את ליל הסדר במלון או ב־ אולם ציבורי, העלה את המחירים כמעט עד לרמה דמיונית: המלו־ נות הטעולמים דורשים, וגם מקבלים מאלפי משפחות, בין 80 ל־100 לי־ רות ליחיד לליל הסדר — פי שניים מהמחיר לפני שנתיים. יש לז־ כור כי התמורה שנותן האולם בעד מחיר גבוה זה היא ארוחה אחת, טובה מן הסתם, ושירותו של חזן. האם גם החזנים הכפילו את שכר זמרתם השנה?

חולצה משובצת של פייר דה פול

אופנת שנות ה־30

מאת **חולדה ליברנומה**
סופרת „הארץ" באיטליה

פירנצה

115 מפעלים לבגדי נשים ברמת בוטיק, השתתפו השנה בתצוגה ה־ 48 שנערכה בסוף מרס (25 — 28) בארמון פיטי שבפירנצה. בין ה־ משתתפים שמות מפורסמים: רוד בארוטה, דא כמרינו היהודיה בת ונציה, הרוזן פוצ'י פראגאמו מ־ פירנצה, אבאגולף ממילאנו, גליצ־ נא ואנטונאלי מרומא.

למרות ההבדלים הניכרים בין ה־ תצוגות השונות ניתן לומר שהקו המנחה בקו הוא השפעת אופנת שנות השלושים המאוחרות. העול־ צות, האפודות, המעילים השמלות רפויים, המותן מאורך, הכיסים נמו־ כים. החצאית מכסה את הברכיים באורך מידי ומכסי (לערב). החצאית בצורת עמעם רחב או צר, בקפלים עמוקים לפנים, או בסגנון מעטפה עם כפתורים גדולים באמצע או בצד (גליצינא). מקום כבוד גם ה־ פעם לשמלת הכותנה בכפתורים ל־ כל אורכה או עד לעשרה ס״מ מ־ תחת לתגורה. שמלות ערב באופנת הכותנת גם הן תופסות מקום חשוב בעיקר באופנת פראגאמו, מהיפות שהוצגו השנה.

הצבעים השנה קצת עצובים. הר־ בה שחור (פראגאמו) לבן־כסף (לוכס ספורט — אופנאית במפעל זה היא גבאצילא, פנמאנה מיש־ ראל), שחור־לבן, שחור־כסף, הרבה אפור, שוב חום על גווניו השונים ובעיקר צבע חלודה (גאליצינא וכל הארוגים), כחול־אפור וכחול־תרסי־ נה (כאמרינו), הרבה ירוק־עשב ופה ושם מעט אדום כהה, הדוד והרגיל בשנים האחרונות פה ושם סגול.

המכנסים הארוכים נעלמו כמעט כליל מהצגתו של פוצ'י מפירנצה להתאים את האופנה לצבע (מכנסיים קצרים או ארוכים וחצאית מותאמת — לצרכי רכיבה על אופניים) לא זכו להצלחה רבה. להפך, הרשתני הנעליים שהציגו בשולי התצוגות העיקריות הציגו נעליים שעקביהן 10 ס״מ שוודאי אינן נוחות להליכה ממושכת כפי שדורשות תקנות הג־ בלות השימוש ברכב שהונהג באיי־ טליה. אך רוב האופנאים העדיפו נעליים נוחות יותר (עקב 5—6 ס״מ) להשלמת שמלות הכותנת והקומ־ פוזא.

הארנקים, אפילו הם גדולים, הם ארנקי מעטפה. מוחזקים מתחת ל־ זרוע. השימוש בכפפות רחב ורבות מהן מקושטות בסיכות ובסטראס. כובעי גארבו משלימים כמה מהיפות שבתצוגות (למשל פראגאמו). הגר־ ביים כהות, והאיפור מודגש וגם הוא נוטה להיות כהה, התסרוקת המנו־ פחת נעלמה והשער מחובא לגמרי מתחת לצעיפי משי קשורים מאחורי העורף או מתחת לכובעי לבד גדו־ לים.

במרוצת השנים העתיקו רוב בתי האופנה החשובים את רובאטה דה כמרינו והפכו את ראשי תיבות שמם לרעיון מרכזי בדוגמות האריגים, הכפתורים, האבזמים והתכשיטים. פראגאמו משחק הרבה בצורות FF שונות ובגוונים שונים, פאולה דה ויסי PD וכך גם אחרים.

האופנה שנועדה לסתו הבא טובה בעיקר לנשים רזות שגובהן למעלה מבינוני. האריגים מסיבים שונים בשעות הערב. הקוים ספורטיביים (בעיקר צמר רך אך גם משי וסיבים מלאכותיים); שילובים של צמר ו־ עור, צמר ולאמא (בעיקר לשעות ה־ ערב), צמר ומשי, וכן הרבה מאוד טריגים. לבעלת תקציב עשיר, מצי־ עה אסונטה קרומא מעילי פרווה ועור נחש, חליפות עור ועור נחש באות, אפילו לא תמיד על טהרת הקו האלגאנטי.

לוכס ספורט הציע מעיל גשם מ־ ניילון־משי בצבע אפור אבק שריפה שמראהו כחליפה. שלושה בתי אופ־ נה ידועים נעדרו הפעם מפיטי וה־ ציגו ימים אחדים לפני כן במילאנו: מיסוני, אלביני וגנוטן. חסרונם הור־ גש מאוד.

אם לסכם את אופנת פיטי לסתו הבא, יש לומר שלא הושפעה מה־ צבע. להפך, היא מבוססת על שימוש באריגים יקרים ללא הגבלה. היא לוקחת בחשבון שלמרות ההגבלות ניתן יהיה לנסוע במכונית בעיקר בשעות הערב. הקוים ספורטיביים אלגאנטיים והאופנה לבישה מאוד אך אין בה השנה חידושים רבים והיא חוזרת על אופנת ערב מלחמת העולם השניה שכבר ראינו אש־ תקד ומורגש הצורך במלה חדשה באופנה.

קונים רבים באו לחזות בתצוגות פיטי אך אין לדעת לפי שעה אם אומנם נעשו עסקים טובים. דומה שהאמריקאים והגרמנים קנו יפה ל־ מרות שהמחירים השנה גבוהים מ־ אד. לעומת זה ברורה היתה אכזב־ תם של היפנים: אופנת פיטי אינה הולמת את נשי ארצם בגובה הקומה הנוטות להשמין.

לקנות בכל מחיר

עקרות הבית מצטיידות כמו לקראת מצור

מאת **לאה פורת**

בשוק הכרמל התהכבו זו בזו עק־ רות בית עמוסות סלים, בסופרמר־ קטים השתרכו תורים ארוכים עד שעות הערב המאוחרות, בחנויות ה־ ממתקים המעדנים הכינו ללא ל־ אות סלי שי הגירות מתנה. אלה המראות שנגלו בשבוע של ערב פסח תשל״ד — חרף מצב הכתנות והמתח חרף עליות המחירים.

אך יש אומרים, לא חרף אלא בגלל המצב. כך או כך, הלהיטות לקניות שהתחילה לפני מספר שבו־ עות הגיעה לשיא בשבוע זה כש־ נושא הקניות העיקרי הוא מזון. מה שמוכיח באמת שהעסקים כרגיל.

כרגיל, מלאו אסמינו ומקררינו בשפע של מזון, ויש מקרים שחלק משפע זה יעבור אל פחי האשפה, אחרי־החג.

עקרות הבית התנהגו כאילו זה מובן מאליו שלקראת החג יש להצ־ טייד כמו לקראת מצור ואם יש צו־ רך מחכים בתור ואם דורשים — משלמים יותר. לעומתן היו הסוחרים והיצרנים מופתעים (אך גם מרו־ צים) ולמראה התכונה הרבה, שאלו בתמימות: מה זה, בחג אוכלים יותר? אוכלים יותר או לא אוכ־ לים יותר, עובדה היא שקנו יותר הסוחרים שרק לפני חודשיים שלו־ שה בשאדו עם הסחורה שלהם, גילו שהימים הטובים חזרו.

שלוש משמרות

סיפר השבוע מר אלחנן איכלבוים מבעלי מפעל המרשלג המייצר פו־ לינים בעבודת־יד: אנו עובדים עתה בשלוש משמרות, ומצליחים לספק רק חלק מהביקוש. לא היינו מוכ־ נים לביקוש כזה. חשבנו שבגלל ה־ מלחמה ועליית המחירים התלולה (בתבנינירה שעלתה בשנה שעברה 13.85 ל״י עולה עתה 19.15 ל״י — עליה של 38%) — לא יקנו כל כך הרבה, אבל מסתבר שטעינו. ואמנם חנויות הממתקים היו מלאות קונים שקנו דברי מתיקה הן לשימוש ה־ משפחה בחג והן למתנות. גם ב־ חנויות המעדנים שהיו הראשונות ש־ נפגעו בזמן המלחמה — היתה הת־ קהלות רבה של לקוחות חסרי סבל־ נות שהזמינו סלי מתנה למשלוח, מלאים כל טוב.

בצד המעדנים השוקולדות, עלה גם הביקוש ליינות ומשקים אלכוהו־ לים, לאגוזים, פירות יבשים, פירות טריים, ירקות, ביצים, בשר, דגים ועופות.

50% עליה בפדיון

הנהלות החנויות לשירות עצמי (שופרסל, והאגודה הצרכנית כלבו שלום השקים) רשמו לפגיזן כי היתה „עליה יפה בפדיון". למשל, מנהל האגודה הצרכנית, סיפר כי בפדיון של מארס 1974 היתה עליה של 50% לעומת הפדיון של מארס 1973. אמנם היו התייקרויות, אך לדעתו, בסיכום כללי של כל סוגי המזון, לא הגיעה ההתייקרות ל־ 50% ומכאן שעלו הקניות. בין ה־ שאר אמרו בסיפוק מנהלי החנויות שסוף סוף חלה התאוששות גם ב־ ענף הבשר, שסבל עד לפני זמן קצר מהאטה ניכרת.

לשון מעושנת ב־41 ל״י הק״ג

כאשר בולמוס הקניות אוחז בקו־ נים, נראה שכל חוקי ההסתברות וההגיון בטלים. בשופרסל מוכרים עתה חזה הודו מעושן ב־18 ל״י הק״ג שהוא מחיר הנמוך ב־10 ל״י מהמחיר הקבוע. המכירה מצליחה באופן יוצא מן הכלל מדווח מנהל מחלקת הבשר. ואתה אומר לעצמך: זהו, שהסוחרים ילמדו שאם מוזי־ לים — קונים יותר. אך מה קורה באותו זמן? במשביר לצרכן עושים „שבועיים אמריקה" ובין השאר מוכ־ רים שם לשון משושנת מתוצרת אר־ היב ב־41 ל״י הק״ג והמוצר נחטף כמו לחמניות טריות. לא, לא גברת, אין לך מה לרוץ לשם — כבר מכ־ רו הכל.

דוגמה נוספת של קניה בכל מחיר, היא ההשלמה האילמת עם הפקעת מחירים. ואין המדובר בהתייקרות של מוצרים שמחיריהם חופשיים, אלא בהפקעות של מחירים רשמיים שיש עליהם פיקוח. הסוחר יודע ש־ הוא יכול לסמוך על עקרת הבית — היא לא תתלונן עליו. המחיר הרש־ מי של קרפיונים נקבע ל־5.90 ל״י הק״ג. אך דומה שרק החנויות לשי־ רות עצמי שמרו עליו. בעלי החנויות האחרות דרשו וקיבלו מחירים יותר גבוהים, אבל אף עקרת בית לא התלוננה על כך.

את צריכה רק לארוז -
את השאר עושה הסתור

הסתור מציעה השנה טיולים מאורגנים לכל חלקי אירופה לבחירתך, טיולי הסתור כוללים בלכלה מלאה (שלש ארוחות ביום) לאורך כל הטיול גם בלונדון ובפריס. הסתור מציעה לך טיולים במסגרת ההקצבה הרשמית של מטבע זר.

פרטים מלאים והזמנות בכל סניפי הסתור:
תל־אביב, רח' בן־יהודה 32 טל. 59281
("טיול") רח' נחלת בנימין 52 טל. 50181
ירושלים, רח' שמאי 12 טל. 224171-2
חיפה, רח' נורדאו 14 טל. 664686, 640313

הסתור
חברת נסיעות גדולה

נצל ההזדמנות!

נותרו עוד מספר דירות
בנות 3-4 חדרים
במחירים נוחים, לכניסה
תוך שנה ותשעה
חדשים

160 יח' דיור בנות 4 1 3 חדרים בסטנדרט בניה גבוה.

- הסקה מרכזית.
- אספקת גז מרכזית.
- אנטנה מרכזית לטלויזיה ורדיו FM.
- חלונות אלומיניום.
- חניה מסודרת.
- שטחי ירק נרחבים.
- לבחירתך בית עם מעלית אוטומטית
- חנויות, גני ילדים ובתי ספר במקום.

בדבר פרטים נא לפנות אל
יעקב פריצקר ושות' - מגוט בע"מ
במשרדי רוממה חיפה בע"מ
רח' הנביאים 20 טל. 669119, 664695

המשרד לביקורת ההסתדרות הציונית העולמית

המשרד לביקורת של ההסתדרות הציונית העולמית מודיע שהכתובת לקבלת תלו־ נות מאת הציבור כנגד גופים העומדים לביקורתו של מבקר ההסתדרות הציונית הינה:

רחוב הלל 14
ת"ד 7063 ירושלים. 91070

מה תתן לילד תמורת האפיקומן?

הארץ שלנו
מנוי קבוע
מתנה מתחדשת
בכל שבוע

גזור כאן

לכבוד
„הארץ שלנו"
ת.ד. 233, תל־אביב

נא לשלוח בשמי (בשמנו) את „הארץ שלנו" תמורת אפיקומן

ל ________
מרחוב ________ מס' ________
עיר/מושבה ________
לצורך התשלום אנו מצרפים בזה המחאה
בסך ________ ל״י:

56.— ל״י לשנה	29.— ל״י לחצי שנה	15.— ל״י ל־3 חדשים

(נא מחוק הבלתי רצוי)
שם וכתובת המזמין:
____
____

אם אתה רוצה קיץ ללא יתושים

ימי החום באים. עמם עלולים לבוא היתושים — אם לא נקדים רפואה למכה ונחסלם בעודם במצב של דגירה. לשם כך:

- ✱ בדוק בחצר ביתך, במרתף ובמקלט. מצאת בהם מים עומדים — דאג לסלקם. אם נקוו מים רבים במרתף — שפוך נפט על פני המים והתקשר מייד עם הרשות המקומית. היא תדריך אותך כיצד לשאוב את המים.
- ✱ דאג לתיקונו של ברז דולף, צינור פגום — נקז שלוליות והשמד עשבים בסביבת ביתך.
- ✱ בורות ספיגה המשמשים לסילוק שפכים עלולים לשמש מרכזי דגירה ליתושים. יש לדאוג שבורות אלה, וכן תאי הביקורת על צינור המוביל מהבית אל הבור, יהיו סגורים הרמטית (מכסים „אנטי מלריים").
- ✱ אם למרות כל הפעולות הללו, מופיעים בביתך יתושים רבים, הודע על כך לרשות המקומית.

זכור: מניעת דגירת יתושים עדיפה בהרבה על השמדת היתושים לאחר שהתרבו, ואף זולה יותר. פעולה יעילה של מניעה תבטל את הצורך בשימוש מופרז בחומרי ריסוס.

משרד הבריאות
מטה הסברה הממשלתית

יד ושם, רשות הזיכרון לשואה ולגבורה

הכינוס המדעי הבינלאומי השני

בנושא

הצלה ונסיונות הצלה בתקופת השואה

יום שני — א' דחוה״מ פסח תשל״ד (8.4.1974)
ישיבת פתיחה: אולם — מוסד ון־ליר רח' ז'בוטינסקי 43, ירושלים. 20.30—18.30
פרקי נגינה
ברכות
שמואל אטינגר: היהודים והסביבה הלא יהודית ערב השואה.

יום שלישי ב' דחוה״מ פסח תשל״ד (9.4.1974)
ישיבה א' — יד ושם 11.45—9.30
יהודה באואר — פעולות הג'וינט למען עזרה והצלה בתקופת מלחמת העולם ה־2.
אליעזר אפלר (לונדון) — פעולות ההצלה של הקונגרס היהודי העולמי בתקופת השלטון הנאצי.
מאיר דבורז'צקי — הצלב האדום והצלת יהודים בתקופת מלחמת העולם השניה.

ישיבה ב' — יד ושם 18.15—15.30
הנרי פיינגולד (ארה״ב) — מדיניות ארה״ב ובעיית הפליטים.
נתנאל קצבורג — מדיניות העליה של בריטניה 1934—1944.
בלה ואגו — ממשלת בריטניה, והנסיונות להצלת יהודי הונגריה — 1944.
דב לוין — עמדת ברית־המועצות לבעיית הצלת יהודים במלחמת העולם השניה.

יום רביעי ג' דחוה״מ פסח תשל״ד (10.4.1974)
ישיבה ג' — יד ושם 11.45—9.00
אברהם מרגליות — בעיות ההצלה של יהודי גרמניה 1933—1939.
שרה נשמית — דרכי הצלה בליטא בשנות הכיבוש הנאצי.
תיאודור לביא — דרכי בריחה דרך רומניה.
יצחק ארד — מחנות משפחה ביערות ורכזי פרטיזנים באזורים המזרחיים.

ישיבה ד' — יד ושם 17.45—15.00
יוסף קרמיש — פעולות „ז'גוטה" וסיכויי ההצלה בפולין.
ישראל גוטמן — פולנים נוכח הגירוש ההמוני של יהודי ורשה בקיץ 1942.
ליוויה רוטקירכן — בקופה של המנהיגות היהודית בסלובקיה ובמלובקיה בתקופת ההצלה.

דליה עופר — פעולות הלשכה של הסוכנות בקושטא.

יום חמישי — ד' דחוה״מ פסח תשל״ד (11.4.1974)
ישיבה ה' — יד ושם 11.15—9.00
דניאל קארפי — פעולות עזרה והצלה באיזור הכיבוש האיטלקי של יוגוסלביה ויוון.
ב. א. סיאס (הולנד) — סולידאריות עם יהודים ונסיונות הצלה בהולנד.
חיים אבני — הצלת יהודים דרך ספרד ופורטוגל.

ישיבה ו' — יד ושם 17.30—15.00
לוסיין שטיינברג (פאריס) — פעולות להצלת יהודים בבלגיה ובצרפת.
לני יחיל — הייחוד שבהצלת יהודי דניה.
משה בייסקי — על חסידי אומות העולם.
דברי סיום

הערה: הדיון יתקיים בסוף כל ישיבה.

[illegible] من الأصل

مكان الأصل

מצרים אחרי ההפרדה (ד')

מיליון תיירים

מאת עודד זראי

ממשלת מצרים קיימה השבוע ישיבה ממושכה נוספת בסדרת הישיבות המתקיימות זה למעלה מחודש ואשר נועדו על פי הגדרה הרשמית „לפתור את בעיות ההמונים". במשך שש שעות טיפלה הממשלה בראשותו של ד"ר עבד אל־קאדר חאתם בנושא התיירות הנחשב לאחד הנושאים ה־כלכליים החשובים המחייבים טיפוח ועידוד מכסימאליים.

הממשלה המצרית מצפה השנה ל־מיליון תיירים ערבים וזרים. התיירים יביאו את מה שנחוץ כיום למצרים — מטבע חוץ. לא זו בלבד שתיירים אלה ישרתו את מדיניות „ההיפתחות" המצרית כלפי העולם, אלא יסייעו בהנעת גלגלי המשק ויביאו תועלת לאלפי ראשי־המשפחה הקשורים ב־ענף זה, לרבות מצחצחי הנעליים ב־כיכר השיחרור הנאבקים כיום בשי־ניים על כל קליינט הנקלע בדרכם.

משום כך החליטה הממשלה בישי־בתה השבוע לעשות הכל כדי להב־טיח לתיירים אלה בילוי נעים ונוח אפילו יהיה הדבר על חשבון פתרון בעיותיו של האזרח המצרי. בעיית הדיור של שבעה מליונים באזור קהיר נחשבת לאחת הבעיות החמו־רות במצרים. אלפי משפחות מתגו־רות בשכונות עוני בתנאים ירודים ובבתים משותפים שכל מהנדס מת־חיל היה מצווה להרסם לאלתר. מצו־קת הדיור כוללת לא רק את דיירי משכנות העוני אלא גם זוגות צעי־רים, סטודנטים ומשפחות אחרות ש־מפאת גידול המשפחה המהיר הן מת־גוררות בצפיפות של 5 ילדים בחדר בממוצע.

מצוקת הדיור מביאה גם לעלייה מסחררת במחירי הדירות הישנות וב־שכר דירה. דמי השכירות החודשיים לדירה של שלושה חדרים באזור בי־נוני בקהיר, שווים למשכורתו של פקיד בדרגה מתקדמת המקבל 20 לירות מצריות בחודש. תכניות הבניה המינימאליות של משרד השיכון נש־תבשו בעטיה של המלחמה ובשל מח־סור בחומרי־בניה ובעיקר במלט. משרד השיכון חתם לא מכבר על חוזה עם חברה מזרח־גרמנית ליבוא בתים טרומיים. משלוח ראשון של 400 בתים מסוג זה כבר בא אולם אין במשלוח זה כדי לפתור 10% ממצוקת הדיור.

הממשלה המצרית גורסת כי לנושא התיירות בעתה זו יש עדיפות על פתרון מצוקת הדיור. בשל העובדה שבתי המלון וההארחה בערים הגדו־לות ובעיקר בקהיר אינם מסוגלים לקלוט את זרם התיירים הצפוי בקיץ, פתחה הממשלה במבצע „ההחרמה" של דירות וחדרים פנויים ואפילו שיכונים שבנייתם נסתיימה ערב המלחמה, כדי לשכן בהם חלק מהתיירים.

עד סוף מאי הקרוב יגיעו למצרים במבצע יבוא בהול עשרות אוטובו־סים; מיניבוסים ומוניות לשירות התיירים, יופעלו מעבורות להעברת התיירים ומכוניותיהם מביירות ונמ־לים אחרים בים התיכון לחופים ה־מצריים, נוסף להעברת צליינים מ־סעודיה ודרום האי ערב. בקהיר ייפתחו סופרמרקטים למכירת סחו־רות יבוא שנזקק להן התייר. כן ייפתחו בתי מרקחת לשיווק תרופות־חוץ. יותקנו מערכות מכשירי טלכס ויתוספו עשרות קווי טלפון להתקש־רות עם חו"ל. כל ההגבלות שהיו מוטלות על כניסת אורחים זרים ל־מצרים, בוטלו. הקלות רבות ניתנות לתיירים, ללא הבדל דת או ארץ מוצא.

בעקבות פירסום ההחלטה המתירה הרכבת מכשירי טלכס במשרדים ו־התחלת הקמתה של תחנת לוויין, קי־בל משרד הסברה המצרי הצעות רבות להקמת מרכזים עתונאיים של סוכנויות הידיעות העולמיות ושל מוס־דות אחרים ברחבי העולם.

הפירסומים הרבים סביב תכניות פיתוח במימון ערבי ובין־לאומי ו־השקעות מגורמים פרטיים, הביאו ב־שלושה השבועות האחרונים לעליית שער הלירה המצרית בשוק החופשי העולמי. בבורסה בביירות הגיע שער הלירה המצרית ל־4 לירות לבנוניות בעוד שלפני ההפרדה ירד השער לפ־חות משלוש לירות. הממשלה המצ־רית מעיינת באפשרות להתיר סחר חופשי בלירה המצרית בכל מטבע עולמי. מומחים כלכליים בביירות קובעים שדבר זה יעלה עוד יותר את שער הלירה המצרית עד לכדי 5 לי־רות לבנוניות, שהיא עליית שיא.

בעקבות ההחלטה של הממשלה ה־מצרית להקים אזורי סחר חופשי ב־קהיר, אלכסנדריה, פורט־סעיד ומר־סה־מטרוח, נתקבלו בשבועות האח־רונים הצעות מבנקים וחברות עול־מיות להקים סניפים באזורים אלה.

תכניות הפיתוח הנמצאות לפי שעה בשלבי דיון ותיכנון וההקלות שהוע־נקו לגבי השקעות הון ערבי וזר במצרים הביאו בין היתר לעלייה מטורפת במחירי הקרקעות בקהיר. לא מזמן נמכרה חלקת אדמה בקרבת גשר האוניברסיטה הקהירית „כוברי אל־ג'אמעה" לבעל נכסים ערבי ב־400 לירות מצריות למ"ר, בעוד שלפני ההפרדה לא עלה המחיר המכ־סימאלי למ"ר קרקע באותו אזור על 20 לירות מצריות.

לצד תכניות הפיתוח הגדולות ש־מטרתן „להפוך את מצרים למרכז פעילות כלכלי, חברתי ותרבותי בין־לאומי", שלא תמיד יש בהן כדי לפתור את בעיותיו המכבידות של האזרח המצרי — מגלה הנשיא סא־דאת מאז ההפרדה רצון טוב וכן להתחיל בריפוי חוליה של מצרים, ועל כך ברשימה הבאה.

המאבק הציוני על התוכנית ‚האפריקאית'

מאת רוברט וולטש

לונדון

השתלשלות הדיונים לגבי שאלות גורליות לישראל במציאות שנות השבעים של המאה ה־20, עשויה לעורר מחשבות מחודשות על דרך הציונות מאז הולדתה באירופה ב־מאה ה־19 והשפעת האידיאות וה־נסיבות דאז מבפנים ומחוץ לטווח הארוך, וההשלכות עד היום הזה. הערכה ביקורתית כזו היא חיונית לכל תנועה רוחנית ופוליטית מת־קופה לתקופה, כדי למנוע התאבנות מושגים בעת שינויים יסודיים ב־סביבה.

מלכתחילה היותה הציונות תנועה פוליטית חילונית השואפת להשיג

חיים וייצמן

תנאי חיים חדשים בהתאם לעידן המודרני שלתוכו על העם היהודי להיכנס אחרי שהותו הממושכת ב־אפלת ימי־הביניים. רעיון זה, עם כל הברוך בו, היה אחד המניעים הראשיים שמשך המונים וביחוד את הנוער, למחנה הציוני. סיסמת הצ־יונות היתה: נתגבר על מורשת הגטו. אך על סיסמה דומה הכריזו גם המתבוללים במאה ה־19 שלא ראו מוצא אחר מכבלי ימי הבי־ניים מאשר פניית עורף ליהדות. הציונות שאפה להיפך מזה — להש־תחרר מכבלי הגטו על ידי התמסרות קנאית לרעיון וחיזוק היהדות בתור גורם בעל קיום מכובד ומיוחד ב־מינו, מבוסס על נאמנות לעם.

ואילו במשך הזמן ומנימוקים שו־נים שאין כאן האפשרות לפרט או־תם, התגנבו לציונות גם כוחות אחרים, בתיאוריה וגם במעשה, ש־מקורם היה בגטו ובהלך־רוח של ימי הביניים, ובה נוצרו בעיות חדשות, כמעט בדרך סמויה, שלא הוכרו במשקלן המלא. משום ש־החזית הפוליטית היתה מכוונת נגד סכנת ההתבוללות.

מוטיבים מנוגדים נתגלו לא רק בעם, בכלל אלא גם בלב הפרט. מחקר בעניין זה עד לא נעשה, אולם הוא הכרחי להכרה עצמית של היהודי המודרני (לרבות היש־ראלי). החומר העיקרי טמון בהת־בטאויותיו של איש יצוגי שמילא מקום בולט בשלבים שונים בתנועה אשר אופיה היסודי נקבע בעצם ב־דור אחד. אוצר כזה יש לנו הודות למאיר וייסגאל, שיזם את המפעל העצום של הוצאה־לאור של כל כתביו ומכתביו של חיים וייצמאן, שכרכו הרביעי הופיע בימים אלה.*

העניינים המפלגתיים והפוליטיים, הדעות והחילוקים שיצרו ההרגשות בימים ההם וגם הניגודים האישיים וכו' — כל זה רחוק כיום מעניין הקורא, כשכל הנסיבות בעם היהו־די וגם בסביבה המהווה את המסגרת לכל העלילה, נשתנו בתכלית. אך יש לתוכן הכרך הזה משמעות עצו־מה, אם כי אין היא כל כך בולטת. קודם כל, זהו פרק חשוב ברומאן האישי של איש שיעודו היה להביא מיפנה בהיסטוריה היהודית: כמעט מחצית הספר הוא מכתבים לכלתו ורה קאצמן. אלה מכתבי אהבה. בהם הוא שופך לפניה את לבו וגם מספר על חוויות פוליטיות, ביחוד בתחום הציוני, שמילאו את נפשו במידה בילעדית ממש, וזוהי תרו־מה מרתקת לאפיו של האיש. זהו תיאור התחלת שהותו באנגליה, ש־לא מצאה חן בעיניו, ביחוד היהו־דים שם לא היו לפי טעמו. יחד עם זה אנו יודעים איזו חשיבות היתה לעובדה שנדחתה מועמדותו למש־רת מורה למדע בסמינאר למורים שנוסד בירושלים באותה שנה (אח־רת לא היה נשאר באנגליה ולא היה משיג את הצהרת באלפור). זו היתה שנת המהפכה המתוסכלת ברוסיה ושנת הפוגרומים שהבליטו את דחיפות הבעיה היהודית. בהקשר עם מאורעות איומים אלה, פרצה המחלוקת על מהות התגובה היהו־דית בשעת חירום.

זהו הרקע למאבק הפנימי בתנו־עה הציונית על התכנית „האפריק־אית", הצעה שהעלתה כביכול ה־ממשלה האנגלית להעמיד לרשות הציונים שטח באפריקה המזרחית כדי להביא שמה פליטים יהודים מרוסיה. לרעיון זה התנגדו בכעס ציונים רבים שהקימו את סיעת „ציוני־ציון" שוייצמאן היה אחד ממנהיגיה הקנאים ביותר. כמעט כל הספר מוקדש לנושא זה, לאירגון אופוזיציה מוחלטת לכל נסיון לזוז מהסיסמה שאין תוליך לארץ־ישראל. בקונגרס הציוני השביעי ב־1905 ניצחו אנשי ציוני־ציון. נוסדה אז התנועה „הטריטוריאליסטית" על־ידי ציונים טובים שדאגה ליהודי רוסיה העיקה עליהם, כשהיה ברור שארץ־ישראל לא תוכל להביא פת־רון מהיר להצלת הנרדפים. האי־רוניה הטראגית היתה שגם לטרי־טוריאליסטים השונים לא היה פת־רון מהיר. „טריטוריה" לא היתה בנמצא. הכל היה ויכוח תיאורטי.

מתוך ויכוחים אלה ניגלה האופי המיוחד במינו של הציונות. רוב הציונים דאז לא היו דתיים; להי־פך, חלק גדול מהם היה אנטי־דתי. אנשי ה־עליה השניה, שהתחילה באו־תו הזמן, כבר נידבקו בסוציאליזם. ואילו המיסטיקה הלאומית תפסה את מקום הדת. רבים היודעים את וייצמאן מתקופה יותר מאוחרת, ו־את ההתקפות נגדו בתנועה הציונית, את המיתוס שנוצר סביבו כתבוס־תן כביכול וכו', יתפלאו לראות כאן את זעמו על הנימוק הפילאנטרופי אצל כמה ציונים מערביים. בכלל היה וייצמאן בזמן ההוא — בניגוד לתקופה מאוחרת — אדם מפלגתי נלהב לפי מסורת רוסית. הרי הוא גדל באווירה של ריבות מפלגתיים דוגמאטיים שהיו רגילים גם בין הסטודנטים הרוסים הסוציאליסטים בגולה, אתם נפגש וייצמאן ב־שווייץ (ביניהם לנין). במכתב ל־מאגנס לניו־יורק מפברואר 1906, וייצמאן ממש גועש נגד הפילאנט־רופים ונגד ציונים כגון וולפסון, גרינברג וכו'. הוא כותב: „הציונות מפעילה את כוח המשיכה המכבית ואת גדולתה בתור תנועת חירות רק כשהיא פותרת את הבעיה היהודית בצורה רדיקאלית או שואפת לכך. בה בשעה שהיא רודפת הישגים עראיים על חשבון האסון היהודי נפתח השער למדיניות הגטו" (ע' 241). [המכתב נכתב גרמנית; עלי כאן לתרגם מן התירגום האנגלי.]

באספקלריה היסטורית עלינו להו־דות כי הדרך היחידה להצלה פי־סית של המוני יהודים בזמן ההוא היתה רק ההגירה לאמריקה וארצות מפלט אחרות מעבר לים, שנסללה בעזרת הארגונים הפילאנטרופיים. האמונה בפתרון רדיקאלי של ה־בעיה היהודית אחת ולתמיד, ש־דירבה את התנועה הציונית, היא דבר אחר לגמרי. אין לערבב את התחומים. אולם כפי שידוע לנו מחייו ופעולתו של וייצמאן, באה השעה בה המגמה האחת פנתה למגמה השניה לעזרה במפעל ה־קונקרטי. לאחר 30 או 40 שנה המהגרים מראשית המאה, הצילו גם את המפעל בארץ־ישראל

* The Letters and Papers of Chaim Weizmann. Vol. IV Series A (January 1905 — December 1906). Edited by Camillo Dresner and Barnett Litvinoff. Israel University Press Jerusalem 1973. 358 pp.

קדאפי מחוץ, פושעים מבית

מאת אלף שם

סופר „הארץ" באנגלית

לונדון

לפני עשר שנים פירסם ארגון „מתקדם והומני" ספר על אי־ציות אזרחי, וביקש מאנשים בעלי שם מסות כדי לפרסמן בספר. כזכור היתה זו התקופה הגדולה של אי־ציות האנטי־גרעיני של ברטראנד ראסל. אך אחד המשתתפים בספר, הספרדי הרפובליקאי הנודע סלוואדור דה מאדריאגה, שאל את היוז־מים: „אם פעם נטלתם לעצמכם את הזכות להפר את החוק — אף מתוך המניעים הטובים ביותר — כלום אינכם מזמינים כל אחד להפר או־תו, מתוך מניעים שונים לגמרי ?"

עתה עדים אנו כיצד פושעים רגי־לים מחקים את הקומוניסטים מ־אמריקה הלטינית ומארה"ב ואת ה־מחבלים הפלשתינאים בחטיפת מ־טוס ..., וכיצד באו בעקבות חטיפות־אדם בנוסח „רובין הוד" — חטיפות על ידי גאנגסטרים. חטיפות כאלה מבוצעות איפוא עתה גם על ידי הקבוצות הנ"ל, וגם על ידי פושעים המתעטפים באיצטלה של מליצות שמאלניות, כמו „חזית השחרור ה־סימביוניזית" שהיא חזית של מפיצי סמים.

למעלה ממאה שנה התגאו האנ־גלים בעובדה, שארצם היא מקום בטוח מאד לאזרח הפרטי ולאישיות הציבורית כאחד. אמנם בשנים ה־אחרונות היא נעשתה פחות בטוחה. הפשע האלים גבר, והתקיפה וההת־נפלות נעשו נפוצות יותר, במיוחד באזורים בעלי אוכלוסיה כושית גדו־לה, או אזורים קרובים לאוכלוסיה כזאת. בצפון אירלנד החזיר „האינ־טרנציונל הטרוריסטי" החדש את המאה ה־18 — אך האנגלים מעולם לא ראו את אלסטר כמשתייכת ב־אמת לבריטניה.

אולם המעשה האחד של ההתנק־שות בנסיכה אן ובבעלה — התנק־שות שעלולים היו ליהרג בה — החדיר עתה לתודעת הציבור את המצב החדש. יתכן, כפי שסבורים חוקרים אחדים, שהמעשה תוכנן בדע־תו המופרעת של פושע אחד יחיד; יתכן שהיה זה מעשה ידיה של כנו־פיה; יתכן שעוד יתברר כי היו לדבר נימות פוליטיות. אך לגבי ה־ציבור הבריטי הוא ממחיש את המצב החדש. עידן הבטחון עבר. קדאפי מחוץ, פושעים מבית.

מעשה ההתנקשות מגביר את לחץ הציבור למען יחס קשה הרבה יותר כלפי גאנגסטרים, רגילים ופוליטיים, כדי לעמוד בפני הגל הצפוי של חטי־פות וטרור שמחכים כי יבוא לכאן תוך חיקוי למה שהתפתח בארה"ב. על מיניסטר הפנים החדש רוי ג'ינ־קינס ידוע שהוא מתנגד לפעולה תקיפה: הוא נציג בולט של מה שמכונה כרגיל הגישה ה„ליברלית" — אף כי אפשר להתווכח אם אכן ליברלית היא ההתעלמות מן ההר־גשות או הדאגות של רוב האוכלו־סיה.

הרבה תלוי בכך אם יאזרו השמ־רנים עוז, ויתייצבו בראש בהפעלת לחץ למען פעולה מן הסוג שהציבור רוצה בו — לא בשורה אחרונה החזרת עונש המוות לפשעים מסוג זה, כתשובה היחידה לחטיפות שמ־טרתן להשיג את שחרורם של טרו־ריסטים שנעצרו. שמרנים רבים היו רוצים ללכת בדרך זו, אך הנהגת המפלגה עדיין נגררת אחרי המיעוט הקולני של אלה המתכנים ליברלים.

בשנים האחרונות מרבה המפלגה השמרנית לנטות לצד שכנגד, כדי להימנע מהאשמות של „אי־ליבר־ליות". על ידי כך היא הרחיקה מע־ליה את תומכיה היא, יותר מש־פיזרה רגשות אנטי־שמרניים בקרב קבוצות אחרות — שלא לדבר על משיכת אנשים „מטיפוס עתון אובזר־ור" אל שורות השמרנים.

לאחר שהמפלגה הפסידה זה עתה בבחירות בקשר למדיניות כלכלית, מבינים שמרנים רבים שדרושה להם איזו מדיניות חדשה כדי לשוב ולמ־שוך את תמיכת הציבור כך שווילסון לא יערים עליהם. לכן ערים הם לתוכן הפוליטי שבתודעה החד־שה לברבריזם החדש. מבחינה מסו־יימת, היכולה לפעול מול אתגרים כאלה ולהשתחרר נוכח הנסיון מן „החוכמה הקונבנציונאלית", היא מב־חן לא רק למפלגה אלא למדינה. כפי שאני רואה את הדברים, אין תקווה רבה שהשמרנים הבריטיים יעמדו באתגר.

אך בזה לא הסתיים העניין; שוב לא יהיו הדברים לעולם כפי שהיו. כי רחוב דה מול שובר דרך לבה של לונדון, רבים מאתנו, ואני בכל־לם, עוברים בו כמעט יום יום במכו־נית פרטית, במונית או ברגל. תמיד נהגו האנגלים לומר: „כאן זה לא יכול לקרות". לאחר שזה יכול היה לקרות פעם אחת, באמצע דה מול, יצטרכו להשתנות הרבה גורמים אח־רים במשוואה. השאלה היחידה היא — כיצד ?

רכוש דירה נפלאה בחיפה

אנו בונים בשני אזורי היוקרה של חיפה דירות נפלאות שבודאי יתאימו גם לך.

נווה שאנן דירות רווחה בבנין רב קומות. הדירות בשלב א' נמכרו, החלה המכירה לשלב ב' משכנתאות בלתי צמודות עד 40000 ל"י לדירה.

כרמל — דירות גג מקסימות הנשקפות לנוף מרהיב עין.
בשני האזורים בנויות הדירות בסטנדרט גבוה ומודרני.

- הסקה מרכזית.
- הספקת גז מרכזית.
- הכנה לטלפון חוץ.
- חניה צמודה, שרותים כפולים.
- אנטנת טלויזיה מרכזית.

בסביבה הקרובה: חנויות, גני ילדים, ומגרשי משחקים.

- בקרוב נתחיל בבנית דירות ומרכז מסחרי בקרית-מוצקין.

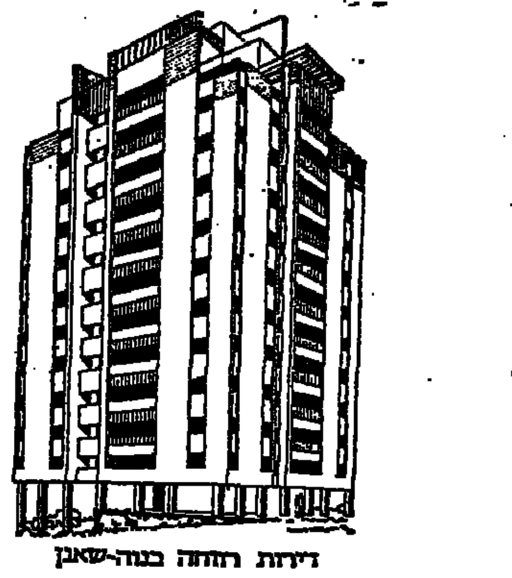

דירות רווחה בנוה-שאנן

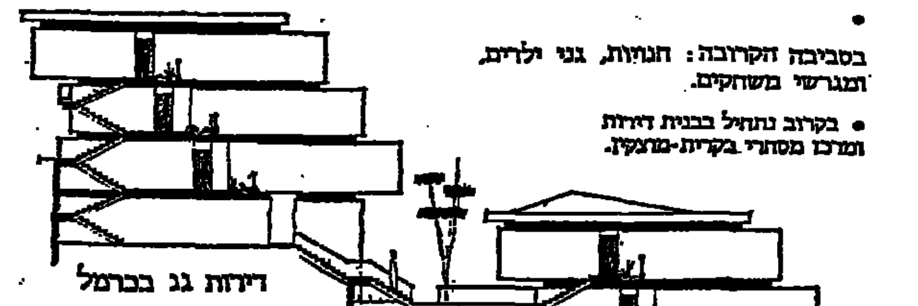

דירות גג בכרמל

בלייבר זיכהולץ
קבלני בנין בע"מ
חיפה רח' הנביאים 20, טל 641371-667561

הודעה לכל מנויי הטלפון בירושלים שמספריהם מתחילים בספרות 3 ו־6

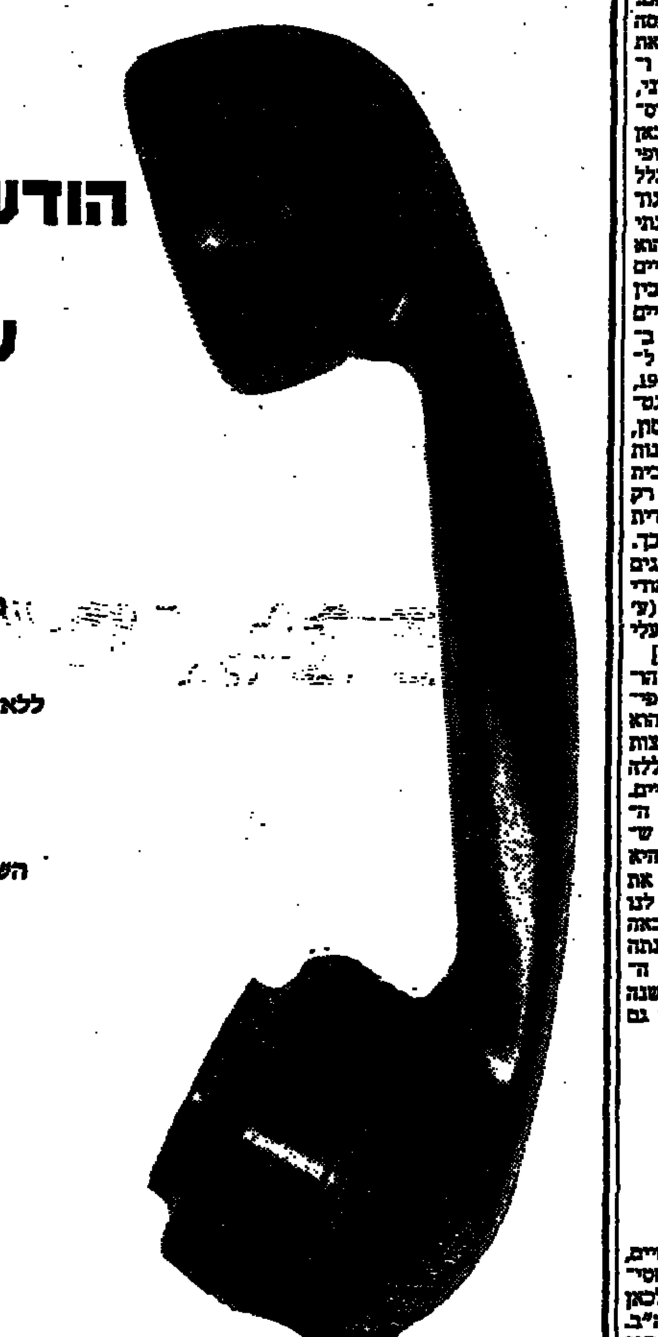

מרכזת הטלפונים המשרתת מנויים אלה חוברה אל רשת החיוג הבינלאומי הישיר.

מעתה יוכל כל מנוי בירושלים שמספרו מתחיל בספרה 3 או 6 לחייג ישירות —

ללא תיווך הטלפונאית בשרות "18" — אל הארצות הבאות:
אוסטריה, איטליה, אנגליה, ארצות־הברית, בלגיה, גרמניה המערבית, דנמרק, הולנד, יון, נורווגיה, צרפת, שוודיה ושוויץ.

השרות פועל משעה 19.00 בערב ועד 07.00 בבוקר בימי חול. בסופי שבוע מ־19.00 בערב, ביום שישי עד 07.00 בבוקר, ביום ראשון ברציפות.

לרשות המנויים הופעל שרות לבירורים "195"
המנוי יוכל לפנות לטלפון זה כדי לברר תופעה בלתי מובנת בה נתקל בחיוג הבינלאומי הישיר.
שרות זה פועל בימים א'—ו' מ־08.00 בבוקר עד 23.00 בלילה

עלון הסברה מפורט, המכיל את כללי החיוג, הקידומות של המדינות השונות, התעריפים וכד', נשלח ישירות לכל המנויים הנוגעים בדבר.

משרד התקשורת

תחת קורת גג אחת

תוכל למצוא את כל השרותים הדרושים לקניה, למכירה, להשכרה, להשקעה לנהול נכסים, לשיפוץ וליעוץ משפטי.

לין דר
Lin Dar
חברה לנכסים והשקעות בע"מ

ירושלים רח' שמאי 12, ב', ירושלים, טל. 02/233778; 02/221937
תל־אביב רח' גורדון 11, תל־אביב, טל. 03/233144; 03/765187

פרסום לאן

הודעה חשובה
לפותרי
חידון סמליט*
חידון מס' 12
נדחה
ויופיע בגליון הבא
יום ו', 12 באפריל

הנהלת הסוכנות היהודית לא"י
ועדת המכרזים הכוללנית — אזור תל-אביב

מכרז מס' 9/74-תא-רכישת בדי כותנה לשנת 1974/75

הנהלת הסוכנות היהודית לא"י (להלן „הסוכנות"), מזמינה בזאת הצעות לאספקת בדים שונים בכמויות המפורטות מטה:

1) 37,000 מטר בד לבן.	6) 12,000 מטר בד פלנל פסים.
2) 2,000 מטר בד מגבי.	7) 11,500 מטר בד פלנל מודפס.
3) 25,000 מטר בד עטורה.	8) 5,000 מטר בד שמלות.
4) 22,200 מטר בד דריל.	9) 4,500 מטר בד מגבות מטבח.
5) 8,000 מטר בד ניטב.	10) 20,000 מטר בד דיאולן כותנה.

את ההצעות למכרז הנ"ל יש להגיש על טופס הצעה (הכוללים תנאים). שאפשר לקבלם במשרדנו בתל־אביב, רח' קפלן 17, חדר 438, החל מיום ב' 8.4.74 08.00—12.00.

ההצעות חייבות להגיע לתיבת המכרזים שבכתובת הנ"ל, לא יאוחר מיום ה' 18.4.74 שעה 12.00 ובשני העתקים.

הסוכנות אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא והיא תפעל לפי שיקול דעתה הבלעדי והמוחלט.

בירושלים
למכירה בנין משרדים בתכנון
200 חדרי משרד בערך
באיזור תלפיות
„אבים"
טלפון 02—60584 בשעות העבודה, 02—69471

מלון „גן"
שאר ישוב
ד.נ. הגליל העליון טלפון 067—40565
במרכז מקומות הטיול היפים ביותר
יפתח בפסח
טיולים, דייג ורכיבה על סוסים
הזמנת מקומות לפי הכתובת הנ"ל

חוק התכנון והבניה, התשכ"ה — 1965
מרחב תכנון מקומי אשדוד

הודעה בדבר אישור שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק תכנון והבניה, התשכ"ה — 1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז הדרום החליטה, באישור שר הפנים, לאשר שינוי תכנית מפורטת הנקראת: „שינוי מס' 1 לתכנית מפורטת מס' ד/12/435 שינוי לתכנית מפורטת רובע ג' מגרש 80 אשדוד", שהודעה על הפקדתו, ביחד עם התשריט המצורף אליה, פורסמה בילקוט הפרסומים 1969 תשל"ד, 13.12.73, עמ' 442.

השינוי האמור בצורה שבה הועדה המחוזית אישרה עם התשריט המצורף אליו, הופקד במשרדי הועדה המחוזית האמורה וכן במשרד הועדה המקומית לתכנון ולבניה, אשדוד וכל המעוניין רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.
א' ניסן תשל"ד (24.3.74)

י' ורדימון
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז הדרום

דוקרט - ביח"ד לסריגים
חיסול עודפי ייצוא קיץ וחורף
ז'קטים לגברים וחליפות לנשים
מצמר שלוב עור וזמש
שמלות • סוודרים • כותנות • חולצות
בהזדמנות חליפות קיץ לגברות 35 ל"י
ת"א: שד' רוטשילד 75 (פינת מזא"ה)
שעות 8.00 — 17.30
לוד: המחסן סגור בחג הפסח

רכוש את דירתך באחד מאתרי היוקרה של פאן-לון וזכה בחופשה נהדרת

בחדשים אפריל-מאי 1974 יקבל כל רוכש דירת פאן-לון 3 ימי חופשה נהדרת לזוג במלון הפאר **פאן-אמריקן** ים-המלח

באזור הצמרת של חולון מציעה לך פאן-לון הצעה שאי אפשר לסרב לה...

נוה פאן-לון - חולון

מיבחר דירות מגורים בנות 3½ - 4 חדרים. מודרניות ומרווחות. אוירה שכונתית מיוחדת גינה ירוקה רחבת ידים ולידה מיגוון שרותים שכונתיים.

אוויר ונוף ברמות פאן-לון אזור היוקרה של לוד

רבי קומות. ובהם דירות בנות 3, 3½ ו-4 חדרים. וכן בתים בני 4 קומות ובהם דירות בנות 3½ - 3 חדרים. בנית לוקסוס.

בוא לגור באחד המקומות היפים - במגדלי-רוטשילד בת-ים

מגדלים בני 11 קומות - דירות מודרניות בנות 3, 4, ו-4½ חדרים, חניה תת-קרקעית. שרותים כפולים בדירות גדולות. נוף פתוח לכל הכוונים. מרכז קניות ושרותים.

מפאן-לון אליך... עכשיו תוכל גם אתה לרכוש לך דירה באיזור היפה של **בני-ברק**

דירות נאות בנות 3 חדרים. גימור מעולה. אביזרי איכות.

במרבית הדירות החדשות של פאן-לון

מורכב המטבח האירופאי המעולה אלסומט

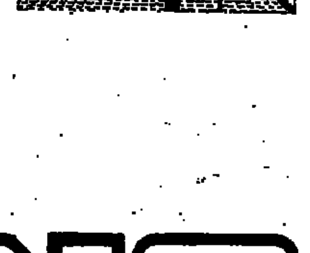

לראשונה בארץ! הפניקס הישראלי וחברת פאן-לון מודיעות על תכנית אקסקלוסיבית **לבטוח כספם של רוכשי דירות בפאן-לון**

*הקניה הטובה ביותר 1974

**השרות הטוב ביותר 1974

* נקבע במשאל דעת קהל. זו השנה השניה ברציפות. לדירות פאן-לון.
** רשת משרדי המכירות של פאן-לון זכתה בתואר זה במשאל דעת קהל.

פאן-לון

משרדי מכירות:
חולון שנקר 47 טל. 845264 **בני-ברק** רח' ז'בוטינסקי 20 (פינת רבי עקיבא) טל. 786191/2
ראשל"צ רוטשילד 50 טל. 947043 **בת-ים** רוטשילד 22 טל. 883395 **אשדוד** רוגוזין 4 טל. 055-25861
הרצליה סוקולוב 58 טל. 937578 **לוד** שד' דוד המלך **יועצי השקעות חוץ** פרישמן 10, **ת"א** טל. 240224/5

עידן-יועצים לפרסום

هكذا من الأصل

مكزامن الأصل

שושנה הלוי

פסח בצפת הישנה

מיוחדת במינה היא צפת בהשוואה ליתר ערי הארץ, הן בנופה שאין דומה לו להוד, הן באוירה המיס־טורית האופפת אותה. מטפסת היא כאלו על הר גישא, כשלרגליה עמ־קי־תהום, מהם מתנשאים בגאון ה־רים בשלשלת כשומרי־ראש לגאיד־נה. העצמון ביפעת הדרו והרים ה־נמשכים ממנו מימינו ומשמאלו, שטרים עליה; וכאלו ברית־השאית כרותה בינם לבין יושבי ההר, למ־ען השמירה על העצמה, על של־מות ההוד והתפארת שבסביבה, ועל־כן תמירים וחסונים כהרים היו בני צפת של אותם ימים. בהיותם חוסים בבתים הבנוים בהר, זה על גבי זה כמדרגות לעליה, הפתוחים מלפנים למרחבי אין־סוף עוצרי נשימה, הח־תומים מאחור על־ידי חדרים אפ־לים, כוכים הנמשכים זה מתוך זה אל בטן ההר — הושפע גם אופים של בני צפת מניגודים חזים אלה, ועל־כן שמחת־חיים ונטיה למיסטי־קה משמשים אצלם בערבוביה.

תרבות וספרות

החגים המסורתיים כנראה לא הספיקו לאנשי צפת כדי לתת פורקן לשמחת־החיים שלהם, ו־לכן יצרו לעצמם חגי־טבע שלא היה משלם ביתר ערי הארץ. בין חגי טבע אלה היה „חלילה בונ־דרי" אחד המפוארים שבהם, שהוחג באסרו־חג של פסח.

ההכנות לקראת חג הפסח היו מ־יגעות ומפושטות. כבר למחרת שמ־חת־פורים, עקרה משפחתנו לדירה שכורה לחודש ימים. ומיד התחילו בהכנות לחג בדירה שפונתה. ערבים נושאי שקים על גבם היו עוברים ב־רחובותיה של צפת ומכריזים בקולי־קולות: „וויסען כלים", „אימבאיי־ער", „אינואסי"! (כלומר: הלבנת כלים, הלבנה, נחושת)! ואז היו האמהות מוציאות את סירי־הנחו־שת (סאגנ'ערע) מכל הגדלים ומוס־רות אותם לערבי, שבשבוע לפני פסח היה מחזירם כשהם מבהיקים וחל־קים כביום קנייתם. ובחדרים, כל פגם שבקיר טויח, וכל הדירה סוי־דה פעמים באותו צבע של תכלת־שמים מרנין לב, שלמרבה הצער נ־עלם מן הנוף שלנו. יבש הסיד — התחילו בניקוי קפדני של חלונות ודלתות, הרהיטים חודשו מראיתם ורצפות האבנים הגדולות והשחוקות במידתן נוקו עד שנוצצו כשיש מ־שובח. ואז התחילה ה„כחלה" — היא מריחת צבע־שמן בצבע תכלת בין תריסי הבלטות, כשכל הקוים ישרים ושוים בעובים ללא יוצא דופן. גם מרצפות החצר שלפני הכ־ניסה לבית מורקו וחריציהן צובעו בתכלת השמימית ואז נראתה הדירה כאגדת־פלאים שופעת אור וצבעים רוגעים. יום רדף יום וקירב את החג. כבר הוכשרו הכלים ושהודו בארונות ועל האצטבאות. כד הזה־רם הענק — „טאנאג'ע" — ששימש כלי־קיבול למים, ושהורד יחד עם שאר כלי הפסח מן העליה — הוכן לקליטת מי־עין־אלעפיה. ואנו הב־נות היינו שואבות את המים מן המ־עין אל תוך כד גדול, אותו העמסנו על הראש כשמתחתיו ה„בייגלי", הוא מטפחת גדולה מגוללת כמעשה הפלתות. הלוך וזמור, הלוך וחזור צעדנו זקופות־קומה — שלא יפול הכד — עד שמלאה הטאנאג'ע מים לשמחת ימי החג. אולי מכאן בא הילוכן התמיר של בנות צפת.

ובבקר יום הסדר, כבר נתן ריחו הצלי הנפלא של אמא, צלי בשר־כבש בתפוחי־אדמה, שיאכלוהו מוק־דם לפני הצהרים, שמכאן ועד ל„סדר" אין אוכלים. בוליס הפלחית כמעין־דיזיתים, כבר הכינה את הגיגית הגדולה לרחיצת הילדים, ועינינו נשואות אל הבגדים החדשים ואל הנעלים החדשות. וכשהגיעה סוף־סוף השעה שבה מתחילים להעביר ילד ילד רחוץ ולבוש בגדים אל הד־דירה המהודרת אף היא — עלה הלב על גדותיו משמחה והאושר. בוליס נעלה את דירת־החמץ ונטלה עמה את המפתח לעין־זיתים.

בימי חג הפסח לובשת צפת אגדה. רחובותיה הפתלתלים והפיוסים של העיר העתיקה, מבהיקים כזהר הרקיע. לא רק האנשים חוגגים, הטבע כלו אומר חג. ירק השדות מסביב ושלל פרחיהם הריחניים הססגוניים, שמש אביב חמימה ביום וירח מתחדש ו־מלא בלילה, הכוכבים בצפת!

פינה בצפת בשנות העשרים, מאת הצייר־הנופש ליונל רייס.

כבים אין ספור. כאילו תלויים מעל לראשינו, קורצים זה לזה, והם נופלים ומושכים אור בעקבותיהם. ועל הכל, הרוחות הקלילות של פסח בצפת, המנשבות בין ההרים ומש־מיעות שירה חרישית שלא מן העו־לם הזה. פסח בצפת — אין משלו עלי אדמות.

בחולו של מועד באו ידידינו ה־מוסלמים לבקר בבתינו, ובלכתם ציידנום בחבילת מצות. ובשק־דים ותמרים עטופים במטפחת גדו־לה. ואילו באחרון של פסח, החזירו לנו „בשפע מעדנים. כמו בצפיה למשיח, עמדנו אנו־הילדים ליד ה־חלונות, ובכליון עינים חכינו לרגע שבו יראו הכוכבים הראשונים ב־שמים, ושליחי ידידינו המוסלמים באופק, כשעל ראש כל אחד מהם „סניפי" של חמץ, הלא הוא אותו מגש נחושת או כסף גדול ועגול, כשעליו מעדני מלכים: במרכזו עמדה קערה עמוקה מלאה לבן נפלא מחלב טבעי, ומסביבה צלוחות וצנ־צנות מכל טוב שבעולם, דבש דבו־רים ריחני, חמאה וגבינה תאוה ל־עינים, צלחת מלאה קרומי־חלב זה על גבי זה, זיתים ירוקים ושחורים, בצלים ירוקים ורחוצים קוה עתה נקטפו, חסות מרהיבות־עין שזה אך נתלשו תנוקו, ועל הכל — פיתות חמות וריחניות שזה עתה יצאו מן התנור. וסניע הזדפה מניע, ולא ידענו על מה נעוט קודם. אכלנו ואכלנו והתרנו גם למחר, ליום ה־„חלילה—בונדרי", חגנו המיוחד זה דורי־דורות, אף כי שורשו של חג זה כמו שמו — לא ידוע גם לזקני צפת. הרי האופן בו הוחג, מזכיר כאד את ה„מימונה" של ימינו: ב־אסרו־חג פסח, עם שחר, יצאו יהו־דים וערבים לרחובה הראשי של צפת — החייקורע — והעמידו לכל ארכו שלחנות זה ליד זה עד הרחק מחוץ לעיר. על השלחנות פרשו שעוניות צבעוניות, ועליהן מסל שמים ומשמני ארץ. סוכריות בשלל מיניהן. רחלקום בשפע סוגיהן; תפוחי־עץ מרוחי סוכר־מזוגג בצבע ורוד־פוקו־ציים תקועים על מקלות קטנים; קדאמות (המצה) צהובות ולבנות ומסוכרות בצבע אדום או לבן או תכלת; קמרדין — אותה ריבת משמש מיובשת ומרודדת עד דק כמו עור, אשר תוך כדי ייבושה נתקעו בה זבובים קטנים; פוסטוק כר שמי ומסטיק מצרי; עוגיות וכע־כים ושקדים חבויים במעטה סוכר עבה בגוונים שונים; ואין סוף ואין קץ לשאר מיני תרגימא שנפרשו על השלחנות. ואילו מתחתם — גיגיות מלאות מים, שבתוכן הניחו בקבוקי גזוז ותאומים בגולות זכוכית שקופה, וחסות טריות ורחוצות, תאוה לחיך.

כבר משעות הבוקר המוקדמות יצ־או משפחות משפחות לשדות שמחוץ לעיר — „אונטער די ביימער" — כשברשות כל אחת מהן סל גדול ר־מלא דברי מאכל לכל היום. כל משפחה תפסה מקום מתחת לאחד העצים, עד שנמלאו השדות מסביב קהל חוגג. שמיכות נפרשו על הא־רץ, חבלים נמשכו מעץ אל עץ, אם לערסל או לנדנדה, ורבה התכונה וגדולה השמחה. כל העיר, ספרדים כאשכנזים, מרב ועד שרברב ומזקן ועד נער, כולם יצאו אל חיק הטבע להנות מזיוו ויפעת גוניו, מן הבקר ועד שקיעת החמה. מוכרי תמר־הינדי הכו במצלתים — הלא הן שתי צלחות נחושת־דקה הקשורות לאצ־בעות ידם האחת — להגדיל רעש ולהאדיר, והכריזו על סחורתם. מו־כרי הגלידה סלסלו בגרונם „דונדו־רמה בוזה בחליב, הא לעינדי יה חביבי" (כלומר: גלידת חלב, בוא, חביבי, קח), ועל כולם גבר קולו של מוכר „שער־אל־בנאת" הוא „שער־הבנות" מוזמי סוכר אוורירי וורוד. ילדים לאלפים התרוצצו מן השדות אל השלחנות הערוכים שב־רחוב הראשי וחזור חלילה, קנו ממ־תקים ושבו אל „מחנות לעצים", ר־רעש המולות החוגגים נענה בהד ה־הרים סביב. וכשמתקרבת שעת ה־צהרים — שולפות אמהות ממיטב מעדניהן מתוך הסלים, פורשות מפות על השמיכות וקוראות לארוחה. נס־תיימה הארוחה — מברכים ברכת ה־מזון במהדרות באויר, והמבוגרים נשענים אל העצים ונחים, ובני ה־נעורים חוזרים לתעלוליהם. עם ערוב היום נשמע הקול: „מנוחה"! ואז משתתק ההמון, ומניינים מניינים מתקבצים מסביב לעצים לתפילה. תמה התפילה — מקפלים מטלטלי־הם, אוספים ילדיהם וחוזרים לבתי־הם החגיגיים עד לפסח הבא.

צבי מסד

הגניזה וביאת הגואל

פרשנות לחמישה מסיפורי ש"י עגנון
מאת הלל וייס
הוצאת עקד, תשל"ד, 198 עמודים + 16 עמודי לוחות

בשנים האחרונות הולך חקר־עג־נון ומתרחב לתחומים רבים ומקבל גונים שונים. אציין כי מספר הס־פרים העוסקים בעגנון שראו אור עד עכשיו, מתקרב לשלושים — שלושה מהם הופיעו רק בשנה הא־חרונה; מספר המאמרים על עגנון ויצירותיו מגיע לכאלף וחמש מאות והם משתרעים על פני תקופה של יותר מיובל שנים. לספריה נכבדה זו נתוסף בימים אלה ספר פרשנות לעגנון מאת הלל וייס.

חקר עגנון מתברך כבר בדור שלישי של פרשנים, מהם כמה שקיב־לו או עומדים לקבל את התואר דוק־טור על עבודתם בחקר עגנון; על אלה נמנה גם המחבר של הספר ורוב הפרקים בספר הם פרי עבוד־תו שהגיש בזמנו לפרופ' קורצווייל ז"ל לשם קבלת תואר מ"א בספרות העברית ועוד ידו נטויה להעמיק חקר לשם קבלת הדוקטורט. ספר זה אילו הופיע בימי חייו של עגנון היה אולי מפיג קצת את חששו, אותו הביע לא פעם, על יחסו של הדור הצעיר ליצירותיו.

הספר עוסק בחמישה סיפורים: שני תלמידי חכמים שהיו בעירנו; המטפחת; תהלה; והיה העקוב ל־מישור; הרב סודי זהב ושני הס־בלים שהיו בביטשאטש. המחבר רו־אה זיקה בין ארבעת הסיפורים הרא־שונים ומנסה להוכיח שעניינם א־חד: בכולם עוברים המוטיבים „גני־זה" ו„ביאת הגואל" כחוט השני, מהם מסיק המחבר כי למרות ש־עגנון מתאר בסיפורים אלה עולם שהיה ואיננו עוד והוא נושא קינה על עולם שחרב, עולה מהם גם הד אופטימי לגבי אחריתו וגורלו של עם ישראל. „כי עגנון אינו גנזו את העבר מתוך תחושה של אבדן, אלא מתוך אמונה בגאולה הצפויה לעתיד לבוא". תוך ניתוח הסיפורים לפי דרכו, בו הוא נעזר באגדות חז"ל ובמדרשים, אותם הוא מגלה חבויים ברבדי לשונו של עגנון ותוך התפלמסות עם חוקרים ופרשנים מובהקים, מגיע המחבר להנחה כי בסיפורים אלה שלובים זה בזה הכרזיות המשבר וכורח ה־גאולה. כי „במקום אשר שם השב־רון, שם נשמעים פעמי הגאולה".

לשונו של עגנון שזורה פסוקים שלמים וצירופי־לשון מתוך המקרא ומתוך התלמוד. שיעור לדוגמה ב־נושא זה נתן פרופ' דב סדן בספרו „על ש"י עגנון" *). הלל וייס, שניכר מתוך ספרו כי נהירים לו שבילי ה־מקרא והאגדה כשבילי עגנון, מביא כמה קטעים כאלה שהוא הצליח ל־פענח, בהם צפונים יסודות מן ה־מקורות. כך הוא מצא כי ב„והיה העקוב למישור" משובצים פסוקים, חצאי פסוקים ויסודות לרוב מתוך מגילת אסתר (עמ' 147 — 152). כ־עניינת גם ההשוואה בין תיאורו של עגנון את הלוייתו של רבי שלמה ב„שני תלמידי חכמים" ללשונו של מדרש (עמ' 37). כן מגלה וייס יסודות איוביים במנשה חיים (עמ' 102 — 112).

מחקר בפני עצמו הוא הפרק הא־חרון בספר על הסיפור „הרב סודי זהב". ישנם, כידוע, אצל עגנון סיפורים שגרעינם נזרע שנים רבות לפני שהופיעו בנוסחם הסופי. הסי־פור רתב־הירינה „הסימן" שנדפס ב„האש והעצים" ואחר כך שוב כ־חתימה לספר „עיר ומלואה", ראשי־תו בחוברת המאה של „מאזנים" תשי"ז, שם הוא נדפס תחת כותרת־משנה לסיפור „אברי המשיח" וכל כולו מכיל עשרים וכמה שורות. כך גם קרה עם הסיפור „אגדת ה־סופר"; עד שהגיע לנוסחו הסופי הוא עבר כמה גלגולים ותחילתו היה ביידיש בשם „דער טויטן טאנץ".

וייס, בעזרת ארכיון עגנון, מצא כי לסיפור „הרב סודי זהב" ש מ ו נ ה נוסחים. הנוסח הראשון הוא בן פיסקא אחת של כמה שורות. ה־מחבר מוביל את הקורא מנוסח ל־נוסח, תוך שהוא עוקב אחרי גלגו־ליו השונים. בסוף הספר מודפסים לר־ווחת השוואה מכל הנוסחים.

ארבעת הסיפורים הראשונים בהם דן הספר יצאו לאור גם בסדרת חוברות לבתי־הספר בהוצאת שוקן ורובם מבוארים על ידי נפתלי בינ־תון ז"ל. את „ופיסם את חוטם תכ־לתו" שב„והיה העקוב" (בחוברת עמ' 65) מבאר בינתון: חוטם ש־הכחיל מרוב סביאה. הלל וייס מצ־טער על ביאור זה וכותב (בעמ' 118) „זו טעות. לא שהכחיל אלא שהוס־מיק, על־פי הפסוק „חכלילי עינים מיין"." נראה בכל זאת כי צדק בינתון והטעות בידי וייס, שבא לתקן ונמצא מקלקל, כי הרי חוטם חכ־לילתו לא נאמר, כי אם חוטם תכל־תו. בחז"ל יש רבים דומים לו, כגון: עמרא דתכלתא, קרצא דתכל־תא (ראה ערוך השלם בערך תכלת). תרגומו של פתיל תכלת חוטא דתכל־תא. ואולי שאל מכאן עגנון חוטם תכלתו. לשון נופל על לשון.

אולי כאן ההזדמנות להתעכב על ענין שבוודאי מטריד קוראים ר־בים בעגנון. עגנון שופע ביטויים וצירופי־לשון מתוך התלמוד והמ־דרשים, ביחוד מצטיין בהם הספר „הכנסת כלה" שגיבורו הראשי ר' יודיל חסיד מדבר בלשון חכמים וכן כל הסובבים אותו, לרבות הסוסים שמובילים אותו. עגנון גם נהג לפי הכלל „דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר", וכך ישנם מקומות שהסתום מרובה על המפורש. יש שהקורא שאינו בקי במקורות, עומד בפני פסוק מסויים כבפני מעיין חתום ואפילו ב־שיחות סוסים, כשמדובר בסוסים „מ־סריימים", אינו מבין.

אביא שתי דוגמאות בלבד מתוך הכנסת כלה, הוצאת תשי"ג:

א) בשיחה שמתנהלת בין שני סוסיו של נטע בעל העגלה שמוב־בילה את ר' יודיל חסיד, משכני וג־רוצה (הכנסת כלה עמ' י') „אמר לו משכני לגרוצה, גרוצה אחי הנח את רגליך, העבודה שעדיין אינן ט־עונות תנופה". את שמות הסוסים משכני וגרוצה בוודאי כל קורא יד־הה שהם לקוחים מהפסוק הרביעי בשיר השירים, אך לא כל אחד יבין את „העבודה שעדיין אינן ט־עונות תנופה", שמשמעותן היא ב־ערך: בחייך, מוקדם עדיין להרים רגליים. לא כל אחד חייב לדעת כי ,העבודה' היא לשון שבועה ומקורה בתלמוד בכמה מקומות; והמלים, טעונות תנופה שאולות ממסכת סוכה (מ"ז ע"ב) שם מדובר בפרשת ביכו־רים שיש צורך להניף אותם כאשר מביאים אותם אל הכהן.

ב) בעמודים ס"ו וס"ז מסופר ש־תלמידיו של רבי ירוחמיאל תלו קו־פה בביתו כדי לאסוף כספים לקניית פרה. כאשר נאספו כמאתיים זהובים „אמר רבי ירוחמיאל, עד כאן, וגנז את הקופה". עגנון אינו מסביר מה הניע את רבי ירוחמיאל לוותר מכאן ואילך על הקופה. כמו כן בעמוד ר"ח משיח ר' יודיל: „כיוון שנגעה ידי בכיסי מיד עלתה במחשבתי למנות את מעותי ומצאתי שיש לי מאתים זהובים, ואילו לא מניתי הייתי נכנס לעיר ונוטל מן הצדקה בזמן שאיני צריך". גם כאן סתם עגנון ולא פירש. החידה נפתרת רק בסוף אותו העמוד, כאשר מבקש ר' יודיל מנטע שלא יביא אותו יותר לאכסניא ש־נותנים לו מטה ושולחן ומעות אלא למלון, בו הוא ישלם בעצמו את כל הוצאותיו והוא מפרש לו את העניין: „מה אעשה, כך עלתה במח־שבתי לאכול פרוסת לחם משלי, הרי יש לי מאתים זהובים ועל פי דין אסור לי ליטול צדקה. הביאני לבית מלון ואל תרבה לשאול". רק כאן נודע לנו כי על פי דין אסור לו לאדם שיש לו מאתים זהובים לי־הנות מן הצדקה. עגנון אינו מביא את המקור לדין זה: הוא במשניות פאה פרק ח' משנה ח'.

רצוי היה שהמהדורה הבאה של כתבי עגנון תהיה מבוארת בדוגמה לספריה הקטנה של החוברות לבתי־ספר, כדי להקל על הקורא כשהוא נתקל במקומות סתומים.

*) דב סדן: על ש"י עגנון, בפרק לרוח המקרא, עמ' 169—172.

רוברט פתן

בלעדיו

לִפְנֵי הַכּוֹסִית
וְעֵין הַמַּשְׁקֶה הַזְּהַבְהַב הַצָּלוּל,
רֵיחַ גַּלְעִין הַשָּׁקֵד,
רֵיחַ טְרוֹם־תַּעֲשִׂיָּתִי,
אֲנִי כְּאִלּוּ שׁוֹמֵעַ כְּפוֹר
מִנֵּהַּ מָחוֹל כַּפְרִי —
וּלְבַדִּי אֲנִי שׁוֹתֶה אֶת הַסְּלִיבוֹבִיץ.

לָמָּה כֹּה הַקַּלּוּת עֲלֵיהֶם?

הַנְּשָׁמָה זְקוּקָה לַגּוּף,
כְּשֶׁהֵם בְּיַחַד קוֹרְאִים לָזֶה חַיִּים,
כְּשֶׁנִּשְׁבֶּרֶת הַמַּעֲרֶכֶת, הֵם נִפְסָקִים.
אֵינְךָ יוֹדֵעַ זֹאת: הַשָּׁבוּעַ בְּשֵׁם מְדַבֶּרְךָ בְּ־הָאָרֶץ
צָעִיר שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא רָאָה אוֹתְךָ.

הַאִם לֹא שַׁעַרְתָּ
אֵיךְ הֵם יָשְׁמוּ לִרְוָחָה,
אֵיךְ הֵם יְשַׁפְשְׁפוּ יָדַיִם בְּחֵיקְךָ רָחָב!
"יְשׁוּעַת ה' כְּהֶרֶף עַיִן.
מִי הָיָה מַעֲלֶה זֹאת עַל הַדַּעַת,
שֶׁבְּיָדָיו יִקָּשֵׁר לוֹ אֶת הַחֶבֶל,
וּבְיָדֵינוּ סַפָּנָה נִבְנַת תַּנִּין".

קוֹל מְשַׁמֵּן וְשָׁמֵעַ,
שֶׁמֶן מִשֶּׁמֶן אַחִים:
"תּוֹרָתֵנוּ—תּוֹרַת חַיִּים הִיא,
הַמּוֹאֵס בְּחַיִּים, קוֹלוֹ פָּסוּל".

אֲנִי יוֹדֵעַ, אֵין זֹאת תְּשׁוּבָה,
אַף גַּם חֲרִיקַת הַדֶּלֶת אֵינָהּ תְּשׁוּבָה.
לְהָעִיד נִקְרֵאתָ
עַל לִבְטֵי הָאָדָם בְּמַמְלֶכֶת שַׁדַּי.
וּבַעֲדוּתְךָ לְהַתְמִיד צִוִּיתָ
כָּל עוֹד גּוּפְךָ יַעֲשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ,
עַד יְצִיאַת הַנְּשָׁמָה "בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע".

אַחֲרֵי הָאַלְמָן
נֶעֱלָם כֹּה הַרְבֵּה
בְּעִקְּבוֹת קוֹלְךָ
שֶׁהָיָה לְמַהֲדֵיל.

עוֹדֶנִּי רוֹאֶה אֶת עֵינֶיךָ שֶׁלֹּא זָקְנוּ
מַבִּיטוֹת אֵלַי מִתּוֹךְ פָּנִים הֲרוּסוֹת
מֵעַל לְכוֹסִית עִם הַמַּשְׁקֶה הַזְּהַבְהַב הַצָּלוּל
וּלְבַדִּי
אֲנִי שׁוֹתֶה אֶת הַסְּלִיבוֹבִיץ.

סדר פסח במשפחה יהודית פורטוגזית — תחריט מלפה מעשה־ידי ב. פיקאר, משנת 1725.

ש"י עגנון

צבאות השם *

שכר לו ר' שלום דירה קטנה סמוך לכותל המערבי וישב על התורה ועל העבודה ועשה עצמו טפל למי שראה אותו גדול ממנו בתורה וקנה שלימות בדרכי השם ובתורתו הקדושה. לא התערב בעסקי ציבור ולא ביקש שום התמנות של כבוד או של פרנסה ולא קיבל שום טובת הנאה משום אדם ומשום כולל, שאביו היה משגר לו מעות. ואם לא היה באותן המעות כדי סיפוק צרכיו, שנתכוין אביו לכופו על ידי צמצום מזונותיו כדי שיחזור אצלו הרי בדבר זה לא היה ר' שלום יחיד, שבאותם הימים מסתפקים היו במיעוט עד שנדמה ר' שלום כבעל ממון, כל שכן שנוהג בעצמו כעשיר ונתן מכספו לעניים מלבד שהפריש מעשר מממונו כדרך שלומי אמוני ישראל.

היה ר' שלום יושב על התורה ועל העבודה ורואה חיים עם אשתו שכיבד אותה יותר מגופו, כדרך תלמידי חכמים האמיתיים שמכבדים את נשיהם יותר מגופם. ואין צריך לומר שהיא היתה מכבדתו ומוקירתו ומשגחת עליו שילמוד תורה בטהרה. ומחמת שבת עניים היתה, בתו של שמש עני, למודה היתה לעבוד עבודה, טורחת ועמלה ויגעה וקיבלה עליה כל פגעי המקום ולא קבלה על בעלה. אדרבא היתה שמחה שזכתה לידבק בגוף קדוש בארץ הקדושה. ואף הוא, אף על פי שבן עשירים היה הרי רגיל היה מקטנותו בישי־בות שלומדים תורה מתוך הדחק, לא הרגיש שהוא חסר כלום, אלא היה שמח בפקודי ה' הישרים משמחי לב ואם אירעה אותו שמחה שאינה של מצוה היה חושש שמא הוא אוכל עולמו בחייו.

ישב לו ר' שלום בירושלים וראה חיים עם האשה למעלה משישים שנה חכה והעמיד ממנה דור ישרים, בנים ובני בנים שלישים ורביעים גבורי כח במלחמתה של תורה. יש מהם שלמדו תורה ברבים, ויש מהם שנעשו גבאים וממונים, ויש מהם שעסקו בפרקמטיא והביאו סחורה מחוצה לארץ ונעשו סוחרים מופלגים והתפרנסו בכבוד, ועמהם נתפרנסו כמה מאנשי ירושלים. אבל קבעו עתים לתורה, שהיא עיקר קיומו של הישראלי, ועשו להם יד ושם בארץ, עד שדעתם היתה מקובלת על הבריות, שכל מי שיש בו תורה וגדולה דבריו נשמעים ודעתו מקובלת על הבריות. ויש שהיו מושכים אחריהם את אביהם ומשתדלים עמו שיקבל עליו התמנות של כבוד. וכשנפטר הרב הזקן לעולמו ביקשו להושיב את ר' שלום על כסא הרבנות ולא קיבל. אומר היה ר' שלום עיר שמלכו בה דוד המלך ושלמה בנו וחזקיהו והלל ורבן יוחנן בן זכאי ושאר תנאים אפשר יש אדם שראוי לישב על כסאם. וכל מי ששמע דבריו יכל ר' שלום היה מתבייש ליטול גדולה לעצמו. ואלמלא הגאוותנים אפשר שהיינו זוכים שהקדוש ברוך הוא בעצמו ובכבודו היה מולך בירושלים. ובזכות שהסתלק ר' שלום מן הרבנות, שהיא מקברת את בעליה האריך ימים ושנים וזכה לראות בשמחתם של ישראל, שהתחילו עולים ובאים. כשבא ר' שלום לירושלים לא היה בה אלא יישוב קטן עני ודל והיום היא מלאה ושכונות הרבה מקיפות אותה, עד שירושלים זו שמצא ר' שלום בכניסתו לארץ בטלה במיעוטה, ואלמלא כותל המערבי לא היתה ניכרת. כשהגיע ר' שלום לנמלה של ארץ־ישראל ליפו מצא שם מנין מצומצם של אשכנזים, והוצרך לשהות שם קרוב לשני שבועות עד שנזדמנה לו שיירה של עולים. עלה עמהם הוא רכוב על גמל ואשתו קשורה לפרדה, וכל אותה הדרך מיפו לירושלים היתה בחזקת סכנה, מפני שודדים וליסטים, שהיו מלסטמים את הבריות ומכים מכות רצח, היו נוסעים ביום ונחים בלילה, ואף בלילה לא היו נחים, שהיו מפחדים מבבואה של בבואה, וכשמצאו עצמם בשחרית שלא מת אחד מהם טעמו מעין תחיית המתים. כך טלטלו עצמם שלושה ימים עד שהגיעו לירושלים. וכשהגיעו לירושלים לא מצאו מקום להניח את עצמו־תיהם והיה ר' שלום ומטלטליו מוטלים ברחוב ארבעה ימים וארבעה לילות. לסוף ארבעה ימים מצאו לו כמין כוך שכם ועשאוהו בית דירה. לא יצאו שנים הרבה עד שנתמלאה יפו מישראל, ולא עוד אלא שסמוך לה בנו עיר חדשה תל־אביב. וסמוך לה כפרים מלאים מישראל מסוף הארץ ועד סופה שמתפרנסים מיגיע כפיהם ומוציאים לחם מן הארץ, והארץ מעלה להם פירות, עין לא ראתה מיום שגלינו מארצנו. והדרכים מתוקנות ונאות וכלי רכב יוצאים ובאים בכל יום ובכל עת ובכל שעה ואין מרגישים בטורח הדרך, כאילו הארץ קופצת לפניהם. והארץ מתקינה עצמה בשביל שאר כל ישראל שעתידים לעלות במהרה בימינו לכשירחם ה' על עמו ויקבץ את נדחינו מארבע כנפות כל הארץ ויחזירם לארצו.

יש מרננים על אנשי היישוב החדש ואף דעתו של ר' שלום אינה נוחה מהם. אפשר ארץ־ישראל שניתנה לנו שנעשה בה תורה ומצוות אפשר נוהגים בה שלא כשורה. יש שרוצה ללמוד עליהם זכות ואינו יכול, יכול ואינו רוצה. אבל הוא שמח בכל אחד ואחד מישראל שזוכה לעלות לארץ ומקבלו בסבר פנים יפות. אם בעל תורה הוא נושא ונותן עמו בתורה, ואם בעל אגדה הוא אומר לו דבר אגדה, ואם אינו לא בזה ולא בזה מדבר עמו בעסקי העולם, שר' שלום בקי ויודע להמתיק אותם ולהעלותם מעפרם. וכשבאים בני הכפרים אצלו מספר עמהם בענייניהם ומספר דברים שאירעו בימים הראשונים, כגון מעשה פתח תקווה שיום אחד העלו לירושלים שלושים גמלים טעונים חטה ושעורה ודורה ושומשמין ועדשים מעשר מתבואתם הראשונה והכניסו את הגמלים למאה שערים, ועדיין מאה שערים שכונה קטנה של עשרים בתים. הבריכו את הגמלים אצל הבור הגדול שבשכונה ושלחו כרוז לעיר להזמין את הכהנים ואת הלויים שיבואו ליטול את חלקם בקודש מתבואת הארץ. שלושה ימים שמחה כל ירושלים לפני ה' במאה שערים בשירים ובקול תודה והלל לה' אשר הפליא חסדו לשום תקומה בארץ ועשו סעודה גדולה לאנשי ירושלים וכל אנשי ירושלים באו לשמוח בשמחה זו שכמותה לא

„בבואכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה" — מיניאטורה שהופקה בבוכרה, כנראה במאה ה־15.

היתה מיום שחרבה ירושלים באחרונה וכוונה גדולה יש לו לר' שלום בסיפורי מעשיות אלו, שמעוררים את הלב ומכניסים שמחת הארץ, שכל שמחתה היא שמחה של תורה. ונוהג ר' שלום כבוד בכל אדם בפניו ושלא בפניו, ואין לך כל אדם בארץ־ישראל שר' שלום אינו קורא אותו חכם, לא כאחינו הספרדיים שקוראים לרבניהם חכמים, אלא בשביל חכמה שיש בו שעלה לארץ ישראל. בכח שמחה זו שר' שלום שמח על הארץ ועל הבריות הוסיף כח וגבורה והוסיף חיים, עד שנתיירא מלאך המות ממנו ולא העיז להתקרב אצלו.

העולם פושט צורה ולובש צורה. רוב חבריו של ר' שלום שהיו מעטרים את ירושלים בתורה ומצוות ומעשים טובים קבריהם מעטרים את הר הזיתים ואנשים חדשים באו והפכו את ירושלים עד שאין ניכרת חס ושלום קדושתה. הרבה מכירים את ר' שלום והרבה אין מכירים אותו, ואין צריך לומר שהוא אינו מכיר אותם. אבל שמע עליהם, ומה ששמע אינו יפה. אף על פי כן משתדל הוא לרדת לסוף דעתם. מה ראו שבחרו את ישיבת ארץ ישראל, אם אינם עושים תורה ומצוות. וכי מעט ארצות יש בעולם שיכולים לדור בהן. אי אפשר לתלות הכל במעשה היצר, אלא ודאי יש כאן כוונה מסותרת של הבורא ומנהיג יתברך. נזכר ר' שלום דיבור ששמע בשם צדיק אחד שהיה אומר אי אפשר לומר שהעולם מתנהג כראוי, אבל אילו הייתי אני הבורא והמנהיג כביכול הייתי מנהג אף אני את העולם כך. ועל כרחו מוכרח ר' שלום להסכים עם מעשי העולם ועם כל מה שנעשה בירושלים ואומר וראה בטוב ירושלים כל ימי חייך, צריך אדם מישראל לראות בירושלים את הטוב שבה ולא חס ושלום את ההיפך.

והואיל וצריך אדם לראות את הטוב בירושלים מעלים ר' שלום עיניו מכמה דברים ופעמים צריך הוא להעלים עיניו ממה שנעשה בתוך ביתו. מהולל שם ה' שאין אחד מהם מזרעו נתפס חס ושלום למינות ואין צריך לומר שאינו שולח לבניו לשקאלצ'יס. אבל הרי בת בתו נשואה לבעל פרנסה שעשה לו בית חרושת לעשיית מצות שאופים שם מצות במיני מכונות, דבר שר' שלום אסר נכדו בעלה של בת בתו עושה ממנו פרנסה. עוד יש דברים שאין לבו שלם עמהם, כגון נטייה זו שנוטים כמה מבני בניו אחר אגודת ישראל ואחר המזרחי. באמת עדיין לא חקר ר' שלום מה טיבן של חברות אלו ומה ראו בני בניו לנטות אחריהן. חייב כל יהודי להיות יהודי ולא עוד, כל יתר כנטול דומה. שעדיין רואה היה ר' שלום את העולם כמו שמצא אותו מוכן לפניו בקטנותו ואותו עולם מחולק היה לצדיקים ולבינונים ולרשעים ואילו לאגודת ישראל ולמזרחי לא ראה.

כדי שלא להרהר אחר בניו חוזר ר' שלום על הראשונות בזמן שכל העולם היה מעין הסיבה אחת וישראל מיוחדים לבם לאביהם שבשמים. ימים כאלו הרי לא יחזרו עד לימות המשיח. מה לי עוד כאן בעולם הזה, שואל ר' שלום את עצמו ומה לעולם הזה ולי ולמה הוא מבקש שנענה אמן על מעשיו. ושוב מסלק ר' שלום דעתו מן העולם הזה ויושב ותוהה על הראשונות. וזכר ימי בחרותו כמו ממתיק לו את זקנותו, זכור הוא את הימים שהיה מסגף עצמו כדי שלא יצטרך לעבוד לעבוד מלך בשר ודם ויעבוד את מלכו של עולם. ומלכו של עולם היה בעזרו ועשה אותו איש חיל בצבאותיו. מיום שנפטר מן הצבא לא עבר עליו יום בלא תורה ותפילה ועשיית מצוות. ועדיין כחו עמו ברוך השם בתורה וכשהוא יושב עם בניו ובני בניו וחתניו ושומע חידושיהם שמחדשים בתורה דעתו זוחה עליו ויודע על שום מה הוא חי.

פעמים מהרהר ר' שלום מה היה אילו חס ושלום היו לוקחים אותו לעבוד בצבא. וכשזוכר אותם סיגופים שסיגף את עצמו הוא מתלבש עוז וגבורה. האף היה יכול לעמוד באותם הסיגופים? אין ספק שאותם הסיגופים עמדו לו בזקנותו ובזכות שלמד בנערותו לוותר על כמה דברים הכרחיים זכה להאריך ימים.

ר' שלום זקן הרבה אולי יותר משהבריות סבורים עליו. רוב חבריו כבר שבקו חיים לכל חי, גם אשתו מתה עליו, גם בנו הבכור מת על פניו. חוץ מהם יש לו כמה קברים בהר הזיתים. בנפשות הרבה קנה לו ר' שלום זכות ישיבתו בארץ הקדושה. וכשהוא מסתכל בעצמו רואה שקרוביו שמתו מרובים מקרוביו שחיים. כשאדם מזקין הרבה רואה את החיים מתים. אבל הוא חי וקיים. יש מתלוצצים ואומרים שר' שלום כבר יצא מחברת בני תמותה. וכן היא האמת. ר' שלום יצא מחברת בני תמותה והריהו חי ומאריך ימים.

וכבר היינו סבורים שר' שלום יבלה ימיו ושנותיו בטובה ויזכה לראות בנחמת ציון וירושלים, פתאום חדשות נעשו בארץ. שכנינו שהיינו שרויים עמהם בשלוה ועשינו עמהם טובות הרבה, החיינו את הארץ ונתנו להם פרנסה נהפכו לנו פתאום לאויבים עד שבאו עלינו בחרב והרגו בנו ולא חסו על נער וזקן אשה ויונק, וחמסו ושללו ובזזו, ומה שלא הספיקו לגזול החריבו, ואלמלא בחורי ישראל שעמדו בפרץ לא היתה לנו פליטה חס ושלום בארץ. ועל זה היה ר' שלום תמיה. אומר היה ר' שלום אנו בצלותי ובבעותי לא היינו יכולים להגן עליהם ואילו הם בחרבם ובקשתם הגינו עלינו. וכשקטה הארץ התחילו חוזרים קצת למבוהתנו קפץ עלינו רוגזו של הקדוש ברוך הוא והעמיד עלינו אדם רשע, שגזירותיו קשות מכל פרעה משל המן משל כל הרשעים שהציקו לישראל ממצרים ועד הנה. ועם שהיינו שרויים בשלווה ואוכלים שנות משיח ציץ הזדון ופרח מטה הרשע והתחילו הצרות מעופפות מכל צד, צרות גדולות ורעות שלא היו כמותן מיום שנברא העולם ועד עכשיו, כאילו הסתיר הקדוש ברוך הוא פניו חס ושלום. וכל יום קשה מחברו וכל צרה קשה מחברתה וכל גזירה וגזירה רעה ואכזרית, עד שהתחלנו מתייראים שלא יכלה חס ושלום זרעו של אברהם אבינו מן העולם.

ועדיין אחינו בני ישראל בכל מקום ומקום שלא פגעה שם מידת הדין נוהגים כדרכם, זה פונה לעסקיו וזה לשאר העניינים המדומים, ויש מהם שבהולים אחר הממון, שכל זמן שהנפש מתאבדת תאות הממון מתרבה והולכת. וכשומעים על צרות אחיהם יוצאים ידי חובתם בקבלת תענית, ואחר התענית אוכלים ושותים כפליים שהצום מרבה את התיאבון, ויש שמת־חסדים עם קונם ונותנים פרוטה לעני אגרא דתעניתא, ויש שמסיעים עיניהם מצרות ישראל ומשתעשעים בפלפולי התורה ונותנים לרשע לעשות רע כרשעותו ומשבחים את עצמם שמחדשים דברים, ולא עוד אלא שרואים עצמם בעולים, שהרי פלטו עצמם מן הצרה. ויצרם מנענע להם ראשו ולוחש להם אמת נכון הדבר, ומכניס בהם גאוה יתירה, יותר משמינית שבשמינית שמותר לתלמיד חכם, לבסוף רואים את עצמם כאילו כל העולם עומד עליהם, לבסוף באים עם כל העולם בטרוניא שאין מסייעים אותם לישב וללמוד מתוך הרחבה ולקיים את התורה מעושר. ואלמלא לא הייתי חושש לכבודו של זקן הייתי מגלה שאף בניו ובני בניו של ר' שלום פוסעים באותו דבר. ובאים ומגידים לו חידושים שמחדשים בפלפוליהם כגון בדין ספק בין השמשות או בדין עבד עברי, או בענין מעילה בקתמות או בדין יוצא דופן בבכור או בין עצמות קדשים או בדין היתר מצטרף לאיסור או בדין גואל הדם או בדין מעל אחר מעל במוקדשים או בקרבנות מחוסרי כפרה או באפר אהירה והגדות. יש שר' שלום מחזק את דבריהם ויש שסותר את דבריהם. בין כך ובין כך הם תמיהים על כחו של זקן, שכל שהוא מזקין דעתו מתחזקת עליה.

עכשיו נניח את חידושיהם ונראה מה חדשות יש בעולם. חדשות כבע אינן שמחות כחידושיהם של בניו ובני בניו של ר' שלום. מלחמה גדולה בעולם, ערים ומדינות נחרבות ויישובים נתלשים והרשעה מרחיבה פיה וישראל נהרגים ונשחטים בכל יום ובכל עת ובכל שעה, שכל צרה שבאה לעולם ישראל לוקים בה בראש. שכשראו האומות כח שעוללו לישראל שנתנו לאותו רשע להרים ראש עד שפגעה אף בהם ידו עמדו וקידשו מלחמה. מיום שהאומות עושות מלחמה לא היתה מלחמה כברה כזו, המלחמות שהאומות היו עושות לשם מה היו עושות, לשם כבוד ות להראות כחן וגבורתן, או לשם גזל וחמס, לגזול ארצות לא להן, להר את גבולן. מה שאין כן מלחמה זו, שבאה להציל עשוק מידי עושקו העולם מן הכליון. וכמה מישראל נתחברו לאומות הישרות לעמוד על ג ולהציל את שארית הפליטה.

בחוצות ירושלים ובסמטאות שלפנים מן החומה באים כל יום בחו מלובשים בבגדים של אנשי צבא. יש מהם שבאים לראות ויש מהם שב להתפלל אצל כותל המערבי מקום שלא זזה משם השכינה מעולם. יש ששמעו את שמו של ר' שלום שהוא צדיק גדול ובאים אצלו לבקש בו מפיו. מאין באו ולאן הם הולכים? מארץ רחוקה באו מדרום אפריקי ו הם הולכים למקום הסכנה שבכל שעה יכולים ליהרג. יש מהם שהג אשה ובנים קטנים, בתי מסחר ותעשיה, וכל זה לא שוה להם כלום כל שהם רואים את הצר הצורר את ישראל. נזכר ר' שלום אותם ימים ש צריך לעמוד ולשרת בצבא ונזכר כל הסיגופים שסיגף את עצמו. ובוכה עצמו שהזקין ואין כחו עמו לשתף עצמו במעשה עם הבחורים הללו שנת נפשם על עמם ועל שמו יתברך המחולל בגויים. מגביה ר' שלום שתי י הקשישות כלפי מעלה ומתפלל על האנשים התמימים היקרים שעוב להקריב עצמם קרבן עולה ועיניו זולגות דמעות עליהם שעמם חביב על יותר מגופם והוא רואה את חסד ה' שחופף עליהם. אילו נתן לו אלו שנה אחת כשנות בחרותו היה הולך ומתלווה להם. אבל הוא זקן וה וכבר יצאו שנותיו וכל יום שהוא חי חסד הוא ואין כחו אלא בפיו. והו מתפלל על חלוצי צבא שיחזרו בשלום ממערכות המלחמה ומתפלל על כ שיזכה לראות במפלתם של רשעים ובנחמות עמו. מימיו לא שאל ר' שו חיים, עכשיו שכבר יצאו שנותיו נתגבר בו פתאום כח החיים ומצא ב טעם חדש להאריך ימים ושנים עד שירחם ה' את עמו ויראה בנחמת ישר

עכשיו נחזור אצל בניו ובני בניו של ר' שלום, שמאורעות הזו ומאורעות יחיד מעורים אלו באלו.

יום אחד באו בניו ובני בניו אצלו. אחר שהגידו לו את החידוש שחידשו בתורתם שאל אותם מה חדשות יש בעולם. עמדו וסיפרו לו. נתנ אנחה קשה ואמר, מתקנא אני בכם בני. אמרו לו כלום יש אב מתקנא בב רבה בתלמידיו? אמר להם מתקנא אני בכם שאתם מתענגים על החידוש שלכם. אמרו לו אין תענוג כתענוג של תורה. אמר להם, אוי לי אם אוכ עכשיו ששונאיהם של ישראל מתגברים חוששני שלא ישתיירו חס וחל מישראל הרבה לקיים את התורה, ואם אין ישראל אין תורה. אפשר שבשבט כל התלאה שמצאתני עת שהייתי בחור וביקשה המלכות לשעבדני איש צב סיגפתי את עצמי בכל מיני סיגופים שנה ושתי שנים ושלש שנים כדי להתי כחי ולא אצטרך לצאת בצבא, שתכלית צבא מלחמה, וכל מלחמות שמל אומות העולם היו עושים, לשם עצמם היו עושים, ולא היה אדם יודע לי מה יצא למלחמה ולשם מה יוצא להרוג או ליהרג. כל שכן ישראל, שה התורה אמרה את דמכם לנפשותיכם אדרוש, ואם דם חברו שופך הרי כאו דם האדם באדם דמו ישפך. והיו ישראל מתייראים לצאת למלחמה וה מסגפים עצמם ובלבד שלא יוכשרו לצבא. ואף אני עשיתי כל כמה שידי הי מגעת, ועשה עמי הקדוש ברוך הוא נסים גדולים ונפטרתי מעבודת המ ועליתי עם אשתי זו זקנתכם, מפני קרובי. עכשיו קרובי כלו בגזירותיו ש אותו רשע. והלוואי שאתבדה, חוששני שלא נשתייר מכל משפחתי אלא א ואתם, ואתם יודעים שמלחמה זו משונה מכל המלחמות שהיו בעולם, שבא להציל את העולם מן העניסות ומן הכליון.

הרהרו בניו ובני בניו בעצמם ומה זקננו אומר כך, אנו שאין אנו כבניי לקרסוליו על אחת כמה וכמה. לא פרשו ממנו עד שאמרו עת לעשות לה' הפרו תורתיך. גבורים שבהם הלכו למקום שהלכו וקיימו בעצמם חגור חרבך על ירך גבור, והחלשים שבהם סייעו את אחיהם בממון להגביר ידיהם לבב ידו של שונא, שכל יד שמשברת את השונא מגברת את ישראל.

עד כאן מעשה מורנו הגאון ר' שלום שנלחם מלחמתה של תורה. מכאן ואילך מעשה בניו ובני בניו שיצאו למלחמתם של ישראל, כדי שיהיו יכולים לקיים את התורה. והואיל ועיקר מלחמתם הוא לשם ישראל ולשם התורה ולשם הקדוש ברוך הוא קוראים אנו להם צבאות ה', וכן קראנו לכל הסיפור על שם סופו צבאות ה'.

* סיפור זה, שחלקו הראשון נדפס ב„הארץ" בשנת תש"ט (ה־19 בספטמבר 1949) נעתק לאחרונה מכתבי־היד שבעזבונו של ש"י עגנון.

ים גנז

הד את התרבות
תרבות את היהדות

ידות הפילוסופיה החדשה מתקופת ההשכלה ועד עמנואל קאנט
: שמואל הוגו ברגמן
את מוסד ביאליק, תשל"ג, 308 עמודים

יצא לאור בשנת 1970 הכרך אן של תולדות הפילוסופיה ה־ ה, שאל בחיבורו ש. ה. ברגמן: חות הפילוסופיה כתובות בעב־ לשם מה? האם לא יותר פשוט ב את הספרים הקלאסיים בת־ זה של אומות העולם?" והוא : : „ובכל זאת נדמה לי, שאר־ והלה של מוסד ביאליק מתצ־ היתה ושהיבתנו, חובת החזר להוציא אותה לפועל. שהרי זה כאין לנו עד היום היס־ ; מקורית של הפילוסופיה כר־ נא חסרון המורגש בחיינו ה־ יום".

שפט האחרון, על פניו הוא י. איטנים אינו יכול לעמוד קף הכלים „היסטוריה מקורית הפילוסופיה". בלא שירגיש מי־ מסוימת של אי־נחת. לפילו־ ; (המערבית) יש היסטוריה ; באיזה מובן יכולה היא איפוא ; מקורית לנו? כדי להזיל מ־ יש באי־הנחת הנגרמת מן ה־ האמור, יש לבדוק ההצהרות ; מפורטות יותר של ברגמן, לנסות לעמוד על הכוונות אף בוף הרצאותיו. אני נזקק לכך ; עכשיו, כיוון שהדברים בול־ יותר בכרך השני של הספר, לאחרונה, ובעיקר מפני ש־ ותם היותם שווים לכל נפש אל בולטת על רקע האירועים שרויים בהם לא מכבר.

הצורי־נפש

מד „היסטוריה מקורית של ה־ יפיה" אין ברגמן מתכוון לכ־ עברית במקור גרידא. כדי מוסציה תימסר בשפה מסו־ אין, כמובן, הכרח למסרה ז בלשון זו. ניתן, כאמור, ל־ את הספרים הקלאסיים בתחום הדבר הזה אכן נעשה. המקו־ מכוונת איפוא לא אל השפה , אלא להצגת הפילוסופיה ה־ ית מנקודת־הראות של המידי־ תרבותי־הלאומי שמצאנו הל־ ואולי יותר מכך: למען תו־ ז. אומר ברגמן בהקדמה לכרך : „אני רואה את המשמעות סורית של הפיכה הציונית ב־ היהדות בזה שאין אנו יכולים ז הצורי־נפש, ,יהודים' מכאן שיים' מכאן... שומה עלינו, על ות להתמודד עם העולם ולהפש וקומה ב ע ו ל ם. מתוך השקפה יה זו הקשתי בכרך הראשון ל־ ה אכסטאל פרק מיוחד בתול־ הפילוסופיה, וכן, כמובן לכרך עתה. הפעם, בכרך זה, חייב מנדלסון לתפוס את מקומו..." ה, באמרו „אין לנו היסטוריה ית של הפילוסופיה" מתכוון ן לכתיבתן של תולדות הפי־ יה. עם איכור ופירוט הקשר־ ההקשרים היהודיים של תול־ אלה. וכך הוא עושה באמת. ז בלבד שהוא מייחד פרקים טופים בעלי היותם יהודים. אף זה המקובל בספרי תולדות ה־

פילוסופיה לייחד להם מקום (למ־ של, יהודה אברבנאל). הוא גם מד־ גיש את קשריהם של פילוסופים לא־יהודים עם יהודים בני הפריפ־ ריה ההתרבותית־אינטלקטואלית שלהם (למשל: קשריו של קאנט עם מר־ כוס הרץ ומנדלסון) ואף סוקר את הפילוסופיה היהודית של פילוסופים לא־יהודים כמו לסינג, האמאן ו־ הרדר.

בפרק על הרדר מייחד ברגמן סעיף ל„הרדר והיהדות", והוא או־ מר שם: „כשאנו עומדים לסיים את

שמואל הוגו ברגמן

הפרק על הרדר בסעיף מיוחד על יחסו ליהדות וליהודים, אין אנו רו־ צים ללכת בעקבות אלה המבקשים בכל מקום את היחס אל היהדות... אין נושא דיוננו צרוף מקרי ומי־ כאני כזה, אלא צרוף אורגאני פני־ מי. הרדר היה מעוניין קשור ב־ יהדות וביהודים" (עמ' 96). ה־ שכוזות שמתאר ברגמן אחר־כך אי־ נן מותירות ספק באמיתות קביעה זו. ואולם אילו היה ברגמן מתיימר להיות היסטוריון של תולדות ה־ פילוסופיה במובן המדוקני של ה־ מלה, היתה השאלה המקדימת ש־ היה עליו לשאול — לא אם פילו־ סוף פלוני קשור מבעוריו ביהדות וביהודים קשר אורגני ופנימי אלא יותר מכך: אם קשר זה רלבנטי, בהינתן תנאי הכרוזי לצירוחה של הפילוסופיה. במוצהר אין ברגמן מעוניין בקשרים חמורים כל־כך. הוא אינו מבקש להיות היסטוריון של הפילוסופיה גרידא, אלא היס־ טוריון שלה ושל הקשרים היהו־ דיים שלה. בכך עושה ברגמן, למיצ־ ער, את הנתונים לשאלות ולחשר־ בות על הקשרים בין הפילוסופיה המערבית היהדות והיהודים שווים לכל נפש (המעוניינת, כמובן). שא־ לות אלו, התשובות עליהן והשאלות שתשובות אלו מעלות הן אקטואליות ויומיומיות בגירוייה של הישראליות של תשל"ג.

התחיה והחיפוש

על מעורבותם של יהודים והוגות בתולדות הפילוסופיה המערבית ני־ תן לשאול אם היא עובדה הראויה לציון, ואם כן — מדוע? האם מ־ שום שהסבך האישי־החברתי שאליו נקלעו הוגים יהודיים בשל עובדת יהדותם עורר אותם לחשוב בדרך מסויימת או על בעיות מסויימות, או מפני שהרבותם היהודית עיצ־ בה את דרך מחשבתם? למשל, ה־ אם מושפעת היתה התפלספותו של שפינוזה בין השאר מהשכלתו ה־ יהודית או מן הסיטואציות והאישיו־ ת החברתיות שאליהן נקלע בהיותו יהודי? ועוד: האם מעורבותם של יהודים בחיים התרבותיים, המדיניים והלאומיים של אירופה בארבע ה־ מאות האחרונות הכשרה את תשו־ מת־לבם של הפילוסופים האירו־ פיים הלא־יהודים לסוג מסויים של בעיות או לדרך מסויימת של מח־ שבה? למשל, האם פילוסופיות ה־ דת והלאום של הרדר או של לסינג הושפעו מן המצב שבו היו היהו־ דים שרויים באירופה בזמנם ועד זמנם? התשובות לשאלות אלו הן ללא־ספק חיוביות. לא זו בלבד ש־ יהדות ויהודים השפיעו על הפילו־ סופיה הלא־יהודית של פילוסופים יהודים ולא־יהודים, אלא יהדות ו־ יהודים גרמו לפילוסופים לא־יהו־ דים שתהיה להם פילוסופיה של ה־ יהדות. קביעה ודאית זו מת־ אפשרת לכל מי שקורא את תולדות הפילוסופיה החדשה של ברגמן, ו־ בעיקר את הכרך השני.

במבואה שבראש רשימה זו אומר ברגמן כי היעדר היסטוריה מקורית של הפילוסופיה הוא „חסרון המור־ גש בחיינו הרוחניים". באווירה ה־ תרבותית הפוליטית ששררה בארץ עד מלחמת יום־הכיפורים צריך היה להפשיט אמירה זו למפרזמיה, ולד־ מר כי היעדר פילוסופיה (במובן ה־ ראשוני, המילולי של מלה זו) הוא חסרון המורגש בחיינו, ולאו דווקא הרוחניים. אווירה של תהיות וחי־ פוש היא תנאי הכרחי ליצירתה של אהבת חכמה. ואווירה זו כמו נעש־ תה נחלת הכלל מאז המלחמה. הה־ תהיות שתהיים כאן היום נסבות על אותן בעיות שהניעו את ברגמן לכ־ תוב היסטוריה מקורית של הפילו־ סופיה. מבוכת הישראליות מאז מל־ חמת יום־הכיפורים היא פרק נוסף בהיסטוריה של מבוכה, שבין השאר לפתרונה או להבהרתה מכוון ברגמן בכתיבת תולדות הפילוסופיה. כדי שהפרק הנוכחי של מבוכה זו יהיה מעורבת, על בעלי המבוכה להגי־ מצא מעט בהיסטוריה שלה, וספרו של ברגמן הוא אמצעי משלה ל־ למידת היסטוריה זו. ברגמן מייחד במקצת את התרבות, כדי שהיהו־ דיות הישראלית תהיה במקצת יותר מתורבתת. תולדות הפילוסופיה. כפי שהוא רושמן ממלאות חסר לא רק בחיינו הרוחניים. הן עשויות לשפר את החיים היהודיים־הישראליים ש־ לנו.

יורם ברונובסקי

דת או אסתטיקה

בטעתו זעם ה. ס. אליוט, באותה תערובת מוזרה של יצר הרס עצמי וצביעות ישועית האופיינית להרבה מהתבטאויותיו, על המנהג להשקיף על הדת מנקודת־ראות אסתטית, ל־ הצביע למשל על התנ"ך כעל יצירת „ספרות יפה" וכו'. אם אפשר היה להתעלם מן המניעים הסבוכים ש־ הולידו זעם זה, יכולים היינו לומר שההתקפה האליוטית על הפיכת ה־ דת לאובייקט אסתטי היתה תגובה בריאה על הרהורים של סוף־המאה האנגלית, האסתטיציזם הקיצוני של ווילד ובני־חוגו שהגה אף לכינוי „דת האסתטיקה" או על נבואה כמו זו של מתיו ארנולד, קודמו הגדול של אליוט, שבעתיד תתפוס השירה את מקומה של הדת. ברור שהמאבק בין האסתטיקה והדת הת־ חיל זמן רב לפני כן: אם נישאר בתחומה של הנצרות (ומסיבה שתס־ תבר בהמשך, כדאי שנישאר בת־ חומה) נוכל להשקיף על המשחק הדיאלקטי בין השתים כעל אחד מאלה שקבעו את פני ההיסטוריה הדתית, ולפיכך גם התרבותית, ואף המדינית, של אירופה במשך מאות שנים. אפשר אפילו שבמסגרתו של המאבק הזה בין הדת והאסתטיקה (וכאן, במובן הקרוב לזה המקורי־ היווני של המלה של תורת החוש־ יות") נוכל לבחון מאורעות כה מכ־ ריעים כמו מרידת לותר („הדתי־ כלומר המוסרי") ברומא („האסתטית־ כלומר המושחתת") התחוות הדת הפרוטסטנטית.

היסטוריה אפשרית (שמא נכתבה כבר כזאת?) של המאבק הזה תכ־ לול פרקים מן העבר כמו מינהגם של ציירי הרנסאנס להשתמש בקור־ טיזאנות נודעות כדגמי המאדונות או קדושות־הכנסיה לציוריהם. וב־ כלל, החוש האסתטי המופלג של האפיפיורות הכמורה האיטלקית ב־ משך מאות רבות. כל אלה הן מן המפורסמות — וכן ידועות פרשות קוראי־התגר על האסתטיציזיה הזאת של הדת, למן סאבונארולה ועד... ת. ס. אליוט (אכן, סאבונארולה מודרני משונה שרצה בעצם להע־ לות באש את האסתטיות העמוקה שלו עצמו!). במעין סיכום קצר עד כדי גיחוך יהיה אפשר אולי לומר כך: הנצרות היא „דת אסתטית" ביסודה, בניגוד ליהדות, ובמובן זה היא יורשת הדתות האסתטיות של העולם הקלאסי (ואיך יתכן ש־ היא לא תהיה יורשתן במובן זה, אם היא התגשמה והתבססה בתר־ בויותיה בקרב תושבי „הארצות ה־ אסתטיות", יוון ורומי ואזור הקרי־ בה שלהן?) אך דרך־קבע היא סובלת מ„מצפון בלתי־נקי" בשל ה־ אסתטיות הזאת והיא נלחמת בה מלחמה מתמדת. לעתים פורצות ה־ פאגאניות הנסתרת של הנצרות ל־ נעשית גלויה במעט — כמו, למשל, ברנסאנס (חוקר האמנות האנגלי אדגר ווינד כתב על נושא זה את ספ־ רו המעולה „מיסטוריות פאגאניות בר־ נסאנס") אך בדרך כלל היא מודכאת על־ידי המוסדות הרשמיים של הכנסיה. אבל היא אורבת תמיד ומצפה לכל הזדמנות להגיח מן ה־ מארב, ליפות את הדת — ולהשחית אותה. כמפורסם, אנו חייבים לגיחות אלו שיאים רבים של האמנות האי־ רופית, את הקתדרלות הגותיות, את מיכלאנג'לו ועוד ועוד.

פואמות בפרוזה

הסיבה שהביאתני לידי מחשבות אלה נעוצה בטכסטים רחוקים למדי מאלה של הנצרות המערבית, מלותר ומן הרנסאנס — ובטכסטים שהם לאיפחות רחוקים ושונים מאלה של מתיו ארנולד או ת.ס. אליוט. כמו, מן הסתם, אנשים רבים אחרים בזמן האחרון, הייתי גם אני שקוע בקרי־ אה אינטנסיבית של הספרות הסוב־ ייטית החדשה בכלל, ושל מה שמכר בה ספרות־הסאמיזדאט בפרט. הדבר התחיל מכך, שלרגל עבודה מקרית שנזדמנה לי, חזרתי וקראתי את כתבי סולז'ניצין חלק מן הקורפוס של ה„סולז'ניציאנה" שהוא כבר עכשיו בעל ממדים המקבילים למונומנטליות העקבית של ספרי סולז'ניצין עצמם. אך אני לצורך עבודתי חייב הייתי להידרש דווקא ל„קטנות" בכתבי סולז'ניצין — פכים קטנים ויצירות קצרות־יריעה. כידוע, מורכבת הסי־ בה של יצירות כאלו בכתבי הסופר הגולה משישה סיפורים ארוכים פחות־או־יותר ומשש־עשרה יחידות שסולז'ניצין כינה אותן, עם הופעתן הראשונה בשנת 1964, „אטיודים" ו־ סיפורים קצרצרים", אשר התפרסמו במשך הזמן כ„פואמות בפרוזה", שם שצריך לעורר אסוציאציות לטור־ גנייב בכל אוסף הפואמות־בפרוזה הדומות גם במתכונת הצורנית וגם בכמה יסודות תכניים לאלו של סול־ ז'ניצין.

המוטיב שמשך את תשומת־לבי, ולא בפעם הראשונה, הוא זה שבו באה על ביטויה הדתיות של סול־ ז'ניצין. פרשת הדת בכתביו היא כמובן חשובה ומורכבת וכבר נדרשו לה לא־מעט חוקרים. כל הטעמים האיקאנטיים המתלחים לדתיות זו בהקשר הסובייטי מסתברים מאליהם והרבה פובליציסטים כבר עשו מהם מטעמים. לא בכדי הדגשה בעתו־ נות המערב־אירופית העובדה, שא־ חד הדברים הראשונים שעשה הסופר לאחר שגורש מארצו היה ביקור ב־ כנסייה הפראבוסלבית בציר ציריך.

אבל אני התמלאתי בעקבות השקי־ דה על ה„קטנות" של סולז'ניצין ב־ תחושה חשד משונה שעורדה בי דתיות זו — שלדעת רבים היא טהו־ רה, אמיתית, עמוקה וריאקציונית־ כדבעי. את מנוחתי הדריכה מלכת־ חילה אותה הדאות שקל לתעד או־ תה, שדתיות „אמיתית" וספרות „ס־ פרותית" אינן עולות בקנה אחד. התיעוד שכספקת לכך הכנסיה ה־ פראבוסלאבית אינו פחות מזה ש־ מספקת הכנסיה הקאתולית. די להז־ כיר את יחסיו של טולסטוי עם ה־ כנסיה או אפילו את יחסיו של טולסטוי „הדתי" וטולסטוי „האס־ תטי" כדי להצביע על מאבקים רבי־ הוד (ביחוד המאבק הזה בין שני טולסטוי בגוף אחד) של הפראבוס־ לאביות והאסתטיקה.

היכן מצאתי אישור לחשדות אלה בטכסטים של סולז'ניצין? ובכן, עד בדה שהטכסטים „הדתיים" של סול־ ז'ניצין עוסקים למעשה, בשינוי זה או אחר, במוטיב אחד: חילול הקו־ דש הפראבוסלבי העתיק — הכנ־ סיות הקדומות וטכסי הפולחן המ־ סורתיים — על־ידי „האדם הסוב־ יטי החדש" וביחוד על־ידי הנוער. לנושא זה בלבד מוקדש אחד מש־ שה הסיפורים הארוכים של סולז'ני־ צין, הסיפור־הפואמה „תהלוכה של פסחא", המוסר דו"ח על הטכס של התהלוכה־הקודש בפסחא של שנת 1966 בכפר פירדלקינו (אגב, כפר־ מושבו של פאסטרנאק). ב„תהלוכה של פסחא" מועמדים זה מול זה הנוער הפרוע, המעשן ויורק „ב־ מרחק שני צעדים מיסודי האדוק־ מול הטוהר והקדושה של עדת המ־ אמינים הקטנה והנפחדת הצועדת בתהלוכה. אלו מבין הפואמות־בפרו־ זה הנוגעות לעניינו דת נושאן בעצם אחד: העזובה שבה שרויות הכנסיות העתיקות. הפואמה „נדודים לאורך נהר האוקא" נפתחת כך: „כאשר אתה נודד בדרכי השדה של רוסיה התיכונה אתה מתחיל להבין את מהותו של הנוף הרוסי הרגוע. עצם מהותו בכנסיות... בכל אשר תלך, בשדה או באחו או הרחק ממגורי אנוש, לעולם אינך חש בדידות. מעל לחומת היער, מעל לתלי האלומות באסמים, מעל לכל התגבהות של קרקע, תלוי, כגביע של פרג, מיגדל פעמונים. ואז אתה נכנס אל הכפר ורואה שקידמו את פניך מרחוק לא כנסיות חיות אלא מתות..." נושא זה של כנסיות עזובות ומחוללות חו־ זר ומופיע בכל הטכסטים „הדתיים" האחרים.

פראבוסלביות או הלניזם

מה שמדהים בדתיות המתבטאת כך, הוא, ככלות הכל, המטריאליזם שלה, מטריאליזם העולה בקנה אחד עם „חיים חושיים", עם האמנות. החושים תובעים אובייקטים הקיי־ מים בעליל, האמנות היא דברים, היא גוף. בכך מוסברת האנטי־אס־ תטיות העמוקה של היהדות האסת־ טיות של היוונות הפאגאנית, או־ תה ירשה הכנסיה הנוצרית על שתי שלוחותיה. כאשר סולז'ניצין נושא קינה אובססיבית על חילול בתי־ התפילה, כלי הפולחן, הטכסים ה־ מסורתיים היפים — ולא על אבדן האמונה כפשוטו בקרב העם הרוסי! — הוא נושא קינה פאגאנית מאד, אסתטית מאד. בכל שהדבר תמוה, בדתיות של אפשר למצוא קוי הק־ בלה לדתיות הנוצרית של אליוט, שהסופר הרוסי לא קרא מן הסתם אף שורה מכתביו.

קרא את אליוט, לעומת זאת, יוצר רוסי אחר, שאף הוא עזב לא מכבר את ברית־המועצות, ברעש פחות במקצת מזה שעורר גירושו של סו־ לז'ניצין: יוסף ברודסקי, המשורר המצויין בימינו את כבוד השירה ה־ רוסית. יהדותו אינה מגעת את „הנצרות" שלו, האינטלקטואלית ו־ האסתטית. אחד משיריו הגדולים הוא „תהגה במדבר" (שתורגם, יחד עם שירים „דתיים" רבים אחרים, על־ידי עזרא זוסמן בקובץ שהופיע בשעתו בהוצאת „עקד") ונושאו דו־ מה להפליא לנושא הדתי האובסס־ בי של סולז'ניצין: המדובר בהר־ סיה גדולה בלנינגראד שהרסו אותה כדי להקים במקומה אולם קונצר־ טים. השיר הזה של משורר שהוא „אינטלקטואלי" הרבה יותר מסול־ ז'ניצין הוא בעצם חשבון תיאולוגי־ אסתטי שלם („אני חושב על כך: לאן נכנסנו? / ממה עתה יותר רחוקנו? מפראבוסלאביות או מהל־ ניזם?"). עמדתו של המשורר שב־ מבט ראשון עשויה להיראות „דתית" טהורה — רחוקה מהיות כזאת. זו דתיות אסתטית, המעדיפה את הישן, הנדיר (היש משהו יפה יותר, אס־ תטי יותר, מהיכל קדמון שאזוב מט־ פס בסדקי קירותיו?) על פני החדש והסיטונאי — אולם הקונצרטים הא־ דיר. לאור כל זאת, כדאי לעיין מח־ דש בדתיותם של היוצרים הסובי־ טיים (ואולי של כל הספרות הסוב־ ייטית „הדתית"? דוגמאות דומות לאלו של סולז'ניצין וברודסקי ניתן להביא מסופרים אחרים הנופלים ב־ ערכם בהם, כדוגמת בולאט אוקוד־ ז'בה), קודם שעטים על צדויות כוד־ בות אלו ל„תחיית הדת בברית־המו־ עצות", כדרך שעשו פובליציסטים מערביים רבים.

ביעור [illegible] — [illegible] ב. פיקאר משנת 1725

רן שחורי

שפעת זהב ו„הוד קדומים"

תערוכת משה קסטל במוזיאון תל־אביב

ההתקשרות לאמנות הצורנית, ה־ מייצגת ומסכלת את רוח העם והדר קיומו ההיסטורי אופיינית ל„ממס־ דים השליטים כאז ומעולם. גם בארץ לתנה המנהיגות הרוחנית ו־ הפוליטית ליצור סינתזה של אמנות „לאומית" בעלת בשורה. ואכן מימי „בצלאל" הראשונים נמצאו אמנים, שראו את יעודם בכך, וקסטל הוא אחד מהם.

קסטל הוא יליד הארץ ובן למש־ פחה ספרדית היושבת כאן דורות רבים, היה מהבולטים בזרם „הנ־ איבי־אוריינטליסטי" בציור הישר־ אלי. אף ששינה את סגנונו לפרקים בהשפעת אסכולות פאריסאיות שו־ נות, היה המרכיב המזרחי־מיסטי מ־ צוי לרוב בבדיו. עבודותיו המוק־ דמות צוירו בהתאם לאופנת הפרי־ מיטיביות הפוסט־גוגנית והמי־ ב־ גיימית כביכול, ולאחר מכן באו הבדים כבדי הצבע, שהאירו את אווירת בתי־הכנסת של צפת. הוא הצליח להקנות לסגנונם של רואו, מירו וה„אקול דה־פארי" גוון מזר־ חי פרימיטיבי. ציורו היה תמיד חסר כל התכום ואופיין בפשטנותה של אמירה ישירה ועמוסה לעיפה באלמנטים נאראטיביים וסימבוליים.

פשטנות זאת והנטיה לדקורטיב־ יות התחזקו בראשית שנות ה־50, כשגילה קסטל את אפשרות השימוש באילו סימני־כתב כבעני עתיק. היה בכך משום הקנית אופי כאילו „מודרני" לציוריו האילוסטרטיביים. נטייתו להדר ולקשטנות הביאה או־ תו לשימוש רב־אפקטים באבקת בז־ לת וליצירת תבליטים גדולי־מידות שהאותיות המוטבעות בהם נראות כאילו הן חרותות באסטלות מסופו־ טמיות עתיקות. מרקמים אלה צבו־ עים בגונים בוהקים של אדום כחול וזהב. לעיתים, כשהציור נראה לו מופשט מדי, הוא מארגן את ה„אות־ יות" בצורת דמויות הנישאות את „מנורת התמיד" בזהב, או משבץ בו גלויות צבעוניות עם דיוקנו של משה דיין ליד הכותל. כשקוראים ליצירה בנוסף לכך גם „תהילה ל־ גיבורי ישראל" או „מגילה ארכ־ אית בסגול" — מגיעה האיוולת ל־ שיאה.

קסטל חסידיו מרבים לדבר על הטוהר האמנותי של ג'וטו כמקור השראה, אולם, מה רחוק יותר מה־ רגישות, העידון והאמונה התמימה של האיטלקי הגדול הזה, מהלהוות הבומבאסטיות, הרעשניים והריק־ ניים של קסטל?

את קרובי משפחתם יש לחפש דווקא בתצורות הביזנטיות של קונ־ סטנטינופול השוקעת, של אשור ה־ אימפריאלית ושל מוסוליני. מדכא רק, שפשיזם אמנותי זה הוא בבואה לקנה־המידה, לטוב הטעם ולרגישות התרבותית של „העם הזה" — החל מנשיאו ושריו ועד אותם תלמידי תיכון, שניצבו מול המנותיו המר־ כים משפעת הזהב ומ„הוד הקד־ מים".

לוביס קורינת

במוזיאון תל־אביב

באגף הגרפיקה של מוזיאון ת"א מוצגת במקביל לתערוכת קסטל, הע־ רכת הדפסים ורישומים בצוצה של הצייר הגרמני לוביס קורינת (1858—1925). קורינת, שהחל דרכו כאימ־ פרסיוניסט, התגלה בראשית המאה כאחד מבכירי האקספרסיוניזם ה־ גרמני. אולם, בניגוד לאסכולות זה אקספרסיוניסטיות, שהעשייה הציו־ רית שלהן נשענה במידה רבה על דפורמציות צבעוניות וצורניות, נש־ אר קורינת ביסודו של דבר רשם אקדמאי מעולה.

הוא בן אותו דור־בינים של אמני סוף המאה, האמונים על המורשת הענפה של החינוך הקלאסי, והדבר בולט הן במגוון נושאיו והן בדרך עיצובם. אמנים אלה קלטו, אמנם, את יסודות שפתה של האמנות ה־ חדישה, אך לא הצליחו לנתק עצמם מעברם. לכן, האקספרסיוניזם של קורינת הוא ספרותי־תיאורי בעיקרו. בתשתית נצבת דמות אדם בנויה היטב בהתאם ליסודות הרישום ה־ אקדמאי וה„סופגת" עיוותים קונים, הניכרים ביחוד בהבעות הפנים וב־ תיאור הייצוגי של הדמויות. עבו־ דותיו משופעות ברמזים ובאסוציא־ ציות מיתיים, ומבטאות בכך את כאביו ויסוריו האישיים של האמן.

תערוכה זו מפגישה את הקהל ה־ ישראלי עם אחד האמנים החשובים בהיסטוריה של האמנות המודרנית בגרמניה.

עירום — ליטוגרפיה מאת לוביס קורינת, משנת 1914

שיבה אל מחוז הילדות

תערוכת ישראל פלדי בגלריה גולדמן, חיפה

תמורות צורניות אחדות חלו ב־ יצירתו של ישראל פלדי ותהליך ההתגבשות הציורית נמשך אצלו עד עצם היום הזה. מכחולו של ה־ צייר נעשה בהיר ומאופק, מרכיביו הפלאסטיים מתומצתים וממוקדים סביב נושא ציורי אחיד ויחיד של אנימאציה פיגורטיבית ומופשטת ל־ מחצה.

בפנדות „ציורי שמן, השכיל הצייר להשיג מינימאליזם קולוריסטי; מו־ נוכרומי לרוב. הבעיה שהטרידה כ־ נראה את האמן היתה, כיצד ניתן להפיק סולם־צבעים מגוליסי, תוך היכנעות גמורה מהפעלולים האנו־ צליים. תוך קיזוז של משטחי־צבע מישניים והצבת תשתית רישומית־ ארכיטקטונית אחידה (מלבנית ור־ בועית לרוב), השיג פלדי מעין פו־ ריזם צורני, המושתת על אחדות הצבע והקו.

בחינות נוספות בתמטיקה הציו־ רית של האמן מלמדות אף הן על תמורות והתפתחויות אחדות ביצירתו העכשווית. העוקב מקרוב אחר עבו־ דותיו של פלדי, החל מימי „מגדל דוד" וכלה בתקופת הסער והזעף של חיפוש אחר ה„איזמים" בפא־ ריס, נתקל בדואליזם מסויים, המש־ תקף בהתגבשות שבין צורות פלס־ טיות נקיות לבין תכנים סיפוריים, מורכבים ומעוותים לרוב, העומדים על סף הריאליזם המאגי.

הפעם אין זכר לאותה שניות: ה־ מרכיבים הפיגורטיביים הם קלילים ומשובבים ותבניתם הצורנית קיי־ מת בזכות עצמה ואינה מוכתבת על־ידי עלילות ספרותיות. עולם האנימאציה עדין ומשעשע, משתפע בביבר קולוריסטי, מחזיר אותנו אל מחוזות הילדות, כאשר מעשי הני־ סים והנפלאות פקדו אותנו יומם ולילה.

במיתוס הפרטי של פלדי דרות המציאות והאגדה בכפיפה אחת. ה־ נפשות שלו, הזורזירים, העופות ה־ משונים הליצנים הבוכים־צוחקים, מצטרפים לגיבורים עליזים של אור־ פוס, לפונטן, קרילוב וולט דיס־ ני, ומהווים כמין „פלדי־לנד", גן־ עדן תמים ואבוד, הקיים אך בעולם הילדות ובאפשרות השיבה המאו־ חרת אליו.

כ"ה שנות ספרות ב„אורות"

אורות סיו — כתב־עת לספרות עברית בעריכת עזה צמח היוצא לאור מטעם המחלקה לחינוך ול־ תרבות בגולה של ההסתדרות הצ־ יונית מוקדש לספרות העברית במ־ לאות לישראל כ"ה שנה ובו מסה מקיפה על דרך גדילתה של הספרות העברית מימי מלחמת העצמאות ועד ימינו. תוך כדי ציטוט קטעי שירה ופרוזה. במסתה, מתעכבת עזה צמח על סופרים ומשוררים כנתן אלתרמן, חיים גורי, משה שמיר, ס. יזהר, אהרן מגד, יהודה עמיחי, פנחס שדה ואחרים, ומנ־ תחת את דמותו המתוסכלת של הגבר העולה מכתביהם, ואת הסי־ בות לכך, שספרות מלחמת השח־ רור „מצומצמת היתה בתחומים של ריאליזם־נטוראליסטי ולעתים (עם יזהר) נשאת על גלים של לירים רומנטי".

המחברת עומדת על השינוי שחל ביצירתם של סופרי שנות החמשים השישים, שמקורו ב„ספק שבא אל מקצת מן הלבבות והתיעה מן המ־ ציאות החדשה", ועקב כך, „התרכ־ זות גדלה והולכת בתחומי האני ה־ אישי". בתקופה זו, מתחיל להתגב־ בש סיפור השואה: „את סיפור ה־ שואה הביאה אל הספרות הישראלית חבורה של ילדים; ילדים שניצלו מכבשניה ובאו ארצה בסיוע „עלי־ ית הנוער", גדלו ונתחברו בה ולמדו את השפה העברית והחלו מעלים על הכתב את זכר מה שעבר עלי־ הם ולא תרפה עוד מהם לעולם. המשורר בן־ציון תומר והמחזאי ... המספרים שמאי גו־ לן ואהרן אפלפלד נמנו עם אותה סיעה משונה של פליטי שואה קט־ נים". לדעת המחברת, שינתה מל־ חמת ששת הימים את כל המציאות הישראלית ובתוך כך חוללה מפנה גם בספרות, המצביע על זעזוע כל־ לי התובע בדק בית. אשר לעתיד, ניתן, לדעת המחברת, לומר בוד־ אות, כי עתידה הספרות העברית „להטלטל בין שני הקצוות אשר ביד־ ניהם נטלטלה עד כה... האדם הפרט וחי אמות חייו האינדיבידו־ אליים מה החברה אשר בה הוא חי, בין רוצה בין לא רוצה, שענ־ ייניה לאחר הכל הם ענייניו".

תכנית חדשה בספריה לעם

בשנה הקרובה יראו אור בספריה לעם של הוצאת „עם עובד" כמה ספרים חשובים פרי עטם של כמה מגדולי הסופרים שקמו למאה ה־ עשרים. „העיר והכלבים" מאת מריו ורגס יוסה, סופר המתפרסם בעב־ רית לראשונה, הוא יצירת מופת, סטירה חברתית עזת־ביטוי על חיי־ הם של תלמידי האקדמיה הצבאית בפרו.

השנה יראה אור בהוצאה זו עוד ספר מפרי עטו של הסופר הרוסי הגדול מיכאל בולגקוב „רומן תי־ אטרוני", שהוא סטירה חריפה על עולם התיאטרון והספרות במוסק־ בה שלאחר המהפכה. „קונסול הכ־ בוד" מאת גרהם גרין הוא הרומן האחרון שלו, שהיה לרב־מכר מייד עם הופעתו. „משחק „תופסת" בשדה השיפון" מאת ג'. ד. סאלינג'ר הוא תרגום מחודש של „אני ניו־יורק וכל השאר", ספר שקסמו שבה דור שלם של קוראים והקנה למחברו מ־ קום בולט בספרות האמריקאית. כן יראו אור ספרים מאת זיגפריד לנץ, סופר גרמני צעיר, הסופרת הצרפתיה הנודעת קולט, איריס מרדוק, כריס־ טי בראון (אירי) והסופרים העב־ רים משה שמיר, רחל איתן ואהרן מגד.

קרבן תקופתו

הביוגראפיה החדשה של פיליפ הנדרסון „סווינברן — דיוקנו של משורר" (הוצ' „רוטלדג'") יש בה משום עניין לכל המתעניינים ב־ סווינברן, בתקופה הויקטוריאנית ובאנשים פרוורטים. סווינברן הוש־ פע מכתבי המרקיז דה סאד ואף חיקה את גבוריו. היו לו פרשיות אהבה עם גברים, וכן היה נוהג לבקר בקביעות בבית בושת מסויים בלונדון שבו הלקוהו בשבטים „שתי גבירות זהובות־שיער וסמוקות לח־ יים". כשרונותיו הפיוטיים של סווינברן היו מדהימים. בן 12 כתב טרגדיה בחרוז לבן, שמתוכה מצ־ טט הנדרסון כמה טורים מרשימים. מבחינה טכנית שלט במיקום שלו ואולם מבקרים כת. ס. אליוט ודוי־ פולד העידו על העירפול שבביטויו. ביוד כימם שערפל זה מקורו בקו־ שי לתת ביטוי גלוי ומדויק לדיבו־ קים שיענו את רוחו. כשם שפו הת־ אוה לכתוב על הנקרופיליה שלו ואף פעם לא הצליח להגשים זאת, כך לא יכול היה סווינברן להודיע קבל עם ועדה על ההנאה שהפיק ממלקות. יותר מכל סופר אחר, ואף יותר מאוסקר וויילד היה סווינברן בחזיון ובבשורתו קרבן תקופתו.

מעולם הספרות והאמנות

צ'כוב וארוסתו היהודיה

נוכח הופעת מכתבי צ'כוב באנ־ גלית, כותב שטיינר ב„סאנדיי טיי־ מס": „כידוע גורש אריסטידס הצ־ דיק מאתונה. צדיקותו של האיש יגעה את בני עירו עד שלא יכלו לעמוד בה. יש רגעים שבהם אדם נוטה לחוש כי צ'כוב הוא כמין א־ ריסטידס של הספרות. אינטליגנטי מאד, רחמן, עניו, מוכשר להפליא, ובכל עת, נכון לעזרת אדם במצו־ קתו על חשבון אמנותו, ניצב צ'כוב כדמות יחידה במינה בין הסופרים הגדולים. לעומתו, טולסטוי הוא מ־ פלצת אנוכית; דוסטוייבסקי הוא אדם היסטרי וארסי המרחם את עצ־ מו; פלובר — נתעב מגופו. בכל פגישה עם צ'כוב, במחזותיו, בסי־ פוריו ובדמותו שמסר, קולו צלול ואמיתי, והחזון הוא חזון של שפיות גמורה.

מכתביו של צ'כוב (הוצאת „בו־ דלי האד", בעריכת סיימון קרלי־ נסקי) משקפים אף הם תכונות אלה. עד כה נתפרסמו יותר מ־4,000 מ־ מכתביו של צ'כוב. אלה שראו אור בברית־המועצות סולפו על־ידי ה־ שלטונות — טוען הפרופסור קרלי־ נסקי במבואו למהדורתו שלו; ואלה שנתפרסמו בתרגום אנגלי — לקו־ יים. המהדורה של קרלינסקי כוללת רק 184 מכתבים, אך אין ערוך לה מבחינת דיוקה, ועריכתה המדעית. על כן, זה ספר בעל חשיבות רא־ שונה במעלה שכמותו לא ראה אור עד כה. במכתבים אלה בא לביטוי, בין השאר, יחסו של צ'כוב ליהודים. הוא מדבר על משפט דרייפוס ומא־ מין בנקיון־כפיו באמונה שלמה.

צ'כוב, שנשא אשה בתקופה מאו־ חרת־יחסית בחייו, היה מאורס ב־ צעירותו לנערה יהודיה — יבדוקיה אפרת, שמתה במחנה ריכוז ב־1943. לצ'כוב היו פרשיות אהבים רבות. עמדתו כלפי המין היתה שפויה ל־ גמרי, אף־על־פי כן, ראתה וירג'י־ ניה לאוולין צורך להקדיש לעניין זה את ספרה „אנטון צ'כוב והגברת עם הכלבלב" (הוצ' סמית/אס).

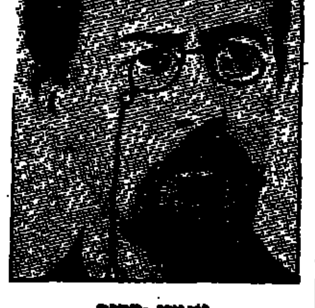
אנטון צ'כוב

עזבונו של פבלו נרודה

המשורר הצ'יליאני פאבלו ניר־ דה, השלים קודם מותו את כתיבת זכרונותיו, כך מסר המו"ל האמרי־

פבלו נרודה

קני ג'ירו' ו. שטראוס מהוצאת פאראר, שטראוס אנד ג'ירוד אשר התמנה חוזה עם נירודה להוצאה כל כתביו שטרם ראו אור, ובכללם ה־ זכרונות ועשרות שירים שכתב ל־ אחרונה. ואולם לא נודע מקומם של כתבי־היד.

ידוע כי נירודה השאיר אחריו כתבי יד וספריה פרטית ויקרת־ערך בביתו באיסלה נגרה, שבשיבורי סנ־ טיאגו. ידוע, כי משיטה בערכה על ביתו של נירודה ונגרם לו נזק רב. הכת הצבאית הצ'יליאנית הביעה צער על המקרה והתנערה מאחריות, ואולם יש סברה, כי הכת הצבאית היא אשר פקדה על החיפוש בבית המשורר; בבקשה אחר חומר קומו־ ניסטי, נשק, ומנהיגים קומוניסטיים.

מדען ופייטן

לורן איזאלי יליד נברסקה הוא מדען בעל שם בינלאומי, המשמש פרופסור לאנתרופולוגיה ולהיסטוריה של המדע באוניברסיטת פנסילבניה וכקוראטור מוזיאון האדם הקדמון שליד אוניברסיטה זו. באותן פרשי, הריהו סופר גדול וספריו עשויים לשמש הוכחה, כי יכול אדם להיות מדען ופייטן בעת ובעונה אחת. ב־ סגנונו היריו איש ניו־אינגלנד מוב־ הק, עם הנטיה לטרנסצנדנציה וב־ ספרו האחרון „ארץ הלילה" (הוצ' טאראגסון פראס) נכחים בממש אמרסון, תורו, הותורן ואפילו סאנ־ טאיאנה. ומצד שני, יש בכתיבתו משום קרבה לזו של מרק טויין וזו בולטת בסיפורים הקצרים — סיפורי הלקח — שבספרו האחרון. בספר ישנו, למשל, הסיפור על מר הארגי מסכמאס, שנשבה בן תשע על־ידי האפצ'ים, שחוזר בן 15 ו־ סירב לקבור את גולגולת דודתו לר־ סיבה. אלא העדיף לשומרה בתיבת זרסיבה; וכן ישנו הסיפור על מר באובי השודי לבוד בקניין צינת, אשר בעיניו נראה אחד הסלעים כאשה מאובנת, שהוא אוהבה אהבה אפלטונית; והסיפור על מאלפס ה־ זקן המוביל צוות של עובדי מוזי־ און אל שרידיו של אגם מתקופת הפליוקן, כי הוא מאמין שלשם הגי־ עה כל אשמת המבול.

75 שנה לפאול בן־חיים

בימים אלה ימלאו 75 שנה לקומפוזיטור הישראלי החשוב פאול בן־חיים. המועצה הציבו־ רית לתרבות ואמנות ואיגוד ה־ קומפוזיטורים בישראל יציינו את המאורע בקונצרט חגיגי ש־ ייערך ב־15 באפריל ובו יושו־ מעו מיצירותיו של בעל היובל — סונטה לכינור סולו — „בין ההדסים", מחזור שירים — שי־ שה שירים עממיים למקהלה ל־ פי מלים ומנגינות מסורתיות של יהודי ספרד (ביצוע בכורה ישראלי). וכן ואריאציות לאנ־ סמבל כלי־קולי על נושא של פ. בן־חיים, מאת בן־יוהנן, גל־ בע, מעיני, נגן, רז.

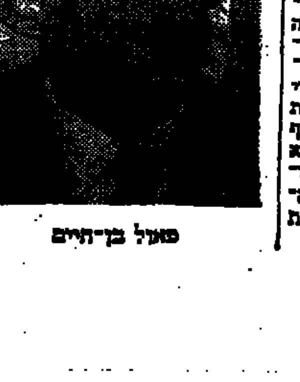
פאול בן־חיים

: שביט

ה וציונות
שנים גורליות

BAFFY — The Diaries of Blanche DUCDALE 1936—194
N. A. Rose (Ed.)
VOLLENTINE, Mitchell, London, 1973

די יומניו של הקולונל ר. מיי־ אגן, לפנינו יומניה של בלאנש ייל, אחייניתו של הלורד באל־ אשת אמונו של חיים וייצמן שהיתה חברה בוועדה הפולי־ של ההנהלה הציונית בלונדון, ; בעלת ייחוד בגלריית הגויים נים (Gentile Zionists) כפי נה נ.א. רוז עורך היומנים כו של ספר בשם זה את „הו־ ציוך הנוצריים). ייחודה בעי־ במקום שתפסה בלאנש דאגדייל המעגל הפנימי של ההנהגה נית בלונדון, בקרבתה האישית ליטית לוייצמן, ובהיותה אחת מי הקשר שלו אל הממסד ה־ — מאחר ששניהם היו מא־ מ עקבים בכוחם של דיפלומט־ אישית, יחסים אישיים ומאמצי ע במסדרונות.

הטפשות האנגלית

יומנים שבהם מהלך המאו־ משמש רק זרם אשר בתוכו קפת דמותו של מחבר־היומן. ם, יומניה הפוליטיים של ב־ דאגדייל, מן־הסתם גם בעק־ הצריכה, מספקים בעיקר בתו־ על מהלך האירועים, על הפ־ ת היומיומית של הפוליטיקה ו־ לומטיה הציונית ועל אווירת שלה. חשיבותו של היומן אי־ ק בכך שהוא מביא ביאור אי־ למאבק הציוני מנקודת־ראותה אשת חברה ופוליטיקה בריטית, יכה לחוג המצומצם של קובעי לסות הציונית בלונדון, ומי־ יה של כותבת היומן לשקף הלכי־ ופער בין ביטויים כלפי חוץ ת אמיתיות. נראה לי כי הדבר ל המתבלט באינטנסיביות וב־ ; רבה כל־כך ביומנים אלה אירים על פני 11 שנה (למע־ שהופעתו של רעיון „החלוקה" קבלתו באומות המאוחדות), היא ,הבעיה הציונית" מעוגנת ב־ רחבה ומקפת מאד: שאלות ן של האימפריה, מאבק המע־ , היחסים הבינערביים וחשרת של מלחמת העולם השניה; עם זאת, מעוגנת גם במבוך הפוליטיים והיחסים המפלג־ האישיים בקבינט ובפרלמנט טי. היומן משרטט בלי ספק דיה הרחבים של התקופה, אף זכן אינו מהווה תמונה מלאה

שנת 1937 ניצבת בלאנש דאג־ ' לימין וייצמן במאבקו למען ת עקרון החלוקה על־ידי הקונ־ הציוני. אין היא אימפריאליסטית יסאליסטית כמייינרצהאגן ואפ־ . למשש את ההתחייבות המו־ ית של הצהרת באלפור היא רואה לתה של תכנית השעה המעני־ לרעיה הזדמנות שאין להחמיצה, ת מדינה יהודית דיבונית בעלת תה של בריטניה. היומנים מש־ קפים יפה את הקושי המהותי שב־ פניו ניצבה האוריינטציה של וייצ־ מן. על אף הספקות והייאוש שפו־ לים בה מפעם לפעם, והמהות הרוגז כלפי „הטפשות האנגלית" והריקות הסדקים הניבעים בספינת האימפריה הבריטית רואה אחייניתו של באלפ־ פור כסכנה חמורה יותר התרחקות אל מדיניות אנטי־בריטית אקטי־ ביסטית כפי שהיא מגלה אצל בן־ גוריון, לקראת תחילת שנות ה־40. קושי מהותי זה מתגלם בידיעה כי הקלפים שבידי הציונות מתמעטים הולכים המדיניות האנטי־ציונית הולכת ומתחזקת. אף־על־פי־כן, אין לציונות כתובת אחרת לבד מברי־ טניה. מעניין תיאורה את הלך־רוחו של וייצמן כשמלחמת העולם השניה נהפכת לודאות איומה. כמוס־הש־ ני ב־בורת כאן האנאלוגיה למצבה של צ'כוסלובקיה הנבגדת, והציונים בלונדון מעריכים כי בריטניה של נוויל צ'מברלין, שרצתה לחסום סו־ פית את השער לאירופה בפני סטלין, הפקירה את צ'כוסלובקיה להיטלר, מעוניינת לפייס את הערבים על חשבון הציונות, כדי לזכות במזרח שקט ונוח בעורפה. אבל מצד שני, מזכירות נסיבות המלחמה את שנת 1917, ואפשר כי המלחמה מעלה הזדמנות היסטורית חדשה לציונים ובריטניה תחפש לה עכשיו בעל ברית נאמן במזרח התיכון.

מכירת הציונות

שנת 1939 היתה שונה לגמרי מ־ 1917 ובלאנש דאגדייל מבהירה יפה את השוני היסודי: את הציונים בארץ־ישראל אין צורך לרכוש מפני שלפניהם אין ברירה, הם יקבלו כל מה שיתנו להם. מצב רוחו של וייצמן מידרדר מהר מהרגשת ה־ הזדמנות העומדת בפתח, לידיעה כאובה כי בריטניה עומדת „למכור את הציונות".

„על הזמנויות ושינויים כה רבים דיווח יומן זה בעניני ארץ־ישראל" רושמת בלאנש דאגדייל בינואר 1939. ואין ספק כי היומן המתאר את האירועים בתדירות רבה מאד, ולעתים גם יומיומית, ממחיש לקו־ רא את האווירה שבה חיו האנשים המעורבים במאורעות אלה, תחו־ שה של ציפיה דרוכה ויאוש ומאבק בלתי־פוסק תוך שינויים מתמידים במצב הרוח ומהלך העניינים. התמ־ ציתיות הרבה רשומים הדברים כשהכותבת נמנעת מתיאורים, הת־ רשמויות מפליגות או אפילו שר־ טוט דיוקנאות של אישים שהכירה מקרוב, מסייעים ליצירת אוירה דחו־ סה ודינאמית זו. יומן זה הוא מן־ הסתם „יומן להיסטוריונים" וללומדי התקופה, ואין בו כדי למשוך את הקורא „הרגיל". עוד יש להוסיף כי העורך צירף מבוא מועיל ולא פחות מכך מסייעות הערותיו לקו־ רא שלא לתעות במבוך קיצורי ה־ שמות וכינויי החיבה של הדמויות השונות.

ספרים חדשים

מקור

אדם דורון: פרקים בתולדות תנועת הפועלים הבינלאומית
עיקר תורותיהם של יוצרי הסוציא־ ליזם בראשית המאה הי"ט. הוצ' מסדה בע"מ ובית ברל. 348 עמ'.

ברוך לייבמן „יהודי מוכייטי אלמני": יומן מחתרת עברי
עדות מוסמכת ראשונה על גורלם של יהודי בריה"מ בשנים השחורות. הוצ' „מסדה" בע"מ. 276 עמ'.

גד אביאסף: בדרך שקפצה פתאום
שירים שנכתבו בידי מרעו והם מעין יומן דרכים מנימי. הוצ' מסדה, אגודת הסופרים העברים. 267 עמ'.

יונה בהור: הבובה
שבעה סיפורים קצרים. הוצ' „עקד", 92 עמ'.

הגות במקרא — מבחר מתוך עיוני החוג לתנ"ך לזכר ישי רון
בספר מבחר הרצאות בענייני מקרא מאת טובי ההוגים והחוקרים בארץ. משתתפים בקובץ: יוחנן אהרוני, יהו־ דה אליצור, ישראל אפעל, מאיר בלוך, דוד בדעוניון, יוסף ברסלבי, נחמה ליבוביץ ועוד. הוצ' עם עובד והחברה לחקר המקרא בישראל. 227 עמ'.

יוסף בר יוסף: אנשים קשים
מין קומדיה בשתי מערכות. הוצאת ספרי סיסן קריאה, 44 עמ'.

א. שיין: אביבי כתור
שירים. הוצ' בצלאל צ'ריקובר. 48 עמודים.

לוי קנטור: כוכבי עיניים
שירים. הוצ' עקד, 156 עמ'.

אריק שומרון — הכינוס הארצי השלושים, לידיעת הארץ
בקובץ מחקרים מאת בנימין מזר, יגאל שילה, שמריהו טלמון, מנשה הר־ אל, יגאל ידין, נחמן אביגד, האלוף רחבעם זאבי, זאב ייבין ואחרים. הביא לדפוס יוסף אביבים. הוצ' החברה לחקי־ רת ארץ־ישראל ועתיקותיה. 163 עמ'.

אליהוא כ"ץ — מיכאל גורביץ': תרבות הפנאי בישראל
מחקר של דפוסי בילוי וצריכה תר־ בותית בתקופה של שפע בכללי ושאנגות בישראל של ראשית שנות השבעים. ספריה אוניברסיטאית, עם עובד — תרבות וחינוך. 352 עמ'.

ד"ר יעקב ראובני: המינהל הציבורי בישראל
תיאור ציוני־הדרך העיקריים בהת פתחותו של שירות המדינה של מדינת ישראל וכן ניתוח בעיותיו העיקריות. הוצ' מסדה בע"מ, 214 עמ'.

יהושע א. גלבוע: אוקטוברים ק.צ"ים — ותולדותיה של אשליה
על שירת יוצרים עבריים בברית המועצות, אשר החלו דרכם הספרותית בתקופה הסובייטית. הוצ' המכון לחקר התפוצות, 141 עמ'.

תרגום

אברהם יהושע השל: ישראל הדה ונצח
ספר על מדינת ישראל, שנתפרסם באנגלית סמוך למלחמת ששת הימים וכוונתו להסביר לעולם היהודי את ה־ משמעות הרוחנית, התיאולוגית וההיס־ טורית של מדינת היהודים. תרגום: דוד בר־לבב. הוצ' הספריה הציונית ע"י הנהלת ההסתדרות הציונית 228 עמ'.

אנדרה נהר: משה ויעודו של עם ישראל
ניתוח של אישיות המנהיג ורקמת היחסים בין יהודי בן דורנו ועולם התורה. תרגום: יוסף נדבה. הוצ' „מ־ סדה", 202 עמ'.

אלן בולוק: היטלר — אנטומיה של רודנות — כרך א', ב'
חלקי הספר: מנהיג המפלגה, הקאנ־ צלר, המלחמה של היטלר, המצביא. תרגום: נ. אריאד. הוצ' הקיבוץ המ־ אוחד. 854 עמ'.

תיאנה סילר: משנתו של פוריה, תורת התשוקות, החברה ההרמונית, הפאלאנסטר
משנת פוריה, מגדולי יוצרי ה־ חזון האוטופי, בנבכי פרטים ותיאו־ ריים־דיונים: הסמאאיסיקה, מושג הא־ להים, חירות האדם ועוד. תרגום: מר־ דכי חלמיש. הוצ' ספרית פועלים, 159 עמ'.

ארנאבם ג'אבלאר: הרפתקה פלימות
מסעם והוויותיהם של מתיישבי אר־ צות הברית הראשונים שהפליגו וקו־ רותיהם של מתיישבי ארצות הברית הראשונים שהפליגו ב„מיפלאואר" מ־ אנגליה. תרגום: זיוה גרושבסקי. הוצ' „עמיחי", 298 עמ'.

מיודרג בולאטוביץ': עלילה במונטנגרו
רומן מחיי הכפר המונטנגרי הנירדה. תרגום: אביבה אגמון. הוצ' „עמיחי", 193 עמ'.

ג'וש גרינפלד: ילד ששמו נוח
ספר הכתוב בידי אב לילד אוטיס־ טי. תרגום: צפורה חן. הוצ' „סקמר נה", 169 עמ'.

مكان الأصل

مطابق للأصل

שחמט

מאת משה צ'רניאק

האליפויות נסתיימו; האלופים טרם נקבעו

קרב רצוף קרבות

בסיומו של המשחק הבא הסביר האמן גלפר את סיבת הפסדו: „לא נשאר לי מה להקריב". היתה זו התקפת־יאוש מן המסוכנות ביותר; שכן, יריבו של גלפר נתבע להגנה מדוייקת בעוד נותרו לו דקות ספורות לעשית 20 מסעים. היה זה קרב עוצר נשימה בהתאם לאווירה מחושמלת של הסיבוב האחרון.

לבן: רדשקוביץ
שחור: גלפר
אליפות הארץ, כרס 1974

1. ד4, פ—ו6; 2. ג4, ה6; 3. פ—ג3, ד5; 4. ה3, ד6; 5. ר—ד2, 0—0; 6. ר—ה2, פ־ב—ד7; 7. מה—ד2, ה5; 8. פ—ו3, ה:ד4; 9. פ:ד4, פ—ב5; 10. ה4, ג5; כנגד 10...ה6; ימשיך הלבן 11. ר—ה3 (לא 11... ר:ה6?; 12. פ־ו:ה4!).

11. צ—ד1.

אפשרי גם 11. 0—0—0 במגמה להתקיף באגף המלך. אך לא 11. 0—0 בשל פ־ו:ה4!

11... א5; 12. ב3.

לא כדאי לזכות ברגלי: 12. פ—ב3, פ:ב3; 13. א:ב3, מה—ב6; 14. מה:ד6, ר—ה6; עם מצב לא ברור.

12... צ—ה8; 13. פ—ג3, פ—ה6; 14. ר—ה3, פ—ה5;

מאיים 15. פ־ה—ד4; כי גם הפרש ג3 מאויים.

15. ז3, ו5;

עמדתו של השחור נאותה. הלבן מאיים 16. 0—0 ובעקבותיו ד4 או 16. פ—א4 עם הכאה ב־ד6. מסעו האחרון של השחור מנסה להשיג משחק נגדי כלשהו.

16. ה:ו5, ז:ו5; 17. ו4, פ־ה:ג4!?

התקפת־יאוש שתגרור אחריה סידרת הקרבות נוספות ותאלץ את הלבן לדייק בהגנתו.

18. ז:ג4, מה—ד4+; 19. ר—ו2, מה—ה3;

מלבד האיום על הפרש מאיים השחור מה—ז3 ובעקבותיו פ:ג4.

20. צ—ז1!

בולם את ההתקפה ויוצא להן נגדי חזק. אם 20... מה—ג8; אז 21. צ:ז7 עם עדיפות ברורה.

20... מה:ה2; 21. פ—ה3, פ:ג4;

22. מה:ו6.

ריתוק כפול; בטור ובאלכסון. ר מאיים 23. צ—ד7!

22... פ—ז8;

לא מספיק 22... מה:ז1+; 23. ר:ז1, ר:ג3+; 24. מ—ו1, פ:ה2; 25. מה:ה2, ר—ה5; 26. מה—ו6, ו4; 27. מה—ו5+, פ—ז8; 28. ר—ה3 וזוכה.

23. צ—ד7!, פ—ז3+!;

רק כך יוכל השחור לסבך את הקרב ולהקשות על יריבו. מה עוד כשהלבן נתון בדוחק זמן חמור.

24. ר:ז3.

לא 24. צ:ז3, ר:ג3+; 25. מ—ו1, ר—ה5; עם יוזמה.

24... ר—ה5; 25. מה—ג5, ב6;

מנסה להרחיק את המלכה. לפי שעה אסור 25...ו4 בשל 26. מה:ה5+!

26. מה:ה6, ר—ג7; 27. מה:ב6, ר:ד4; 28. פ—ה2.

לא רק כתקיף את הרץ כי אם גם מאיים 29. צ—ח1.

28... צ־א—ה8; 29. מה—ד2, מה—ה6; 30. פ:ד4.

כמובן, לא 30. פ:ו5 ??, מה—ג1×.

30... צ:ה3+; 31. ר—ה2.

יותר פשוט 31. ר:ה3, מה:ה3; 32. פ—ה2, הלבן שכח, בדוחק הזמן, כי הוא מאיים מט ב־ז7.

31... צ־ה—ה8; 32. מה—ו5, מה—ח1; 33. מה:ה5,

כאן 33. פ—ה6 היה מכריע מיד. דוחק הזמן נותן את אותותיו.

33... מה—ד6; 34. מה—ד5, מה—ג4;

שוב מאום מה—ג1×.

35. פ—ו3, מה—ג1+; 36. מה—ד1, מה—ג2+; 37. פ—ד2.

37. מ—ו1 היה זוכה מיד. עתה מתאפשרת הקרבה נוספת.

37... צ:ה2; 38. מ:ה2, צ—ה8+; 39. מ—ו1, מה—ה3+; 40. צ—ה2, מה—ה1+; 41. ר—ו1, מה—ה3; 42. ר—ד4×.

אליפות גברים 1974

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	סה"כ	מקום
1 מ. צ'רניאק	●	½	½	1	1	1	1	½	1	0	1	½	1	½	1	1	11½	1—2
2 ה. ליברזון	½	●	1	1	1	½	½	½	1	1	½	0	1	1	1	1	11½	1—2
3 י. רדשקוביץ	½	0	●	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	½	1	0	10	3
4 ש. כגן	0	0	1	●	0	½	0	½	1	1	1	1	1	1	1	1	10	4
5 ש. פרידמן	0	0	0	1	●	1	½	1	1	1	1	½	0	0	½	1	8½	5—8
6 מ. פרץ	0	½	1	½	0	●	½	½	0	1	1	1	1	0	1	½	8½	5—8
7 י. גלפר	0	½	0	1	½	½	●	½	½	1	1	½	0	½	1	1	8½	5—8
8 א. קלדור	½	½	0	½	0	½	½	●	½	½	1	1	1	1	0	1	8½	5—8
9 א. מרס	0	0	0	0	0	1	½	½	●	1	½	1	½	½	½	1	7	9
10 ע. אורטץ	1	0	0	0	0	0	0	½	0	●	0	½	1	1	1	1	6	10—11
11 ז. צ'סקוב	0	½	0	0	0	0	0	0	½	1	●	1	1	0	1	1	6	10—11
12 ב. פלאי	½	1	0	0	½	0	½	0	0	½	0	●	½	1	0	1	5½	12—13
13 מ. רום	0	0	0	0	1	0	1	0	½	0	0	½	●	1	½	1	5½	12—13
14 ד. ברנשטיין	½	0	½	0	1	1	½	0	½	0	1	0	0	●	—	0	5	14
15 ד. בר־ציון	0	0	0	0	½	0	0	1	½	0	0	1	½	+	●	0	4½	15
16 י. הובקין	0	0	1	0	0	½	0	0	0	0	0	0	0	1	1	●	3½	16

במקרה של שוויון נקודות נקבע סדר המקומות לפי שיטת ברגר.

אליפות נשים 1974

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	סה"כ
1 או. פדרוז'נסקיה	●	½	1	1	0	1	1	1	1	1	1	8½
2 מ. שטיין	½	●	0	1	1	1	1	1	1	1	1	8½
3 ל. נחלמן	0	1	●	0	1	1	1	1	1	1	1	8
4 מ. וולפר	0	0	1	●	0	0	1	1	1	1	1	6
5 צ. ג'יג'י	1	0	0	1	●	½	1	1	0	0	1	5½
6 או. קופמן	0	0	0	1	½	●	0	0	1	1	1	4
7 ע. וקריה	0	0	0	0	0	1	●	1	½	1	1	4
8 כ. בריקנר	0	0	0	0	0	1	0	●	1	1	1	4
9 מ. חיימוביץ	0	0	0	0	1	0	½	0	●	1	1	3
10 א. בן־חורין	0	0	0	0	1	0	0	0	0	●	1	2
11 א. פרנק	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	●	0

א. קאראבלניק פרשה אחרי הפסדה לבן־חורין.

סיום משחק מס 834

אליפות הארץ, כרס 1974

צ'רניאק

בר־ציון

המסע הבא פותח בתכנית מרהיקת לכת שהצריכה חשיבה מבושלת.

16... ג4; 17. ר:ה, מ:ה; 18. ר—א3, ב3!; 19. ג:ב3, ג:ב3;

לכאורה — מסגה, הפותח שוב דרך לרץ הלבן. אך השחור הרחיק לראות את תוצאות פעולתו.

20. ר:ב3, מה—ב6!;

לא רק מתקיף את הרץ כי אם גם מאיים מה—ב4 עם חילופי מלכות וחסול ההתקפה. אך בינתיים נשאר המלך השחור בלא עזרת מלכתו. האם אין זה מסכן את בטחונו?

על המסע המתבקש, 21. פ—ו5+ הכין השחור תחבולה מיקנסית זו: 21... ז:ו5!!; (נראה כמסע התאבדות) 22. מה—ו5+, פ—ו6!; 23. ה6+, מ—ח8; 24. מה:ו6 הלבן יכול להכריז: מט במסע הבא. אך תורו של השחור והוא מכריז מט ב־8 מסעים! 24... מה—ג4+!; 25. מ—ד1, מה:ב3+; 26. מ—ה1, מה—ה3+; 27. מ—ו1, מה—ו2+; 28. מ—ג1, צ־ו—ב1+; 29. מ—ב1, מה—ג2+; 30. מ—א2, ר—ג4+; 31. מ—א3, מה—ג3×.

21. ח:ו6, ז:ו6; 22. ר—א4, מה—ג4;

השחור כבר בדוחק זמן; מבקש לחסל, אחת ולתמיד, את התקפת יריבו. אחרת היה ממשיך 22... צ־א—ב3.

23. מה:ג4, א:ג4; 24. ב3?

משגה חמור, המאפשר לשחור הדירה ל־ג3.

24... צ־א—ב3; 25. מ—ד2, צ—ג3; 26. צ־ח—ג1, צ־ו—ב2; 27. פ—ד1, ה5!;

התקפה נמרצת מכיוון בלתי צפוי. הלבן כבר אבוד עצות אך מסעו הבא מחיש את הסוף.

28. פ:ג3?, ב:ג3+; 29. מ—ד1, ג4, ח4; 30. ג4, 31. פ—ו3;

אז 31. ב3, ח:ו3; 32. ב:א6, פ:ו3; וזוכה. האיום 33... ג2+ מכריע (33. ו:ו2).

31... ח3!; 32. ו:ח3, פ:ו3;

מאיים 33... ג2+.

33. ב3, פ:ד4;

מאיים מט משעשע: 34... פ—ה2×.

34. צ—ג3, ר:ג2+; 35. מ:ג2.

הלבן אינו נכבע כי לירובו נותרו שניות ספורות.

35... ר—ג7; 36. צ—ד1, צ—א8?;

37. ר—ג3, פ—ו6; 38. פ—ה3, פ—ה8; 39. פ—ד3+, ג—ד4; 40. פ:ד6, פ:ו6; 41. צ:ו6, צ—ג8; הלבן נכנע.

אין לו הגנה מפני האיום ר—ה4+ ובעקבותיו ב—ה3, פ—ה5, צ—ג8 עם מט בלתי נמנע. אם 42. ר—ו5, אז 42... ר:ד5; 43. צ:ד5, מ—ה4; ואחר־כך 44... פ—ו4+.

מירוץ שתי התקפות

לפנינו עמדה אופיינית להגנה הרדית. הלבן הקריב רגלי במרכז ופתח בהתקפה נמרצת באגף המלך. מסעו האחרון היה 16. ח5. הוא מאיים 17. ח:ו6. אוי לשחור אם לא יוכל להשיב 17... ו:ז6 (סיכוי יחידי להגנה על מלכו). פירוש הדבר: יש לסגור את הרץ ב3, למשל, ע"י 16... ג4. אולם אז יחולש הרגלי ד4. בנוסף לאלה קיימת סכנת מכה טקטית 17. פ—ו5, ז:ו5; 18. מה—ו5. לפי שעה יש לשחור הגנה מספקת: 18... פ—ו8. אך אסור עליו כל מסע העלול לשבש הגנה זו. למשל, מה—ה7? או צ—ח8? יפסידו מיד בשל פ—ו5!

שחמט בישראל

משחקי הליגה

הפתעות ב„לאומית" בליגה הלאומית נערך הסיבוב החמישי ובו נפלו כמה הפתעות.

הפ' ירושלים — בת־ים 2½:3½ הפסד ראשון למובילה אף על פי שהירושלמים באו עם 5 שחקנים בלבד (רוזנברג ½ ליברזון, בר־ניר — לורמן, אייזנוסה, גינסברג 1 בוטיס, ליברמן 1 צ'סקוב, טמס 1 פרגרמן יהודה 0 זברסקי); מרכז הנוער ת"א — רמת־גן 2½:3½; רמת־גן הרפיגה עם כל שעת אמניה (צ'רניאק ½ מרס, בירנבוים ½ נוימן, פיקלני 0 גרוס, לרצוב ½ כנעני, קופלוביץ 1 לב, מגן 1 לימור); אוניברסיטה ת"א — טכניון ב' חיפה 4:2 (בלשן — רוס, אי הופעה, קלדור 1 גורת, כרמל 1 בינשטוק, עגור ½ מלמד, סטפק 0 ויצמום, ברנשטיין 1 בריל); ראשון־לציון — עמק חפר 4:2 (פרידמן + ברנשטיין, אייזנוסה, רשקוביץ 1 שני, דומניץ 1 און, בנק ½ ידלין, פלאט ½ פרידמן, גרדלמן 0 מיליונר); טכניון א' — „לסקר" חיפה 1:5 נצחון גבוה מן הרגיל בדרבי החיפאי (בליימן ½ רוס, קוסקי 1 פרסמן, בר־זיו 1 בדיין, פרץ 1 קלאוזנר, מינסקר 1 ברבי, גולד ½ תלמי); „לסקר" ת"א — „רובינשטיין" י־ם 3:3 (1) (קריידמן ½ ריכטר, בנק ½ דובקין, פרידמן 0 דוזקוב, סמילסינר 1 חייסמן, יונתן — דוד, לשיפוס, פינס 1 גרינברוים).

הדירוג: טכניון א' 13½ (6), בת־ים 13½, „פלדקלייז" 12 (6), רמת־גן 11½ (1), „לסקר" ת"א 11 (2), עמק חפר 11, אוניברסיטה ת"א 10 (6), „רובינשטיין" 10 (1), „לסקר" חיפה 9 (6), מרכז הנוער 9, טכניון ב' 7, הפ' ירושלים 6½ (12).

הסיבוב הרביעי נקבע ל־13 באפריל ואילו הסיבובים 6—7 יערכו בנתניה בימים 26—27 באפריל.

ליגה א' צפון סיבוב חמישי: „הרצליה" חיפה — חדרה 5½:½; פ"ת — עפולה 1:5, נצרת־עלית — גליל עליון 1½:4½; הפ' חיפה — בית נגלר 2½:3½; נוער נתניה — כפר מסריק ½:5½.

הדירוג: נוער נתניה 19, נצרת־עלית 18½, פ"ת 16½ (6), הפ' חיפה 16, בית נגלר 15 (1), גליל עליון 15 „הרצליה" חיפה 14 (7).

ליגה א' דרום (אחרי פרישתה של אוניברסיטה ב'): ביתר ת"א 18 (1), „רשבסקי" 17½, חולון 15½ (6), מרכז הנוער ר' ת"א, אס"א ירושלים 13½ (6), הפ' ראשל"צ 13½, צעירי ר"ג 12½ (6).

ידיעות בקצרה במועדון „לסקר" ת"א התקיימה האספה הכללית ונבחרה הנהלה חדשה. יושב ראש: א. יושע, סגניו: א. בוך וש. כגן, גובר: ר. מאוער, מזכיר: א. בוכבעגד, מנהל המשק: י. פלדמן, חברים: א. גרוסמן, ש. שטרנברג ● בבית „ד' לבנים" נפתח חוג שחמט עירוני לנוער, לפי שנה נרשמו 15 נערים. מ. צ'רניאק שיהיה הממונה על החוג ערך בפתיחה משחק סימולטני למבוגרים ולנוער: +20 — 4 ● ב־21 באפריל תיפתח בבית־העם בירושלים, התחרות השנתית על אליפות העיר. צפויה השתתפות טובי שחמטאי הבירה. התחרות, מאורגנת כבעם המחלקה לתרבות של עירית ירושלים, תערך כנראה ב־13 סיבובים, לפי השיטה השווייצית.

הקוראים מעירים בקשר עם משחק צ'רניאק—רום, שפורסם בגליוננו הקודם מצביע האמן אפרים כרמל על אפשרות מובנית אחרי המסע 19... מה—ב2. הוא מציע ב־עמדה זו: 20. פ—ה4+, ב—ד7 (20... מ—ה6 מפסיד ל־21. פ—ד4+) 21. פ:ד4, ר—ו6; 22. ו—ו4 זוכה. 20. פ—ה8; יבוא 21. פ:ו6+ 21. ה:ג5, 51; 22. ר—ו6, צ—ה8; 23. מה—ב5. יתכן, שגם בדרך זו זוכה הלבן בעדיפות ברורה, למשל 23... ר—ה7; מה—ד7, צ־ו—ה8; 25. מה:ה7. אגב, באותה הכותה יכול הלבן לזכות ב„טיבי" 20. פ—ה4+, ב—ד7; ועתה 21. ר—ו6 !! ר:ו6; 22. ר:ה8, ר—ה1; 23. ו3, ר:ו3; הערכתי בעת המשחק כי אין הדבר לטובת הלבן.

פתרון הבעיות

מס' 753 (בנדיקט זקלקיס): 1. ר—ה1+, ב—א8; 2. ר—ד7, ה3; 3. ר—ג12, ח4; 4. מ—ב8, מ—ב8; כיצד יסתדר הלבן את כליו הכשרתקים? 5. מ—ב8, ב—ג6; 6. ב—ו8, ב—ד6; 7. מ—ה8, ב—ה6; 8. ב—ו8, ב—ו6; 9. מ—ב8, ב—ו6; 10. מ—ה8, ב—ו6; 11. פ—ד2! וזוכה.

מס' 754 (פוזיר): 1. מ—ד2!

שחמט בעולם

ידיעות בקצרה רבי אמנים סובייטיים נתבעו להפגין את מלוא יכולתם כדי לגבור על ילדים בני 10—15. זה קרה במבצע המסורתי, בו התמודדו, במשחק „פעוטות" עם שעונים, גדולי השחמט הסובייטי: טאל, פולוגייבסקי, קהכין ואחרים, כל אחד עם קבוצת נוער בת 7 שחקנים. על רמת הנערים מעידים נצחונותיהם של קורטנסקי (דרגה ראשונה) על טאל ופולוגייבסקי, של ויינשטיין (בן־10!) על אברבך, של רבינוביץ על טיימנוב, ועוד. ● בתחרות השנתית בבאלאגה ניצחו ביחד ג'ורג'ו והפיליפיני טורה עם 9½ (מ־13). אחריהם: לומברדי הספרדי 8½, אוסטאיין 8 ● בדירקרב בין מנצחי אליפות בראזיל (בלי מקינג) ניצח ההולנדי לשעבר ון־ריימסדייק את הרומני לשעבר סגל ● שתי תחרויות בינלאומיות נערכו באיטליה. בריג'יו־אמיליה ניצחו ביחד הבולגרי פופוב, ההונגרי סאקס והגרמני דיבלי עם 8 נק' (מ־11). במדונהדיקמפיליו ניצח סאקס 7 (מ־10). אחריו: הודס ויינשביק 6½, פרכה, יזבה ומדגיס 6 כ"א.

משחק סיום

יד השבוע: מחלק מערב. הכל פגיעים.

צפון
♠ 10 8 6 2
♡ Q 8 6
♢ 7 5 4
♣ A J 3

מערב
♠ —
♡ A K J 9 5 3
♢ K 10 6 3
♣ 10 9 5

מזרח
♠ 7 4 3
♡ 10 4 2
♢ J 9 8
♣ Q 8 7 2

דרום
♠ K 6 4
♡ 7
♢ A Q 2
♣ A K Q J 9 5

בתחרות זוגות פתח מערב את מהלך ההכרזה בקריאה של „1 הארט". צפון עבר וכמוהו עשה מזרח. דרום נכנס לפעולה בקריאה של „2 ספידס" או „4 ספידס" או בהכרזת „כפל". ברוב המקרים נסתיים מהלך ההכרזה בחוזה סופי של „4 ספידס" מצד דרום.

מערב התחיל את ההגנה עם ה־K הארט שזכה בלקיחה, בעוד מזרח כבליך את ה־2 הארט. בערב המשיך עם ה־10 קלאב. הכרוז ניסה לעקוף עם ה־J קלאב בדומם, אך מזרח הרפיע עם ה־Q קלאב שנלקח על־ידי ה־K קלאב. הכרוז משך שלוש לקיחות גבוהות בספייד ושיחק קלאב מידי. מערב התפלה ושם את ה־9 קלאב שנלקח בדומם עם ה־A קלאב. הכרוז לא היה יכול להימנע מלהפסיד לקיחה בקלאב ושתי לקיחות בדיאמונד, וההגנה זכתה בארבע לקיחות (כולל הארט) והכשילה את ביצוע המשחק. תוצאות דומות קרו ברוב השולחנות.

החוזה בוצע רק בשולחן אחד, אשר בו עשה הכרוז את כל ההאבקים הצליח למנוע ממזרח לקבל כניסה ליד. גם כאן זכה מערב בלקיחה הראשונה עם ה־K הארט, והמשיך לאחר זאת עם ה־10 קלאב. הכרוז היסס, אך לבסוף איפשר למערב לזכות בלקיחה עם ה־10 קלאב. זה המשיך בקלאב שנלקח ביד הכרוז עם ה־K קלאב. הכרוז משך שתי לקיחות גבוהות בספייד בידו, ומשך לקיחה שלישית בספייד עם ה־10 ספייד בדומם. כעת תפס הכרוז הארט בדומם עם כספייד ביד. בשלב זה, לאחר הלקיחה השביעית, וכאשר להגנה יש שתי לקיחות, ביראו הידיים כדלהלן:

דומם
♠ 8
♡ Q
♢ 7 5 4
♣ A

מערב
♠ —
♡ A J
♢ K 10 6
♣ 5

מזרח
♠ —
♡ 10
♢ J 9 8
♣ Q 8

כרוז
♠ Q J
♡ —
♢ A Q 2
♣ 6

הכרוז שיחק קלאב מידו של ה־A קלאב בדומם, והמשיך משם עם ה־Q הארט. ועתה השליך הכרוז מידו את ה־2 דיאמונד על ה־Q הארט, שנלקח עם ה־A הארט של מערב. ההגנה זכתה אמנם בלקיחה בלתי צפויה בהארט אך נתברר שהיתה זו הלקיחה השלישית והאחרונה של המגינים. מערב נקלע למצב של „סיום משחק" (End play). אם הוא ישחק הארט נבוה, יחתוך הכרוז בדומם וישליך דיאמונד נוסף מידו. לעומת זאת, אם ישחק מערב דיאמונד נמוך לתוך המזלג של ה־A, Q דיאמונד ביד הכרוז, וכמובן שהכרוז זכה בכל יתר הלקיחות שהשלימו את ביצועו המוצלח של החוזה.

מערכת הסטריאו החדישה של פיילוט ללא מתחרים

מחיר הפתעה במבצע האביב

לפני שאתה רוכש מערכת סטריאו, בדוק היטב את ה"שוק". לא תמצא עוד מערכת בעלת ביצועים כה מעולים. בעלת שכלולים כה רבים ובמחיר כה סביר.

מחיר מומלץ לצרכן 3990 ל"י

★ מכוונים FM, AM, LW, SW.
★ קליטת שידורי סטריאו MULTIPLEX עם נורית ביקורת
★ מתג הסת תדירות אוטומטי A.F.C. לשמירת יציבות התחנות ב־F.M.
★ מתג (LOUDNESS CONTROL) להדגשת הצלילים הגבוהים והנמוכים בהאזנה בעוצמה נמוכה
★ 4 רמקולים מעולים מתוצרת GOODMANS.
★ CROSS OVER NETWORK
★ מסובב GARRARD דגם 6300 עם ראש מגנטי ומחט יהלום.
★ זרוע הרמה הידראולית־LIFTER.

Pilot STEREO
MADE IN ENGLAND

לרווקים ולרווקות ולמשפחות צעירות

המעוניינים להצטרף להתישבות חקלאית

מוצעות הצעות מעניינות בישובים צעירים

המעוניינים יפנו בכל יום רביעי בין השעות 9.00—14.00 לאיחוד החקלאי, רח' צ'לנוב 20 תל־אביב, טלפון 823045

דירה נאה בחיפה בהישג ידך!

אנו בונים דירות בנות 3-4 חדרים במורדות נוה־שאנן

ברח' חטיבת כרמלי

● בצוע ברמה גבוהה
● נוף פתוח למפרץ חיפה
● גנון ומדשאות מסביב למבנים
● חניון למכוניות ליד הבית
● קשר ישיר לקרית הטכניון
● משכנתא בלתי צמודה עד 40,000.- ל"י

אבני־רום

חברה הנדסית לעבודות בנין ופתוח בע"מ

חיפה, רחוב הנמל 48, ת.ד. 1591, טל. 664456

הכנס השנתי של האגודה הישראלית למניעת עישון

יערך בירושלים

ביום רביעי, י"ח בניסן 10.4.74
בבנין האקדמיה לרפואה רח' הנביאים 72.

סדר היום:

15.30—16.00 — הרשמה

שעה 16.00 — פתיחת הכנס

דברי שר הבריאות מר ויקטור שם־טוב

סיכום פעולות האגודה ותכניות לעתיד —

פרופ' יצחק זמיר — יו"ר האגודה;

פעולות האגודה בתחום הפרישה מעישון —

טוביה לרר — יו"ר הועד המנהל.

שעה 17.00—18.30 — דיון כללי: דברי חברים

שעה 18.30— הפסקה

שעה 19.00—20.00 — דיון ארגוני והחלטות (תיקון התקנון, בחירת מוסדות, אשור תכנית פעולה).

שעה 20.00—21.00 — הקרנת סרטונים חדשים.

שעה 21.00 — נעילה

זאבה ק.

מנהל משרד.

האם יש לך בעיות בהדפסת מכתבים באנגלית?

אנו מציעים לך פתרון מושלם

עליך רק להכין טיוטת מכתבך בעברית, ולצלצל ל־03—214261 בשעות הבוקר. נבוא למשרדך לקבל את הטיוטה, ונחזיר את המכתב מוכן (על ניירך) לחתימה, מודפס באנגלית למופת למחרת היום.

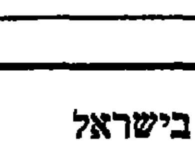

המכתב האנגלי THE ENGLISH LETTER

תן לנו לשבור את הראש!

מושב עין יהב

מעונין לקלוט משפחות צעירות עם ילדים

על המעונינים לפנות בכתב יד למושב עין יהב
ד. נ. ערבה

מכרז פומבי 1/74

הקמת בריכת שחיה במבשרת ציון

מכרז זוטר

1. מוזמנות בזה הצעות מקבלנים להקמת בריכת שחיה במבשרת ציון.
2. תוכניות ומפרטים ניתן לקבל בבנין הטכנית תמורת 200 ל"י.
3. להצעה יש לצרף ערבות בנקאית או המחאה בנקאית בשעור של 5 אחוז מגובה ההצעה, הצעה ללא ערבות כנדרש, לא תובא לדיון כלל.
4. את ההצעות יש לשלשל לתיבת המכרזים במשרד מזכיר המועצה עד 24.4.74 שעה 12.00 בצהרים.
5. ב־15.4.74 תתקיים פגישת קבלנים במשרדו של האדריכל גלפז בבנבדו ברח' פרופסור שור 23 בתל אביב בשעה 16.00.
6. אין המועצה מתחייבת לקבל ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

מלכיאל ברזאני, ראש המועצה

מגן דוד אדום בישראל

מעונין לשכור מחסנים

עד 700 מ"ר

באיזור תל־אביב רבתי

בהצעות נא לפנות למרכז מד"א רחוב גבורי ישראל 60 תל־אביב, טל. 36222

פרופ' יעקב טלמון / עימותים בדרך לעשיית שלום בהיסטוריה

במסה זו בוחן פרופ' טלמון שלושה טיפוסים של עימות בין כה העצמאות ואומה המתקוממת נגד הסדרים הבינלאומיים: צרפת המהפכנית הכובשת על ידי תחושת שליחות אוניברסלית, יוון במאבקה על עצמאות לאומית בשנים 1820—30, ישראל הנבודדה במלחמתה על קיומה. בשלוש הדוגמאות קרה אותה השניות: העם המתמרד מצטייר כתוקפן, שעה שמאיימת עליו כליה. המקרים של יוון וישראל, שכה רב הדמיון ביניהם, מעלים את השאלה בדבר חלקו של כל אחד מהגורמים — התנועה הלאומית והקונסטלציה הבינלאומית — בהבטחת המטרה הנכספה, ובדבר גורלה של אומה קטנה בעימות עם מעצמות בעת התחדשה. הפרק האחרון של המסה דן בתיאוריה ובפרקטיקה של הנרי קיסינג'ר כדיפלומט — פסיכואנליטיקן, כפי שעוצבו על ידי הלקחים שההיסטוריון קיסינג'ר למד ממעשה שיקום אירופה על ידי הדיפלומטיה השמרנית בתום מלחמת עשרים השנים, אשר נפתחה על ידי אידיאולוגיזם מהפכני־משיחי, הפכה לאימפריאליזם אידיאולוגי, ולבסוף התגלגלה לכבוש הכיבושים הנפוליוני.

לוסופים הצרפתיים של המאה (וולטיר, הלבק, דידרו, הלווציוס, רוסו) האכזבו באבה ובהבטים תחליפים הטבעית, כאם רק לעבים להסדיר את עניניהם, בלי כלבים הדיפלומטים מקצועיים בבני האריסטוקרטיה, לא יהכן שיבאו להילחם.

זהה גם אבותם של אנשי המהפכה הצרפתית בראשיתה. אז האפיסה המכוונת שצרפת ויתרה על מלחמה ככשיר של פוליטיקה לאומית ומפעל לכינון אחוות עמים. כך עשתה גם רוסיה הסובייטית ב־1917—1918. כאשר מתנה לקונסטאר ההון, אבר לשלא יהיה לו בה לעשות דבר, זולת הדיבור כבה כרוזים אל כל העולם, לקרוא להם לקום נגד נציליהם הקאפיטליסטיים ועריצי דברם הפוליטיקאים, ולהתריס יום להתקוממים בארצות האחרות. מדינה סוציאליסטית לא תוכל למסחר הון דיפלומטיה, והעם האימפריאליסטים. על פי זה אין מדינה סוציאליסטית להיות התקפנית, לשאוף לכיבוש, להתפשטות, לניצול קרקעות, להתכונן כוחות להשגתם. אך לקבוע כבעם כחוק שהכרעה דינה כהסבית בדבר סיכסה בין־לאומית, והתגשמות של אחוות העמים היא בדרך פתוח לאימפריאליזם אידיאולוגי גלגל בבריהה הזמן לאימפריאליזם כהב. בדיבה להם נוהגים בריחה מהפכנית להתחיל את שלהם בביטול עונש המוות (כך התחילו רובספייר וסן ז'וסט), אך בעקבים במאוחר לנביאי רודנות עקובה ראשית. האת דוקא בפני העמימה ההנהגה התקבמה העולם להגיע בהרה בימינו: עבו כבר לא יהיה צורך בעריצים בורים כאלה, כי כבר לא פורשים, אלא כולם יהיו אחים ה אחת.

יפיה לאחדות דעות, הודאות דעה כוביהה לבוא, כר הלך היה על קנאה הנהגות את תהליך ההיסטוריה לקראת סופו, ואם כעתהה הגאולה מתמהמהת, הרי זה רק בגלל כרידים ים ההיבוכים, עושעים כלי הקנה. [illegible]

הוא כמו אותו אידיאולוג שגם פנים מאמין שעם חיסול הבדלי המעמדות השחרר בעלה בבוקבע או במאוחר אחד ואין מלבדו, אשר בקול גבורה ומתוך צדקנות רוגשת עצמו שהוא רצון העם וכל השאר אינם לגיטימיים. להם זכות קיום, בהיותם אנוסים, מיקהים, כוזבים. כולם כב על ירישה אחת, הכק 99% בקולוה.

אחוות-עמים מהפכנית לאימפריאליזם

התגלגלה המהפכה הצרפתית שהחלה בבחנות כה ליברליות, הפגר הגדול של השלום והאי התוקפן במשך 25 שנה? המהפיכה הצרפתית הכריזה על בסיס לכונן יחסים בין־לאומיים: לא

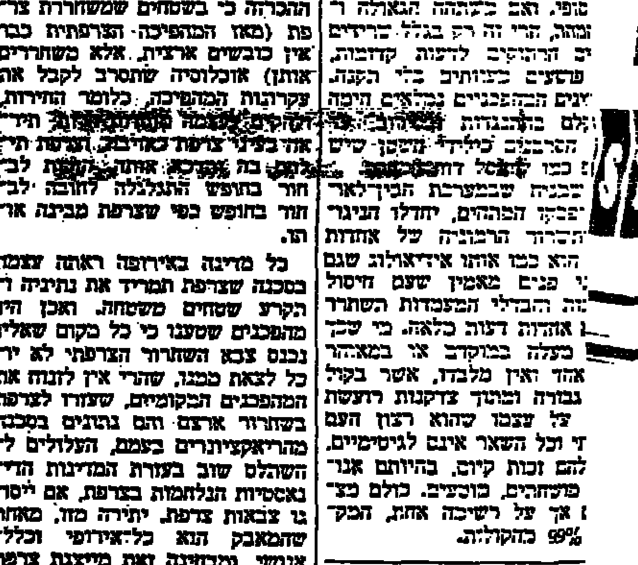

אוטו מבוואריה מגיע לאתונה להמלך על יוון (1832)

ת השושלת או מאון הכהות כי ריבונות עם; לא כלכים ושושלות, כי אם העם היושב בטריטוריה ההגובה רק הוא השליט עליה. של המהפכה, שקבעה הנה את עקרון ריבונות העם, כבר תוכל להכיר בעיקרון הדינאסטי, תכבד את התחייבויות מלכי ת, שכן אינה רואה עצמה קשורה לבריתות שהתמו בין כלכים. המדינות הדינאסטיות שבינן נעשו לעבים תופשים, עליהן התחייבויות שקיבלו על עצמן לפי צרפת, כבר שנאמר: נפלה על קדרה — וי לקדרה; נפלה על אבן — וי לקדרה. אף אוזה והסמפאליה מ־1648 הכירה בזכויות הפיאודאליות של נסיכים גרמניים בשטחים צרפתיים שבאלזס, ביטלו אותן המחוקקים המהפכניים, כשם שביטלו את המשטר הפיאודלי בכל צרפת, בלי להתחשב בעובדה שזכויות הנסיכים בחוזה בין־לאומי. אולם מ־הנסיכים הגרמניים והקיסרות ה־ גית תבעו כיבוד ההתחייבויות על עצמם לכבים כלפי מל צרפת, בסיטואציה זו לא היתה אפשרות לשיתוף פעולה ולהגנה איזה. שהוא עיקרון הדדיות צרפת המהפכנית למדינות המשטר הישן.

מצב דומה התהווה ב־1917, כשה בולשביקים מבלחמה לצד בעלי הברית, הכריזו כי חובות הקיסרות הרוסית לנושים זרים בטלים, החוזים שהתמו הצארים כלא היו, ופרסמו את כל המסמכים הסודיים של משרד החוץ הרוסי, גם ההסכמים הסודיים עם מעצמות זרות.

המהפכנים הצרפתיים חשבו את עצמם לראש חץ של מהפיכה עולמית, ולא רק מגשימי המהפכה הפנימית בארץ מסוימת. עקרונותיה של המהפכה היו נחלת האנושות כולה, והצהרת זכויות האדם והאזרח נוסחה כבשורה לאנושות כולה, שהרי המלה „צרפתי" אינה בה, ואין בה כל התייחסות ורמז לסיטואציה ולמסורת צרפתית מיוחדת.

לא כאן המקום לעמוד על הנסיבות שבהן הכריזה צרפת מלחמה על אוסטריה ופרוסיה, ולמעשה על אירופה הישנה כולה, כי הגיחה שהמלכים לא ינוחו עד שימגרו את המהפיכה הצרפתית, והשתוקקה למלא שליחות משיחית בהפצת הבשורה המהפכנית בעולם ובשחרור העמים הנאנקים תחת עול המלכים, האבסולוטיזם והפיאודאליזם. חלק גדול בהחלטה הגורלית היה לרצון להסיח את דעת ההמונים מקשיי המשבר המהפכני, ולהביא לליכוד בעם הצרפתי — כי לנו ומי לצרנו. המלחמה תעמיד את מתנגדי המהפיכה במצב של בוגדים לאומיים הראויים להיכרת מגוף האומה הערכה על נפשה במלחמה לקיומה.

ב־19 בנובמבר 1792, לאחר הכרזת המלחמה על אוסטריה ופרוסיה, הצהירה צרפת הגיגית שהיא מתחייבת להושיט עזרה צבאית לכל אוכלוסיה המתקוממת נגד שעבוד מלכים ומבקשת להשיג שחרור לאומי. זו היתה קריאת תגר על כל העולם הישן, לגבי הודקה מיד הכסקנה שצרפת נטלה לעצמה את הרשות, יתר על כן התחייבות, להתערב בעניניה הפנימיים של כל קבוצת מתפרעים בכל מקום שהוא בעולם. כי מי יוכל לקבוע אם התקוממות זו או זו היא אכן מאבק לשחרור לאומי ולא התפרעות סתם? בסופו של דבר רק צרפת השופט והמליץ, וגם תמיד תוכל, אם רצונה בכך, להתסיס תושבי ארצות אחרות נגד שלטונם, בשביל שיהיה לה תירוץ לפלוש ולכבוש טריטוריות זרה.

ב־15 בדצמבר אותה שנה באה ההכרזה כי בשטחים ששוחררו צרפת (מאז המהפיכה הצרפתית כבר אין כובשים ארצות, אלא משחררים אותן) אוכלוסיה שתסרב לקבל את עקרונות המהפיכה, כלומר החירות, [illegible] בחופש כפי שצרפת מבינה אותו.

כל מדינה באירופה ראתה עצמה בסכנה שצרפת תמריד את נתיניה ותקרע שטחים ממשתה. ואכן היו מהפכים שנשלו כי כל מקום שאליו נכנס צבא השחרור הצרפתי לא יוכל לצאת ממנו, שהרי אין לזנוח את המהפכנים המקומיים, שעזרו לצרפת לשחרר ארצם והם נתונים בסכנה מהריאקציונרים בעמם, העלולים להשתלט שוב בעזרת המדינות הדינאסטיות הנלחמות בצרפת, אם ייסוגו צבאות צרפת. יתירה מזו, מאחר שהמאבק הוא כלל־אירופי וכלל־אנושי, ומבחינה זאת מייצגת צרפת את כל כוחות הקידמה בעולם, ולא סתם אינטרס לאומי אנוכי, מאחר שכל העמים המשוחררים נועדו להתאחד לברית אחים, מוטב לספח את השטחים המשוחררים לצרפת, בשביל לבצר בהם את מסורת החירות שאחיזתם בשטחים ששוחררו זה עתה עדיין רופפת, בגלל פיגורם של התושבים וקנוניות אויבי המהפכה.

כך אפשר לקום את אינטרס המהפיכה העולמית. כבר לפני כן סיפחה צרפת שטחי גבול שהיו בשליטה זרה ושהביעו את רצונם במשאלי עם להצטרף ללאום הצרפתי. בפילוסופיה המהפכנית, לאומיותו של האדם היתה פונקציה של רצונו החפשי להיות שותף לאידיאה המתגלמת בארץ מסוימת, ולא עובדה קיומית של דם, היסטוריה או גם שפה.

אולם המהפכנים הצרפתים עצמם הרגישו שאי אפשר ללכת בדרך זו, שהרי לא היה בה מפלט ממלחמת נצח בין צרפת, התובעת לעצמה רשות להתסיס אוכלוסיות, לפורר מדינות קיימות, לשחרר, כלומר לספח טריטוריות זרות, לבין מערכת המדינות האירופיות. דאנטון הוא שהכריז שצרפת מתחייבת לא להתערב בעניני ארצות אחרות ותבנה את מדיניות החוץ שלה על עקרון ברור, מוצק ומוכר על ידי הכול — של הגבולות הטבעיים. הטבע קבע את גבולותיה של צרפת: האלפים, הפירינאים, האוקיאנוס האטלנטי והנהר ריינוס. הצרה היתה שבגדה השמאלית של הריינוס ישבו גרמנים, והרי אינכם וסיפוחם בניגוד לרצונם לא התיישבו עם רעיונות החופש של המהפיכה.

מאחר ששום אומה מחוץ לגבולות צרפת לא התעוררה לחולל מהפכה באורח ספונטני בארצה, והרוב האוכלוסות ש„שוחררה" צרפת סירב לשתף פעולה מתוך דבקות במסורתן והתנגדות לתורות הנכפות על ידים של כידונים, בזו הצרפתים לעבדים הנרצעים, יושבי החשך המעדיפים שעבוד מחירות, התפעלו מעצמם, מהיות הצרפתים האומה הגדולה היחידה שכבשה לעצמה את חרותה בעצמה. הצלחות הצבאיות היו הוכחה להיוניותיה ולתפארתה של האומה החופשית הגדולה.

המלחמה גם נעשתה לאינטרס מתמיד בימי הדירקטוריון: הכיבושים השלל היו לצורך חיוני, כי קופת המדינה היתה ריקה. הדירקטוריון הבורגני היה נתון כל הזמן באש צולבת מהימין ומהשמאל, ונוח היה להעסיק את החיילים שהתנכרו על המסורת המהפכנית בכיבושי ארצות אחרות מאשר להחזירם הביתה וכך לחזק את האגף השמאלי הרדיקלי. הדירקטוריון נזקק לגנרלים השאפנים, מגיני המהפיכות הימין או השמאל. וכך צף ועלה הגנרל בונאפארטה לדרגות גבוהות של צרפת, ויכול היה להעז להוציא פקודת יום לעם הצרפתי, כשהוא נטש חייליו במצרים וחזר בסתר לצרפת, שבה גער בממשל: „מה עשיתם לצרפת הזאת בהיעדרי?"

נפוליון יצא למסע כיבוש שאין לו שובע וסוף. אמנם באי כאגם הלנה הצהיר שהאידיאל שלו היה שחרור לאומים ויצירת פדרציה של לאומים חופשיים בראשות צרפת, אך מדיניות הכיבושים שלו היתה לאמיתה אימפריאליסטית ואוטוקרטית מובהקת: ביטל והקים מדינות, פיצל וחיבר טריטוריות, שחרר וסיפח שטחים, צמצם גבולות והרחיבם, המליך מלכים והורידם מכסאותיהם, שינה סדרי בראשית וגם ביזה מסורת, הכל לפי צורך השעה.

שיקומה של אירופה

מנצחי נפוליון, שהתכנסו בקונגרס וינה ב־1815 להשכין שלום בתום חצי יובל של מלחמות בלתי פוסקות, התיימרו, וכמה מהם אולי האמינו, שהם באים לאשר מחדש וליישם מערכת עקרונות שהיו בדרגילי מלכי המשטר הישן בטרם באה השתוללות יסודות המרי האנארכיה והעלתה רודנות כרזוריסטית, טילטלה את אירופה כולה למלחמה ובסוף העמידה כובש קיסרי שלא ידע שובע ורמס ברגל גאווה את כל זכויות המלכים ועמיהם. אולם הצורך להתייחס לדוקטרינה דמיונית זאת בדבר היחסים הבין לאומיים שלפני 1789 מגלה כמה הכרעות הורגלו מרעיונות המהפכה הצרפתית. עקרון הלגיטימיות — מלכים ונחלותיהם — היה הד לסיסמת המהפכנים בדבר ריבונות העם וזכות ההגדרה עצמית. כך גם במס השפתים ששילמו הנועדים בוינה לעקרונות בדבר שוויון כל המדינות הקיימות ואי־נגיעה בשלמות טריטוריאלית של מדינה אלא בהסכמתה (מדברים, מדברים על שמשתכנע).

במקום חוק הטבע התחנגה המושכלים ההסכביים, שישמשו בסיכול בסיס לאומות־אחוות ביחסים בינהן, שמו האריסטוקרטים שהתכנסו בוינה את האוונגליון. כתבי הקודש ידריכו את המלכים לנהוג בנתיניהם כאבות לבנים, והאחים והתלמידי [illegible] סכסוכת, פירמים טריטוריאליים לפרוסיה, והסדר עניני פולין וכדומה, לגבי צרפת. אמנם לא נקטו המעצמות המנצחות עמדה של נקמנות ודיכוי כלגבי אויב לאומי. הן החליטו להתייחס לצרפת המובסת כגבור אשר התפרע והביא צרות רבות על אירופה, אך אסור להשפילו ולדכאו. יש לאלפו, לשחררו מהידבוק המהפכני התוקפני ולהיות עמו כשווה בכל במשפחת המדינות. לכן לא נגעו בגבולות של צרפת ב־1792, כשיצאה למלחמה על אירופה. בקיצור, לא סידור חשבונות הדגש אלא יצירת מסגרת קיום בבוהנה שתוכיח עצמה כעדיפה גם מהסיכסי וגם מהסיכון שבהתפרצות חפיכה הסדר שייקבע.

מברית אחים השומרת על קיום הצדק הכללי היתה במהרה ברית הקודש לכבין מיפקדת כבאים לסרוזה בכיבוי שריפות או בכבויית התלקחות באמצעות חיל משלוח. צנזורה, ריגול ודיכוי כל שאיפה למשטר קונסטיטוציוני ולשחרור לאומי ברחבי אירופה ואף מעבר לה.

אומת מורדים

בדלנותה של בריטניה היא שהפרה את עצת ברית הקודש. בריטניה סירבה להשתתף ב„ארואפאגוס" האירופי כי הפרלמנט היה ריבון בריטניה ולא מלך המולך בחסד אלהים וגם לא היה זה לפי רוחה ומסורתה של בריטניה להתחייב מראש כיצד תנהג בסיטואציה תיאורטית. המשטר שעליו היתה גאוותה של בריטניה היה בעצמו פרי מהפיכה, היינו מהפיכת 1688—1689. השנים שלאחר 1815 היו שנים של מהומות, רעב ותסיסה חברתית באנגליה. ואף שהנאיו הקשים ביותר של היעקוביניזם בבריטניה לא היו מוכנים לקבל סיוע של קוזקים רוסים בדיכוי מפגינים מתפרעים בהייד פארק. בריטניה לא יכלה למנוע משלוח צבא צרפתי לדיכוי מרד בספרד ומשלוח גייסות אוסטריה לחיסול התקוממויות באפוליה ובפיימונט, אך היה בכוחו של הצי המלכותי הבריטי להפר כל מאמץ של אירופה הריאקציונית למנוע את שחרור המושבות הספרדיות ביבשת דרום אמריקה מעל ספרד הכושלת.

האתגר האמיתי לסדרי קונגרס וינה, ברית הקודש והקונצרט האירופי, שבמוצו מהסדר של 1815, בא לא מתנועות מהפיכה מדינית או חברתית, כי אם מתנועות שחרור ואיחוד לאומי. במאות השנים שבין 1815 ל־1914 לא התעסקו כלל המעצמות לדיכוי מהפיכה חברתית־מדינית באירופה. כל המלחמות שפרצו באותה התקופה היו בגדרה זו או זו תולדה של שאיפות לאומיות: היפרדות בלגיה מהולנד ב־1830, התערבותה המזויינת של רוסיה בדיכוי ההתקוממות ההונגרית נגד אוסטריה ב־1848—9, מלחמת צרפת ופיימונט נגד אוסטריה ב־1859, אף של פרוסיה בדנמרק, אוסטריה וצרפת בעשור הבא; מרידות העמים הבלקניים והתערבות רוסיה בשנות השבעים של המאה הי״ט וכו׳. אפשר לומר שהלאומיות הכשילה את קונצרט המעצמות: אך אפשר גם לומר שהצורה שבה הצליחו המעצמות בכל מקרה לאתר את הסכסוך, למנוע את התפשטותו למלחמה אירופית, ולבסוף לכפות או לפתות לגבות להסדר ולשלב את המדינה החדשה במערכת האירופית, מצביעה על כשרון והצלחה רבים מאוד של מערכת המדינות האירופית במאה הי״ט.

אכן תנועה לשחרור או לאיחוד לאומי היא דגם קלאסי לרקמת היחסים בין מעצמות גדולה לאומות קטנות, או לפחות הלסוה. היא גם מבחן מובהק לפעולת צדם החכפי במערכת המדינות, שהרי עם המבקש להשתחרר מעול זרים או לאחד קרעים הנמצאים בשלטון זר, מתייצב לפי עצם ההגדרה נגד המערכה המעבגבת, מאחר שאלה מעוניינות בקיום מאזן הכוחות, בשמירת הסדר הטריטוריאלי הקיים, ואף אם שאיפת העם המתקומם לשנות את המפה אינה מעוררת התנגדות כללית, העובדה שנגמר פילוג בין מדינות האוהדות אותו והמדינות העוינות אותו, היא כבר גורם מפורר היוצר עילה להיסכסוכים בין המעצמות.

אין לך דוגמה יותר מעניינת כבי־וינה זאת במאה הי״ט כאשר מלחמת השחרור של העם היווני בשנים 1820—1830. זה המקרה הראשון בהיסטוריה שהורה על התעוררות לאומית שהשיגה עצמאות מדינית בקץ מאבק עקוב בדם. כאשר ב־1820 פרצה המרידה היוונית, היא נתקלה (בטעמים שעוד נראה) בעויינות מוחלטת של כל הממשלות, בעוינות דעת הקהל האירופית, שנתפסה מהמיתוס של יוון הנצחית ותקומתה להיות מצד אחד, וזעזעה במעשי הזוועה של צבאות טורקיה מצד אחר, הצליחו היוונים לקשור את ידי המעצמות ולהכריחן להצילם משמדה. אולם ההסדר שהושג הביא בסוף לעצמאות יוון, על אפן ועל חמתן של המעצמות, היה ביסודו מעשה כפיה שכפו המעצמות על שתיהן, על טורקיה ועל יוון.

מי הוא יווני?

מי הוא יווני? מי היו היוונים בראשית המאה הי״ט? היתה בבנין זה אי־הבנה בין אירופה לבין היוונים עצמם. בני התרבות המערבית, ספוגי מורשת יוון הקלאסית ומלאי הערצה ליוון העתיקה, לא יכלו שלא לראות ביושבי יוון על זמנם צאצאי פריקלס, אפלטון וסופוקלס, ולא היו מסוגלים להתעלם מדיוקני יוון, מולדת האמנות המדינית, המשחקים האולימפיים, פולחן היופי, מסורת החרות, ושמחת החיים הפגנית. אך היוונים של תחילת המאה הי״ט, אף שהתקשטו, וביחוד בשביל יצוא, בנוצות יוון הקלאסית, שמותיה המצלצלים, סמליה האגדתית, היו למעשה ממשיכי המסורת הביזאנטית, שלא היתה יוונית, ובמידה שהיתה יוונית, עוררה סלידה רבה במערב, בהכירה להם רק קפאון והוית חשוכה ועריצות תיאוקרטית.

האמת היא שעד לעת התחיה היו היוונים מתקשים להגדיר את עצמם. הדבקות בדת האורתודוכסית היוונית היא שקבעה את תודעת הזהות הקולקטיבית שלהם, ולא תחושת היחוד הלאומי, הרצוף מימי הומרוס. הביזאנטי אורתודוכסי כלכד שהיוונים ראו עצמם כבעלי האמונה הנוצרית האמיתית, כשומרי הגחלת, כשארית הפליטה. הם שנאו בכל מאודם (בגלל מיעוט בגע עצם) את הפרוטסטנטים יותר מאשר את המוסלמים, מאחר שהטורקים לא היו כלל מעוניינים להעביר את הנוצרים שבממלכתם על דתם ובכך לעשותם שווים להם, [illegible]

בעשרות השנים האחרונות לקיומה של ביזנטיון, כשהמגמה הטורקי סגר עליה בכל צד, עשו הקיסרים הביזנטיים מאמצים נואשים להשיב את עזרת העולם הקתולי, אף תוך איחוד שתי הכנסיות, אך לפתות את ברית ביניהן, אך ראשי הכנסיה היוונית־האורתודוכסית לא נרתעו משיתוף פעולה עם הטורקים הכובשים, ממעשי בגידה במולדתם, ומחוסר לאויביה להחריב את הקיסרות בת אלף השנים יותר, ב־1453. בתקופה יותר מאוחרת גם נתנו יד לממשלת קושטא בגירוש הוונציאנים הקתוליים מחלקי יוון, מוריאה (פלופונס העתיקה) והאיים היוונים שבהם היו [illegible].

המשמל הטורקי, שלא הבחין בין דת ללאומיות, לא רק הכיר בראשית הכנסייתית האורתודוכסית־יוונית כרשות העליונה על האוכלוסיה האורתודוכסית־ מית של העם היווני, אלא העביר לידיה שליטה מדינית־אדמיניסטרטיבית על האוכלוסיה היוונית, והביט בעין יפה על העושר החומרי הרב, העוצמה המדינית, שלא לדבר על ההשפעה הרוחנית והתרבותית של הפאטריארכאט שבקונסטנטינופול (איסטנבול, קושטא). שהרי לראש הכנסיה האורתודוכסית־היוונית בבירת טורקיה היה אם לא הכח, לפחות היומרה להסמיך אפילו את הפאטריארך של רוסיה הגדולה.

שליטת כנסייתם על כל הכנסיות היוונית־האורתודוכסיות בחצי־האי הבלקני (בולגריה, סרביה, רומניה וכו׳) הפיחה באומה מעין לאומית ביוונים, ושיתוף הפעולה של ההגמונים עם השלטון הטורקי לא הסריחם בכל בימים כתקנם. כוהני הכנסיה, ביחוד הכהונה הנמוכה שישבה בתוך עמה באיים ובכפרים, היו המורים המחנכים האמיתיים של צאן מרעיתם, ובעת צרה ומצוקה לאומית נושאים נחמה והכוח השראה (כמו למשל הכמרים הקתוליים בימי הפרוטסטנטיות הלאומית של אירלנד ופולין, שלחמו בשליטים בעלי דת זרה ושנואה).

שלמות המולדת

הגורם השני הייחודי של המסורת הביזנטית מגשם גם תגדיה בזורה של גבולות יוון. מחוללי תנועת התחיה היוונית בשלהי המאה הי״ח דיברו על „האידיאה הגדולה", שהיא חזון יוון הגדולה, כלומר לא יוון הקלאסית כי אם הקיסרות הביזנטית בגדלותה. „נחלת האבות" הזאת הכילה את בולגריה, חציה הדרומי של סרביה, כמובן מקדוניה, ומעל הכול קונסטנטינופול הקדושה, ירושלים של ביזנטיון ושל הכנסיה היוונית האורתודוכסית, וחופי אסיה הקטנה. בגישה הזאת התעצבו זכרונות היסטוריים והשקפה דתית.

מאחר שהעמים הבלקניים האחרים טרם הגיעו לתודעה לאומית, תרבותם היתה דלה ופרימיטיבית, כלכלתם מפגרת, ניתוקם מהמערב רב, ותלותם הדתית בכנסיה היוונית, באירגונה, במוסדותיה החינוך שלה, ובשפתה — מוחלטת, נטו היוונים לראות בהם אם לא יוונים ממש, לפחות אחים־צעירים וגרורים. הפתעה חכמה מרה היתה להם כאשר ב־1820—1821, כשהרימו המתקוממים היוונים את נס המרד, במולדאוויה ובוואלאכיה (רומניה העתידה), לא רק סירבו הרומנים להצטרף למורדים, כי אם שיתפו פעולה עם השלטונות התורקיים ביוכיים, והכו־בים. לא נבצר לקבוצות היוונים לעזרה כל עשר שנות מלחמת העצמאות היוונית. „מה לנו ולכם" הצהיר וולדימירסקו, הגיבור הלאומי של רומניה.

ב־1821 כך הגדיר קאפו דיסטריה, הנשיא הראשון של הרפובליקה היוונית (שהיה מקודם שר החוץ של רוסיה) את הלאום היווני: „האומה היוונית מורכבת מאנשים אשר מאז הכיבוש לא חדלו להאמין בדת האורתודוכסית, לדבר בשפת אבותיהם, שנשארו כל זמן שעבודם תחת הסמכות החוקית הרוחנית והחילונית של כנסייתם, בכל המקומות שבהם ישבו בקיסרות הטורקית. גבולותיה של יוון נקבעו לפני ארבע מאות שנים והמוסמכים הם על זכויות שלעולם לא יוכלו לבטלן הזמן, אסונות כל־שהם והכיבוש כל־שהוא".

מתי התחילה ההתעוררות הלאומית של העם היווני? אנשי מליצה ומאמיני מיתולוגיה (בבחינה מהיסטוריה) שבין הלאומנים היוונים לא ילאו להשיב ולחזור שמעולם לא ויתרו היוונים ולא חדלו לחלום וללחום על עצמאות לאומית. אבל הצד רומנטיקה בלבד. האמת ההיסטורית הרבה יותר מורכבת. קיומם הלאומי של היוונים לא היה כלל בסכנה תחת השלטון הטורקי. הם נשארו יושבים על אדמתם. בחלקים ניכרים של יוון היבשתית לא נמצאו כלל טורקים, וברוב האיים כמעט לא דרכה רגלו של טורקי.

הסולטן העניק ליוונים, בעריהם, בכפריהם, באייהם ובמחוזותיהם אוטונומיה מוחלטת, שהתבססה על שלטון עצמי נבחר, וברוב המקומות דמוקרטי. חוץ מגביית מסים ומניעת התבוללות לא התערב המושל הטורקי כלל במתרחש ביוון, ודאי לא בענייהם הדתיים והתרבותיים של יושביה.

יתר על כן, ליוונים לא היתה כל תחושת חנק. כל ים התיכון, על כל חופיו, היה פתוח בפניהם, ובגלל אדישותם המוחלטת של הטורקים לעניני ספנות ומסחר ימי, הצליחו היוונים — לאחר שירדו במאות הי״ז והי״ח מגדולתן הרפובליקות המסחריות של איטליה, ונציה, גינואה, ליוורנו וכו׳ — להשתלט כליל על קוי הסחר הבינלאומי בים התיכון. בקושטא, בפרור פאנאר המפורסם, התרכזה האריסטוקרטיה הבורגנית הגבוהה של העם היווני, אשר, על אף נחיתותם המשפטית (כלא מוסלמית) סיפקה לקיסרות הטורקית את אילי הכלכלה, את הדיפלומטים החשובים (דרגומנים — תורגמנים), מושלי מחוזות (של מולדאוויה וואלאכיה למשל), חכמי משפט, רופאים ופרופורציה גבוהה מאוד של משכילים.

התחיה הלאומית היוונית במובן של שאיפה מודעת, מדינה ומרסיסה לבבות לחידוש ימיה של התרבות היוונית ולעצמאות מדינית, המאבק להשגת המטרות האלה עברו שלבים, ולכל שלב לא רק אופיו המיוחד אלא גם זיקה משלו למעצמה גדולה אחרת, כלומר אוריינטציה פוליטית.

לא ייפלא שהשלב הראשון — בשנות השבעים של המאה הי״ח — היה קשור ברוסיה. באותן השנים בא לראשונה בהיסטוריה צי רוסי לים התיכון, ונרקמו קשרי סחר בין נכבדים בקושטא, ביחוד הפנאריוטים, לבין ראשי השלטון החילוני של רוסיה, שלחמה אז בטורקיה. תכליתם של המגעים האלה היתה לקומם את היוונים נגד השלטון הטורקי למען יצירת ממלכה נוצרית גדולה בבלקנים.

בטרם הספיקו הקשרים לעשות הרגם, עשו הטורקים והרוסים את חוזה השלום של קוצ׳וק קאינארג׳י המפורסם (1774) שבו העניק הסולטן לצארינה קתרינה הגדולה ירושה וזכות „ליעוץ" לממשלה הטורקית בעניין מאמיני הדת היוונית־האורתודוכסית בקיסרות הטורקית ולהתערב למענם. היה בכך חיזוק רב לזמתה של רוסיה להיות יורשת הקיסרות הביזנטית, ותיחוד לשאיפות ההתפשטות שלה בבלקנים, ולחלום כיבוש קושטא. אל נשכח גם את האינטרס החיוני של רוסיה בחופש השיט, יתרה מזו — בשליטה של ממש, במיצרי הדרדנלים. סתימת המיצרים, התקוע האחר במוצא הים הבלטי ב־1914 יגרמו לאובדן למעלה מ־90% של היבוא והיצוא הרוסי, לניתוק הקיסרות הרוסית ממקורות אספקה וציוד, וכך תהיה העובדה הזאת לאחת הסיבות החשובות ביותר להתמוטטותה של רוסיה במלחמת העולם הראשונה, ולפיכך למהפיכה 1917. ב־1774 השיגה אפוא רוסיה האדירה אפוטרופ־מנות על נתיניה הנוצרים של הממלכה הטורקית השוקעת.

לכאורה נכרך גורלה של יוון בפוליטיקה הרוסית קשר שלא יינתק. שחרור יוון לא נראה כלל אפשרי בלי עזרת רוסיה או שלא כתוצאה של מסע כיבוש רוסי, ועתידה של יוון שתשוחרר מעול טורקיה הצטייר בעיני כול בצורה של מושבה או גרורה של רוסיה. באורח פאראדוכסי מעולם לא השיגה רוסיה שליטה, ואפילו לא השפעה חזקה ביוון, אם כי בדיעבד, ובמובן מה לכורח רוחה, תרמה, כפי שעוד נראה, תרומה נכבדה ואולי מכרעת להתגבשות המדינה היוונית.

אין לראות בפליירט היווני־רוסי בשנות השבעים של המאה הי״ח אלא אפיזודה שבעבדו מסגה. כל סממני תנועת תחיה לאומית או עממית.

חדש ימינו כקדם

התחיה הלאומית של יוון קיבלה דחיפה מכרעת מהמהפיכה הצרפתית, רעיונותיה ומדיניותה הבין־לאומית. באורח אופייני התחילה תנועת תחיה זאת בתפוצות, ורק בהדרגה חדרה ליוון עצמה, באמצעות יורדי ים, סוחרים ושליחים מהמרכזים שבהם ישבו קהילות יווניות עתירות נכסים, רבות השפעה ומשכילות, למשל וינה (שבה, אגב, נהנו בתי־הספר היהודיים, הכנסיה היוונית והפעולות התרבותיות היווניות מתמיכת הממשלה האוסטרית), אלכסנדריה, ירושלים, אודסה, פטרסבורג, טריאסטה, פרנקפורט, מרסיי, גינואה, פריס ולונדון, ומעל הכל האיים היווניים שבים האדריאטי, שמעולם לא כבשו אותם הטורקים וזה עתה תפסו אותם הצרפתים מידי הוונציאנים.

לפעילות המדינית קודמה פעילות תרבותית ענפה שמטרתה היתה לעורר את התודעה הלאומית היוונית בצורת עתונים, טיהור השפה היוונית המדוברת מהשפעות טורקיות וסלאביות, עידוד יצירה ספרותית, העמקת העניין בעבר הלאומי, בפולקלור העממי, בשירי עם, באגדות קדומים, הוצאת קלאסיקאים, הפצת ידיעות על המתרחש בעולם, בפוליטיקה, במדע וספרות העולם.

הפעילות הזאת, תוכנם של העתונים, שמותיהם, המוטו, הדימויים, דפוסי הלשון של הספרות הזאת, מזכירים מאוד את ספרות ההשכלה ותחילת התחיה הלאומית היהודית, עם כל התום, התמימות המליצית והבטלנות המלבבים. למשל העתון „אפימריס" בגליונו הראשון (3 בינואר 1790) מציג את עצמו בפני „הקורא הידידי", כ„עתון שכה ציפו לו ושכה הרבו לבשר את בואו, כתוב בשפת העם המדוברת, דומה לאילן צעיר, הצומח וגדל לאט, מעלה פריחה, ובסוף מניב את פריו הברוך". זמן מה אחר כך מכנה העתון את עצמו „אוסף הידיעות האמיתיות ביותר על האירועים החשובים ביותר מכל העולם, שנאספו בקפדנות וללא לאות כמעשה אותה הדבורה".

היוונים עוקבים בדריכות רבה אחרי מאורעות המהפיכה הצרפתית, תחילה מתלהבים מנצחון החופש, אך במשך הזמן גוברת הערצתם לגנרל בונאפארטה, ורואים בו מבשר תחיית איטליה ויחד עם זה נוקם נקמת יוון בכך שהוא שם קץ לעצמותה ולעצמאותה של ונציה הגאה, אויבת היוונים מדורות. קשריו יוונים נושאים ונותנים עם ממשלת הדירקטוריון ועם מטהו של הגנרל בונאפארטה על תכנון פלישה לבלקנים, וקונסולים וסוכנים צרפתיים פעילים במרכזים היווניים בתפוצות וביוון עצמה. כנס סודי של נכבדים יוונים מחליט לקומם את יוון, אך מתנה זאת בסיוע צבאי צרפתי, ששת אלפים חייל, ובראשם הגנרל בונאפארטה עצמו, השארת כל הרובים של החיילים הצרפתיים בתום המלחמה ביוון, והתחייבות צרפתית שלא לנגוע בנשים היווניות.

תנועת התחיה מוצאת לה מנהיג מובהק, נלהב ומשכיל, ריגאס, שאיחד בתוכו את התפקידים של הרצל, אחד־העם ובן־יהודה. הוא התקיים מהוראה במשפחות מיוחסות ומכתיבה בעתונים, ושימש מזכיר למושלי מחוזות יוונים. פעילותו המדינית ומשימותיו התרבותיות גרמו לו שירבה במסעות בכל ארצות הבלקן ומעבר להן, וכך היה לכמין ריש גלותא ומעורר. בחיבוריו ספרים כה שונים כמו „בית אולפן האוהבים העדינים" ו„יסודות הפיסיקה". מרוב אהבתו ליוון — כותב ריגאס — „גמרתי אומר שלא אסתפק בבכיה על מצבה העגום אלא אביא לה ישועה במידת כוחותי".

חלקה האירופי של הקיסרות הטורקית כללה עד 1878 את רומליה, מקדוניה, אלבניה ובוסניה. סרביה, בולגריה ורומניה היו למעשה עצמאיות, אך להלכה נמנו עוד על הקיסרות הטורקית.

בין השאר מפרסם ריגאס מפה של יוון — כמובן, של יוון הגדולה — עם ציונים ארכיאולוגיים והיסטוריים; הוא מכין חוקה דמוקרטית מאד ליוון העומדת להשתחרר, והעיקר: הוא מחבר את ההימנון הלאומי המודרני היווני „תוריוס". „מוטב" כותב הוא „שעה אחת של חיי חירות מארבעים שנות עבדות ובית אסורים... יפה למות למען המולדת מאשר לצפות בזהב הרב, בשרות זרים".

בשנים 1796—1797 נמצא ריגאס בקשרים עם הגנרל בונאפארטה ועם כל הנציבים הטורקים המתמרדים בסולטן, והוא מצליח להחסיס את האינטליגנציה היוונית לקראת התקוממות לאומית.

בינתיים עוקבת אחריו המשטרה האוסטרית. ממשלת וינה מעוניינת אז ביחסים טובים עם טורקיה. זה עתה רכשה את ונציה וטריאסטה מידי צרפת, והיא מבקשת זכויות מסחריות בנמלים הטורקיים. המשטרה האוסטרית מוסרת לטורקים את ריגאס, שנאסר כמסע שליחות והוא עמוס תעודות סודיות, שמות וכתובות של קושרים, כתמורה על הבטחת הטורקים למסור לידי אוסטריה מתקוממים פולנים שנמלטו לטורקיה. הטורקים ממיתים בחנק את ריגאס ואת מלוויו.

בינתיים נהפך הגלגל בחזית הצרפתית־האיטלקית. הצרפתים ניגפו באיטליה, והציים של רוסיה וטורקיה תופסים את האיים היוונים. הממשלה הצרפתית מבטלת את כל התכניות הבלקניות וכבר אינה מעוניינת בעזרת היוונים.

ריגאס השאיר אחריו אגדה רבת השראה על גיבור מעונה. עם מותו בא הקץ לפעילות המדינית לשחרור לאומי. לכעשורים שנה מקבלת תנועת התחיה הלאומית אופי אחד־העמי מובהק בהנהגתו של המלומד ההוגה קוריי, היושב בפריס ועושה לבבות לעניין היווני בין משכילי אירופה.

המירד הגדול

האוריינטציה הרוסית הנחתה את פתיחת המערכה השלישית של תנועת התחיה, שהיתה לשלב הראשון במאבק המזוין לעצמאות לאומית. תכנית ההתקוממות המזוינת של 1820 נולדה שוב בתפוצות במחתרת היוונית ה„הטיריה", אשר דמתה לתנועות המחתרת שהתפשטו בכל ארצות אירופה למחרת קונגרס וינה: הקארבונארי באיטליה, הטוגנדבונד בגרמניה, הארגונים הרפובליקאיים והסוציאליסטיים בצרפת סביב באבף, בארוטי ובלאנקי, הפילומאטים והפילארטים בפולין ובליטא, ובסוף הדקאבריסטים ברוסיה — כולן נושאות אידיאות מהפכניות או לאומיות, או גם אלה וגם אלה.

הצעיר שהרים את נס המרד וצלח בראש גדוד מתנדבים את הנהר פרות מרוסיה לרומניה הטורקית, היה יווני ממשפחת אפסילאנטי המיוחסת, אחד משלישיו של הצאר אלכסנדר הראשון. כשנכנס לטריטוריה טורקית, הצהיר אלכסנדר איפסילאנטי שמאחוריו עומד אחר השליטים רבי העוצמה בעולם.

הוא עשה את הדבר ללא ידיעתו של הצאר, שעליו רמז, ושנמצא באותה שעה בקונגרס ראשי ברית הקודש בלייבאך. כמו שאר משתתפי הקונגרס הזה, שכונס לדון בדיכוי מרידות שפרצו באיטליה ובספרד, נתחלחל הצאר לשמע הידיעה.

מטרניך, הבבאי של ברית המלכים, היה פה לכולם כשהכריז שהמרד הזה הוא חלק של קשר הזדון של המחתרת המהפכנית הבין־לאומית, שמרכזה בפריס. המגיפה התפשטה עתה לירכתי אירופה. יתירה מזאת, שוחרי הרע השכילו בערמתם השטנית להצית תבערה בנקודה בלתי־צפויה, אך רגישה מאוד, והם יעשו הכול לשוות למרי אופי של התקוממות נוצרים משועבדים ויורשי אתונה עתיקה נגד התגור, ארץ אויבי הנצרות והעריצות האסיתית. מדיניות הממשלות האירופיות חייבת לקרוע את המסכה מהמזימה הזאת, להוקיע ולבודד את המתקוממים כאויבי השלום והסדר האירופי וכמורדים בממשל מונארכי ולגיטימי.

כל העיניים הופנו לצאר. כל הדיפלומטיה האירופית פחדה מהסכנה הרוסית. ההתקוממות היוונית היוותה אתגר לרוסיה והזדמנות לכרוך את ענין הנוצרים הפראבוסלאביים שתחת שלטון טורקיה, אשר רוסיה גם התחייבה וגם קיבלה זכות בין־לאומית להגן עליהם, עם שאיפות התפשטות רוסית. אולם איך יוכל הצאר, שנשבע לשמור על הסדר המלכותי הקיים באירופה מפני המפלצת המהפכנית, להושיט יד למורדים, אפילו הם נוצרים מורדים בעריצות מוסלמית?

בריטניה הליברלית מכולן, בנתה את כל מדיניותה במזרח הקרוב על שמירת שלמותה הטריטוריאלית של טורקיה ועל מניעת דריסת רגל בים התיכון, מרוסיה. לדיפלומטיה הבריטית לא היה ספק שניתוק יוון מהקיסרות הטורקית פירושו השתלטות רוסיה על הבלקנים, ואולי אף על אסיה הקטנה.

צרפת וטורקיה היו במשך דורות קשורות בברית כתובה או בלתי כתובה שנועדה לבלום את התפשטות ההבסבורגים האוסטריים דרומה ומערבה. גם צרפת כמובן חששה מחדירת רוסיה לים התיכון.

בקיצור, לא היתה ממשלה שרחשה אהדה למתקוממים היוונים ושהיה לה אינטרס להושיט להם עזרה כלשהי.

מסע איפסילאנטי נגמר בכל רע, ובזה גם תם התפקיד הצבאי הפעיל של התפוצות היווניות. אש ההתקוממות הוצתה ביוון עצמה, ובתקופה הראשונה לא עמד דבר בפניה. זה לא היה צבא סדיר, כי אם בעיקר כנופיות הפועלות בלי תיאום ובלי הכוונה ממטה כללי אחד, ולעתים נלחמות זו בזו. אף שכונסו אספות נציגים והוקמו ועדים עליונים, לא היתה בעצם ביוון ממשלה מרכזית שיכלה לשלוט במצב ושהוראותיה קוימו. אנארכיה שלטה בכול והגיבורים הגדולים היו הקלפטס המפורסמים, מחציתם שודדים ומחציתם פטריוטים, שפעלו במשך דורות בהרים, עוררו באוכלוסיה גם פחד וגם התפעלות; והמלחים של הצי המסחרי, שהדייגים ותיקים ביניהם.

מהרגע הראשון קיבלה המלחמה בין היוונים לטורקים אופי של טבח הדדי בלי רחמים ובלי הבחנה. את האות נתנה הממשלה הטורקית, כשהוציאה להורג בחג הפסחא את הפאטריארך וכמה הגמונים, שנתלו בבגדי השרד על שערי כנסיותיהם. לכך הוסיפה פוגרום נורא בשכונה היוונית בקושטא, היא פאנאר המפורסמת, ששיתק את הקהילה היוונית בקושטא לכל תקופה מלחמת העצמאות. הסולטן נשבע להשמיד את אחרון היוונים המתמרדים.

ואכן, מצבה של טורקיה נראה נואש. שלא לדבר על השחיתות, הרקבון, הרפיון, ופשיטת הרגל הכרוניים מדורות, עמדה טורקיה על סף התפוררות כתוצאה מהתמרדותם של מושלי מחוזות מבגדאד ועד אלבניה. מהמט עלי (מוחמד עלי) עשה את מצרים למדינה כמעט עצמאית, הסרבים עמדו במרדם, ועל נסיכויות הדנובה איימו גייסות רוסיה האדירה. באותם הימים הציף את טורקיה גל של מרידות איכרים בגלל מסים כבדים מנשוא ובגלל שרירותו הפראית של חיל היניצ׳רי המנוון; ועוד מעט לא תהיה לממשלה הטורקית ברירה אלא לחסל באכזריות מחרידה את הגייסות האלה, שבאמצעותם נכבשה הקיסרות. לטורקים לא היה כל ספק שרוסיה עומדת מאחורי יוון, ושגמרה אומר לנצל את ההזדמנות בשביל לגרש את הטורקים מיבשת אירופה, לתפוס את קושטא ולקרוע את החלקים הצפוניים המערביים של אסיה הקטנה מהקיסרות הטורקית.

מבחינה גיאופוליטית היתה יוון לב כל האימפריה העותומנית. הטורקים של הימים ההם, בודאי הסולטן וצמרת השלטון, לא יכלו כלל לתפוס את משמעותה של תורה לאומית ותנועת שחרור. היוונים האלה, שנהנו מכל טוב תחת שלטון הסולטן, היו עתה לדידם לשליחי השטן עצמו. אפשר לומר שהסכסוך היווני־טורקי הצטייר בעיני כל צד כמלחמה על החיים ועל המוות, להיות או לא להיות.

בעוד הצאר הרוסי מתלבט — אוי לו מיצרו ואוי לו מיוצרו — כיצד ימלא את השליחות של שומר הסדר האירופי מהמהפיכה החותרת תחתיו, וגם ימלא את תעודתו כמגן האמונה האורתודוכסית ונוקם דמם של ההגמונים שנתלו בבגדי השרד בשערי כנסיותיהם, היתה דאגתם העיקרית של ראשי המעצמות האחרות לבודד את הסכסוך היווני־טורקי, לאפשר לצדדים הלוחמים להגיע להכרעה, לכאן או לכאן, והעיקר — למנוע בכל מחיר התערבות רוסית לטובת המורדים.

הוחלט להתעלם לחלוטין מהנעשה ביוון, ולצנן את רוסיה במתן סיפוק לתביעותיה הרוסיות המובהקות — נסיגת צבא טורקי ממולדביה וואלאכיה, הקלות לצי הרוסי במצרים — אך תוך בלימת כל מאמץ לערבב את רוסיה בעניין יוון, „החשוב ביותר בשביל אירופה".

(סוף בעמ׳ 24, טור 3)

״רסקו״ מאחלת לדייריה, ולכל בית ישראל

חג פסח שמח

בחול-המועד פסח יהיו משרדי המכירה של החברה פתוחים בין השעות 8—13

مكزا من الأصل

هكذا في الأصل

אתגר בעולם חסר אתגרים

ז'אן שטיינר, מחבר „טרבלינקה" כותב ספר על גטו ורשה

אורח במדינה

מאת חביב כנען

— זה מצער אבל הם לא הבינו את כוונתי. אני חושש שהמבקר ש־יחס לי פגיעה בכבוד היהודים ש־לחמו ונטבחו בטרבלינקה, לא ידע במידה מספקת צרפתית כדי להבין את דברי — אומר הסופר הצרפתי־יהודי ז'אן פראנסואה שטיינר, המבקר בישראל עם משלחת של 22 אינ־טלקטואלים יהודים מצרפת. הם באו לסמינאר שדן בזיקה בין התפוצות לישראל.

שטיינר (36) היה בן 28 כאשר נתפרסם כשביט בעולם הספרות ה־צרפתית עם הופעת ספרו (ב־1966) „טרבלינקה" בהוצאה פאיארד, עם הקדמה מאת סימון דה בובואר. תוך זמן קצר אזלו 120 אלף עותקים ב־כריכה קשה ו־300 אלף בכריכה ר־כה. הספר תורגם ל־14 לשונות, בהן כמעט לכל לשונות אירופה כולל צ'כית וסרבית, והיה אף תרגום ל־יפנית. רק הקורא העברי לא זכה לקבל את הספר בשפתו, מעיר ש־טיינר בחיוך מהורהר. הוא גבוה, נאה ובשערו מתחילה לזרוק שיבה. שטיינר מדבר באיטיות, תוך ניסוח דבריו במירב הזהירות. עוד היום נמנה ספרו עם הספרים המצליחים בצרפת ובארצות אחרות ומהדורות חדשות ממשיכות להופיע. כאשר נו־דע כי הוא משלים ספר חדש, הסתערו עליו מו"לים רבים והתחרו מתו על חוזים בארבע ארצות, כולל ארצות־הברית.

שטיינר, הדובר גם עברית — בלי יכולת לקרוא בה — קשור לישראל ולציונות בכל נימי נפשו. הוא רואה עצמו „ישראלי בגולה", כדבריו ד־אפילו בצרפת מולדתו הליבראלית הוא חש עצמו זר. „אני חש עצמי בבחינת היהודי הנודד ואין בי הכוח הנפשי לרכוש בית קבע בצרפת כי־ון שיתכן שבאחד הימים אנטוש אותה ואבנה ביתי כאן בישראל, ב־ירושלים, בטבריה או אי־שם על חוף הים התיכון", אומר הסופר.

— מניין באה לך אהבה זאת ל־ישראל וההזדהות עמה?

— אינני יודע. יתכן שהן עברו לעורקי עם דם אבי ד"ר קדמי־כהן, יליד לודז', שסיים את הגמנסיה הר־צליה בתל־אביב במחזור הראשון יחד עם משה שרת והנמנה אחרי מל־חמת העולם הראשונה עם ראשי ה־תנועה הציונית בצרפת. אבא למד בצרפת משפטים, כאשר פרצה מל־חמת העולם הראשונה התגייס ללג־יון הזרים, אחרי־כן היה עורך־דין בפאריס ונתן את כל נפשו לרעיון הציוני. הוא נחשב לאחד ממסידי הרעיון הכנעני ובמשפחה מספרים כי חלם על ברית יהודית־ערבית ל־מלחמה משותפת בבריטניה. האב ניספה בשואה, הנאצים העבירוהו לפולין.

האם — צרפתית שהתגיירה

אמו של הסופר היא צרפתית ש־התגיירה והצליחה להציל את ילדיה מגורל בעלה. הסופר אינו זוכר את אביו ואת השם שטיינר קיבל מאביו החורג, רופא יהודי, אף הוא יליד פולין. הוא היה בן 10 כאשר הוקמה מדינת ישראל הסעירה את נפשו. בגיל 16 נפרד מהתיכון הפאריסי ועלה לישראל, חי שנה בקיבוץ מעין צבי וחצי שנה למד באולפן עציון

ז'אן פרנסואה שטיינר

בירושלים. ספוג אווירה ישראלית חזר לפאריס לסיים את לימודיו ה־תיכוניים. „ההורים רצו שאהיה ב־בית האלמדי". הוא למד שנתיים ב־אוניברסיטה פילוסופיה אבל לא מצא סיפוק בלימודים והתנדב לצבא ה־צרפתי בשרותו 28 חודשים בחיל ה־צנחנים באלג'יריה. „לא הלכתי ל־צבא בגלל הכרה רעיונית שעל אל־ג'יריה להישאר צרפתית. היה זה פשוט דחף הרפתקני".

עם השתחררותו מהצבא פנה ל־עתונאות, עבד בירחון „קומבא" ה־שמאלי־הומניסטי, בירחון „לה טמ־פס מודרן" שבראשו עומד ז'אן פול סארטר, ב„ל'אכספרס" שתמך בבנדס־פראנס וב„קאנדיד" הגוליס־טי. „כיהודי נודד לא הצלחתי להחז־יק מעמד באף אחד מעתונים אלה יותר מחצי שנה עד שנה". הוא כתב על פוני, גורל משפחות הרוסות, סיקר את המצב בגרמניה, באלג'י־ריה, ועוד.

אז החליט לפנות לספרות. „היו עמי הסכנות משנה עבודתי בעתו־נים, התגוררתי אצל הורי ובחרתי בתיאור החיים, המוות והמאבק ב־טרבלינקה. בחרתי בטרבלינקה כי רציתי לתאר מרד במחנה מוות. חש־תי דחף עצום להשיב לשאלות ש־כרסמו בלבותיהם של צעירים יהו־דים רבים: מדוע לא התנגדו יהודי המחנות, מדוע לא מרדו? יש שלוש תשובות על כך: לא נכון כי ה־יהודים לא התנגדו. אולם אם מש־תמשים בהסבר זה בלבד, אין ה־בריות מאמינים לכך, נכון שתחילה לא התנגדו יהודים ואפשר להסביר מדוע: היהודים לא היו מוכנים מ־בחינה פסיכולוגית להילחם ולהציל את חייהם. אני החלטתי לתת תשובה כוללנית לשאלה מעיקה זאת.

לדעתי היו יהודים לפני המלחמה מעין עבדים באירופה. לא היתה להם ארץ משלהם, הם לא היו חלק מן העמים שבתוכם חיו ולא היו חלק מעם שנהנה מריבונות. היהו־דים לא היו אדונים לגורלם ולכן היה להם קשה, בבוא השואה, לע־מוד מול מכונת ההשמדה הגרמנית. הם לא תפסו את משמעות הצפוי להם מהגרמנים. אבל כאשר הבינו כי נועדו להשמדה, החלו להילחם. מטרת ספרי להוכיח כי היהודים לא הלכו למוות כצאן לטבח. היתה זאת תשובתי לשאלות שבהן התיסר ה־נוער היהודי".

לצורך כתיבת הספר חזר שטיינר לישראל, ישב כאן חצי שנה ולמד את הפרשה מפי 14 ניצולי טרב־לינקה, כמעט כולם משתתפי המרד. כתיבת הספר יחד עם איסוף העדו־יות, נמשכה כשנה. הוא הלך עם כתב היד לבית ההוצאה פאיארד שם גילו ענין בנושא והעבירו את כתב היד לעיון של היסטוריון יהודי. זה הביע דעה שלא רצוי לפרסם את הספר בגלל סטיות עובדתיות „בל־תי משמעותיות", כדברי שטיינר. „אולם הבנתי כי מאחורי חוות ה־דעת הזאת עומדת דעתו על חיי ה־גולה".

עזרת סימון דה בובואר

אז הביא שטיינר את כתב היד אל סימון דה־בובואר ששיבחה את רמתו הספרותית והעבירה את הספר ל־עיון אינטלקטואלים צעירים יהודים. כולם גילו התלהבות ונבאו לו הצ־לחה. הגברת בובואר כתבה את ה־הקדמה לספר וזה הספיק כדי ש־פאיארד יפרסמו. באה ההצלחה וה־פרס של התנגדות הצרפתית וביקו־רות מלאות תשבחות.

הספר השני הופיע שנתיים אחרי־כן, היתה זאת אגדה „הורי", זה ש־לוש שנים עובד שטיינר על ספר שיתאר את מרד תושבי וארשה נגד הגרמנים ב־1944 בפיקוד הגנראל בור־קומורובסקי. לצורך זה ראיין בצרפת, באנגליה ובפולין כ־200 איש ובילה בפולין שלושה חודשים. הציר המרכזי של הספר הוא השמדת העם הפולני תוך שתיקה מצד סטאלין.

מה סוד זיקתו לישראל?

„הכל, אמי צרפתיה, נולדתי ב־צרפת, רק בגיל 10 גיליתי שאני יהודי. למרות זאת אין לי קשרים מיוחדים עם צרפתים אף שהם מקב־לים אותי יפה בחוגם ולמרות שמ־עולם לא חשתי הפליה קלה שבקלות כיהודי. אבל לפתע מאז מלחמת יום הכיפורים, אני חש עצמי זר בצרפת. אני מבקר תכופות בישראל. הייתי כאן בשליחות עתונאית במלחמת ש־שת הימים. לא התרגשתי במיוחד מנצחונה של ישראל ומכיבוש שט־חים. התרגשתי מיכולתה של ישראל להגן על עצמה ולהדוף אויבים. עכ־שיו אני רוצה שישראל תשמור על מרבית השטחים שקיבלה כי היא זקוקה לגבולות בטוחים, אך יחד עם זה עליה לשאוף להגיע לשלום עם מדינות ערב".

לפני שש שנים פגש שטיינר ב־פאריס סטודנטית גרמניה חיננית ש־למדה צרפתית בסורבון. הם התאהבו ממבט ראשון. גידס פון בראוכיץ', נכדתו של הפלדמרשאל האלמר פון בראוכיץ' שהיה ראש המטה של ה־צבא הגרמני ברייך השלישי ובתו של קולונל חיל האוויר הגרמני ש־נפל בפעולה, עברה ליהדות וכיום היא רחל שטיינר, אם לשתי בנות. היא מלווה את בעלה בביקורו הנו־כחי בישראל ומפצירה בו לרכוש בית כאן לקראת השתקעות בעתיד.

„בפטפוטי השמאל החדש על ה־בעיה היהודית אני רואה תופעה פאטולוגית. ישראל שלאחר מלחמת יום הכיפורים איננה עוד ישראל היהירה שלפני־כן. אני מתפלל ש־בישראל זאת תקום לתחיה הציונות האידיאליסטית של אבות התנועה ה־ציונית, של חלוצי העליה השניה. בעולם המערבי עובר הנוער משבר רוחני חמור ותהליך דומה פוקד גם את הנוער היהודי. אולם בעוד ש־בפני הנוער הלא־יהודי אין אתגר, הרי בפני הנוער היהודי ניצבת ה־מטרה הנשגבת לבנות את המולדת, לחיות בה ולהלחם למענה בשעת הצורך". הרי ה„אני מאמין" של ז'אן פראנסואה שטיינר, שאינו אלא יצחק קדמי־כהן.

מחיר הפרחת השממה

(סוף מעמוד 10)

נותנת אותותיה מדי שנה בעוצמה ההולכת וגדלה. הפתרון מורכב ל־מעשה משורה של פתרונות לטיהור שפכים במקורם במסגרת תיכנון אי־זורי מפורט. חימצון הירקון ופעו־לות כימיות נוספות שנבקשו ב־הוצאה של 150 אלף ל"י בשבועות האחרונים, הנם עזרה ראשונה בל־בד. חוקים המאפשרים לכאורה נקי־טת סנקציות נגד רשויות מקומיות שבתחומן נגרם היזהום לא חסרים. הסמכויות השונות מחולקות בין משרדי החקלאות, הפנים והבריאות, אולם השימוש בסמכויות אלה חסר תכלית בהעדר פיתרון אלטרנטיבי. רשויות התיכנון, כל אחת בנפרד וכולן יחדיו, לא דאגו בעוד מועד ללוות את גידול אוכלוסית איזור ה־מרכז בדאגה מקבילה לסילוק שפ־כים, טיהורם ושימוש חוזר במימי־הם. משנת 1954, עת הוגשו מסקנות ועדת הירקון, שתחזתה במדויק את הצפוי לאורך הנהר, ועד 1970 לא ננקטו פעולות בקנה המידה הדרוש.

נושא מורכב ומוזנח

רק ב־1970, כשנתקבלה מהבנק ה־עולמי הלוואה בסך 300 מיליון ל"י לתוכנית גוש דן, אומצה ראיה רחבה. נציב המים, מנחם קנטור, ה־אחראי לפרויקט של הבנק העולמי, גורס כי הנושא „קשה, מורכב ומזוהם". רק לפני שנה אושרו תוכ־ניות הטיהור וריכוז השפכים. ה־ביצוע הוא ענין למספר שנים. כ־דוגמא הוא מזכיר כי הרחבת מכון הטיהור הקיים בחיפה נמשכה חמש שנים. מכאן, שכל הבטחות לפתרו־נות מהירים ומידיים אינם אלא אש־ליה. כל עוד יגיעו שפכים מהירקון העליון והאילון לקטע המרכזי, צפויה ירידה בריכוז החמצן בנהר. במצב זה נוצרים בו חומרים כימיים ה־מעוררים צחנה וגורמים למיטרדים. הצחנה אופיינית בעיקר לשעות ה־לילה, ולשעות לפנות בוקר, באביב וחורף בימים מעוננים ללא גשם.

הזרמת שפכים תעשייתיים מחריפה את המצב אך איננה הגורם העיקרי להיווצרותו. אופייני להעדר גישה עקבית לנושא היא העובדה כי ב־איזור הניקוז של הירקון, הוקם מפ־על גדול של התעשיה הצבאית, מב־לי שחוייב לדאוג במקביל להקמתו לטיהור שפכיו ומבלי שהרשות ה־מקומית שבתחומו הוא פועל, בוד־דה באורח אולטימטיבי להתנות את בנייתו במציאת פתרון שימנע הז־רמת שפכים תעשייתיים רעילים ל־ירקון.

אם אין בידי המדינה הכלים ל־אכוף על מפעל ממשלתי את עק־רונות הסניטציה האלמנטריים, מה הזכות העומדת לה לטעון כנגד מפ־עלים פרטיים, דוגמת, אלה באיזור פתח תקוה, ששמם הוזכר כמקור לגל הצחנה האחרון?

מקורות: ספר סביבתי האמ־צעים למניעת מיטרדים בירקון, עירית תל־אביב 1973 (תושיה, מהנדסים יועצים בע"מ). (מאמר ראשון בסידרה)

עימותים בדרך לעשיית שלום

(סוף מעמוד 23)

אמר השגריר הבריטי סר צ'ארלס באגוט לשגריר הצרפתי לה פרונאי, „הבא למנוע את העמק שכבר כה מעיק על כולנו, - רוסיה, מהתפשט עד לים התיכון, ואנו יכולים לב־טוח שלעולם לא תדרוך רגלו בחו־פיו".

שליחים ששלחו המתקוממים היוו־ניים ב־1822 לקונגרס המלכים ה־אירופיים בורונה לא הורשו כלל לבוא לפניו. בהגיעם לאיטליה הו־שמו בקאראנטינה בנמל אנקונה.

כאשר מיחה השגריר הרוסי ב־קושטא מחאה נמרצת על הריגת התגמונים ועל טבח היוונים בבירה הטורקית, ועזב את טורקיה לאות מחאה, שהגיש תביעות אולטימטיביות ב־ענין נסיכויות הדנובה, שיקום ה־כנסיות ההרוסות בקושטא וכו', בלי להזכיר כלל את ההתקוממות היוו־נית, מיד הפעילו המעצמות המע־רביות לחץ עצום על טורקיה ש־תקבל את כל התנאים הרוסיים, כל עוד לא מדובר במרד היווני. הה־טורקים מיהרו לעשות כחפצן.

הרוב ביוון נטה לאוריינטציה בריטית, ומנהיגי יוון פנו לממשלה הבריטית בהצעת בריתת, בהבטיחם שיוון חופשית, חזקה ומודרנית תה־יה לשומר האינטרסים הבריטיים ב־מזרח הים התיכון, נאמן יותר מ־אשר טורקיה הרקובה.

שר החוץ הבריטי, שעוד מעט יהיה לראש הממשלה, ג'ורג' קאנינג המפורסם, דחה את הפניה, אולם הסכים שבריטניה תהיה הראשונה במעצמות שתכיר במתקוממים היוו־ניים כצד לוחם. בפני הממשלות האחרות נימק את הצעד הזה בטע־נה שלוחמות איננה זכות, כי אם עובדה ושמוטב להכיר ביוונים כצד לוחם מאשר לתת היתר למעשים פיראטיים מצדם אם לא תוענק ל־הם הכרה כזאת. בלחץ דעת ה־קהל הבריטית הותר גם להכריז על מלווה ציבורי לשלטונות היוונים ועל מכירת בונדס יווניים. אוהדי מלחמת השחרור היוונית האידיא־ליסטית שאוכזבו קשה כאשר הפעו־לות הללו הגיעו לקצן בעקבות שע־רוריות ומעילות מביכות.

בינתיים נמשך ביוון ובאיה מבע שמד הדדי. כך למשל חיסלו ב־1822 הטורקים את כל אוכלוסי אחד האיים באיי יוון, חיוס: הרגו 25,000 איש והגלו לטורקיה ול־מצרים 45,000, שנמכרו לעבדים ולשפחות. אמנם היוונים לא נשארו חייבים, אולם הלך ומסתבר ש־העם היווני ניצב בפני סכנת השמדה טוטאלית.

תגובות המדינאים האירופיים הגי־עו לשיא הציניות. „אין זה מעלה ואין זה מוריד", הצהיר מטרניך. „אם מעבר לגבולנו המזרחי תולים, חונקים או מוקעים על שיפודים 300,000 או 400,000 איש". קאסלרי הבריטי הביע את דעתו ש„כל ש־טורקיה הנה ארץ ברברית, היא רע הכרחי בשיטה האירופית", והשג־ריר שלו בפטרסבורג מילא אחריו באומרו ש„המתקוממים היוונים הם ענף של אותו, הכוח המאורגן של המהפיכה, המתפשט באופן שיטתי ברחבי אירופה ומגיע להתפרצות בכל מקום שבו יד השלטון נחלשת מאיזו סיבה שהיא. אם הגילויים הם יותר הרסניים בטורקיה מאשר בכל מקום אחר, הסיבה לכך שבארץ האומללה ההיא רוח המרי מגרה את כל אותם היצרים והדעות הקדו־מות, ומעל הכול את האיבות הדתי־יות, המשוות לכל התפרצות אנו־שית את קוי האופי המגונים ה־מסויבים ביותר".

(המשך המסה יפורסם בגליון יום ו' הבא)

מהדורה ראשונה אזלה תוך שבועות!

הופיעה מהדורה שניה

עת לספר

מאת

דוד הכהן

„ספר סוער, מרתק, אימפולסיבי, גלוי לב ומלא ענין"
עדית זרטל — דבר

„לב אנוש חם ורגיש... תעודה יקרת־ערך"
יוסף פרידלנדר — דבר

„דוד הכהן — כוכב שביט"
הדה בושס — הארץ

„גילויים העלולים להסעיר את ותיקי הישוב ואת צמרת המדינה"
שלמה נקדימון — ידיעות אחרונות

„רומן של חיים לפנינו, ואיזה רומן!"
דוד לאזר — מעריב

עם עובד

גולדמן גלריה לאמנות

חיפה, שד' הנשיא 93 ב', טל: 04—80480

מייצגת את הצייר

משה קסטל

שתערוכתו מתקיימת עתה

במוזיאון תל־אביב

הופיע גליון מס' 2 של

„הגות ומחקר"

במת סטודנטים ומרצים באוניברסיטה ובטכניון

כתב־העת היחידי מסוגו בארץ!!!

יוצא לאור ע"י מועצת פועלי חיפה — המחלקה להשכלה גבוהה, אסתיה ומערכת „בית־הפועלים"

מן התוכן:

* ד"ר אברהם בריכטה: מקצועם של חברי הכנסת.
* אברהם וולפנזון: פילוסופיה מדינית מודרנית בספרות היהודית העתיקה.
* ד"ר שבח וייס: איחוד בין חיפה לבנותיה.
* מרים מה: מקומן של עדות המזרח במירקם המעמדי של ישראל.
* יצחק מסיקה: סוריה תחת שלטון הבעת.
* זאב שושני: ההגות היהודית של חיים ארלוזורוב.
* ד. אדגר, ר. כהן, ב. רוזנבלום, ד. שרפמן: סרט פרסומת — ויחס הקהל אליהם.
* אברהם נויהויזר: היסטוריוזופיה בגל הקל.
* אלי נחמיאס: „הבריחה מן הקבוצה הגדולה" — המודל היפני.

התוכן כולל 150 עמודים. המחיר — 5 ל"י
בהזמנות בא לפנות אל: „הגות ומחקר", ת.ד. 5226, חיפה.

ספרים חדשים

אנשי ספר ואנשי מעשה, תולדותיהם ועניניהם של סופרים, חוקרים, ביבליוגראפים ומוכרי־ספרים, מאת א. מ. הברמן. המחיר — 32 ל'

תשובות ופסקים, מאת חכמי אשכנז וצרפת, יו"ל עפ"י כ"י בודליאנה, בצרוף מבוא והערות מאת אפרים קופפר (מקיצי נרדמים) המחיר — 36 ל'

הרייך הגרמני וארץ־ישראל, בעיות ארץ־ישראל ב־מדיניות הגרמנית בשנים 1889—1945, מאת דוד ירושלמי (אוניברסיטה בר־אילן) המחיר — 25 ל'

מהדורות חדשות

דיני משפחה, מאת ד"ר בנציון שרשבסקי, הדפסה רביעית. המחיר — 32 ל'

ספר האנטומיה והפיסיולוגיה, מאת ד"ר אלחנן רבינוביץ, הדפסה שמינית מתוקנת, בצרוף 193 תמונות ושל האדם. המחיר — 22 ל'

רפואה פנימית לאחיות, מאת ד"ר אלכסנדר רבינו־ מהדורה מתוקנת ומורחבת. המחיר — 22 ל'

אוצר ראשי תבות, בלשון ובספרות מימי קדם ועד ימינו, מאת שמואל אשכנזי ודב ירדן, מהדורה רביעית. המחיר 23.50 ל"

הבדוים, מוצאם, חייהם ומנהגיהם, בצרוף תמונות, טבלאות ומפות, מאת טוביה אשכנזי, מהדורה שניה (ספרית דני למדע השכל) המחיר — 7 ל"

גרפולוגיה, תורת הכתב ואופי האדם, מאת אמנון אלוני מהדורה חמישית (ספרית דני למדע השכל) המחיר 7.50 ל"

ספר השחמט, יסודות, בעיות ושיטות, בצרוף מילון למונחי שחמט, עברית־צרפתית־ספרדית־גרמנית־רוסית, מאת משה צ'רניאק, מהדורה רביעית (ספרית דני למדע השכל) המחיר 10.50 ל"י

קיצור תולדות הציונות, מראשיתה עד ימינו אלה, מאת ישראל כהן ד"ר נ.מ. גלבר, מהדורה רביעית (ספרית דני למדע השכל) המחיר — 7 ל"י

ספר המדע לרמב"ם (משנה תורה, ספר א'), יו"ל עפ"י כתבי־יד, בצרוף מבוא, הערות וכו', ע"י שמעון ראבידוביץ, מהדורה חדשה. המחיר 3.50 ל"י

דקדוק הלשון הערבית, לבתי־ספר עבריים, ספר ראשון: הכתב וצורות המלים, מאת מאיר מ. פלסנר, מהדורה ששית. המחיר 3.50 ל"י

ישראל, עשרים יצירות גראפיות של בני־נוער יהודים וערבים, יו"ל ע"י ד"ר משה מבצ'ל, עם הקדמות בעברית, ערבית, אנגלית וגרמנית, מהדורה שניה. המחיר — 20 ל"י

להשיג בכל חנות ספרים

הסוכן בתל־אביב: „בית־עלים", רחוב קרל נטר 3

הוצאת ראובן מס, ירושלים

יורם לוקוב - באילת

מציג ציורי שמן ורישומים במלון בקעת הירח

כל יום משעה 8.30 בערב עד 11.30

הסיום ב־19 לאפריל 1974.

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

ת"ד 4040, ירושלים

חיים שירמן
שירים חדשים מן הגניזה
538 + כב עמ', 4 לוחות. כריכת בד. 34.00 ל"י.

דן פגיס
שירי לוי אבן אלתבאן
195 + V עמ'. כריכת בד. 14.00 ל"י.

עזרא פליישר
פיוטי שלמה הבבלי
403 + VI עמ'. כריכת בד. 32.00 ל"י.

★

שמואל הוגו ברגמן ונתן רוטנשטרייך
גבעת המורה לשלמה מימון
192 + I עמ'. כריכת בד. 12.00 ל"י.

יהודה אריה וידה
ספר משיב דברים נכוחים לר' יעקב בן ששת
215 + V עמ'. כריכת בד. 18.00 ל"י.

יהודה אריה וידה
ספר תיקון הדעות ליצחק אלבלג
117 + V עמ'. כריכת בד. 18.00 ל"י.

★

טיפוסי מנהיגות בתקופת המקרא — יום עיון לרגל מלאת שמונים וחמש שנים לדוד בן־גוריון
68 עמ'. כריכת בד. 10.00 ל"י.

★

דברי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, כרכים א—ד

דברי האקדמיה יצאו לאור בחוברות בודדות; נושאי ההרצאות מופיעים ברשימת הפרסומים של האקדמיה.

לאחרונה יצאו לאור חוברות אלה:

ש' פרלמן, מוקדון ביוון ומוקדון במחשבתם של מנהיגי יוון לפני קרב כירונאה ואחריו. 2.00 ל"י.

א' פוקס, דפוסים וטיפוסים של מהפכה חברתית־כלכלית ביוון מן המאה הד' ועד המאה הב' לפנה"ס. 2.00 ל"י.

י' נוה, התפתחות הכתב הארמי. 4.00 ל"י.

מ' אלטבאואר, כתב־יד סלאבי קדום שנתגלה מחדש במנזר על־שם סאנטה קאתרינה. 1.50 ל"י.

זה עתה הופיע

דניאל קארפי
פנקס ועד ק"ק פאדוואה, שנ"ח—שס"ג
581 + VII עמ'. כריכת בד. 44.00 ל"י.

תחת מכבש הדפוס

עזרא פליישר
פזמוני האנונימוס

רשימת הפרסומים של האקדמיה תישלח לכל דורש.

100 אמנים בישראל

שהלכו לעולמם בשנים 1908—1971

מבוא, האמנים בחייהם וביצירתם, סוף־דבר

מאת גבריאל טלפיר

בספר מפואר זה כ־150 הדפסים בשחור־לבן ב־108 לוחות, 10 הדפסים צבעוניים, 100 עמ' טכסט עברי ו־16 עמ' אנגלי. מיוצגים בו האמנים מכל הזרמים ומכל אסכולות בצירוף פרטים מאלפים על חייהם והערכות ממצות ומקי־פות על יצירתם. הספר מוסר חומר ממצה של התנועה האמנו־תית בארץ, מהתחלות הצנועות בעשור הראשון של המאה ועד שנות השבעים.

המחיר: סך — 60 ל"י.

מחפש שי מקורי ונאה לחג הפסח?

הענק לעצמך ולידידך מנוי שנתי על

מדע

עתון מדעי לכל

היוצא לאור על־ידי

מוסד ויצמן לפרסומים במדעי־הטבע ובטכנולוגיה

„מדע" הוא דו־ירחון מדעי־פופולארי המיועד לתלמיד, לסטודנט, למורה ולכל משכיל ושוחר דעת. בעזרת „מדע" תוכל להרחיב את השכלתך במדעי־הטבע וידיעותיך בתחומי הטכנולוגיה אשר רבה השפעתם על המהלכים הפוליטיים, הכלכליים והתרבותיים בימינו.

דמי המנוי לכרך י"ח (6 חוברות) 25 ל"י; ניתן עדיין לרכוש מנוי במחיר 20 ל"י, אם הכסף יגיע אלינו לפני 31.5.74.

גזור ושלח

לכבוד
מוסד ויצמן לפרסומים במדעי הטבע ובטכנולוגיה
ת"ד 801
ירושלים 91000

אבקש להתום על כרך י"ח של „מדע" עתון מדעי לכל

שם משפחה ________ שם פרטי ________

כתובת ________ מיקוד ____

☐ אבקש להעניק, כשי לחג, מנוי שנתי לכרך י"ח של „מדע" ל־מ"ה:

שם משפחה ________ שם פרטי ________

כתובת ________ מיקוד ________

מצ"ב סך ________ ל"י (בשיק או בהמחאת דואר לפקודת מוסד ויצמן לפרסומים).

נתקבלו ליטוגרפיות

שגאל

★ ★ ★

פיגורטיבי ואבסטרקט

מרסל ינקו

★ ★ ★

לבנון

אוסף קטן מתקופת השאיר!

★ ★ ★

רוז גלריה לאמנות

ROOZ

סמטת בית השואבה 1 (פינת אלנבי 94) תל־אביב, טל. 613924

שעות עבודה 9.30 — 13.00 ; 16.30 — 19.00

תצוגה מתמדת של ציורים מעולים

ספרית־פועלים
ספרים חדשים

אנטון שמאס
כריכה קשה

המשורר, יליד פסוטה שבגליל העליון ותלמיד האוניברסיטה העברית (לשון עברית ומקרא), כותב בעברית ובערבית. קובץ שיריו הראשון (בערבית לא כינס עוד את שיריו). השירים קצרים כמו התפרקו מכל יומרת מלים. שירי אהבה, שירי ירושלים.

יהודית כפרי
זה היה בחופש הגדול

ציורים: מוסה רוסק

צרור שירים חביב שעניינם החופש הגדול, הבנים והבנות המריבות ביניהם. הביקור בעיר, בריכת השחיה, ועוד. ספר שיש בו חן רב וקירבה לעולם הילדים, בוצע כמחזור בקיבוץ. המורים ימצאו בו חומר מתאים להופעות בסוף השנה של כיתותיהם. מלווה ציורים צבעוניים חינניים.

מהדורות חדשות:

נתן יונתן
שירים לאורך החוף
מהדורה שלישית מתוקנת.

אליהו טסלר
גבעול במרחבים
מהדורה מורחבת, כוללת שירים טרם הודפסו ותרגומי שירה של א. מנדלשטם.

שגרירות גרמניה

מציגה את הגירסה הקולנועית של

Schloss Gripsholm

סיפור מאת קורט טוכולסקי

בבימויו של קורט הופמן

בכיכובם של ולטר גילר ונדיה טילר

בירושלים - בית אגרון

ביום חמישי, 11 באפריל 1974, בשעה 20.00

כניסה חפשית

מדברי נשיא אגודת הסופרים בישראל הסופר הדגול חיים הזז ז"ל

הרב עדין שטינזלץ היקר!

זו מתנה יקרה לכלל ישראל ודבר בעתו לדור אחרון זה שאינו במשנה ובגמרא להבין דבר לאשרו תתברך מן השמים ותזכה לעבור בשלום את ים התלמוד כולו מסופו ועד סופו.

המכון הישראלי לפרסומים תלמודיים

התלמוד הבבלי

מנוקד ומבואר ע"י

הרב עדין שטינזלץ

הודעה לרוכשים

זה עתה יצא לאור

מסכת פסחים ב'
כרך ז'

עד כה הופיעו

מסכת ברכות — כרך א'

שבת חלק א' — כרך ב'

שבת חלק ב' — כרך ג'

עירובין חלק א' — כרך ד'

עירובין חלק ב' — כרך ה'

פסחים חלק א' — כרך ו'

בקרוב תופיע

מסכת סנהדרין — כרך ח'

גאולה דגן

תערוכה אינטימית

3.4.74 — 2.5.74

הגלריה הקטנה

רח' שלמון 27, ע"י בית אגרון

ירושלים

בירושלים

מסעדה רומנית ובר

CHEZ-ROSE

מאכלים פיקנטיים על גריל ו[illegible].

פתוח כל ימי [illegible] פסח מ־11.00—23.00

הזמנת מקומות: טל. 02/227913

רח' ממילא 10. חניה מובטחת.

לבני הנוער

מצלמות AGFA מעולות בבהירים נוחים מאד וקלות להפעלה.

כעתה!!! הגדלות „סופרפרינט" גם בשחור־לבן!!!

* צלומי פספורט — בן־רגע!
* העתקת מסמכים בו במקום!

פוטו־בדנר
חיפה, רחוב החלוץ 31

לבית החולים „שערי צדק" בירושלים

דרוש מחסן

בגודל 500 מ"ר

בהצעות נא לפנות לת.ד. 293 ירושלים

עבור „מחסן"

משרד העבודה
האגף להכשרה
והשתלמות מקצועית

ההסתדרות הכללית של
העובדים בא"י
מרכז משען

מרכז לחינוך מקצועי קדם צבאי
אונים

רישום תלמידים לשנת הלימודים תשל"ה

מקבלים נערים ונערות בגיל 16 — 17½ לקורסים חד שנתיים, בתאום עם צ.ה.ל.

המסיימים בהצלחה את הלימודים יועסקו במקצועם בעת שרותם הצבאי.

שכר לימוד כולל פנימיה — 480 ל"י למשך שנת לימודים.
(מחוסרי אמצעים יהנו מהנחות).

המגמה	השכלה הנדרשת
1. שרטוט רק בנות	י' כתות לפחות
2. אלקטרוניקה כולל בנות	י' כתות לפחות
3. חשמלאות ומכשירנות מטוסים (כולל בנות)	י' כתות לפחות
4. חשמלאות וציוד עזר למטוסים	ט' כתות לפחות
5. מכונאות ציוד עזר למטוסים	ח' כתות לפחות
6. חשמלאות רכב	ט' כתות לפחות
7. מכונאות רכב	ח' כתות לפחות
8. פחחות רכב	ח' כתות לפחות
9. מכונאות קרור	ט' כתות לפחות
10. טבחות	ח' כתות לפחות
11. אמני בניה	ח' כתות לפחות

פרטים והרשמה ב"אונים" כפר־סבא רח' הנרייטה סולד.
טל. 925843 — 923131 בין השעות 8.00 — 13.00.

האוניברסיטה העברית בירושלים

המחלקה למינהל תלמידים — המשרד לקבלת תלמידים

רישום מועמדים לשנת הלימודים תשל"ה 1974/75

החל ביום א' בית בשבט תשל"ד (17.2.74)
ויסתיים ביום ת' כ' בניסן תשל"ד (12.4.74)

מתקבלות בקשות לפקולטות / בתי ספר:

מדעי הרוח	הכשרת מנהלים	מתימטיקה ומדעי הטבע
חינוך	למרכזים קהילתיים	מדע שימושי וטכנולוגיה
הכשרת מורים (תעודת הוראה)	משפטים	הוראת המדעים
מדעי החברה	קרימינולוגיה	חקלאות
מינהל עסקים	רפואה	מדעי התזונה והבית
עבודה סוציאלית	רפואת שיניים	ספרנות
	רוקחות	

בעלי תעודת בגרות ישראלית או מי שלמד במוסד להשכלה גבוהה בארץ שנה אחת לפחות, יפנו אישית או בכתב ל"אקדמון", ת. ד. 41, גבעת רם, ירושלים ויקבלו את "המדריך לתלמיד החדש" וטפסי הרשמה תמורת 5.— ל"י (ללא צירוף המעטפה. על הסך הנ"ל לא יישלח המדריך). חיילים בשרות חובה יקבלו המדריך חינם, אישית או לכתובתם הצבאית. בעלי תעודה בגרות שאיננה ישראלית ושטרם למדו במוסד להשכלה גבוהה בארץ, יפנו למשרד לתלמידי חו"ל, הר הצופים, ירושלים 95621.
תלמידי האוניברסיטה העברית המבקשים להוסיף/להחליף תחום לימודים יקבלו טפסים במזכירות הפקולטה או במשרד לקבלת תלמידים.

מועמדים ללימודי "מוסמך" ותעודה ימציאו גליונות ציונים למזכירות הפקולטה אליה הם מבקשים להתקבל.

מועמדים ללימודי "מוסמך" לפקולטות: מדעי הטבע, מדעי הרפואה, רוקחות, ספרנות ועבודה סוציאלית — חייבים לפנות לפקולטה לייעוץ מוקדם. ולקבל טפסי הרשמה.

מועמדים מגוייסים שחל עליהם "חוק החייל המשוחרר"
1. למועמדים כנ"ל יינתנו זכויות־יתר בקבלתם לאוניברסיטה.
2. מועמדים שהתקבלו ללימודים בתשל"ד מחזור א' ומפאת גיוסם נבצר מהם ללמוד בשנה זאת, קבלתם תקפה לשנת הלימודים תשל"ה באותו תחום לימודים אליו התקבלו — בתנאי שיפנו בכתב במועד ההרשמה למשרד לקבלת תלמידים, בבקשה למימוש קבלתם לתשל"ה, בציון תחום הלימודים המבוקש. מועמדים שלא יפנו במועד — קבלתם לתשל"ה אינה מובטחת.
המעוניינים להתקבל על־סמך חוק החייל המשוחרר חייבים לצרף לבקשתם אישור משלטונות הצבא לזכאותם במסגרת חוק זה.

מועדי הרישום שלעיל חלים על כל המועמדים לשנה א'

אוניברסיטת בר-אילן

הועדות ללימודים מתקדמים

מודיעים בזה על

רשום מועמדים לקראת התואר השני והשלישי לשנה"ל תשל"ה

במקצועות הבאים:

א. בפקולטה למדעי היהדות הרוח — תנ"ך,* תלמוד, פילוסופיה יהודית, פילוסופיה כללית, תולדות ישראל, הסטוריה כללית,* לשון עברית ולשונות שמיות, ספרות עברית,* ספרות עולם, אנגלית.*

לתואר שני בלבד — מגמה להוראה שבעל־פה, ללא עבודת גמר (לבנות), צרפתית, ערבית,* מוסיקולוגיה.

ב. בפקולטה למדעי החברה — פסיכולוגיה,** כלכלה.*

לתואר שני בלבד — סוציולוגיה, מדעי המדינה, חנוך,** עבודה סוציאלית.

ג. בפקולטה למדעי הטבע — מדעי החי (ביוכימיה, מיקרוביולוגיה, בוטניקה, זואולוגיה, אקולוגיה), כימיה, פיסיקה, מתמטיקה.

ד. למודי תעודה במתורגמנות — תרגום בכתב ובעל פה (לרבות תרגום סימולטני) בשפות: עברית, אנגלית, צרפתית.

* במחלקות אלה קיימת אפשרות לבחור באחד משני המסלולים הבאים לקראת התואר השני: א) עם עבודת גמר, ב) בלי עבודת גמר.

** הרשום למחלקה לפסיכולוגיה למגמות: קלינית, חינוכית־טיפולית, שקומית, חברתית־תעשייתית יסתיים ביום ט' באייר תשל"ד (1.5.74). למגמת הניסויית־מחקרית יסתיים הרשום ביום י"ב באב תשל"ד (1.8.74).

** הרשום למחלקה לחנוך יסתיים ביום י' בסיון תשל"ד (31.5.74).

בדבר פרטים על המסלולים השונים והדרישות המיוחדות שבכל מקצוע וכן על מועדי רשום הקבוע הלימודים, נא לפנות אל: הועדות ללימודים מתקדמים, אוניברסיטת בר־אילן, רמת־גן החל מיום א' בניסן תשל"ד (24.3.74).

מועמדים שיתקבלו יוכלו למלא חלק מהדרישות ללמודי יהדות, שפות זרות ולשונות עתיקות (בהתאם לדרישות המקצוע) במסגרת למודי הקיץ תשל"ד.

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב

מודיעה

נמשכת ההרשמה של מועמדים חדשים לשנת הלימודים תשל"ה (1974/75)

לחוגים / מחלקות:

הפקולטה למדעי הרוח והחברה (בחסות האוניברסיטה העברית): מקרא, ספרות עברית, לשון עברית, צרוף בין חוגי לשון עברית וספרות עברית מחשבת עם ישראל, היסטוריה של עם ישראל, מגמה לארכיאולוגיה של המזרח הקדום, היסטוריה, גאוגרפיה, חינוך, מסלול משולב חינוך ומדעי ההתנהגות, תעודת הוראה, הלשון האנגלית וספרותה, הלשון הצרפתית וספרותה, פילוסופיה, מדעי ההתנהגות, כלכלה, סטטיסטיקה.

הפקולטה למדעי הטבע: ביולוגיה, גיאולוגיה, מתימטיקה (קיימת אפשרות ללמוד מתימטיקה בצרוף חוג ממדעי הרוח והחברה; קיימת אפשרות להתמחות, אחרי השנה הראשונה, לקראת מדעי המחשב), פיסיקה, כימיה, מדעי הגרעין (אנרגיה גרעינית).

הפקולטה למדעי הטכנולוגיה: הנדסת מכונות, הנדסה כימית, חשמל ואלקטרוניקה, הנדסת תעשיה וניהול, הנדסת חומרים (מטלורגיה).

הפקולטה לרפואה: בית הספר לרפואה.

ההרשמה תסתיים ביום שני 8.4.74.

לקבלת פרטים וטפסי הרשמה נא לפנות למדור הרישום, אוניברסיטת בן־גוריון בנגב, ת.ד. 2053, באר־שבע, מיקוד 84120.

משרד החינוך והתרבות
המחלקה להכשרת עובדי הוראה

בית המדרש הממלכתי למורים ולגננות - והלל

מודיע על

המשך ההרשמה למסלולים הבאים:

1. גננות.
2. מחנכות לגיל הרך
3. מורים לבי"ס יסודי + התמחות בחינוך מיוחד
   טבע וחקלאות
   יהדות והומניסטיקה
4. מורים לחטיבת־הביניים.

תלמידי מסלול המורים לחט"ב ותלמידים אחרים שירצו בכך ילמדו את מקצועות ההתמחות שלהם במכללת עמק יזרעאל "אהל שרה", הקשורה לאוניברסיטת חיפה.
לימודים אלו יוכרו ע"י האוניברסיטה כחלק מן הלימודים לקראת תואר ראשון, ויאפשרו מתן דרגת "מורה מוסמך בכיר" ע"י משרד החינוך והתרבות.

ליד המוסד קיימת פנימייה.

לתלמידים שיתקבלו יאושרו מלגות הלוואות מותנות בהתאם למצבם הכלכלי.

בחורים ומסיימי שרות צבאי יקבלו מלגות מוגדלות.

ההרשמה — באמצעות הדואר או טלפונית 065—66033 או אישית בבית המדרש בין השעות 8—12.

למד באוירה בריאה

בית ספר תיכון איזורי וחקלאי וויצו עפולה

טלפון 065—23027

ההרשמה בחופשת הפסח;
לכתות ז'—ט' חטיבת ביניים בתנאי פנימיה
לכתות י'—יא' תיכוניות, בתנאי פנימיה

למגמות בגרות ; ביולוגית, חברתית חקלאית
למגמה מקצועית ; טכנולוגית לבנים — מכניקה מיכון ואוטומציה
למגמת גמר ; מקצועית לבנות

התלמידים לומדים יחד עם ילדי המושבים באזור בכיתות מעורבות.
שכר לימוד ושכר פנימיה מדורגים.
למבקשים ישלח עלון הסברה.
פרטים במקום בשעות לפני הצהריים.
בעת ההרשמה יש להביא תעודת שליש ב' + 40 ל"י דמי הרשמה. לאחר הרישום יוזמנו המועמדים לראיון אישי.

כפר הנוער הציוני נצנים

בית ספר תיכון חקלאי
ד. נ. אבטח

החלה ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ה לביה"ס התיכון החקלאי

בפיקוח משרד החינוך והתרבות —
האגף לחינוך ההתישבותי

א. מסלול עיוני 4 שנתי עם תעודת בגרות.

ב. מסלול מקצועי 4 שנתי עם תעודת גמר ממשלתית

התלמידים נמצאים בכפר בתנאי פנימיה מלאים.

מתקבלים תלמידים בוגרי כתות ו' לביה"ס השש שנתי ובוגרי כתות ח' לביה"ס התיכון החקלאי.

ההרשמה במשרדי הכפר בימי ג' בשבוע לפני הצהרים.

על הנרשמים להביא:

א. תעודת זהות או תלוש רשום.
ב. שתי תמונות.
ג. —15 ל"י דמי הרשמה.
ד. גליון הציונים של ביה"ס בו למדו בשליש ב'.

פרטים אפשר לקבל במשרדי כפר הנוער הציוני נצנים ד. נ. אבטח בשעות המשרד, טל. 2180—051, 3168—051.

הנהלת הכפר

הגיעו מחו"ל

ספרי קריאה ללימוד השפה האנגלית

הזמנות מתקבלות:
בספרית פועלים
ת"א, רחוב אלנבי 73
ת. ד. 526, טל. 611431

בית ספר תעשייתי קמ"ג

החלה ההרשמה
לשנת הלימודים תשל"ה (1974-75)

מתקבלים: מסיימי כתה ט' או בוגרי כתה י' מקצועית, המעוניינים להשתלב בתעשיה עתירת מדע בכללי מקצוע מעולים.

משך הלימודים: שלוש שנים בנושאים עיוניים ובנושאים מעשיים.

מקצועות הלימוד: [illegible]

הרשמה ותאום מידע:
- במשרד העבודה בבאר־שבע
- בבית הספר אצל היועצים החינוכיים
- בבי"ס התעשייתי קמ"ג, ת.ד. 9001 באר־שבע או טלפון 057/79211 [illegible]

קריה למחקר גרעיני - נגב

משרד העבודה - האגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית
מחוז באר־שבע והנגב.

הופיעה

חוברת שביעית בכרך ד'

מדע למדע ומתבגר
לדעת

ובה נושאים מעניינים

כמו: משבר האנרגיה, המעבדה ללשון, היכן מצויה השמש, מהי נזלת, עצים מאובנים במצרים, נפח כדור־הארץ, כוחות מתיחה ולחץ ויותר המדורים הקבועים.

שי לפסח - מנוי על "לדעת"

מחיר חוברת בודדת 1.25 ל"י.
דמי מנוי לכרך ד' (10 חוברות) 10 ל"י.

יוצא לאור על ידי
**מוסד ויצמן לפרסומים
במדעי הטבע ובטכנולוגיה**
ירושלים, רח' המלך ג'ורג' 33

חוברות בודדות ניתן להשיג בקיוסקים ובדוכנים למכירת עיתונים.

———— גזור ושלח ————

לכבוד
מוסד ויצמן לפרסומים
במדעי הטבע ובטכנולוגיה
ת"ד 801
ירושלים 91 000

אבקש לחתום על "לדעת" כרך [א] [ב] [ג] [ד]
(סמן עיגול סביב המשבצת המתאימה).

מחיר כל כרך 10 ל"י. ניתן להשיג אוגן לכריכת הכרכים א־ב ביחד וג־ד ביחד.
מחיר כל אוגן 1.50 ל"י.

מצ"ב ______ ל"י (בשיק או בהמחאת דואר) לפקודת מוסד ויצמן לפרסומים.

השם ______ הכתובת ______

מיקוד ______

כפר יוליאנה

המרכז להכשרה ימית בנצנים
ד. נ. אבטח

החלה ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ה לביה"ס הימי

בפיקוח משרד החינוך והתרבות האגף לחינוך מקצועי המחלקה לחינוך ימי

מסלול ספנות 4 שנתי עם תעודת גמר.
מסלול מכונאות ימית 3 ו־4 שנתי עם תעודת גמר.

תלמידים נמצאים בכפר בתנאי פנימיה מלאים.

מתקבלים בוגרי כתות ח' לביה"ס התיכון הימי.

הרשמה במשרדי הכפר בימי ג' בשבוע לפני הצהרים.

על הנרשמים להביא:
- תעודת זהות או תלוש רשום.
- שתי תמונות.
- —15 ל"י דמי הרשמה.
- גליון הציונים של ביה"ס בו למדו בשליש ב'.

פרטים אפשר לקבל במשרדי כפר הנוער הציוני נצנים, ד.נ. אבטח, בשעות המשרד. טל. 2180—051, 31—051.

הנהלת הכפר

המשרד לקבלת תלמידים מחו"ל
בנין גולדשמידט — הר הצופים
רישום מועמדים לשנת־הלימודים תשל"ה (1974/75)
הרישום יסתיים ב־12.4.74

מתקבלות בקשות לכל הפקולטאות ובתי הספר

המועמדים הבאים מתבקשים להרשם באמצעות המשרד לקבלת תלמידים מחו"ל:
- בעלי תעודות־בגרות מחו"ל (מלבד מועמדים שהשלימו לפחות שנת־לימודים אחת כתלמידים מן המנין באוניברסיטה בארץ).
- מועמדים הלומדים בתוכנית הכנה לעולים חדשים באוניברסיטאות בארץ.
- עולים חדשים המתכוננים לבחינות־בגרות ישראלית מיוחדת לעולים.
- מועמדים ללימודים מתקדמים שלמדו במוסד להשכלה גבוהה בחו"ל.

לשם קבלת טופס בקשה — נא לפנות בכתב (למשרד לקבלת תלמידים מחו"ל, ת.ד. 24100, הר־הצופים, ירושלים) או אישית (לחדר [illegible], בנין גולדשמידט, הר־הצופים).
מועמדים המעוניינים בייעוץ אישי — מתבקשים לפנות בכתב לכתובת הנ"ל או להתקשר לטלפון 288201 שלוחה 63, על מנת לקבוע מועד לראיון.
מועמדים לשנה א' חייבים להגיש את הטפסים עד 12.4.74.

עירית ראשון־לציון

מכרז מס׳ 17/74

עירית ראשון לציון מבקשת בזה הצעות לניהול מגרש חניה לרכב והחזקתו בתוף הים בראשון לציון למשך עונת רחצה אחת מ־15.5.74.
לזוכה במכרז שיקבל את מגרש החניה בזכיון למשך עונת רחצה אחת, או לאיש מטעמו יוענקו סמכויות כסדרן בהתאם לתקנות ויהא רשאי לגבות את אגרת החניה כמפורש בחוזה.
הזוכה יהא חייב בשמירת הנקיון במגרש החניה (פרט להרחקת אשפה), בהתאם להוראות מחלקת התברואה של העיריה.
העתק מן החוזה שהזוכה במכרז יהא חייב לחתום עליו אפשר לקבל במזכירות העיריה בשעות העבודה. תמורת תשלום של 10 ל"י.
הצעות על גובה התשלום לעיריה בצרוף ערבות בנקאית או שיק בנקאי (ערבות אחרת לא תתקבל) בשעור של 10% מסכום ההצעה יש לשלוח מכתב רשום או למסור לידיו של מזכיר העיר במעטפה סגורה נושאת ציון "מכרז מס׳ 17/74", עד יום שני כ"ג בניסן תשל"ד, 15.4.74.
אין העיריה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

ח' ניבשטיין ראש העיריה

המועצה האזורית מרחבים

צומת מרחבים — ד.נ. הנגב, טל. 83337—057

מכרז — 50/193/74 חוזר

1. המועצה האזורית מרחבים מזמינה קבלנים רשומים להגיש הצעות לביצוע סלילת כבישים במרכז החינוכי מרחבים.
2. את החומר להגשת הצעות ניתן לקבל במחלקה הטכנית של המועצה בשעות העבודה הרגילות החל מיום 5.4.74 נגד תשלום של —.70 ל"י שלא יוחזר.
3. הצעת המחירים תבוסס למדד שהיה בתוקף ביום 15.2.74.
4. את ההצעות יש לשלוח בדואר רשום בשני עותקים עד ליום 29.4.74 בצרוף 5% ערבות בנקאית או כל ערבות אחרת שתוכר ע"י גזבר המועצה.
5. תנאי התשלום: 60% מכל חשבון מאושר במזומן ו־40% בשטרות ל־10 חודשים מגמר העבודה ללא ריבית.
6. המועצה רשאית לפצל את העבודה בין מספר קבלנים לפי רצונה. כמו־כן אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר.

חביב שרבף, יו"ר המועצה

נהג,
נסה לחשוב איך מרגיש
חייל כשמכונית ריקה
חולפת על פניו מבלי
לעצור...

هكذا من الأصل

مكزامن الأمل

לשיפוץ ושרותי גנרטורים
דרושים
1. **חשמלאים**
רצוי בעלי נסיון בגנרטורים בחיל חימוש ובחיל האויר
2. **נערים מתלמדים**
תנאים טובים למועמדים המתאימים
לפנות לחב' „רומקו" בע"מ, רחוב המשביר 18, איזור התעשיה חולון, או בטלפון 848169

דרוש
מנהל חשבונות
(רצוי רואה חשבון)
ואיש ביצוע לניהול משרד עצמאי
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי קודם לת. ד. 4397 ת"א עבור „מנהל חשבונות"

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרושים
1. מכונאי
בעל נסיון באחזקת מכונות תעשייתיות
2. בוגר בי"ס מקצועי
במגמת מכונאות תעשייתית
בהצעות נא לפנות לת. ד. 1509 חיפה

למפעל תעשייתי גדול באזור המרכז
דרוש:
חשמלאי אחזקה בכיר
המועמדים יפנו לת"ד 1101 עבור „ר" בצרוף קורות חיים ונסיון קודם בעבודה

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על המשרות הבאות הפנויות:
בפקולטה להנדסת חמרים
מזכירה כתבנית דו לשונית
הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית, ידיעת השפה העברית על בוריה כולל הדפסה; ידיעה טובה באנגלית כולל הדפסה; נסיון קודם בעבודות משרד שונות;
הערה: המשרה היא זמנית
מס' המשרה: חמ. ד/81.

טכנאי
הכשירויות הדרושות: טכנאי או לבורנט בעל ידע בהפעלת מיקרוסקופ אלקטרוני; נסיון של מספר שנים במעבדת צילום ומיקרוסקופים אופטיר;
מס' המשרה: חמ. ד/80.

טכנאי מעבדה
הכשירויות הדרושות: בוגר בי"ס מקצועי; רצוי בעל נסיון במכשור ואקום.
מס' המשרה: חמ. ד/80.

באגף ארגון ותכנון
נקבנית
הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; ידיעת השפות עברית ואנגלית; נסיון קודם בניקוב;
הערה: העבודה הנה במשמרות
מס' המשרה: את. ד/37

בפקולטה להנדסת חשמל
מסגר מכני
הכשירויות הדרושות: בוגר בי"ס מקצועי 4 שנתי במגמה מסגרות טכנית; נסיון בעבודה על מכונות עבוד שבבי ומסגרות כלליות;
מס' המשרה: חש. ד/59.
מועמדים מתאימים הפונים לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם ומס' המשרה עד יום ו' 20.4.74 אל אגף כח אדם, הטכניון, קרית הטכניון, מיקוד 32,000.

לחברת רפאל מצפה רמון
(ממפעלי כור)
דרושים:
במפעל בת"א:
✱ **פקיד/ה** למחלקת הרכש
דרושה השכלה באספקה מכנית ונסיון בניירת יבוא.
✱ **פקיד** למחלקת הנהלת חשבונות
רצוי עם נסיון של 5 שנים לפחות
המעונינים יפנו בכתב יד לת.ד. 29402 ת"א עם ציון קורות חיים ונסיון קודם.
למפעל במצפה רמון:
✱ **מנהל** מחלקה לעיבוד שבבי
(אחראי על 12—15 עובדים)
דרוש נסיון קודם בהדרכה ובפיקוח
רצוי בוגר בית ספר מקצועי.
✱ **אחראי**
למחלקת כלים ואחזקה במפעל
דרוש נסיון קודם בביצוע כלים לעיבוד שבבי ואחזקה. מכונות לעיבוד שבבי תפקיד בעל אתגר רב.
✱ **טכנאי—שרטט**
למשרד הטכני במפעל
לשרטוט כלים ומתקנים
דרושה השכלה מקצועית ונסיון של שנה לפחות בתעשיה.
✱ **עובדי יצור**
עובדים בלתי מקצועיים
המעוניינים ללמוד מקצוע במפעל המתפתח ולהשתלב במפעל. למועמדים שימצאו מתאימים ינתנו תנאי שכר טובים והל בעזרה בדיור במקום (במצפה רמון הנחה נכרת במס הכנסה).
באים בחשבון רק בעלי משפחה.
בהצעות נא לפנות בכתב יד לת.ד. 7 במצפה רמון בפרוט קורות חיים ונסיון קודם.
סודיות מובטחת
רפאל

FIAT
לסוכנות פיאט בחיפה
דרוש
מנהל חשבונות עצמאי
בעל נסיון
בהצעות בכתב יד בציון המלצות ודרישות שכר לפנות לת.ד. 9721, חיפה

ללשכת רואי חשבון בישראל
דרוש
מנהל משרד
בקשות בכתב יד בצרוף קורות חיים, פרטים על השכלה, נסיון, המלצות והשכר הנדרש יש לשלוח ללשכת רואי חשבון, רח' מונטיפיורי 1, ת"א, ת.ד. 29281 בציון „משרת מנהל משרד".
על הבקשות להגיע ללשכה עד 18.4.74.
השכר ייקבע בהתאם לכישורי המועמד

לחברה גדולה בענף חלקי חילוף
דרושים
★ **עובדים מקצועיים בענף**
★ **נער שליח**
תנאים טובים למתאימים
לפנות בכתב: ת. ד. 20193 תל־אביב או טלפונית 30846

לחברת נפט דרושה
כתבנית
בשפה האנגלית
הכישורים הדרושים: ידיעת הדפסה על מכונה חשמלית קורספונדנציה
עיקר העבודה בהדפסת טבלאות
למועמדת המתאימה תנאים טובים
נא לפנות לגב' מאייר, טלפון 262191(03) ת"א

המועצה המקומית באר־יעקב
מכרז 2/74
המועצה המקומית באר־יעקב מכריזה בזה על משרות פנויות של:
א. מנהלת ועו"ס —
כשירה לעבודה סוציאלית ובעלת נסיון בעבודה.
ב. עובדת סוציאלית —
בטיפול במשפחה ובנוער.
הכישורים: כשירה לעבודה סוציאלית או בעלת תואר אקדמאי בפסיכולוגיה או סוציולוגיה.
ג. עובדת קהילתית —
כשירה לעבודה סוציאלית או סוציולוגית. התנאים יקבעו על פי כישורי המועמד.
ד. מזכיר מועצה
דרישות המשרה: השכלה תיכונית, רצויה השכלה של קורס דו־שנתי על תיכוני במינהל ציבורי.
נסיון בעבודה מנהלית וארגונית.
כושר הבעה בכתב ובעל פה.
התנאים בהתאם לכישורים.
המעוניינים יפנו בכתב למזכירות המועצה המקומית עד 25.4.74.
ג. איצקוביץ
ראש המועצה

דרושים
מחסנאי עצמאי
קבלה והוצאה של ציוד, רישום ובקרה
רכז הדרכה
לפנימיה
עם 270 תלמידים
מדריך חברתי
אם־בית
נא לפנות בכתב ל„יד-נתן" בית הספר להנדסאים חקלאים ד.נ. אשרת (ליד עכו) או טלפונית 910042—04.

SCIENTIFIC DATA SYSTEMS ISRAEL LTD
מפעל אלקטרוניקה מתקדם העוסק במשימות פיתוח בתחום
מערכות זכרון מתוחכמות למחשבים אלקטרוניים
דרושים
1. **הנדסאי אלקטרוניקה**
עם נסיון של 3 שנים לפחות לעבודה בתחום מערכות דיגיטליות ואנלוגיות.
2. **טכנאי כימיה/מכשירן**
למחלקת ציפוי אלקטרוכימי ופעילויות אחרות בשטח הטעמים והתהליכים הכימיים לאלקטרוניקה.
נסיון קודם רצוי אך לא הכרחי.
3. **שרטט/ת**
בעל/ת נסיון בעבודות שרטוט אלקטרוניות לעבודה חלקית על בסיס של שעות.
לפנות בכתב בציון נסיון קודם וקורות חיים למחלקת כח אדם ת.ד. 5101, חיפה.
תנאים טובים מובטחים למועמדים המתאימים

Metz
טלויזיות ומכשירי חשמל (ישראל) בע"מ
בני־ברק, רח' מודיעין 91, טל: 799114.
דרושים למפעלנו בהרצליה
✱ **צעיר יוצא צבא**
לתפקיד מחסנאי
✱ **צבעי מקררים**
אפשרי צעיר עם נסיון מועט בפחחות ובצביעה שיתמחה תוך כדי עבודה
✱
לפנות למחלקת המנגנון לפי הכתובת הנ"ל

לאפקו בע"מ
מפעל אלקטרומכני פתח-תקוה
דרושים
1. הנדסאי מכונות
2. טכנאי מכונות
3. בוגר בית ספר מקצועי במגמה מכניקה
4. חשמלאי לחווט לוחות
5. עוזר לחשמלאי
6. צבעי
7. פקידה
נא להתקשר לטלפון 911482

לחברה גדולה בתל־אביב
דרוש
מנהל(ת) חשבונות
ליום עבודה רצוף
הכישורים: ידיעה ונסיון בהנהלת חשבונות
למועמדים מתאימים יוצעו תנאים טובים
נא לפנות בכתב לת. ד. 14090 תל־אביב עבור מס' 18

Fashion
פשלון יצרני אופנה
לדגל הרחבה דרושים
א. **גזרן מעולה**
להלבשה תחתונה
ב. **מנהל חשבונות**
סוג ג'
בעל 6 חדשים נסיון
ג. **נהג**
לעבודות במפעל ובחוץ
תנאים טובים למתאימים
— סודיות מובטחת —
לפנות: פשלון, בן אביגדור 26, ת"א או בטלפון 36327

מועצה מקומית — קרית אונו
מכרז חוזר מס' 3/74 —
עובד חבורות רחוב
מוכרז בזה על מועמדים למשרה פנויה של עובד חבורות רחוב.
מועמדים — גברים לאחר גמר שרות סדיר בצה"ל, ועד גיל 28 יגישו את הצעותיהם בכתב בדאר רשום למזכיר המועצה המקומית ויציינו על גבי המעטפה עבור מכרז מס' 3/74 — עובד חבורות רחוב.
המועמדים מתבקשים להיות בעלי נסיון בעבודה עם בני נוער.
תנאי עבודה: משרה מלאה, עבודה מפוצלת.
דירוג: עובדי הוראה.
עדיפות תינתן למועמדים תושבי קרית אונו.
המועד האחרון להגשת הצעות הוא 21.4.74
אביגדור ורשה ראש המועצה

מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ
מודיע על המשרות הפנויות הבאות: —
במחלקה להנדסת חמרים
טכנאי או עובד טכני
בעל נסיון במכשור מעבדתי למעבדה פיסיקלית/מכנית
מכרז מספר 32/74
במסגרת המרכז לחקר הנדסה ימית
עובד טכני
לעבודה במעבדה ההידרולית.
רצוי בעל השכלה תיכונית מקצועית.
מכרז מספר 35/74.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות ליחידת המנגנון, מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ, קרית הטכניון — חיפה, עד יום ו' 19 באפריל 1974 בצרוף קורות חיים, פירוט ההשכלה הנסיון ובציון מספר המכרז המתאים.

למפעלי בלו בנד תלמה
דרוש
מהנדס להנדסת ייצור
הכישורים הדרושים:
1. בעל נסיון בעבודה מעשית.
2. ידיעת השפה העברית על בוריה
ידיעת השפה האנגלית רצויה
הצעות בכתב יש להפנות למחלקת המנגנון ת. ד. 707, חיפה
בלו-בנד תלמה

דרושה מזכירה
בעלת נסיון
ליום עבודה מלא בתל־אביב
הכישורים הדרושים: ידיעת השפה העברית על בוריה, נסיון בהדפסה על מכונת כתיבה
לפנות: ת. ד. 275 גבעתיים, עבור מזכירה

דרוש
ל„קפיטל ארלטקס- בע"מ
(קונפקציה לצעירות)
גזרן מעולה
לפנות: רח' נחלת בנימין 91, תל־אביב טל. 829123

עיריית ירושלים
דרושים לעבודה במינהל הכללי / האגף לתכנון ונתוח מערכות
1. מנתחי מערכות
2. כלכלנים
3. בוחני ארגון ושיטות
העובדים יועסקו לפי חוזה מיוחד.
הדרגה תקבע בהתאם לכשירויות המועמד.
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב בפרוט תולדות חיים ונסיון, למנהל האגף לתכנון ונתוח מערכות בעיריית ירושלים.
המנהל הכללי
ט' בניסן תשל"ד
1 באפריל 1974

לתחנת ירושלים בע"מ
דרוש
טוחן
לתחנת אורז
להתקשר: ירושלים החל מ־ 14.4.1974, רמת־גן, טל. 526718 אחרי 4.30 אחה"צ טלפון 722393 החל מהיום.

להדפסות משי
דרושות
גרפיקאיות
מנוסות / מתלמדות
מדפיסי משי
מנוסים
ולא מקצועיים
טל. 822417 תל־אביב

דרוש/ה
תועמלן/ית רפואי/ת
בעל/ת השכלה בשטח הרוקחות או הרפואה
נא לפנות למחלקת המנגנון ו/או המחלקה הפרמצבטית אביק בע"מ, תעשיות כימיות ופרמצבטיות ת.ד. 2077 רמת־גן טל. 721261

דרושים דחוף בארץ ובחו"ל
סוכנים/ות
להפצת „מדליון חציית התעלה"
„משכן"
בלפור 3, חיפה
טל. 645028, 84477

לחברה בענף הטקסטיל
דרוש
מנהל חשבונות
עם ידע טוב בניהול מלאי
להתקשר לקביעת ראיון לטלפון 55879 או 57723 לאורי

לחברה גדולה בתל־אביב
דרושות
פקידות מתחילות
בגיל אחרי צבא
לעבודה במחלקת החשבונות
אפשרויות טובות להתקדמות בתפקידים
נא להתקשר לטל. 39841 למר גולדשטיין או לפנות בכתב ת. ד. 20100 תל־אביב עבור „פקידות"

חרות בע"מ
למחלקת המעליות דרושים:
- מרכיבי מעליות עצמאיים
- עוזרים למרכיב מעליות
- חשמלאים
- מסגרים
- מכונאים

תנאים טובים למועמדים המתאימים.
המעונינים מתבקשים לפנות למוז המעליות דרך יפו 7 תל־אביב או בטלפון 54438 או 55608.

אם הנך
בוגר תיכון או מקצועי
עם ארבע שנות לימוד בבית־ספר תיכון או מקצועי או עם תעודת בגרות
ומחפש עבודה רבה ענין ואתגר
בוא אלינו!!
ונכשירך לעבודה במתקן חדיש בדרום הארץ
- המועמדים שיבחרו יקבלו.
  — שכר עבודה מלא בתקופת הקורס.
  — עזרה בשכר דירה לבאים מחוץ לאיזור הדרום.
  — תוספת בשכר עבודה במשמרות מסיום הקורס.

מקומות עבודה אפשריים הם: דימונה, ערד, באר־שבע, ירוחם.
- המעונינים יפנו לת. ד. 387 באר־שבע מיקוד 84100, תוך פירוט קורות חיים והשכלה, ויוזמנו לראיון אישי.

סודיות מובטחת

למפעל תעשייתי
שמשרדו הראשי בקרבת התחנה המרכזית בתל־אביב
דרושים
1) מנהל חשבונות עצמאי
בעל תעודה סוג ד' לפחות, עם נסיון רב שנתי
2) מנהל חשבונות
להתאמת חשבונות, בעל תעודה סוג ג' לפחות עם נסיון של 3 שנים
3) עובד לגזברות
בעל תעודה סוג ג' בהנהלת חשבונות
4) פקיד כללי
למדור משכורות
5) פקיד כללי לחשבונות
6) מבקר
רצוי כלכלן בעל נסיון בהנהלת חשבונות
נא לפנות בכתב יד לת. ד. 1549 ת"א
בפרוט השכלה, תפקידים קודמים
ומשכורת מבוקשת

ח י ל, חברה ישראלית לאוטומציה בע"מ
דרושים מתכנתים מעולים
עם נסיון של שנתיים לפחות עם ידיעת שפת NEAT 3
נא להתקשר לקביעת ראיון טלפון מס. 265259 בין השעות 16 — 9

קופת חולים מכבי
דרושה
פקידה כללית
הכישורים הדרושים:
✱ בגרות תיכון, לאחר שרות צבאי.
✱ שליטה בשפה העברית וידיעת שפה נוספת.
✱ ידיעה טובה בהדפסה בעברית.
מקום העבודה: תל־אביב
סודיות מובטחת
מועמדות מתאימות יפנו בכתב יד עם ציון קורות חיים ונסיון עבודה קודם לת.ד. 4026 ת"א, מיקוד 61040, עבור מח' המנגנון, או טלפונית ל־614401 לשם קביעת ראיון.

למפעל בטחוני בתל־אביב
דרוש
מנהל מחסן טכני
כאחראי למחסן אלקטרוניקה
- המעונינים מתבקשים לפנות לת. ד. 33411 תל־אביב, עבור מ/61330 ולצרף תולדות חיים בכתב יד, כתובת ומספר טלפון.

סודיות מובטחת

למוסד ציבורי גדול בחיפה
דרוש
עובד בכיר
לריכוז עבודות אחזקה ובניה
רצוי מהנדס בעל ידע מקצועי ונסיון מעשי של חמש שנים לפחות בעבודות בנין ועבודות ציבוריות בענף הבניה, נסיון בניהול צוות עובדים וניהול מו"מ עם קבלנים, נסיון בהכנת ובהוצאת מכרזים.
ידיעת השפה העברית על בוריה; הכרת תנאי הארץ; כושר הבעה בכתב ובע"פ.
הדרגה תקבע בהתאם לכישורי המועמד.
- מועמדים יפנו בכתב אל ת. ד. 539 חיפה עד 15.4.74, תוך ציון הדרגה תקבע בהתאם לכישורי המועמד.

על המעטפה לכתוב „עובד בכיר לריכוז עבודות אחזקה ובניה".
סודיות מובטחת

דרושים
לעבודה בטחונית מענינת בדרום הארץ
בוגרי החוג לגאוגרפיה וחוגים במדעי הטבע
יועדפו מי שהיו קצינים בצה"ל.
- המעונינים מתבקשים לפנות לת. ד. 22411 תל־אביב 61330 עבור י. כ. בציון קורות חיים ומ.א. בצה"ל.

סודיות מובטחת

טכנולוגיה מדעית בע"מ
דרוש
מנהל מחסן ציוד אלקטרוני
הכישורים הדרושים:
נסיון של 5 שנים לפחות בניהול מחסן ציוד אלקטרוני, ברישום וניהול מלאי באופן ידני ובעזרת מחשב.
ידיעת השפה האנגלית.
נא לפנות ל„טכנולוגיה מדעית בע"מ" טלפון 930281 או בכתב אל ת. ד. 330, הרצליה ב'.
סודיות מובטחת.

חברת „תאגיד מדרשת שדה בוקר בנגב"
בית אמריקה, שד' שאול המלך 35 ת"א
מכרז מס' 1/74 —
מנהל חברה
תאור המשרה: ניהול התאגיד הבעלתי „מדרשת שדה בוקר בנגב". ברכז הטפול בתקציב השוטף והתקציב הפתוח — אחראי למעקב תקציבי ומינהלי, אחראי לקיום הקשר עם הגורמים השונים בנושאים תקציביים ארגוניים (משרדי ממשלה וכו').
הערה — פרוט מלא של התפקידים ניתן לקבל במשרד התאגיד.
הכישורים הדרושים: השכלה אקדמאית במדעי החברה או במינהל העסקים, נסיון של לפחות 7 שנים בעבודות ארגון וניהול, כושר ניהול מו"מ והבעה בע"פ ובכתב.
מקום העבודה: ת"א, העבודה כרוכה בנסיעות מחוץ לת"א.
הדרגה: בהתאם לכישורי המועמד.
המעונינים להגיש מועמדות, מתבקשים לשלוח קורות חיים והמלצות למשרדי התאגיד — „מדרשת שדה בוקר בנגב", — ת.ד. 33145 ת"א.
מועד אחרון להגשת המועמדות — 1.5.74

בלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

למפעל גדול של אריגה והלבשת גברים

דרוש

פקיד בכיר

כישורים:
* ידע בנהלי יבוא, יצוא וקורספונדנציה באנגלית.
* רצוי בעל נסיון.
* ידיעת השפה הגרמנית.

נא לפנות: תל־אביב, ת.ד. 13063

סודיות מובטחת!

ריל תעשיות לבנין בע"מ

דרושים

1. **מנהל/ת חשבונות**
סוג ג'—ד'
בעל/ת נסיון של מספר שנים

2. **פקידה למחלקת חשבונות**
עם ידיעת הדפסה במכונת כתיבה

המעוניינים יפנו לצוות ריל, רחוב מונטיפיורי 32 תל־אביב

לציון חברה לבנוה בע"מ

דרוש

נער

עם קבוע לעבודה כולל שליחויות
תנאי עבודה טובים

נא לפנות למחלקת כח אדם
רחוב לילנבלום 43, תל־אביב

סיבים כימיים ישראליים בע"מ
חברה בת של מונסנטו אמריקה

Monsanto

דרוש

כלכלן

בעל נסיון בתמחיר והקצוב בתעשיה.
בוגר מינהל עסקים — רצוי.
ידיעה טובה של אנגלית ועברית הכרחית.

נא לפנות בכתב לת.ד. 19 אשדוד.

למוסד ממשלתי

דרושה

מזכירה מנוסה

בעלת נסיון של מספר שנים בניהול מזכירות
שליטה מוחלטת בעברית וידיעות טובה באנגלית, כולל הדפסה

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 20058 ת"א, עבור מזכירה

לתשלובת מפעלי טמפו ירוחם בע"מ
בירוחם

דרושים לעבודה זמנית
(בהזדה מיהד) לתקופה של כשנה להקמת מפעל חדש
(קיימת אפשרות לעבודה קבועה)

- מהנדס חשמל.
- פקידים ומחסנאים טכניים.
- הנדסאי מכונות.
- טכנאי שרטט מכונות.
- טכנאי ייצור
- מכונאי צמ"ה.

המעונינים יפנו בכתב למחלקת כח־אדם, תשלובת מפעלי טמפו ירוחם בע"מ
סודיות מובטחת

דרושים משוחררי צה"ל

לעבודות שמירה ואבטחה

תנאים טובים

תל־אביב רח' בארי 7
טלפון 234246

דרושים

למפעל אריג באזור התעשיה קרית מלאכי

1) מכונאי קירור תעשייתי
2) מסגר-רתך

נא לפנות טלפונית:
055—96941
055—96770

עודאון קואופרטיב למוצרי חשמל, בע"מ
חולון טל. 840117/8 ת.ד. 1602

דרושים

* עובדים לעבודות על מכבשים (שטנצים)
* עובדים/עובדות לעבודות הרכבה

המוסד לביטוח לאומי
בסניף רמלה
נתפנו 2 משרות

התפקיד: **פקיד שיקום**

הדרגה: 1—2 בדרוג האקדמאים.

תיאור התפקיד: שיקום נפגעי עבודה, נפגעי איבה, אלמנות ויתומים ברמלה והסביבה. טיפול בנפגע ומשפחתו תוך שימוש בעבודה פרטנית וקבוצתית.

הכישורים הדרושים: בוגר בי"ס לעבודה סוציאלית או בעל תעודה אקדמית במקצועות פסיכולוגיה או סוציולוגיה;

נסיון בעבודה סוציאלית, רצוי נסיון בעבודת השיקום;

ידיעה טובה של חוק הביטוח הלאומי;
ידיעה טובה בשפה העברית, רצויה ידיעת שפות נוספות;

כושר הבעה בכתב ובע"פ;
כושר לקיים משא ומתן עם מפעלי תעשיה ומוסדות ציבור.

הערות: בקשות יש להגיש בטופס בקשה למשרה פנויה, מדף 2115 (1061).
יש לצרף תעודות השכלה כנדרש ולפרט נסיון קודם.

חיילים יכולים להגיש בקשותיהם במכתב רגיל.
את הבקשות יש להגיש לאגף כוח־אדם, המוסד לביטוח לאומי, שד' וייצמן 13, ירושלים עד התאריך 16.4.74.

עירית צפת
המחלקה לחינוך
דרוש

פסיכולוג חינוכי

במשרה מלאה

תאור התפקידים:
1) בדיקת תלמידים
2) פעולות אבחון
3) מתן יעוץ לתלמידים, עובדי הוראה והורים

הנתונים הדרושים:
תואר מ.א. בפסיכולוגיה חינוכית או תואר ראשון בפסיכולוגיה עם נסיון בחינוך מיוחד.

את הבקשות נא להגיש למחלקת החינוך בעירית צפת עד יום חמישי כ"ז ניסן תשל"ד 19.4.1974.
דירה מוזלת תוענק בהתאם לכישורים.

דוד בוזגליו (?)
מ"מ ראש העיריה
ויו"ר המח' לחינוך

כיתן דימונה בע"מ

עבור משרדנו בתל־אביב (הדר יוסף)

דרושים

פקיד מינהל

הכישורים הדרושים:
* השכלה תיכונית
* שליטה בשפה עברית על בוריה
* רצוי נסיון בפקידות תעשיתית

פקידת רישום מחלקתית

בעלת השכלה תיכונית ונסיון בנהול כרטסת

על המעונינים לפנות בכתב לת.ד. 2147 תל־אביב עם פרוט קורות חיים וציון התפקיד הרצוי על המעטפה.

למוסד ציבורי ארצי

דרוש

מבקר פנים

הכישורים הדרושים:
* רואה חשבון או מנהל חשבונות מדופלם לאחר בחינות ביניים בראיית חשבונות.
* נסיון של 5 שנים לפחות בבקרת חשבונות, או בבקרת פנימית.
* ידיעה מושלמת של השפה העברית וידיעה טובה של השפה האנגלית.
* כושר הבעה בעל־פה ובכתב.
* הגיל הרצוי 55—45.

העבודה היא בהיקף של חצי משרה, עם צפיה להגדלתה עם הזמן.

מקום העבודה: תל־אביב.

סודיות מובטחת.

מועמדים, העונים לדרישות הנ"ל, יפנו בכתב בציון קורות חיים ונסיון עבודה קודם והמלצות, ולציין את השכר המבוקש, לת.ד. 4696 ת"א.

דרוש/ה כיד לחברה תעשיתית גדולה

מנהל/ת חשבונות מנוסה

סוג ג'/ד'

הצעות בכתב יד עם פרוט הנסיון, המלצות והמשכורת המבוקשת נא לשלוח לת.ד. 2147 תל־אביב.

קריסטל
תעשית מכונות
רחוב הולון 12
רמת־גן

דרוש/ה

עוזר/ת למנהל חשבונות

למשרה מלאה

בעל/ת ידיעה בסיסית בהנהלת חשבונות ונסיון של 3 שנים.
לפנות בכתב או אישית לפי הכתובת.

בנתניה דרוש

צעיר

לעבודה בחנות חמרי בנין
תנאים טובים לבחור המתאים
בעל מריץ, נסיון קודם לא דרוש.
שעות עבודה: 07.00—13.00 לפנה"צ.
16.00—19.00 אחה"צ.
לפנות: ביום — 22361, בלילה — 22337.

דרושה לעבודה מידית

עוזרת להנהלת חשבונות

סוג ג'

עם נסיון של שנתיים לפחות

לפנות: להברת רשטן אימפורט בע"מ
תל־אביב החשמונאים 119, טלפון 250312

בית מרס
מרכז הרהיטים הגדול בישראל מן היצרן לצרכן

דרושה

טלפוניסטית

לשעות אחה"צ
מ־4.00—7.00 בערב

נא לפנות ל„מרס" רח' הרצל 158 ת"א בשעות הבוקר.

למפעל תעשיתי גדול
בירושלים

דרוש/ה

מנהל/ת השבונות

עצמאי/ת

לקביעת ראיון נא לפנות טלפון 522281—02

למשרד עורכי פטנטים
בתל־אביב

דרוש/ה

עוזר/ת

לענייני מינהלה

נדרש נסיון משרדי רצוי מינהלי, יכולת לנסח מכתבים, שליטה בשפה האנגלית, וידיעה טובה של השפה העברית. רצויות ידיעות בגרמנית ו/או צרפתית.

לפנות בכתב תוך פירוט תולדות חיים לכתובת: ד"ר ריינהולד כהן ושותפיו, ת. ד. 4060 תל־אביב.

קופת חולים מכבי

דרוש

מזכיר סניף

הכישורים הדרושים:
* בוגר תיכון לאחר שרות צבאי
* גישה לעבודה עם קהל
* שליטה בשפה העברית וידיעת שפה נוספת.
* ידיעה כללית בהנהלת חשבונות.

מקום העבודה: מרכז הארץ.

סודיות מובטחת

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד עם ציון קורות חיים ונסיון עבודה קודם לת.ד. 4026 ת"א, מיקוד 61040, עבור מח' המנגנון, או טלפונית ל־614401, לשם קביעת ראיון.

מפעל למתקני חשמל והתוב לחות במפרץ חיפה

מחפש

חשמלאים

מכל הסוגים

נא לפנות לטלפון 663343 בשעות 08.00—12.00
טלפון 82510 אחרי שעה 18.00.

דרושים
לבגדי עור
* גזרנים
* חייטים
לעבודה קבועה
בתנאים טובים
לפנות: ערו בע"מ
תל־אביב,
רח' הגדוד העברי 31
(תחנה מרכזית)

עירית צפת
המחלקה לחינוך

דרושים לבית הספר התיכון הדתי
באופן מידי:

1. מורה לספרות — משרה +
2. מורה לתפירה — משרה +

על המעונינים לפנות בהקדם, למחלקה לחינוך בעירית צפת.

דוד רוכניק
מ"מ ראש העיריה
יו"ר המח' לחינוך

דרוש

זוג ללא ילדים

למשרה מלאה לטפול ד אחזקה של בית כולל ביי־שול, נקיון והגינה.
דירה צמודה, תנאים מר־בים למועמד המתאים.
טל. 922505־03, תל־מונד

משרד התקשורת
שירותי ההנדסה

דרושות בהנהלת שרותי ההנדסה בת"א

מזכירות — דרוש נסיון בעבודות מזכירות וידע בהדפסה עברית
דרגה ט' — י"ב.

כתבנית — דרוש ידע בהדפסה עברית ואנגלית.

המעונינות תפנינה לקביעת ראיון לגבי ינקוביץ בטלפון מס' 610222—03 או 610224—03 בשעות העבודה הרגילות

לנמל התעופה בן־גוריון

דרושים קצינים

לעבודה בטחונית מענינת

כישורים: —
- 12 שנות לימוד
- ידיעת השפה האנגלית
- כושר ארגוני
- הופעה נאה

על בעלי הכישורים המתאימים להתקשר טלפונית ל־972516 לשם קביעת ראיון.

נציבות שירות המדינה מודיעה כי

דרושים צעירים/ות לתפקיד בטחוני מענין

במשרד התחבורה מינהלת נמל התעופה
בן גוריון (לוד)

תכונות נדרשות:
- משוחררי צה"ל
- בעלי 10 שנות לימוד
- ידיעת השפה האנגלית
- הופעה נאה

הערה: העבודה היא במשמרות.

על המעונינים בעלי הכישורים המתאימים לפנות באופן אישי למינהלת נמל התעופה בן גוריון (לוד) קומה ב' לידי היציאה מאולם הנוסעים המגיעים ביום חמישי 11.4.74
בין השעות 10.00—12.00.

למספנות ישראל בע"מ

ת. ד. 1282, חיפה

דרושים

* **מהנדס חשמל**
בעל נסיון בתעשיה, במערכות זרם חזק ובבקרה (רצוי באניות).
ידיעת השפה האנגלית על בוריה — הכרחית.
לעבודה בפרויקט מענין.

* **עובד בכיר במחלקת אספקה**
בעל נסיון קודם בתעשיה (רצוי באניות) בהזמנת ציוד מכני מחו"ל ושליטה בשפה האנגלית.

נא לפנות בכתב ולפרט קורות חיים והנסיון בעבודה.

חברה לבנין בחיפה מחפשת
מנהל עבודה מנוסה
לאתר בניה גדול.
לפנות בכתב ת. ד. 7080, חיפה או לטלפון 80416/7־04, ואחרי שמונה בערב לטלפון 87093־04.

למסעדה בירושלים
דרוש
טבח מומחה
למאכלים חלביים בלבד.
לפנות בצרוף המלצות לת.ד. 13030 ירושלים.

דרושה

מזכירה

השולטת בעברית, אנגלית וצרפתית
(כולל הדפסה)

*

בהצעות רציניות עם פרטים נא לפנות לת.ד. 11422, ת"א

להברת ג'רוזלם גרסי בע"מ

דרוש:

מנהל חשבונות

מדופלם או סוג ד',
3 שנים נסיון בירחוי שכר למחשב
והביוהה הפיקות על מלאי. תושב ירושלים
לפנות בכתב עם פירוט קורות חיים
ונסיון קודם לת.ד. 29038 ת"א.

דרוש
נער שליח
תלמיד תיכון ערב
לעבודה מידית
בתנאים טובים
לטלפון 625161, 611756 תל־אביב.

התעשיה האלקטרו־אופטית בישראל בע"מ
חברה עתירת מדע בקרית מדע ויצמן
ת.ד. 1165, רחובות

אל־אופ

דרושים

* **מהנדס אלקטרוניקה** — בעל נסיון של 5 שנות צבודה ועבודה בפרויקטים מתקדמים
* **אלקטרונאי** — בוגר בית ספר מקצועי בהגמת אלקטרוניקה
* **עוזר למנהל חשבונות** — בעל נסיון בבמפעל תעשייתי (רצוי סוג ד')
* **מבקרי איכות** — בעלי נסיון של 3 שנים בבקורת איכות ובעלי מקצוע בתחום המכניקה.
* **כרסמים** — בעלי השכלה מקצועית רחבה ונסיון מעשי של כספר שנים בכרסום מדייק או בניית כלים.
* **מלחימות** — עם נסיון של מספר שנים בהרכבות אלקטרוניקה
* **פקידה / כתבנית** — בוגרת בית ספר תיכון עם נסיון בעבודות מזכירות
* **עובד** — בוגר בי"ס מקצועי במגמת מכניקה עדינה.

תנאי קידום למועמדים המתאימים
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם למח' כח־אדם, ת.ד. 1165 רחובות (מס' מיקוד 76110)
— סודיות מובטחת —

למפעל מתכת גדול בחיפה

דרוש

מהנדס

לתפקיד

מנהל ייצור

בעל ניסיון קודם של 5 שנים לפחות בניהול ייצור של כ־500 עובדים בענף המתכת
ידיעת השפות העברית והאנגלית על בוריין

נא לפנות בכתב ולפרט הנסיון בעבודה לת.ד. 20140 תל־אביב (שרה).

הסוכנות היהודית לארץ־ישראל
המחלקה למנגנון

משרה פנויה 19/74

תואר המשרה: **מתכנן יב"מ בכיר**

מקום העבודה: ירושלים

הכישורים הדרושים:
1) השכלה אקדמאית (עדיפות במדעי המחשב) או השכלה תיכונית עם חמש שנות נסיון מעשי לפחות בתכנון.
2) ידיעת שפות תכנות F.PG II Cobol
3) שליטה טובה בעברית וידיעת אנגלית מקצועית.
4) ידע בהנהלת חשבונות תקציבית.

הדרגה המוצעת: 5 בדרוג המדסאים וטכנאים
התאריך האחרון להגשת הצעות: 17.4.74.

משרה פנויה 20/74

תואר המשרה: **מנהל חשבונות ראשי**

מקום העבודה: ירושלים

הכישורים הדרושים:
1) השכלה תיכונית.
2) השכלה בהנה"ש ברמה של קורס 3 (ד).
3) נסיון רב בהנה"ש ולא פחות מ־5 שנים.
4) ידיעת בנושאי ביטוח — רצוי בעל נסיון.
5) שליטה בשפה העברית.
6) ידיעה טובה באנגלית.
7) כושר הבעה בכתב ובע"פ.
8) כושר למחול מו"מ.

הדרגה המוצעת: ט"ו—ט"ז (34—36 נק')
התאריך האחרון להגשת הצעות: 15.4.74.

הצעת מועמדות נא להגיש
למחלקה למנגנון, ת"ד 92 ירושלים 91000
(רצוי בטופס שאפשר לקבל בכל משרדינו בארץ)

هكذا من الأصل

مكتبة الأمل

תדיראן

דרושים

מנהלי חשבונות

סוגים ג' ד' ה'

עם נסיון במפעל תעשייתי

מועמדים מתאימים יפנו טלפונית למחלקה 267272 קו פנימי 289

תדיראן תדיראן

למפעל באזור חיפה

דרוש

מנהל חשבונות

עם נסיון של 3 שנים לפחות

בא לפנות בכתב לת. ד. 1708 חיפה 31000

דיזנגוף סנטר

דרושים

מהנדס ביצוע בכיר

מהנדס מכונות ומזוג אויר

טכנאי לחישוב כמויות

לפרטים בא להתקשר לגברת מרים טלפון 2־35081

לחברה מסחרית בעלת מוניטין רב

דרוש

איש מכירות צעיר

סיכויי התקדמות טובים לצעיר הרוץ והאחראי

— * —

מועמדים מתבקשים לפנות בכתב יד אל ת. ד. 9135 תל־אביב, בציון קורות חיים ומשכורת מבוקשת

דרושים

* לסניף תל-אביב רח' ישראל בק 34, ת"א טלפון 3-2-259231
1. טכנאים בכירים למכונות כביסה
2. טכנאים לטלוויזיות
3. מלפף מנועים מעולה
* לסניף חיפה ככר מאירהוף 5, חיפה טלפונים: 512603, 531213
1. טכנאים בכירים למכונות כביסה
2. טכנאים לטלוויזיות

* * *

על המועמדים להיות בעלי ידע ונסיון, רשיון נהיגה, רצוי בעלי רכב.

תנאים מצוינים למועמדים המתאימים. לפנות במקום

שרותי חשמל ואלקטרוניקה איוס בע"מ

לחברת נפט

דרוש

צעיר דינמי לעבודה אחראית

רצוי בעל רקע ימי

(חיל הים או ביה"ס לקציני־ים)

שליטה בשפות העברית והאנגלית על בוריין. מועמדים מתאימים יפנו למנהל כח־אדם טלפון 262191 תל־אביב.

המרכז הרפואי ע"ש ד"ר ח. שיבא, תל-השומר

מודיע על משרות פנויות

לאחיות מוסמכות

לאחיות מעשיות

למטפלות ילדים

כוחות עזר

השירות הניתן בהתאם לכישוריהן המקצועיים.

מתקבלות גם אחיות למשרות חלקיות, בכל המשמרות.

מתאפשרת גם עבודה של יום או יומיים בשבוע.

● המעוניינות מתבקשות לפנות לאחות הראשית, ביתן 26, בין השעות 9.00—12.00 לפנה"צ.

המשרות הבאות פנויות ליוצאי צבא המעונינים לעבוד ולהתקדם במקצוע המכירות

עוזר לרכז מכירות סטריאו

עוזר לסגן מנהל מכירות

לבעלי תעודת בגרות עם נתונים מתאימים

סכויי התקדמות טובים

רצוי רכב

לפנות בכתב עם פרטים מלאים לת.ד. 28085 ת"א.

מפעל אלקטרו־מכני באיזור תל-אביב

מחפש

מהנדס חשמל

לתכנון ופיתוח מוצרים אלקטרו-מכניים

בא לפנות בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי לפי ת.ד. 1334 תל־אביב למס' ד/72484

— סודיות מובטחת —

מיקרואלקטרוניקס בע"מ מפעל לרכיבים אלקטרוניים

דרושים:

* מסגרי כלים
* חרטים
* מבלטנים

בעלי נסיון בעבודות יצור עדינות

—תנאים טובים למועמדים המתאימים—

לפנות למחלקת כח אדם טלפון 851186/7 או לרחוב הפטיש 4 אזור התעשיה חולון.

לחברת נפט

דרוש

מנהל חשבונות מדופלם

* 5 שנות נסיון
* ידיעת השפה האנגלית על בוריה.

מועמדים מתאימים יפנו למנהל כח־אדם טלפון 262191 תל־אביב.

ישראל רוזן

לביח"ר למגבות ישראל רוזן

דרוש/ה

פקיד/ה

למחלקת הנהלת חשבונות

לפנות לת.ד. 1677 ת"א, מיקוד 61000 בצירוף קיצור תולדות חיים בכתב יד

מגבות, מגלי רחצה ותלבושות חוף

אוניברסיטת חיפה

דרושים:

● **אסיסטנט/ית מעבדה**

לעבודה במעבדת מחקר לביולוגיה

הכישורים הדרושים:

MSc בביולוגיה

נסיון בעבודת מחקר במעבדה.

● **חשמלאי**

תאור התפקיד:

1) ביצוע עבודות אחזקה במתקני מתח גבוה ומתח נמוך.
2) ביצוע התקנות ושינויים במערכת החשמל באוניברסיטה.

הכישורים הדרושים:

1) חשמלאי מוסמך ראשי.
2) נסיון 3 שנים בהפעלה ואחזקה של מתקני מתח נמוך וגבוה.

● **כתבניות**

הכישורים הדרושים:

1) הדפסה בעברית.
2) ידיעה בהדפסה דו־לשונית (עברית־אנגלית)

נסיון קודם הכרחי.

קיימת אפשרות למשרה חלקית.

בהצעות מועמדות נא לפנות בכתב אל המחלקה לכח אדם באוניברסיטת חיפה, הר הכרמל, חיפה.

תדיראן

דרושות עובדות

להרכבה אלקטרונית

לעבודה במשמרות

07.00—17.00 ● 17.00—22.00

ההכשרה תנתן במקום.

תנאים סוציאליים טובים.

הסעות לחולון, בת־ים, לוד, רמלה, ראשל"צ ואשדוד

מעונינות תפנינה ישירות למפעל רחוב השופטים 26 אזור, חולון.

לחברת דפי זהב

דרושות עובדות

5 ימי עבודה בשבוע

1. **פקידה** לעבודה קבועה

הכישורים:

* בוגרת תיכון.
* אחרי שירות צבאי.
* אין צורך בנסיון קודם.

2. **כתבנית עברית** - בעלת נסיון לעבודות הדפסה מיוחדות (ההכשרה תינתן במקום).

נא לפנות בכתב לת. ד. 33023 ת"א ולפרט בקיצור תולדות חיים ושכר מבוקש.

עירית אילת

אגף החינוך

למערכת החינוך באילת

דרושים/ות לשנת הלימודים תשל"ה

מורים/ות וגננות בחינוך היסודי

עזרה בדיור תינתן.

בפרטים בא לפנות לאגף החינוך בעירית אילת

לודזיה חברה לטכסטיל בע"מ

דרוש

מנהל טכני

הכישורים הדרושים:

1. מהנדס מכונות.
2. נסיון של 10 שנים בתחזוקת מכונות במפעל בישראל.
3. נסיון בהפעלת צוות תחזוקה.

מעונינים יפנו בכתב־יד לת.ד. 34, חולון בצרוף פרטים על השכלה ונסיון

למשרד עורכי דין

דרושה

מרכזנית

למרכזיה עם 4 קוי חוץ

ליום עבודה מפוצל

המעונינות ביום עבודה מפוצל בלבד תפנינה לטל' 59628/9/0

ל. "טוילנד" בע"מ בני-ברק

דרושה

מזכירה

למנהל מחלקת היצוא

הכישורים הדרושים:

* ידיעת השפות אנגלית וגרמנית כולל הדפסה.
* רצויה ידיעת השפות עברית וצרפתית.
* נסיון קודם בעבודות משרד כללית.

תנאים טובים למועמדת המתאימה

לקביעת ראיון לפנות טלפונית לבלק, טלפון 781161.

לחברת בטוח גדולה

דרוש

איש או"ש

דרישות התפקיד:

* השכלה תיכונית לפחות
* בעל ידע ושנתיים לפחות נסיון בעבודת או"ש
* יכולת לבצע סקרים מנהליים. בעזרה עצמאי ולסכם על ביצוע ההצעות
* כושר מגע עם עובדים

תנאים טובים למועמד המתאים

בא לפנות בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון לת.ד. 2926 ת"א עבור מס' 2548

— סודיות מובטחת —

למפעל רב לאומי בירושלים

דרושים

* **חשב/ת משכורות** דרוש נסיון בהכנת שכר בשיטה ממוכנת.
* **פקידת מחלקת קניות** ידיעת השפה העברית כולל הדפסה. עדיפות למועמדת השולטת בשפה הגרמנית.
* **מחשב/ פרמיות** דרוש נסיון בהכנה ובחישובי פרמיות.

רק מועמדים בעלי נסיון יפנו בצירוף קורות חיים בכתב לת. ד. 10146 ירושלים מיקוד 91100.

למפעל גדול באזור עכו

דרוש

מחסנאי טכני

עם נסיון של לפחות 10 שנים

גיל מעל 30

למועמד המתאים תנאים טובים

בא לפנות לת. ד. 128 עכו

כור מתכת בע"מ

דרוש/ה פקיד/ה

נסיון של שנתיים לפחות בפקידות

ידיעת השפה האנגלית

לפנות למח' כח־אדם, רח' האופן 1 איזור התעשייה חולון, או טל. 03—849111.

דרושה דחוף

מזכירה מעולה

בעלת נסיון רב, בין השעות 8—16, לעבודה בתל־אביב, עם שליטה באנגלית, עברית כולל הדפסה בשתי השפות.

למתאימה תנאים טובים.

בהצעות בכתב עם פרטים אישיים: נא לפנות בהקדם לת.ד. 183 בת־ים (עבור מזכירה)

חברת כיתן דימונה בע"מ

מחפשת

תופרת מעולה

בתחום דיגום ילדים

המעוניינת תפנה לטלפון 478814 תל־אביב

עירית אילת

אגף החינוך

לבית הספר התיכון המקיף באילת

דרושים לשנת הלימודים תשל"ה

מורים בכל המקצועות

תנאים טובים ועזרה בדיור ינתנו.

בפרטים בא לפנות לאגף החינוך בעירית אילת.

דרוש

מדגר

בעל נסיון

לניהול מדגריה אזורית

במרכז הארץ

מעונינים יתקשרו לטל' 2/23271—053

Monsanto ACRILAN

סיבים כימיים ישראליים בע"מ

חברה בת של מונסנטו ארה"ב

דרוש

טכנאי אלקטרוניקה

בוגר בי"ס מקצועי (אלקטרוניקה) תלת־שנתי או ידע מקביל.

ידיעת אנגלית טכנית.

נסיון מעשי בעבודה — רצוי.

לפנות בכתב לת. ד. 19, אשדוד.

דרוש

מנהל חשבונות

מנוסה

לעבודה עצמאית במשרה מלאה

לפנות בכתב־יד לת.ד. 6163 ת"א

יש לציין פרטים על נסיון בעבודה

דרוש(ה)

בקטריולוג(ית) B. Sc.

לעבודה בקרת איכות מוצרי בשר

במעבדת מפעלנו בנהריה

נקניק נהריה כשר זוגלובק בע"מ

ת.ד. 70. נהריה

דרוש מנהל חשבונות

עם נסיון

לחברת השקעות גדולה

תנאים טובים והתקדמות מובטחת

נא לפנות לת.ד. 29115 ת"א, עם ציון פרטים אישיים.

בירקט (ישראל) בע"מ

תובלה בינלאומית

תל־אביב יהודה הלוי 77, טלפון 614446

דרושים

1) פקידת יבוא (רצוי עם רשיון פקיד רשוי)
2) פקידת יבוא כתבנית עברית
3) פקידה כתבנית ידע באנגלית (אחרי שרות צבאי)
4) פקידה כללית ידע בהדפסה וחשבונאות

מפעלי מלט פורטלנד ישראלי

"נשר" בע"מ

NESHER

תושבי

רמלה

ראשון לציון

רחובות

ירושלים

למפעלנו

בהר טוב

דרושים:

1. **חשמלאי משמרת** (בעל רשיון)
2. **מסגרי משמרת**
3. **מפעילים** (בוגרי בתי ספר מקצועיים)

לפנות בכתב: תל־אביב, ת. ד. 29835

למוסד ציבורי דרוש

מנהל חשבונות בכיר

סוג ד' — לפחות

על המועמדים להגיש בקשתם בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט ניסיון מקצועי לת.ד. 21014 ת"א עד ל־12.4.74.

לחברת בניה ארצית דרוש

מהנדס ביצוע לבנין

לניהול אזור אתרי בניה

מקום העבודה: אזור המרכז

הכישורים הדרושים:

מהנדס עם נסיון של לפחות שנתיים בביצוע.

כשר ארגון ויזמה.

רשיון נהיגה.

על המועמדים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון.

המועמדים המתאימים יוזמנו לראיון.

— סודיות מובטחת —

בא לפנות לת. ד. 1736 תל־אביב 61000, עבור מספר 142.

דרושים

1) **מנהל עבודה לצנרת**
עבודה שדה דלק-מים
לעבודה בדרום הארץ

2) **אינסטלטורים**
לעבודה באזור תל-אביב

לפנות בכתב ת.ד. 474 רמת־גן, או לטלפון מס' 03—736102

עירית אילת אגף החינוך

לשנת הלימודים תשל"ה

דרוש מנהל

לבית הספר התיכון המקיף

כישורים:

1. השכלה אקדמאית, רצוי M.A. או M.S.
2. רשיון הוראה קבוע לבית ספר על יסודי.
3. 5 שנות נסיון בהוראה בבית ספר על יסודי, רצוי נסיון במינהל חינוכי או במינהל כללי כגון הנהלה, רכוז שכבה, ניהול מגמה.
4. כושר לנהל צוות ולקיים מגע עם מוסדות הרשויות הציבוריות, תלמידים והורים.

תנאים: תנאים טובים ודיור ינתנו למועמד המתאים.

בהצעות בא לפנות לאגף החינוך בעירית אילת.

למוסד ממלכתי

לעבודה זמנית ברחבי העולם

דרושים:

* יוצאי יחידות קרביות בתפקידי פקוד.
* בעלי השכלה של 11 שנות למוד לפחות
* בעלי כושר גופני מעולה.

המעוניינים מתבקשים לפנות לת.ד. 17224 ת"א מיקוד 61170 בצרוף פרטים אישיים מלאים וקורות חיים.

למפעלי "אדרת"

אזור התעשיה הרצליה

דרושים

1. מנהל חשבונות — למחלקת תמחיר לאיסוף נתונים ועיבודם
2. פקידה למחלקת כספים — רצוי ידע ונסיון בהנה"ח
3. פקידה כללית — הדפסה בשפה העברית הכרחית
4. חשמלאי לעבודת אחזקת מכונות -
5. פקיד לניהול משרד — ידע בהנה"ח
6. פקידת נשיונל — למכונה 32/31

כל המשרות ליום מלא

המעונינים יפנו טל. 938631 למנהל כח אדם או בכתב לת. ד. 301 הרצליה

הלוח הכפול | הארץ | ידיעות אחרונות

לבתי־ספר תיכוניים־מקצועיים של רשת „עמל"

דרושים מהנדסים, הנדסאים וטכנאים

(משרות שלמות וחלקיות)

להוראה ולהדרכה בשנת הלימודים תשל"ה.
זור הצפון
קטרוניקה * מכונות * מכונאות־רכב.
זור המרכז
קטרוניקה * חשמל * תעופה * מכונות * מכונאות־רכב * מיכשור ובקרה.
זור ירושלים
קטרוניקה * מכונות.
זור הדרום
קטרוניקה * חשמל * מכונות.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב אל רשת „עמל" אגף כח־אדם, ת.ד. 303 תל־אביב, ציון פרטים מלאים.

מפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה

דרושים

נהל חשבונות מדופלם

נסיון של 5 שנים במפעל תעשייתי לתפקיד עצמאי ואחראי

ידיעת השפה האנגלית — רצויה

תנאים מוכים למועמד המתאים

שמלאים תעשיתיים

לי רשיון מוסמך

בר פרטים נוספים נא לפנות בכתב יד צרוף קורות חיים ונסיון קודם לת. ד. 99 חיפה מיקוד 31000

למוסד למחקר ופתוח

דרוש

חשמלאי רכב מעולה

בעל נסיון וידע גם באלטרנטורים

רצוי בעל רשיון נהיגה

המעונינים יפנו בצרוף תולדות חיים לת.ד. 7057 תל־אביב עבור א.ש.

מפעלי נייר אמריקאים ישראליים בע"מ

למפעלנו בחדרה דרושה

מזכירה

למשרד מכני גדול

השולטת היטב בשפות עברית ואנגלית כולל הדפסה

נא לפנות אל מנהל יחסי עבודה ת.ד. 142 חדרה 38100, טלפון 063—24582

ניר מעולה לכל מטרה

למשרדנו הראשי בחיפה

דרושה

כתבנית - קצרנית

בשפות גרמנית—אנגלית

(עם ידע בעברית)

גיל: עד 40

שעות העבודה: 08.00—14.00

נא לפנות לטלפון מס' 531191/2/3

כמיטריד — קופל ושותי בע"מ

שדרות המגינים 53, ת. ד. 6019, חיפה

מפעל מתכת גדול במפרץ חיפה

דרוש מחסנאי ראשי

בעל נסיון קודם בתעשיה.

ידיעה מושלמת של השפה העברית.

וידיעת אנגלית להבנת מפרטים מכניים.

★ ★ ★

לפנות בכתב ולפרט הנסיון בעבודה לת. ד. 20140 תל־אביב (שרה)

לחברה בצפון תל-אביב

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

סוג ד' 4 שנות נסיון לפחות

שעות העבודה 8.00—16.00

בדבר פרטים נא להתקשר לטלפון 453111

לחברה אמריקאית

דרושה פקידה

* אחרי שירות צבאי
* ידע בחשבון
* כתבנות עברית

לעבודות רישום, 5 ימי עבודה בשבוע

נא לפנות טלפונית 257111 למר פרידריך

Rotex

דרושים

1. מזכירה

שליטה במרכזיה ובמכונת כתיבה,

נסיון בניהול משרד

*

2. מחסנאי

למחסן מוצרים גמורים

התחלת עבודה שעה 7.00

לפנות:

לרוטקס, דוד רובינשטיין 7, בני־ברק טל: 78910

עירית באר־שבע

מכרז מס' 05/1/74

(הארכה)

דרושים מורים

לבתי הספר התיכוניים המקיפים כללייב וחט"ב להוראה בשנה"ל תשל"ה

בכל המקצועות ולמקצועות הבאים:

אנגלית לכיתות י"ב	פקידות
פיזיקה לכיתות י"ב	מסגרות מכנית
שרטוט מכונות	שרטוט בנין
חשמל	תעופה — רצוי מהנדס
מכניקה	מכשירנות — טכנאי או הנדסאי

מועמדים בעלי השכלה ונסיון ומתאימים יגישו מועמדותם בכתב בציון החוק בהוראה אל מחלקת המנגנון עד יום ה' אייר תשל"ד (30.4.1974)

אליהו נאוי, ראש העיריה

לחברת בטוח גדולה

דרוש:

עורך־דין צעיר

הכשורים הדרושים:

* שלוש שנות נסיון — עדיפות בחברת ביטוח
* התמחות בחוק נזיקים

תנאים טובים למועמד המתאים

נא לפנות בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 2926 ת"א עבור מס' 2548

— סודיות מובטחת —

SCIENTIFIC DATA SYSTEMS ISRAEL LTD.

מפעל אלקטרוניקה מתקדם הקשור בגוף בינלאומי

דרושות

א. פקידות מנוסות

בעלות מרץ ויוזמה לתפקידים הבאים:

1. במחלקת הנהלת החשבונות של המפעל בתפקידי מזכירות כלליות, תיוק הדפסה.

דרישות המשרה:

א. נסיון קודם בעבודות מזכירות ותיוק.
ב. ידע בסיסי הבנה בשטח הנהלת חשבונות.
ג. הדפסה שוטפת בעברית.
רצויה ידיעת השפה האנגלית.

2. למחלקת הרכש והיבוא

דרישות המשרה:

א. נסיון קודם בתחום תהליכי היבוא ונהליו.
ב. הדפסה שוטפת בשפות עברית ואנגלית.

3. למחלקת הנדסה ופיתוח

לניהול שוטף של מזכירות המחלקה. דרושה שליטה טובה בעברית ואנגלית כולל הדפסה ונסיון קודם בעבודות פקידות.

4. פקידה למחלקת המכירות

דרישות המשרה:

א. נסיון קודם בעבודות פקידות.
ב. שליטה טובה בשפות עברית ואנגלית כולל הדפסה שוטפת בשתי השפות.

ב. מרכזנית בעלת נסיון.

לפנות בכתב בציון נסיון קודם וקורות חיים למחלקת כח אדם ת.ד. 5101, חיפה.

תנאים טובים מובטחים למועמדות המתאימות.

תדיראן

במפעל למוצרי חשמל באזור

דרושים

1. מחסנאי

בוגר בי"ס מקצועי עם נסיון בניהול מלאי באמצעות מחשב

2. שרטט מכונות

עם נסיון של 3 שנים

3. פועלי ייצור

ל־5 ימי עבודה בשבוע ההכשרה תנתן במקום

מועמדים מתאימים יפנו ישירות למפעל, רח' הפלד 52 אזור, או טלפונית 856111

ל„שריגים" מפעלי מתכת בע"מ

מרכז ליאון דייג האלה (ליד בית־שמש)

דרושים

* כלכלן
לעבודות תמחיר ועיבוד נתונים
* פקיד טכני
לנהול מעקב מלאי במחשב
* מסגר מכני
לנהול מסגריה
* בוגר בי"ס מקצועי
4 שנתי במקצוע המתכת המתמצא בחשמל לנהול אחזקה
* מבלטן

אפשרות לקבלת דיור במקום

על המעונינים לפנות בכתב יד בצירוף תולדות חיים

מהנדס מכונות ראשי

בעל נסיון בתעשיה

דרוש למפעל תעשייתי גדול באזור חולון

את ההצעות כולל קורות חיים נא לכתוב לת.ד. 2905 תל־אביב טלפון 842659

— סודיות מובטחת —

למפעל תעשייתי באיזור תל־אביב

דרוש

חרט מסגר

תנאים טובים למתאים

*

לטלפן 910450—916981

לחברת שכון ציבורית ארצית גדולה

דרושים:

עובדים קהילתיים

במחוז הגליל — סניף קרית שמונה וסניף טבריה
במחוז השרון — סניף השרון הצפוני (פרדס חנה).
במחוז דרום יהודה — סניף ראשון לציון וסניף רחובות
במחוז ירושלים — סניף בית שמש.
במחוז הנגב — סניף דימונה ואילת

דרישות התפקיד:

1. תואר אקדמאי בעבודה קהילתית/סוציאלית, או במדעי החברה, פסיכולוגיה או חינוך.
2. ידיעת השפה העברית על בוריה, רצוי ידיעת השפה האנגלית.
3. כושר קיום מגע טוב עם קהל ועם מוסדות, יכולת הפעלה.
4. כושר ארגוני והכרת החברה הישראלית.
5. נסיון בעבודה מעשית, בעבודה קהילתית וכושר פיקוח.

דרגת המשכורת:

1—2 אקדמאים, או י"א (יוה"אלף — 26 נק') י"ג (יוה"גימל — 30 נקודות) מהדירוג האחיד.

המועמדים יגישו את הצעותיהם בכתב יד למחלקת כח אדם של החברה ת.ד. 7045 מיקוד 61070 עד התאריך 20.5.74

למפעל מתכת גדול בחיפה

דרוש

מהנדס מכונות

לתפקיד

מהנדס אחזקה

בעל נסיון באחזקת: מכונות לעיבוד שבבי, מנופים וכלים הידראוליים

דרושה ידיעת השפה האנגלית

נא לפנות בכתב ולפרט קורות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 20140 תל־אביב (שרה)

לחברת ביטוח גדולה

דרושה מזכירה

בוגרת תיכון, רצוי עם נסיון קודם ידיעת כתבנות והנהלת חשבונות

לפנות בציון הפרטים המבוקשים לת.ד. 805 תל־אביב, עבור מנגנון

לסולל בונה ארצות חוץ בע"מ

דרושים

מהנדסי מים

לעבודה בחו"ל

בעלי נסיון בביצוע עבודות מים בתנאים שונים. באים בחשבון גם הנדסאים בעלי נסיון ביצוע של 5 שנים לפחות.

ידיעת השפה האנגלית הכרחית

לפנות: בשעות הבוקר בטלפון 04—669151 שלוחה 246.

לפרויקט פרסום ארצי דרושים:

1. מנהל - איש מכירות

דינמי, בעל יוזמה, עדיף בעל נסיון בענף.

2. מזכירה - כתבנית

עדיפה בעלת ידיעות בהנה"ח.

*

בא לפנות בפירוט גיל, השכלה, נסיון קודם ושכר מבוקש לת. ד. 33157 תל־אביב, עבור מס' 814.

The Israeli subsidiary of a major international consultancy firm

REQUIRES AN

ENGINEER

preferably Chemical or with experience in the chemical industry, with background in economics or finance, (under 40) with international experience, for work in Israel and intermittently abroad.

Fluency in English and Hebrew.

Extensive report writing experience.

Reply with Curriculum Vitae to P.O.Box 33427 Tel Aviv.

החברה הישראלית לאוטומובילים בע"מ

מפיצי Ford בישראל

לחברתנו בתל-אביב

דרושה:

פקידה כתבנית

נסיון בעבודות משרד שונות
ידיעת השפה העברית על בוריה
וידיעת אנגלית.
הדפסה בעברית רצוי גם אנגלית

שעות העבודה 9.30—18.00

המעוניינות מתבקשות לפנות לחברתנו בתל־אביב רחוב המסגר 43, בשעות העבודה

לסוכנות בטוח גדולה

דרוש/ה

פקיד/ה כללי/ת

כתבנית פוליסות

כישורים:

* בוגר/ת המכון לבטוח או בעל/ת ידיעות מקבילות
* ידע בהכנת ובדיקת פוליסות
* ידע וטיפול בלקוחות
* רצוי ידע בהנה"ח
* רצוי נסיון קודם

עבודה ליום שלם

נא לפנות בכתב עם פרוט קורות חיים, נסיון קודם והדרישות שכר לת. ד. 911 תל־אביב, עבור מס' 369.

לאפריקה ישראל להשקעות בע"מ

דרוש

מפקח בניה בכיר

לעבודות תיאום ופיקוח על פרויקט בניה בטבריה

הכישורים הדרושים:

1. פיקוח על בניינים.
2. תאום של המערכות השונות בבנין.
4. ניהול יומני עבודה.
4. חישוב כמויות.
5. ביקורות ועריכת חשבונות עם קבלנים.

מועמדים בעלי נסיון מתאים יפנו לת. ד. 29280 תל־אביב

סודיות מובטחת!

לבית דפוס בתל־אביב

דרושות

פועלות

בגילים 16—45 שנים

לעבודה קלה, במכונה להדבקת קופסאות

תנאים טובים

לטלפן 30140 ת"א, בשעות העבודה

מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ

מודיע על המשרה הפנויה הבאה: —

במכון המתכות הישראלי

מהנדס מכונות

במעבדה להנדסת רכב ומכונות.

התפקיד כולל: מחקרים וחקירות בתחום הנדסת רכב, אנליזות מאמצים ורעידות.

עדיפות תנתן למהנדס בעל נסיון של 4 שנים, לפחות, במחקר ופיתוח תעשייתי.

קיימת אפשרות להשתלמות לתואר גבוה במסגרת העבודה.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות, בצרוף קורות חיים, פירוט ההשכלה והנסיון ליחידת המנגנון, מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ, קרית הטכניון חיפה — 32000 — עד יום ו' 19 באפריל 1974 בציון מספר המכרז 36/74.

לחב' פילקו בת־ים

דרושים:

1. פקידה לשרות
2. מנהלת חשבונות

עם נסיון

תושבות בת־ים — חולון

לפנות טלפונית: 860111 בת־ים למר ארצי

אסיא

לאסיא מעבדות כימיות בע"מ

דרושים:

1. טכנאי או הנדסאי כימיה

לעבודה בתחום התהליכים וכייצור חצי חרושתי, רצוי נסיון קודם וידיעת אנגלית טכנית.

2. טכנאי כימיה

בוגרי קורס מתאים לעבודה במתקנים כימיים, העבודה ב־3 משמרות.

נא לפנות טלפונית 915021 או בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם אל ת.ד. 1423 ת"א, אל מנהל המנגנון.

הועדה לאנרגיה אטומית

המרכז למחקר גרעיני נחל־שורק

דרושים

• **פיסיקאי**
— פיסיקאי בעל תואר שלישי (Ph.D.)
— עם נסיון בתחום אלקטרואופטיקה ולייזרים

• **חרט**
— ידע בהשחזת כלים, נסיון של 3 שנים לפחות

• **טכנאי אלקטרוניקה**
— לעבודות פיתוח ואחזקה (למערכות מחקר)
— נסיון של שנתיים

• **עוזר למנהל חשבונות ראשי**
— השכלה תיכונית
— שליטה מלאה בשפה העברית
— נסיון בעבודה של 3 שנים
— בעל סוג ג—ד בהנהלת חשבונות

• **מזכירה**
— נסיון בניהול משרד ועבודת מזכירות
— ידיעה מלאה בהדפסה בשפות עברית ואנגלית
— תועדפנה תושבות אשדוד, רחובות, ראשון לציון והסביבה

• **כתבנית אנגלית**
— שליטה מלאה בהדפסת חומר מדעי באנגלית

על המעוניינים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים אל: מדור כח אדם המרכז למחקר גרעיני. נחל־שורק דאר יבנה מיקוד 70600.

למוסד למחקר ופתוח באזור חיפה

דרוש

ראש צוות תכנון ופקוח על הייצור

כשורים דרושים:

* מהנדס ייצור או תכנת בעל כשר ארגוני.
* שולט בתכנון וביצוע של מערכות ניהול ועיבוד נתונים באמצעות מחשב.
* בעל כושר ארגון וניהול והפעלת צוות עובדים.
* בעל כושר נהול משא ומתן עם גורמי חוץ ופנים.

אופי העבודה:

* תכנון לוגיקת מוצרים.
* תכנון סדר פעולות ותכניות עבודה בייצור.
* אחריות להוצאת הזמנות, ניהול מחסנים ותכנון מלאי.
* הוצאת הוראות עבודה לגופי ייצור בהתאם לתכניות העבודה.
* מעקב אחר הביצוע ועדכון התכניות בהתאם.
* ניהול מעקב תמחירי לביצוע תשלומים ליצרני חוץ.

• נא לפנות לת. ד. 9757, חיפה 31096 (עבור 33) בצירוף תיאור קורות חיים, השכלה, נסיון מקצועי קודם ומספר טלפון להתקשרות.

— סודיות מובטחת —

למפעל בצפון הארץ

דרושים

מנהל ייצור

מהנדס אלקטרוניקה, מכניקה או תעשיה, בעל נסיון של 10 שנים לפחות בייצור מכשירים אלקטרוניים, רצוי נסיון בייצור מחשבים או ציוד אויאוניקס.

בעל נסיון מנהלי בתעשיית יצור, בקרת יצור, יכולת ניהול מערכת יצור וארגון אנשים.

תנאים טובים לאדם המתאים.

מנהל ביקורת איכות

מהנדס אלקטרוניקה בעל נסיון של 5—8 שנים בארגון תכניות בקורת איכות בייצור מכשירים אלקטרוניים, רצוי בשטח המחשבים. ידיעת השפה האנגלית — רצויה ביותר.

למועמד המתאים תנתן אפשרות קידום.

●

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים מלאים לת. ד. 4868 חיפה בציון שם המשרה ע"ג המעטפה.

סודיות מוחלטת מובטחת.

هكذا من الأصل

مكزامن الأصل

הימים הללו

בעקבות דו"ח חלקי של ועדת אגרנט הודחו כמה קצינים בכירים.
(מן העתונות)

תוצאות ביניים

שחיתות פוליטית

קולנוע
מאת יוסף שריק

הבמאי אנדרא קאייט מציג לפנינו פרשה של שחיתות פוליטית בעיר צרפתית גדולה, ליד פאריס. ראש העירייה ז'והן בר־סאר מחליט לאלץ את ידידו ד"ר פאיראק לבטל את מועמדותו. הוא משחד צלם צעיר, אולריק, לזייף תצלומים, שבהם מוכח כי אשתו של היריב, סילבי, השתתפה באורגיה מינית שנערכה בדירת ידידתה אולגה. ד"ר פאיראק אינו מצליח להוכיח שהצילומים הם זיוף ובסוף הוא מואשם ברצח הצלם הצעיר.

לא זכורה לי שתיקה כה עמוקה ומתוחה, כפי ששררה באולם בהצגה הראשונה של סרט זה במוצאי־שבת. קהל־הצופים שמילא את האולם חש אולי בעליל, כי מה שמתרחש לנגד עיניו על הבד — כבר קרה בלי ספק במקום כלשהו.

„הפוליטיקה היא דבר מלוכלך"

אין עשן ללא אש, צפון, ת"א

— טוען ראש העירייה ז'והן בסאר, ומי יערער על קביעה משכנעת זאת? תנועות המחאה שלנו, ודאי שלא (ואולי שרי הממשלה שלנו, אינם מפורסמים כצופי סרטים מובהקים).

סיפור העלילה נכתב על־ידי אנדרא קאייט, אשר הבריח בפסטיבל ברלין אשתקד, כי משרד האוצר הצרפתי סרב להעניק לו את הערבות הבנקאית המקובלת. הסיבה? הוראה מגבוה!! נוסף לכך, אסרה עיריית פאריס את הצגת הסרט באולמות ציבוריים... הסרט גם לא הוזכר על־ידי הרדיו והטלוויזיה (הנתונים לפיקוח ממשלתי), בסקירות הקולנועיות שלהם. כאשר הזמינה הנהלת הפסטיבל בברלין את הסרט הזה, איימו שלטונות צרפת להחרים את הפסטיבל.

„האמנם יש בסרט רמזים על פרשיות שהושתקו סביב אישיותם של הנשיא פומפידו ורעייתו ושל השחקן אלאן דלון?" — שאל אחד העתונאים. מר קאייט נמנע מתגובה. שהרי אין הוא רוצה כי „אין עשן ללא אש" יהיה סרטו הצרפתי האחרון.

שחיתות ציונית

השחיתות הציונית, שבה מנהלים ראש העירייה בוסאר וסגנו הבוטה את ענייני העיר, בולטת על רקע תמימותו הפוליטית של ד"ר פאיראק ותומכיו הצעירים, התובעים טיהור ההנהגה.

„הפוליטיקה לא נועדה לתובבים" — מוהיר ראש העירייה, אחרי שעושי־דברו רצחו סטודנטים והשליכו צעיר כושי — שהיה עד לרצח — מעבר לחלון. האדון בוסאר משוכנע, כי כל אדם „יש לו חולשה" האפשר לסחוט ממנו או לשחד אותו. אחרי שהצלם אולריק מזייף צילומים, שבהם נראית גב' פאיראק עירומה, בזרועותיו של מטורף מין — בטוח האדון בוסאר כי הנצחון בבחירות מצוי בכיסו. אבל מסתבר כי אפילו שיתוף־פעולה מצד המשטרה, התובע והשופט — נגד ד"ר פאיראק — אין בו כדי להציל את שלטונו בעיר.

אנדרא קאייט, עורך דין לשעבר (שהתפרסם בסרטים על פרשיות של־זהות ופשע) מציג לפנינו את העלילה בצורה משכנעת, בהגיון ברזל! לאמיתו של דבר, הליקוי הגדול ביותר של הסרט טמון בשלמותו המקצועית, שאינה מותירה דבר לדמיונו של הצופה. כל־אימת שהוא מנסה את כוחו ב„פאנטסיה" (כתמונת החלום שבה נראים ד"ר פאיראק ורעייתו במדבר), הוא נכשל. המשחק — מצויין. פניו של אנדרא פאלקון (ראש העירייה) מביעים ערמומיות רבה; של ברנאר פראסון (ד"ר פאיראק) דאגה מתמדת; של אני דירארדו (גב' פאיראק) הפתעה.

מירייה דארק (אולגה) משועשעת ואחר־כך מזועזעת. אלאן פאראק, בנו של הרופא (פראנסיק סימון), מפגין כנות ואומץ־לב. לאמיתו של דבר מגנה קאייט לשבצו אותנו להזדהות עם עמדתו של אלאן (הוא „משחק" בהבעות פניו של הצעיר ככנר וירטואוז ב„סטרדיבריוס" שלו).

אכן, הסרט הנכון — במקום הנכון!

מכתבים למערכת הארץ

תנועת שינוי

ברצוני לתקן מספר אי־דיוקים בעניין הרכבה החברתי של תנועת „שינוי". בכמה פרסומים היה נסיון לזהות את התנועה כקבוצה „פרופסורים" ואנשי מקצועות חופשיים אחרים.

נכון הוא שהיוזמה להקמת התנועה באה מקרב חוגים אלה, אשר רבים מחבריהם יכלו להתפנות לפעילות פוליטית רק עתה עקב שרות ממושך במילואים. יתכן שאין סיבה מיוחדת להתגאות בעובדה אלה, אך ודאי שאין להתבייש בכך, ולוא גם במדינה בה מנסים ראשי המשטר להפוך פרופסורים וחוגי אינטליגנציה אחרים למושג של גנאי.

לגופו של עניין, העובדה המשמחת היא שחברי תנועת „שינוי" באים מקרב כל חלקי הציבור הישראלי — עובדי כפיים ורוח, צעירים ומבוגרים, קיבוצניקים, סטודנטים, חיילים משוחררים ו„סתם" אזרחים. מסיבה זו אין אף לזהות את חברי התנועה עם „בכל־זאת מעדיף", למרות שנשמח לכל שהחברים רבים יותר מקבוצה זו יצטרפו אלינו.

„שינוי" אינו גוף פוליטי ימני או שמאלני, אלא תנועה פוליטית כללית אשר עיקרי מטרותיה הדרכה הפוליטית יפורסמו מעל גבי העתונות הישראלית בימים אלה.

ד"ר אפי יהכמן
בשם תנועת „שינוי"

חיב"ה בתקרית

על שטיפת־המח בה נתונים חיילי צה"ל באשר לחובותיהם וזכויותיהם האזרחיות יעיד המקרה הבא:

בתאריך 27.3.74 הותקפתי בגסות ע"י 2 סדרנים בכניסה לבית־העם בירושלים. כאשר פניתי לאחת משתי חיילות חיב"ה שהיו במקום בתפקיד בבקשה להעיד על המקרה לפני המשטרה, טענה שבהיותה חיילת אין היא רשאית להעיד. על הסברי, שזו חובתה האזרחית להעיד, כה עוד שהיא מייצגת את צה"ל ואת המדינה, ענתה שאין היא אזרחית אלא חיילת.

מה התועלת בחיילות חיב"ה אם בהיותן בתפקיד ציבורי משטרתי הן מתחמקות מהתערבות כאשר מתרחשת תקרית.

יוחנן כינורי
ירושלים

הסמל המסחרי

עם התפטרותו של השר חזני מחברותו בממשלה נותרו בה עוד שני שרי מפד"ל: הד"ר בורג והד"ר רפאל. ד"ר בורג נשאר יושב בה מכח חוק האינרציה ואילו ד"ר רפאל — כדי לסמן את הסמל המסחרי של הממשלה הנוכחית.

י. בן־נתן
ירושלים

דירה ריקה

לפני כ־3 חודשים בערך רציתי לשכור באופן זמני — עבור קרובי שעלה מברית־המועצות — דירה בבית שבו אני גר.

בעל הבית שמסר את הדירה למרכז הקליטה להשכרה, הציע למסור אותה לקרובי באמצעות מרכז הקליטה, רח' אסתר־המלכה, ת"א.

בעל הבית, ה' בלס, נתקבל בגסות ע"י אנשי המשרד הנ"ל הוגד לו שלא הוא הקובע מי יקבל את הדירה, ושעולים רבים מחכים בתור.

אולם, מה רב תמהוני שעברו כ־3 חודשים — בעל הבית מקבל תשלום עבור הדירה, אך הדירה עדיין ריקה.

יצחק ברנפמן
תל־אביב

פרחים לנופלים

אינני רק עם הספר וארץ הפרחים. אנו גם ארץ השכול, עם שפרחיו־בניו נקטפים ונקטפים. הצעתי לנשיא אוהב הפרחים: יקשט את כותלי משכנו בתמונות בנינו ואת הפרחים ישלח מדי חודש לקברות אהובינו שבבתי העלמין הצבאיים.

אב שכול

תודה לזמרת

קיבלתי הזמנה לפגישה עם הזמרת שובה פירון בבית מניה ביאליק, והססתי אם כדאי ללכת לשמוע זמרת שלא שמענו עליה זמן כה רב.

אחרי הופעתה, אין די מלים בפי כדי להביע את החוויה שעברה לא רק עלי, אלא על כל הנוכחים שהאולם היה צר מכדי להכילם.

חנה שרון
תל־אביב

הארץ ממליץ

● קולנוע

תל־אביב

הרי המוהם חוזר (אסתר), קח את הכסף וברח (וודי אלן), הבלונדיני עם הנעל השחורה (בן יהודה), פיס וטילי (גת), השגעון המקסים (דקל), כך היינו (מוגרבי), היה ותן למות (אופיר), אורות הכרך (לימוד), יומו של הדולפין (סינמה 1), אהבת החיים (פאר), הבלונדיני המפתר (פריז), אין עשן ללא אש (צפון), הרולד ומוד (הכלת), רבי יעקב (תל־אביב), שבוע סרטים של ז'ן קוקטו: „אורפי" 7.4, ב־6.30; התחל במשקפיים 11.4 ב־4.00 (סינמטק).

ירושלים

אין עשן ללא אש (אורגיל), רבי יעקב (אוריון), אורות הכרך (ארנון), קברט (ירושלים), חלף עם הרוח (סמדר), נשיא על הכוונת (רון).

חיפה

איזה מין עזרה (אוריון), ליידי קארולין לאמב (אורלי), נשיא על הכוונת (ארמון), רבי יעקב (עצמון), פיס וטילי (פאר), לילה באופרה (שביט), אהבת החיים (גלנדה ג'קסון).

● טלוויזיה

פימפרנל סמית (הערב, שעה 21.10) סרט קולנוע שהופק בשנת 1941, על פרופסור לארכיאולוגיה שמסייע לאישים מפורסמים להימלט מהשלטון הנאצי.

שיר נולד (שבת, ערב־פסח, שעה 11.20) קומדיה מוסיקלית עם דני קיי בתפקיד הראשי. בין משתתפים לואי ארמסטרונג, וירג'יניה מאיו, בני גודמן.

קשה להיות יהודי (שבת, שעה 21.45) אריה אהרוני עיבד את סיפורו הנודע של שלום עליכם. משתתפים: גדעון זינגר, עדנה פלידל ואחרים.

חלום ליל־קיץ (שבת, שעה 22.45) לוקאס פוס מנצח על התזמורת הסימפונית של רשות השידור, המנגנת לכבוד החג, את יצירתו של פליקס מנדלסון.

● רדיו

אלה היו הימים שהיו (גלי צה"ל, הערב, 17.05) אפריל 1936. החיים בתל־אביב ערב מאורעות 1936. כיצד שיחקו אז כדורגל, איך ישבו בבית־קפה, מי היו ה„מי ומי" של אז, מה הציגו בתיאטרון ועוד. בתכנית יושמעו שירים מהימים ההם. עורכת: תירצה יובל.

שני מעיבודיו של צ'כוב (שבת שעה 11.05) „שירת הברבור", בתרגומו של נתן אלתרמן. משתתפים אהרון מסקין ואיצקו רבינוביץ. „על הנזק שבטבק" — בתרגומו של זלמן לביוש.

קונצרט ליל־החג (שבת, שעה 20.05) יצירות מאת היינריך שיץ (מקהלת רגנסבורג עם הלהקה למוסיקה עתיקה מהמבורג), בטהובן (סימפוניה מס' 6, „הפאסטורלית"), ברוך, ויאטציק.

סיפור לפסח (גלי צה"ל, שבת, שעה 21.53) אליהו הנביא בליל־הסדר כפי שרשם כהנר עזרא, מפי אברהם ברזני, מספר עיוור מבגדד.

אחרי כל העטים שהכרת עד כה

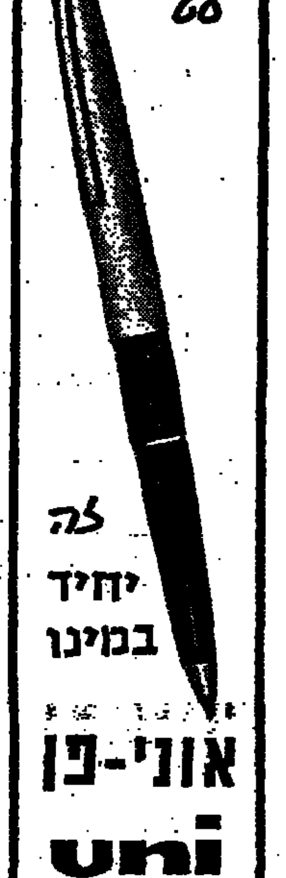

זה
יחיד במינו
אוני־פן
uni pen
עם מגע כדורי היחיד בעולם!
להשיג בצבעים שונים, בכחול ובאדום ובאריזות של בתנועות. המובחרות למכשירי כתיבה
מפיצים:
עטר —
חב' למסחר בע"מ
רח' פרץ 19, תל־אביב, טלפון 611833-4-5

חסכון בגחלת
לחינוך גבוה

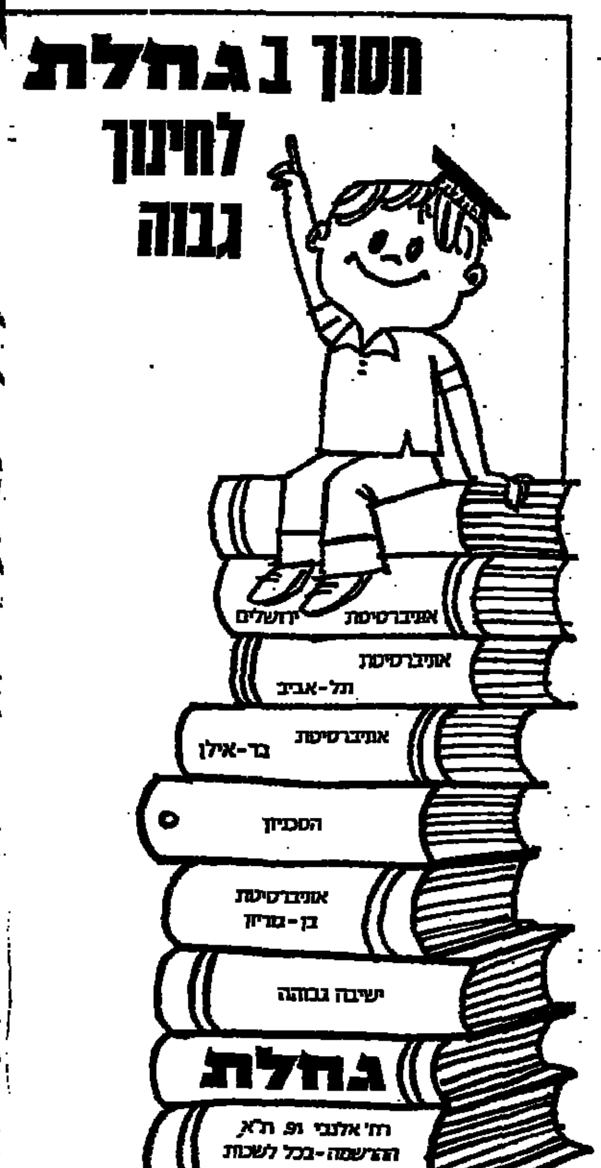

אוניברסיטת תל־אביב
ביום ג', 16 באפריל 1974, בין השעות 16.00—20.00
יתקיים בחדר המורים שבבנין שרת
של אוניברסיטת תל־אביב,
יום עיון של הנושא:
„תנועת הבריחה משטחי ברה"מ
בתקופת מלחמת העולם השניה ואחריה".
כל מי שפעיל בנתיבי הבריחה
באותה תקופה, מוזמן להשתתף

סוזין את פינגולד
חברה להספקת
אביזרי הנעה ביסוד
ההפצה: דרך העצמאות 11, חיפה
טלפון 664755

לחברה גדולה
דרוש
משרד
3—4 חדרים, עד קומה ב' או מעלית, טלפון.
בסביבות — אלנבי — רוטשילד — מגדל שלום.
לפנות: טלפונים 615374, 624898.

סלון למחוכים בודאפשט
תל־אביב, רחוב יוסף שפרינצק 9, טל. 255904
בגדי־ים
בדגמים חדישים
גם למקרים פרובלמטיים
חגורות מיוחדות קלות וקטנות נגד כאבי גב
חג שמח

למשקיע רציני
מוצעת שותפות
בפרוייקט של בית־אבות
למעלה מ־100 חדרים
השקעה
2.000.000 ל"י
סודיות מלאה מובטחת.
●●●
לפנות לת.ד. 1263 ת"א עבור „בית־אבות".

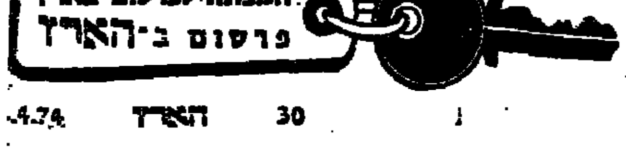

להשכרה
ברחוב בן אביגדור 8, תל־אביב

אולם	בגודל 325 מ"ר קומה ב'	
חנויות	„ 400 „	
מרתף	„ 500 „	

מתאים למשרדים, לתעשיה ותעשיה קלה, להחסנה וכו'.
ישנה מעלית במקום.
לפנות בשעות היום טלפונים: 281437, 822953.
בערב: טלפון 224576.

ליצרנים או יבואנים
(ציוד טכני וכלים)
חברה דינמית ומבוססת, בעלת קשרים וחוג לקוחות רחב, מעוניינת בקבלת
"יצוג לאזור הצפון"
הכולל:
✱ שווק + יעוץ מקצועי
✱ שרות לקוחות (גם למכשירים)
✱ גביה וטיפול בחשבונות
✱ פתוח שווקים חדשים
✱ שמירת אינטרסים מתחרות
אפשרות החזקת מלאי
בהצעות רציניות נא לפנות לת. ד. 10172
מפרץ חיפה

INDESIT פלפל
RELIABILITY TEST
מפנים את תשומת לב
ציבור הצרכנים בישראל
לסקר "בטאון אגוד הצרכנים הבריטי" (נוב' 1973)
סקר איכות ואמינות

בבטאון אגוד הצרכנים הבריטי (נובמבר 1973) פורסמו תוצאות מחקר שנערך בין 20.000 צרכנים של מכונות כביסה ומדיחי כלים מתוצרתם של כ־15 מהחברות הידועות ביותר המייצרות מוצרים אלה.

מסקנות הבטאון לשנת 1973 היו:

מוצרי INDESIT
הטובים ביותר
באיכות ובאמינות

מבין כ־15 חברות שהשתתפו בסקר זה. רק „אינדסיט" קיבלה ציון זה על מכונות הכביסה ומדיחי הכלים שלה גם יחד וזאת השנה השלישית ברציפות.

1971
„אינדסיט" האיכות והאמינות
הטובים ביותר!
1972
„אינדסיט" האיכות והאמינות
הטובים ביותר!
1973
„אינדסיט" האיכות והאמינות
הטובים ביותר!

מחירים מיוחדים
לעולים חדשים!

4 דגמים
מ 2,350 עד 2,940 ל"י

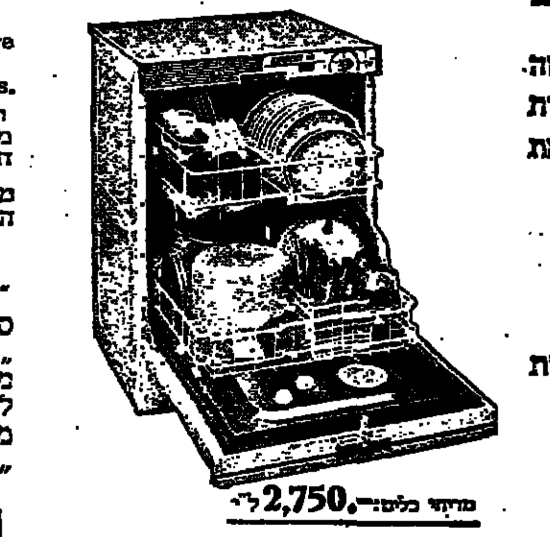
מדיחי כלים: 2,750.- ל"י

תנור בישול ואפיה (משולב גז) 1,650.- ל"י

קטעים שפורסמו
ב"בטאון האיגוד"

AUTOMATIC WASHING MACHINES
INDESIT automatics are still the most reliable brands.

תרגום:
מכונות הכביסה האוטומטיות של „אינדסיט" עדיין האמינות ביותר.

DISHWASHERS
Among the brands, INDESIT dishwashers remain more reliable than average.

תרגום:
מבין המכשירים שנבדקו אמינותו של מדיח הכלים „אינדסיט" הינה הגבוהה מכולם.

CONCLUSIONS
The most reliable automatics this time were INDESIT.
INDESIT were the most reliable dishwashers.

תרגום: מסקנות:
מכונות הכביסה האמינות ביותר בבדיקה זאת היו של „אינדסיט"
מדיח הכלים של „אינדסיט" נמצא במדית הכלים האמין ביותר.

„פילוט אינדסיט" איכות שיא במחיר סביר.

סדרות הייצור העצומות של מפעלי „אינדסיט" באירופה מאפשרות ייצור מוצרים באיכות גבוהה ובמחיר סביר. לחברת פילוט בישראל אירגון שרות מעולה המספק שרותים למוצרי „אינדסיט" בכל רחבי הארץ.

רשימת סוכנים מורשים (חלקית):
ת"א: גטל רדיו, אלנבי 66 ● ביבי, ארלוזורוב 53 ● סלון אלנבי 113 ✱ ירושלים: ליהמן שלום, מאה שערים 5 ● רהדיג נסים, יפו 115 ✱ אופקים: דוצימינר, מרכז מסחרי אופקים ✱ יפו: א. לבל, שד' ירושלים 29 ● פימדר, שד' ירושלים 28 ✱ בת־ים: סלון הוד, בלפור 48 ✱ באר־שבע: פטמן, טרומפלדור 55 ✱ רמלה: יולזרי, הרצל 73 ✱ קריאון: גריברג בצלאל, מרכז מסחרי ✱ בני־ברק: פולק, עקיבא 158 ✱ חולון: ערוסי, שנקר 42 ✱ רמת־גן: שירז, ביאליק 63 ✱ אבן־יהודה: כליבו רטהויז ✱ חדרה: שוייצר, הרברט סמואל 68 ✱ פתח־תקוה: השרון, חובבי ציון 18 ✱ עכו: ברעטרא, ברעמי 24 ✱ חיפה: סלון ההדר, הרצל 6 ● סטפונוה, הרצל 85 ✱ קרית־אתא: חצרוני, מרכז חנויות שביט ✱ נצרת: רדיו־אקספרס, כבר המעיין ✱ רחובות: קרומהולץ, הרצל 155 ✱ טבריה: יעקב סיטון, העצמאות.
ובכל חנויות השקם בארץ.

פלפל
שרות פלפל בכל פינה ברחבי המדינה